

Årsrapport 2012

Fylkesmannen i Nord Trøndelag

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 11
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 17
Kongehuset	Side 17
Miljøverndepartementet	Side 17
Landbruks- og matdepartementet	Side 28
Kunnskapsdepartementet	Side 43
Statens Helsetilsyn	Side 72
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 76
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 83
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 87
Arbeidsdepartementet	Side 92
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 95
Samferdselsdepartementet	Side 112
Utenriksdepartementet	Side 112
Kulturdepartementet	Side 113
Fomyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	Side 113
Andre	Side 119
Endringer i årsrapporten	Side 120

Embete:

I vår strategiplan har vi en visjon om å bidra til et godt, levedyktig og bærekraftig Nord-Trøndelag. Skal vi nå denne visjonen er vi avhengig av å ha en tett og god dialog med hele det nordtrønderske samfunn og sørge for at den nordtrønderske stemme når inn til sentrale myndigheter. Vi bruker derfor en god del ressurser på å ta imot besøk både fra Regjering, ulike departement og Stortinget. Siste år hadde vi også et lengre besøk fra Høyesterett som ønsket å lære mer om vårt fylke. Vi samarbeider med fylkeskommunen om disse opplegga og legger stor vekt på at våre gjester skal lære mye samtidig som de skal få en god opplevelse.

Utfordringsbildet i vårt fylke er ikke veldig forskjellig fra andre distriktsfylker. Vi har utfordringer i forhold til at for mange barn og unge må ha spesielle tiltak innen barnevern og skole. Den stigende kurven på dette området ønsker vi å få gjort noe med, og vi har derfor satt ekstra fokus her. En annen utfordring jeg vil trekke fram er stor nedgang i antall barn i mange av våre kommuner, særlig de minste kommunene i Namdalen. Dette er en bekymringsfull utvikling med tanke på framtidig bosettingsstruktur og livskraftige lokalsamfunn. Nord-Trøndelag er på mange måter et 2 delt fylke. Vi har 9 kommuner med nærmere 100 000 innbyggere som har en nærhet til Trondheim som er funksjonell, og vil styrke seg ytterligere ved en utbygging av jernbanen i området. På den andre siden har vi Namdalen med 14 kommuner og 35000 innbyggere. Det er viktig å utnytte mulighetene som Trondheim har, men samtidig være bevisst på at deler av fylket ikke de samme mulighetene og derfor trenger hjelp til å finne gode samarbeidsløsninger.

I vår strategiplan gir vi løfter til innbyggerne, til kommunene og til sentrale myndigheter. Vi ønsker å gi innbyggerne så gode tjenester som mulig, og vi vil gjennom våre tilsyn bidra til at vi har fokus på kvalitet. Fylkesmannen har tett dialog med alle 23 kommuner i fylket, og vi har vært en viktig pådriver på en rekke områder. Samhandlingsreformen og et sterkere interkommunalt samarbeid er 2 eksempler som kan trekkes fram. Vårt løfte til sentrale myndigheter er å bidra til at nasjonal politikk utvikles til beste for Nord-Trøndelag. Skal vi få dette til er vi avhengig av en jevn og tett dialog med sentrale myndigheter. Denne kontakten har vi utviklet godt på alle nivå i embetet, og derfor er det et godt klima for å finne gode løsninger til beste for både fylket og nasjonen.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har mange dyktige medarbeidere. Det er viktig med motiverte ansatte. Skal man trives på jobben er det viktig å ha interessante arbeidsoppgaver samtidig som en har en god og åpen dialog. Dette har vi fokus på i alle avdelinger. På noen områder er det utfordringer i å rekruttere og beholde medarbeidere pga lønnsnivået i embetet. Vi har derfor satt i gang et arbeid for å møte disse utfordringene. Det må imidlertid understrekes at det generelt ikke er et problem å rekruttere medarbeidere.

Siste år har vi startet arbeidet med å forberede vergemålsreformen som vi får ansvar for fra 1.juli. Dette er en stor og viktig oppgave som vi skal løse på best mulig måte. Vi er også i gang med å legge til rette for å ta over reindriftsforvaltninga.

En tidligere fylkesmann har sagt følgende om fylkesmannsrollen: **Fylkesmannen skal vera noko meir**. Dette prøver vi å leve opp til i Nord-Trøndelag. Vi mener vi er en viktig kunnskapsressurs som kommer innbyggere, kommunene og sentrale myndigheter til gode, og hele tida har vi vår visjon med oss; å bidra til et godt, levedyktig og bærekraftig Nord-Trøndelag.

Inge Ryan

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

Fylkesmannens strategiplan 2012 – 2015 inneholder en overordnet beskrivelse av utfordringsbildet i Nord-Trøndelag samt mål og strategier for de viktigste satsingsområder for fylkesmannen i perioden. Strategiplanen er et sentralt styringsdokument sammen med fylkesmannens embetsoppdrag.

Befolkningsutvikling og konsekvenser

Nord-Trøndelag hadde 134 443 innbyggere pr. 1.1.2013. Dette var en økning på ca. 1 % fra året før, og bekrefter en trend, med økende samlet befolkningsvekst, som har vært tydelig gjennom det siste 10-året. Veksten kan i sin helhet forklares ved innvandringsoverskudd fra utlandet.

Forskjellen mellom kommunene er fortsatt stor. Stjørdal vokser sterkest fulgt av Levanger og Verdal hvoretter veksten avtar nordover med noen få unntak (Verran, Grong og Vikna). I 2012 har 18 av fylkets 23 kommuner hatt vekst i folketall mens 5 har hatt en mindre nedgang. Slik sett kan man kanskje si at den dramatiske folketallsnedgangen man har sett i mange av de små kommunene gjennom flere tiår er redusert.

Til tross for veksten i folketallet, blir Nord-Trøndelags andel av landets befolkning stadig mindre. I 1986 var andelen nordtrøndere av landets befolkning på 3.05 %, for 10 år siden var denne på 2.82 %, mens den nå er nede i ca. 2,6 %.

Hvis man betrakter folketallsutviklingen over en lengre periode, har fylket gjennomgått store endringer internt. Stjørdal har hatt en vekst siden 1986 på ca. 35 % mens Leka har hatt en nedgang på ca. 40 %. 8 kommuner i Namdalen har hatt en nedgang på mellom 14 og 30 %, mens det i dette området bare er Vikna og Namsos som har hatt vekst av betydning. På Innherred er det over tid vekst i bykommunene, i grove trekk avtakende med avstand fra Trondheim. Bildet blant småkommunene er mer varierende, men både Meråker, Leksvik og tidligere Mosvik kommune har sett nedgang i folketall over tid.

Til tross for vekst i utenlandsk innvandring de siste åra, er Nord-Trøndelag ett av de fylkene i Norge som har minst innvandring fra utlandet. Denne trenden har ikke forandret seg særlig de siste årene, selv om det totale antallet innvandrere har økt. Uten utenlandsk innvandring ville veksten i folketallet i fylket vært nær null.

Fraflyttingen fra store deler av fylket over lang tid har ført til store forskjeller i aldersfordeling mellom kommunene. Dette gir for mange kommuner tre alvorlige konsekvenser:

1. Andelen eldre er i mange kommuner vesentlig høyere enn landsgjennomsnittet og øker raskere enn landsgjennomsnittet. Dette vil gi press på kommunenes økonomi.
2. Andelen yrkesaktive er synkende og mange unge reiser ut, tar utdanning og vender ikke tilbake. Dette kan føre til problemer med å rekruttere arbeidskraft med spesiell kompetanse og fører til at det blir færre arbeidsføre til å bære økte omsorgskostnader.
3. Antall barn i barnehage og skolepliktig alder reduseres mange steder raskt. Dette fører til betydelige strukturproblemer i skole- og barnehagesektoren.

De siste tre år kan man riktignok ane en tendens til at flere av distriktskommunene opplever mindre nedgang i folketallet, og for noen faktisk også en oppgang. Det ligger imidlertid ingen signaler i SSB's folketallsfremskrivning som tyder på at nedgangen for distriktskommunene i fylket vil snu til vekst. Det er derfor høyst usikkert om bedre tall for siste tre år er et signal om at utviklingen er i ferd med å snu for distriktskommunene.

Det er grunn til å peke på at den betydelige omstruktureringen i landbruket, spesielt nedgangen i bruk med melkeproduksjon, representerer en ekstra utfordring i forhold til å opprettholde befolkningsgrunnlaget i en del utkantkommuner der landbruket spiller en viktig rolle for sysselsettingen (se mere nedenfor).

En utfordring for mange av kommunene i fylket er at reduksjon i folketallet over tid også reduserer kommunenes inntektsgrunnlag. Dette stiller kommuner og småsamfunn overfor utfordringer med å opprettholde grunnlaget for et forsvarlig privat og offentlig tjenestetilbud. Det var av stor betydning at de endringer i inntektssystemet som ble vedtatt i 2008 ga namdalskommunene økonomiske vilkår på linje med kommuner i Nord-Norge. Dette forhindrer ikke at både namdalskommunene og mange andre kommuner i fylket står overfor tunge omstillingsbehov i åra

framover.

Fylkesmannens hovedinntrykk er at kommuneøkonomien i fylket er utfordrende men under kontroll. Kommunene synes å være klar over at det blir trangere i årene fremover. Dette skyldes varslet endring i inntektsvekst og endring i reglene for premieavvik og momskompensasjon. Nord-Trøndelag har for tiden en kommune i ROBEK-registeret. Fylkesmannen legger stor vekt på å bruke veiledning og bistand som verktøy for å sikre at antall kommuner i ROBEK skal forbli lavt.

For mange småkommuner viser det seg vanskeligere å rekruttere og beholde tilstrekkelig kvalifisert personell for å dekke krevende og kritiske funksjoner i lokalsamfunnene. Mangelen på kvalifiserte fagfolk kan på sikt vise seg å bli vel så truende for bosetting og levekår i distriktene som vanskelig kommuneøkonomi.

Samarbeid og samhandling

Fylkesmannen har over lengre tid argumentert for, og prøvd å stimulere til interkommunalt samarbeid og innovasjon i kommunesektoren for å bidra til å sette kommunene bedre i stand til å løse både sine utviklingsoppgaver og leveranse av lovpålagte tjenester til befolkningen. Det er i løpet av en tiårsperiode etablert to samkommuner, flere interessante vertskommunesamarbeid og gjennomført en kommunesammenslåing i fylket. Fylkesmannen har stimulert dette arbeidet gjennom bruk av skjønnsmidler. Fylkesmannen har, sammen med KS, i løpet av 2012 fått levert en kartleggingsrapport som beskriver samarbeidets omfang samt et utfordringsdokument som peker på mulige løsningsmodeller for fremtiden. Dokumentene er utarbeidet av NIVI Analyse. Det er nå i gang arbeid med både å forsterke og utvide interkommunalt samarbeid, men det foregår også arbeid rettet mot vurdering av struktur flere steder i fylket.

I 2009 tok Mosvik kommune initiativ til sammenslåing med Inderøy kommune. Fra 1.1.2012 har de to kommunene blitt til kommune 1756 Inderøy. Erfaringene etter ett års drift av den nye kommunen er gode og illustrerer hvorledes en kommunesammenslåingsprosess kan gjennomføres på en god måte.

Med utgangspunkt i utfordringene har fylkesmannen lagt stor vekt på samhandling med andre, både myndigheter og organisasjoner innen fylket. Samarbeidet med KS og fylkeskommunen er spesielt omfattende og omfatter både den regionale og kommunale planlegging, tilrettelegging for gjennomføring av de store reformer, prosjektarbeid innenfor forskjellige områder og tilrettelegging for forskning og innovasjon.

I 2012 har arbeidet med regional plan for arealbruk foregått for fullt. Det samme gjelder store prosesser knyttet til samferdselsprosjekt, både planlegging av fv. 17 fra Steinkjer til Namsos og konseptvalgutredninger vedrørende transportsystem fra Trondheim til Steinkjer og ny godsterminal i Trøndelag. Fylkesmannen har deltatt aktivt i disse utredningene. Fylkesmannen er opptatt av den store betydning effektive transportløsninger vil ha for å binde Nord-Trøndelag nærmere Trondheim og stimulere den regionale utvikling i hele fylket.

Samhandlingsreformen

Samhandlingsreformen ble innført 1.1.2012, og inngåelse og implementering av avtaler mellom kommunene og helseforetakene har hatt stor fokus. Det er etablert samhandlingsarenaer mellom kommunene, KS og helseforetakene og fylkesmannen deltar aktivt og bistår med sin kompetanse på disse arenaene.

Planlegging og etablering av interkommunale øyeblikkelig hjelp tilbud er igangsatt, men spesielt for kommunene i nord-delen av fylket er dette ennå ikke på plass. Ny folkehelselov og ny helse- og omsorgslov legger nye forventninger på kommunene som samfunnsutviklere. Kommunene har i løpet av 2012 vedtatt sine planstrategier, og mange kommuner har tatt på alvor at de skal jobbe mer med forebygging både i forhold til befolkningsrettede og individrettede tiltak.

Kommunens ansvar for kommunal medfinansiering av sykehustjenester er en del av Samhandlingsreformen som har hatt stor fokus i 2012. Fylkesmannen har også fulgt utviklingen nøye gjennom året. Omfanget av sykehusbehandling har økt, og for 15 av 23 kommuner i fylket er regningene til helseforetakene til kommunal medfinansiering større enn økningen i inntektssystemet til dette formålet i 2012. Samlet for fylket utgjør dette om lag 10 millioner kroner. Dette reduserer kommunens økonomiske handlefrihet til å kunne vri ressursbruk mot forebyggende helsearbeid og kommunale behandlingstilbud.

Fylkesmannen ser det som en viktig oppgave å bidra med sin kompetanse for å tilrettelegge beslutningsstøtte og data som grunnlag for planlegging, spesielt i kommunal sektor. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har initiert et prosjekt for å øke den kommunale analyse- og plankompetansen for helse og omsorgssektoren i kommunene. Det arbeides med å levere et verktøy som fletter sammen ulike databaser slik at offentlig statistikk blir lettere tilgjengelig. Arbeidet gjøres også i samarbeid med Fylkeskommunen,

helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag og helseforetaket og ses i sammenheng med folkehelsesatsningen. Arbeidet er også knyttet tett opp mot et samarbeidsprosjekt rettet mot å etablere en statistikkportal for fylket.

Arbeidskraftsituasjonen i fylket

Arbeidskraftsituasjonen har hatt en meget god utvikling i Nord-Trøndelag, med rekordlav ledighet. Antallet personer med nedsatt arbeidsevne og bistand fra Nav er også redusert. I følge Nav Nord-Trøndelag mangler virksomhetene i Nord-Trøndelag omkring 1100 personer. Samtidig vet vi også at den demografiske utviklingen i Nord-Trøndelag vil forsterke behovet betydelig for arbeidskraft også innenfor helse og omsorgstjenestene. Kombinasjonen av disse to utfordringene skaper betydelige utfordringer og setter store krav til at man lykkes på flere områder. Samhandlingsformen og Nav reformen sine målsettinger må nåes, slik at gapet mellom behov og tilgang på arbeidskraft reduseres. Blant annet stiller dette store krav til hvordan man klarer å matche de som nå står utenfor arbeidslivet med de jobber og kompetansekrav som dette stiller. Her blir innsatsen fra NAV kontorene svært viktig. Sammen med næringsliv, helsevesen, skole og utdanning mfl. vil dette kunne gi den enkelte ett bedre liv og samfunnet mere arbeidskraft.

Barn og unges oppvekstvilkår

Fylkesmannen har i 2012 satt ett stort fokus på barn og unge, i ett bredt oppvekstperspektiv. Veksten i utfordringene i barnevernet de siste årene er en utfordring det nå tas grep om fra statlig hold, blant annet ved grundig gjennomgang av fagfeltets oppgaveløsning og tilføring av stillinger. Det er en bekymringsfull utvikling i fristoversittelser i barnevernet i Nord-Trøndelag, en utvikling som ser ut til å forsterke seg. Det er etter Fylkesmannen sin vurdering viktig å se dette i ett større perspektiv, hvor barnevernet er en del av løsningen. Samtidig med at barn med behov for hjelp fra barnevernet skal gis den hjelpen de har krav på, må mange andre samfunnsaktører bidra til at flere barn får nødvendig hjelp tidligere. Forebygging og tidlig intervensjon er viktige bærebjelker i samhandlingsreformen. Gjennom å identifisere et begynnende problem så tidlig som mulig, kan problemet begrenses. Å gi utsatte barn og unge riktig hjelp til riktig tid, er tiltak som har til hensikt å fremme helse og utvikling slik at barnet får et bedre liv. Det vil også kunne være med å forebygge alvorlige helseplager som har store belastninger for individ og samfunn. Politisk prioritering av hjelp til utsatte barn og unge er også i tråd med samhandlingsreformens formål, og er til barnets beste. Denne innsatsen må fortsette og vil prioriteres fra fylkesmannen sin side. Samtidig ser Fylkesmannen med bekymring på levekårssituasjonen for en del av befolkningen, spesielt barn i familier som mottar stønad over lengre tid. Gjennom tilsyn gjennomført i 2012 ser vi at det i for liten grad legges vekt på å vurdere konkret hvordan barna har det og hva de og deres familie er i behov for. Fylkesmannen vil fortsette å arbeide med å forbedre dette arbeidet.

I 2012 har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag hatt fokus på resultater på nasjonale prøver, spesialundervisning og økning i utgifter til barnevern. Målet er at fokus kan være med på å hjelpe barn og unge til å gjennomføre opplæringsløp med best mulig oppnåelige resultater.

St meld. Nr. 30 (03-04) Kultur for læring definerer spesialundervisning som en tilførsel av kompetanse eller andre tiltak som settes inn for å gi elever med særskilte behov et tilpasset opplæringsbehov (Lindbäck/Strandkleiv).

Spesialundervisning er med andre ord en særlig tilpasset opplæring for elever med spesielle behov. Her er det i mange tilfeller en krevende avgrensning og grenseoppgang for hva som er spesialundervisning og hva som er tilpasset opplæring.

Utviklingen i Nord-Trøndelag de seinere årene viser at det stadig er en økning i andelen elever som mottar spesialundervisning.

Dette har ført til at omtrent 1 av 5 undervisningstimer i grunnskolen i fylket brukes til spesialundervisning. Fortsetter denne utviklingen, vil kvaliteten på den ordinære undervisningen kunne bli redusert.

Resultatene av de nasjonale prøvene er ikke oppløftende i 2012. Nord-Trøndelag ligger langt nede på landsstatistikken. Utviklingen er bekymringsfull spesielt i engelsk på 8. trinn.

Mange tiltak er satt i verk både på kommunalt, regionalt og fylkesnivå. Nord-Trøndelag har en tung satsing på tiltak over flere år gjennom Oppvekstprogrammet som er et partnerskap mellom kommunene i fylket. Fokusområdene for programmet er ferdigheter, helse og samordning.

Fylkesmannen ønsker å være pådriver og tilrettelegger for erfaringsdeling, kompetanseheving og kunnskapsdeling. Dette er gjennomført ved blant i forarbeidet til Nyttårskonferansens første dag som hadde barn og unge som tema første dag. Arbeidet følges videre opp i 2013.

Landbruksbasert næringsutvikling og forvaltning

Viktige hovedtrender ved starten av året:

1. Antall aktivt drevne foretak fortsetter å falle. Nedgangen er klart størst blant heltidsproduksjonene spesielt for foretak med melk og avlspurker
2. Landbruksproduksjonen er stabil innen de fleste produksjoner, men øker kraftig innen fjørfe. Økningen er basert på kraftfòrimport
3. Avvirkningen i skogbruket er fallende. Skogindustrien har store utfordringer. Økt lokal avvirkning vil være et viktig positivt bidrag
4. Samfunns-effekten av reduksjonen i antall landbruksforetak er mest merkbar i typiske distriktsområder med lavt folketall, spesielt lengst nord i fylket. Her er alternativene færre, demografiske utfordringene størst og produksjonsmiljøene sårbare.
5. Det er en forsiktig økning i antall næringsdrivende innen nye bygdenæringer
6. I en del marginale områder er det klare tegn til gjengroing og at grasressursene ikke utnyttes optimalt. I sentrale deler av fylket er det kamp om arealene og høy utnyttingsgrad.
7. Styrking av kompetansen i næringa vil ha betydning både for rekruttering, lønnsomhet og produksjon.
8. Rekrutteringa må styrkes. Næringas omdømme og kunnskapen om næringas betydning og muligheter må økes
9. Signalene om strengt jordvern må følges opp for å sikre ressursene for framtida
10. Det er stort behov for å arbeide for et bærekraftig landbruk som tar miljøhensyn samtidig som produksjonen skal øke og foregå på færre bruk

Fylkesmannen arbeider i partnerskap med næringa, fylkeskommunen og innovasjon Norge. I tillegg samarbeides det godt med industri, rådgivning- utdannings- forsknings- og kompetansmiljøene i landbrukssektoren. Det jobbes aktivt for å styrke kompetansen og dermed lønnsomheten i næringa. Flere prosjekt tar sikte på å profesjonalisere og styrke kompetansetilbudet. I samarbeid med utdanningssystemet og aktuelle organisasjoner jobbes det med tiltak for å styrke rekrutteringa.

For å øke skogavvirkninga i fylket har fylkesmannen i samarbeid med et bredt partnerskap utarbeidet rapporten om "Økt avvirkning i Nord-Trøndelag" Rapporten peker på en rekke konkrete tiltak som skal følges opp for å øke avvirkninga. Gjennom arbeidet med rapporten har en også bidratt til å redusere konflikten mellom nærings og miljøinteresser.

For å øke tilfanget av etableringer innen nye bygdenæringer er det prøvd ut inspirasjonsmøter (mobiliseringsmøter i ny form og med oppfølging i samarbeid med kommunene). Dette har gitt god respons og positive tilbakemeldinger. Det er lagt økende vekt på å koble matsatsinga med reiseliv og arbeidet med kulturlandskap. Det samme gjelder arbeidet med Naturarven som verdiskaper.

Arbeidet med miljøtiltak og styrking av et bærekraftig landbruk er videreført. Det er bra oppslutning om disse ordningene i fylket. Fylkesmannen arbeider stadig for å styrke kvaliteten i forvaltningen i kommunene slik at pengene gir best mulig effekt. Nord-Trøndelag er også foregangsfylke for økologisk melk, og er blant de fylker med høyest oppslutning om økologisk landbruk

Miljøutfordringer

Det har lenge vært betydelige utfordringer knyttet til forholdet mellom beitenæring og rovdyrforvaltning i Nord-Trøndelag. Skadenivået på tamrein i 2011/12 var på det samme nivå som tidligere år, mens det på sau i 2012 er registrert en nedgang. I forhold til søknader om erstatning for tap av sau/lam er det en nedgang på 1000 dyr i forhold til året før. Tapet på sau og lam i Nord-Trøndelag har ikke vært så lavt siden i 2004. Innen forebyggende tiltak er fokuset fortsatt rettet mot driftsmessige løsninger. Rovdyrsikre gjerder både som helsesongs-beite og i kombinasjon med tidlig heimsanking har fortsatt fokus. Forvaltningsregimet for rovdyr stiller store krav til grunnkunnskap om blant annet bestandenes størrelse, sammensetning som kjønn og alder og utvikling. Dette er en kontinuerlig utfordring. Det er svært bra at vi får en kontinuerlig innsats på DNA-analyser på bjørn og jerv. Dette er til stor nytte. Ytterligere nytte hadde det vært om DNA gav slektskapsdata. Samarbeidet med SNO innen feltet er godt. Det er fortsatt ønskelig med mulighet for noe omstillingsarbeid innen småfenæringen. Fylkesmannen ved landbruksavdelinga arbeider med dette opp mot LMD.

Rovdyrforliket i Stortinget gir forutsigbare politiske rammer. Arbeidet med å implementere rovviltforliket i forvaltningsplanen for store rovdyr i region 6 er igangsatt med planlagt ferdigstilling i mai 2013. Fylkesmannen legger stor vekt på en effektiv håndtering av søknader om fellingstillatelser og kan vise til gode resultater av dette arbeidet

Fylkesmannen har i 2012 hatt stort fokus på oppfølging av naturmangfoldloven, spesielt opplæring og forholdet til utvalgte naturtyper og prioriterte arter. FM har gjennomført en hovedopplæringsrunde på naturmangfoldloven januar 2012 samt at vi har igangsatt en "offensiv" kalt "Naturmangfold i praksis" som innebærer kunnskaps- og erfaringsutvikling og nettverksbygging gjennom samlinger. Av erfaring ser vi at temabaserte samlinger interesserer og får oppslutning. Opplegget videreføres i 2013.

Fylkesmannen har prioritert oppfølging av sentrale føringer på tilsynsområdet, både mht. ressursbruk og hvilke bransjer som skal kontrolleres. I tillegg gjennomføres egeninitiert kontroll av bransjer og virksomheter spesielt utvalgt for Nord-Trøndelag. Fjorårets nasjonale og regionale kontrollaksjoner rettet seg mot pukkverk, fiskeforedling, avfallsmottak i havner og små verksteder. Fylkesmannen samarbeider godt med andre tilsynsetater (bl.a. Arbeidstilsynet og Det lokale el-tilsyn) om kontrollarbeidet.

Risikostyring

Embetet har i løpet av 2012 fått på plass et helhetlig risikostyringssystem, der kompetanse, økonomi, informasjon og beredskap er trukket frem som de avdelingsovergripende mest sårbare områdene. I tillegg til en ROS analyse på embetsnivå er det laget avdelingsvise ROS vurderinger med skisserte tiltak der risikoen vurderes å være større en risikotoleranse.

De viktigste elementene i arbeidet med risikostyring har vært klargjøring av rolleforventninger til de ulike delene av organisasjonen samt hvordan vi skal sikre en felles risikotoleranseskil på tvers av avdelinger. Vi har derfor jobbet mye med metodeforståelse. Jobbing med implementering av systemet samt sikre utvikling og vedlikehold av en kultur der kvalitetsforbedring er i fokus er et kontinuerlig arbeid.

Fylkesmannen i Nord – Trøndelag har opplevd økende utfordringer med turn – over av ønsket kompetanse og rekrutteringsutfordringer knyttet til enkelte typer kompetanse. Som en del av tiltakene for å bøte på dette har embetet i 2012 arbeidet med en økonomiplan for årene 2013-2015. Vi har i 2012 hatt en betydelig lønnsglidning knyttet til bl.a. nyrekruttering. En annen risiko er knyttet til den økende portefølge innenfor rettsikkerhetsoppgavene, spesielt på helse og barnevernområdet. Vi ser bl.a en sterk vekst i antall førerkortsaker, som er bra for trafikksikkerheten i fylket, men som utfordrer oss i avveiningene mellom reuserser brukt på saksbehandling og rettsikkerhetsoppgaver og utviklingsoppgaver.

Strategisk plan

Embetet sluttførte i 2012 arbeidet med Strategisk plan. Vår strategiske plan for 2012 – 15 er en gjennomgang av embetets verdigrunnlag, den inneholder en kort beskrivelse av de mest sentrale utfordringstrekk i Nord – Trøndelag slik Fylkesmannen ser det, og en redegjørelse for hva som er våre mål og strategier i planperioden i forhold til de utfordringene.

Vi har som embete i 2012 jobbet bevisst med å få forankret et mer omforent utviklingsbilde, slik at vi sikrer at vi fremstår mest mulig samordnet og kongruent eksternt, og arbeidet med strategisk plan har vært et viktig bidrag til dette. Strategisk plan var for oss manifestasjonen av en OU prosess som startet våren 2011 og der vi har hatt fokus på bl.a. å øke den institusjonelle selvforståelsen der vi gjennom både allmøter, avdelingsmøter, ledermøter og møter i utvidet ledergruppe har hatt diskusjoner omkring rolleforståelse og samfunnsoppdrag. Vi har vært tydelig i denne prosessen på at legitimiteten til embetet hviler på den merverdi vi greier å skape gjennom å koble forståelsen av statlig politikk og oppdrag med fagkunnskap og kunnskap om Nord – Trøndelag. Som en del av medarbeiderundersøkelsen spurte vi bl.a. om hvorvidt de ansatte mente de var godt kjent med mulighetene og utfordringene innenfor sine fagområder i fylket og der fikk vi en høy score på tilbakemeldingene (4.1 av 5) noe som tyder på at våre ansatte er relativt tett på utviklingen innenfor sine områder. For oss blir det viktig å rigge prosesser slik at vi hensyntar denne kompetansen optimalt både i virksomhetsplanlegging men også i mer langsiktige strategiske planer.

1.2 Ressursbruk og andre økonomiske forhold

Det økonomiske resultatet viser at vi i 2012 hadde ett mindreforbruk på i underkant av 1,6 millioner kroner. Dette er midler som er bundet opp i oppgaver som vi skal utføre i 2013. Vi er derfor avhengige av å få overført midlene til 2013.

Den historiske rammefordelingsmodellen ble videreført i 2012 med korrigerende for tilgang/avgang av oppgaver.

Som de fleste andre embetene er vi bekymret for den økonomiske handlefriheten. Vi ser at stadig mer av våre

utgifter bindes opp i bl.a. lønn og faste utgifter, noe vi må ha fokus på fremover.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Miljøverndepartementet	kr 8 179 969,05	kr 957 183,76
Landbruks- og matdepartementet	kr 11 535 391,99	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 7 173 787,50	kr 1 653 978,05
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 2 139 989,05	kr 0,00
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 2 174 843,46	kr 837 173,07
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 3 642 845,48	kr 0,00
Arbeidsdepartementet	kr 485 806,30	kr 974 921,85
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 8 557 861,40	kr 2 554 428,72
Andre	kr 23 087 237,50	kr 0,00
Sum:	kr 66 977 731,00	kr 6 977 685,00

1.3 Andre forhold

Kommunikasjon

Embetet har i 2012 startet arbeidet med å justere egen kommunikasjonsstrategi, i tråd med overordnet strategisk plan for embetet. Målet er at kommunikasjonsstrategien i større grad skal samsvare med den nylige vedtatte overordnede strategien.

Fylkesmannen er en av de virksomhetene som er mest omtalt i mediene i fylket. Den store medieoppmerksomheten skyldes dels at embetet har en proaktiv holdning til lokal- og regionalmedia, men også det faktum at det generelt er stor interesse i fylket for de fagområdene embetet håndterer.

I fjor var det over 2630 medieoppslag der søkeordene “Fylkesmannen i Nord-Trøndelag”, “Fylkesmann* og Nord-Trøndelag” eller “fylkesmann Inge Ryan” er brukt. Dette tilsvarer 219 oppslag hver måned, eller over sju artikler i snitt hver dag.

Språk

Fylkesmannen fulgte i fjor opp klarspråksatsingen fra 2010. Første februar i 2012 deltok 45 av embetets ansatte på Språkrådets klarspråkkurs for embetene, “Fylkesmanspakka”. I etterkant av dette har embetet klarspråkvasket en del brevmaler, slik at disse skal være lettere å forstå for mottakeren.

I forbindelse med overgang til nye hjemmesider har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vært en aktiv pådriver for å få oversatt sidene til sør-samisk. Vi har blant annet lagt til rette for dialog med prosjektet og den sørsamiske språkkompetansen på Snåsa. Det er for øvrig dette miljøet som har oversatt embetenes nye hjemmesider til sør-samisk.

IKT og Informasjonssikkerhet

Vi sluttførte i 2012 enn ROS analyse på informasjonssikkerhetsområde ved hjelp av DSB-CIM. Med bakgrunn i denne ble det gjennomført tiltak. Av nye tiltak som ble iverksatt som følge av analysen kan nevnes bl.a. nye switcher for autentisering av PC, installering av “follow me print”, 3 nye rom ble inkludert i sperret område samt at nytt møterom ble bygd i 1 etasje.

Vi flyttet i 2012 over vårt AD til felles AD for fylkesmannsembetene og har som målsetting innen 01.03.13 og få etablert en digital telefoniløsning slik at vi får utnyttet potensialet som ligger i “Fylkesmannen local” ift møter og kommunikasjon via Lync med eksterne.

Arkivet

I 2012 har det vært tema på arkivet i forhold til sårbarheten når det gjelder bemanningen på arkivet, og i 2013 må vi ha samme fokus knyttet til personalområdet. En god del av de ansatte på arkivet nærmer seg pensjonsalder, og vi må rigge oss i forhold til overføring av kompetanse.

I september 2011 gjennomførte Riksarkivet dokumentbasert tilsyn hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, i løpet av 2012 ble alle avvikene lukket.

I 2010 ble det gitt melding til Statsarkivet i Trondheim om status for avlevering av nedlagte enheter hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. I og med at arbeidet gjøres samtidig med at vi utfører daglig arkivarbeid, regnet vi med at arbeidet skulle sluttføres i 2012

Siden 2010 har arkivet hatt en ansatt i midlertidig 50% stilling for å håndtere en del av denne avleveringen, samtidig som faste ansatte også har bidratt i dette prosjektet. I august 2012 så vi at vi ikke ville kunne klare å levere til den tiden vi først satte, og fristen for avlevere 190 hyllemeter er nå utsatt til 1.4.2013.

Fra 1. januar 2012 ble det ansatt en person som nasjonalparkforvalter for Lierne og Blåfjella/Skjækerfjella nasjonalpark, med kontorsted i Lierne kommune. I forhold til arkivet har det blitt utarbeidet egne arkiv- og dokumentrutiner for denne funksjonen.

EDU prosjektet har i 2012 vært lagt på vent, da det var svakheter systemet (Ephorte) for håndtering av EDU, som ville skape merarbeid for arkivet, enn det ville lette hverdagen på arkivet. Prosjektet vil bli tatt opp igjen i løpet første halvdel av 2013, da ny versjon av ePhorte vil fungere mer tilfredsstillende på dette området.

Innkjøp og miljøledelse

Vi har etablert et innkjøpssamarbeid med Nord – Trøndelag Fylkeskommune der de på våre vegne inngår rammeavtaler på innkjøp som vi kan slutte oss til. Vi har hatt et knutepunktprosjekt sammen med fylkeskommunen med bakgrunn i Regjeringens Handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser. Vi bestemte i 2012 å videreføre prosjektet i ytterligere 2 år i en fase 2 der vi har fått oss KS som prosjekteier sammen med Fylkesmannen og Nord – Trøndelag fylkeskommune. Fase 2 har bl.a. følgende resultatmål:

- 75 % av de offentlige virksomhetene i målgruppen skal ha innført overordna strategi/ policy for innkjøp med miljø og samfunnsansvar
- Miljøkrav skal være anvendt i 75 % av felles rammeavtaler.
- DIFI's nettportal skal være godt kjent hos alle virksomheter i målgruppen
- Miljøkrav skal være anvendt i minst 50 % av felles innkjøpsavtaler som administreres av kommunene og fylkeskommunen.

Vi har i 2012 arbeidet med å få på plass et miljøledelsessystem. Vi har tatt utgangspunkt i Grønn Stat sin rapportering og identifisert 5 satsingsområder. Disse er innkjøp, transport, avfall, energi samt kunnskap og holdninger. For alle disse 5 satsingsområdene er det identifisert overordnede målsettinger, delmål og tiltak. Vi har lagt ansvaret for oppfølging av miljøledelsesystemet til klimapanelet på embete som er en oval som også har ansvar for embetets koordinering eksternt på miljøområdet.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Fylkesmannens samordningsvirksomhet i forhold til kommunene er organisatorisk tillagt Kommunalavdelingen. Hovedfokus for embetets kommunerettede samordning, utenom den løpende dialogen med kommunene, er å legge til rette for møteplasser mellom kommunene og regional statsforvaltning. Fylkesmannen arrangerer derfor hvert år en nyttårskonferanse over to dager, der kommuneledelsen, fylkeskommunens administrative og politiske ledelse og ledelsen i de regionale statsetater møtes for å drøfte aktuelle problemstillinger. I 2012 var hovedtemaene for konferansen de sentrale velferdsutfordringene og kommunene, samhandlingsreformen og utviklingstrekk i norsk politikk. Hovedinnledere var statsråd Ola Borten Moe, leder for Stortingets Arbeids- og sosialkomite Robert Eriksson, departementsråd Anne Kari Lande Hasle i tillegg til innledere fra nord-trøndersk forvaltning.

Utarbeidelse av det faglige programmet for konferansen skjer i samarbeid med KS. Fylkesmannen har forøvrig et nært samarbeid med KS i fylket, bl.a. felles presentasjoner av kommuneproposisjonen og statsbudsjettet, felles ansvar for arrangement av flere typer kurs, konferanser, møter m.v. Fylkesmannen deltar regelmessig i KS-konferanser og drøftingsmøter med bl.a. styret, rådmannsutvalget og rådmannsgruppa. Det er også etablert en konsultasjonsordning i forbindelse med disponeringen av de tilbakeholdte skjønnsmidler.

Embetet har faste møter med ledelsen i fylkeskommunen i henhold til inngått samarbeidsavtale. Dette arbeidet har i 2012 vært spesielt innrettet mot deltakelse i utarbeidelse av regional plan for arealbruk, men også mot andre spørsmål av interesse for samarbeidet generelt og arbeidet med regional utvikling spesielt. Fylkesmannen vil karakterisere samarbeidsrelasjonene med både fylkeskommunen og KS som svært konstruktive og gode.

Det samarbeidet som i 2009 ble etablert mellom fylkesmennene i Trøndelag og Länsstyrelsen i Jamtland på ledernivå har vært videreført utviklet også i 2012.

Embetets arbeid med å stimulere til kommunalt omstillings- og fornyingsarbeid har blitt videreført i 2012. I løpet av året er det fullført et kartleggingsarbeid over omfanget av de interkommunale samarbeidsordninger i fylket. Denne viser en betydelig økning av samarbeidet fra siste kartlegging som ble gjennomført i 2008. Den viser imidlertid også at noen regioner er vesentlig mer aktive enn andre. En viktig begrunnelse for fortsatt fokus på interkommunalt samarbeid har bl.a. vært utfordringene knyttet til arbeidet med implementering av samhandlingsreformen.

Med utgangspunkt i kartleggingen er det i 2012 også utarbeidet en utfordringsrapport kalt "Alternative forvaltningsretninger i Nord-Trøndelag (Nivi Rapport 2012:3). Arbeidet med oppfølging av dette arbeidet fortsetter i 2013.

Fra 1.1.2012 ble Mosvik og Inderøy kommuner fusjonert. Denne kommunesammenslåingen framstår så langt som et vellykket eksempel på en frivillig sammenslåing av to kommuner.

Embetet har et fungerende internt tilsynsforum under ledelse av administrasjonssjefen. Forumet er tillagt ansvaret når det gjelder samordning av tilsyn etter kommunelovens kap. 10 A, og har deltakere fra alle fylkesmannens avdelinger.

Fylkesmannen har også i 2012 videreført partnerskapet med brukerorganisasjonene og fylkets råd for funksjonshemmede, i pilotprosjektet for universiell utforming.

Fylkesmannen har i samarbeid med KS opprettet et økonominettverk som har samling 2 ganger i året. Her deltar nesten alle kommunene med økonomisjef og regnskapssjef.

På nettsidene til fylkesmannen ligger det veiledning om endringer i regelverk på økonomiområdet, og det ligger analyseverktøy som kommunene kan bruke i sine planprosesser. Analyseverktøyet dekker kostratall for tjenestene og kommuneregnskap/ økonomi. Dette analyseverktøyet er nå under videreutvikling i et eget prosjekt med finansiell bistand fra bl.a. HOD og helsedirektoratet.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Fylkesmannen har i 2012 satt ett stort fokus på barn og unge, i ett bredt oppvekstperspektiv. Veksten i utfordringene i barnevernet de siste årene er en utfordring det nå tas grep om fra statlig hold, blant annet ved grundig gjennomgang av fagfeltets oppgaveløsning og tilføring av stillinger. Det er en bekymringsfull utvikling i fristoversittelser i barnevernet i Nord-Trøndelag, en utvikling som ser ut til å forsterke seg. Det er etter Fylkesmannen sin vurdering viktig å se dette i ett større perspektiv, hvor barnevernet er en del av løsningen. Samtidig med at barn med behov for hjelp fra barnevernet skal gis den hjelpen de har krav på, må mange andre samfunnsaktører bidra til at flere barn får nødvendig hjelp tidligere. Fylkesmannen ser med stor bekymring på at NAV kontorene i liten grad tar individuelle hensyn til barna når de har kontakt med familier. Dette vil vi følge meget nøye i 2013 for å bidra til at dette ivaretas i tråd med lov og de behov barna har.

Forebygging og tidlig intervensjon er viktige bærebjelker i samhandlingsreformen. Gjennom å identifisere et begynnende problem så tidlig som mulig, kan problemet begrenses. Å gi utsatte barn og unge riktig hjelp til riktig tid, er tiltak som har til hensikt å fremme helse og utvikling slik at barnet får et bedre liv. Det vil også kunne være med å forebygge alvorlige helseplager som har store belastninger for individ og samfunn. Politisk prioritering av hjelp til utsatte barn og unge er også i tråd med samhandlingsreformens formål, og er til barnets beste. Denne innsatsen må fortsette og vil prioriteres fra fylkesmannen sin side.

Arbeidskraftsituasjonen har hatt en meget god utvikling i Nord-Trøndelag, med rekordlav ledighet. Antallet personer med nedsatt arbeidsevne og bistand fra Nav er også redusert. I følge Nav Nord-Trøndelag mangler virksomhetene i Nord-Trøndelag omkring 1100 personer. Samtidig vet vi også at den demografiske utviklingen i Nord-Trøndelag vil forsterke behovet betydelig for arbeidskraft også innenfor helse og omsorgstjenestene. Kombinasjonen av disse to utfordringene skaper betydelige utfordringer og setter store krav til at man lykkes på flere områder. Samhandlingsreformen og Nav reformen sine målsettinger må nåes, slik at gapet mellom behov og tilgang på arbeidskraft reduseres. Blant annet stiller dette store krav til hvordan man klarer å matche de som nå står utenfor arbeidslivet med de jobber og kompetansekrav som dette stiller. Her blir innsatsen fra NAV kontorene svært viktig. Sammen med næringsliv, helsevesen, skole og utdanning mfl. vil dette kunne gi den enkelte ett bedre liv og samfunnet mere arbeidskraft. Samtidig ser Fylkesmannen med bekymring på levekårssituasjonen for en del av befolkningen, spesielt barn i familier som mottar stønad over lengre tid. Gjennom tilsyn gjennomført i 2012 ser vi at det i for liten grad legges vekt på å vurdere konkret hvordan barna har det og hva de og deres familie er i behov for. Fylkesmannen vil fortsette å arbeide med å forbedre dette arbeidet.

Samhandlingsreformen kom med full styrke også i vårt fylke i 2012, og mye av året har gått med til å gjennomføre forhandlinger mellom kommunene og Helseforetaket og starte implementeringen av avtalene. Ny folkehelselov og ny helse- og omsorgstjenestelov fra 1. januar 2012 legger nye forventninger på kommunene som samfunnsutviklere. Kommunene har i løpet av 2012 vedtatt sin planstrategi for perioden 2012 til 2015 der kommunene har prioritert hva de skal vektlegge av planarbeid i perioden. Mange kommuner har tatt på alvor at de må jobbe mer med forebygging i forhold til både befolkningsrettede og individrettede tiltak. Derfor legger flere kommuner mer energi inn i å vri tenkning og innsats over fra behandling til forebygging. Dette gir seg utslag i fremvekst av frisklivstilbud i alle kommunene, og i enkelte kommuneregioner samarbeider de både om drift av frisklivssentraler og etablering av felles kommuneoverlegeressurs. I tillegg har flere kommuner sett behovet for å se innsatsen på flere sektorer under ett, og har derfor løftet fokuset på å arbeide med kommuneplanen og spesielt samfunnsdelen.

Nye virkemidler ble innført ved at kommunene skulle medfinansiere sykehusinnleggelser og betale for utskrivingsklare pasienter. Det som bekymrer fylkesmannen er at mange kommuner går med underskudd på kommunal medfinansiering av sykehusinnleggelser. Intensjonen med en slik finansieringsordning skulle være et incitament til å satse mer på forebygging og en bedre oppgavefordeling. Fylkesmannen mener at sentrale myndigheter bør arbeide med å finne andre incitamentstrukturer som i større grad bidra til å øke fokus og innsats på forebyggingsarbeidet i reformen.

Fylkesmannen observerer også at det har blitt et økt press på kommunale institusjonsplasser ved at kommunene prioriterer flere av plassene til å ta hjem utskrivingsklare pasienter fra sykehus. Dette fører til at terskelen for å få sykehjemsplass øker, og vi får en vridning over til at sykehjemmene blir mer og mer rettet mot medisinsk behandling. Dette er en riktig utvikling, men fører til at alternative boformer i større grad bør utvikles for å dekke behovet for heldøgns tilsyn. Fylkesmannen ser også av sin saksbehandling at kommunale rehabiliteringstilbud ikke er godt nok utbygd. Vi mottar mange klagesaker på avslag på spesialisert rehabilitering, og mange av disse vedtakene blir stadfestet av oss. Det tilsier at det er hull i kommunale rehabiliteringstilbud.

2.3 Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling

Også i 2012 har Fylkesmannen hatt særlig fokus på en bekymringsfull utvikling på økning i spesialundervisning og resultater på nasjonale prøver i Nord-Trøndelag. I samarbeid med Sosial-, helse- og barnevernavdelingen har vi gjennomført tiltak som har til hensikt å snu eller i det minste stoppe denne utviklingen.

Mange tiltak har som mål å redusere økningen i spesialundervisning samtidig som at resultatene på blant annet nasjonale prøver forbedres.

Et av tiltakene er Forskningsprosjektet Lærende regioner som er tildelt midler fra Forskningsrådet. Hensikten med forskningen er å gi kunnskap om hva som skal til for å forbedre grunnleggende ferdigheter for alle elever. Partene i prosjektet i tillegg til Fylkesmannen er Fylkeskommunen, Utdanningsforbundet, KS og Høgskolen i Nord-Trøndelag. Prosjektet omfatter 12 delprosjekter og er et samarbeid mellom 4 fylker: Sogn og Fjordane, Aust-Agder, Oppland og Nord-Trøndelag. Vi er nå inne i en periode hvor forskerne innhenter data til de enkelte delprosjektene.

Fylkesmannen er representert i styret for Oppvekstprogrammet i Nord-Trøndelag. Programmet er et samarbeid mellom samfunns- og næringsliv i fylket og har som mål å øke gjennomføringsprosenten i videregående skole. Fokus er satt på ferdigheter, helse og samordning. I 2012 er det igangsatt et forarbeid til utarbeidelse av et oppveksteierprogram partnerne kan benytte seg av.

GNIST-partnerne (Fylkesmannen, KS, HiNT, Utdanningsforbundet m.fl) i Nord-Trøndelag tilsatte i 2012 prosjektleder. Prosjektlederen inngår i et nasjonalt nettverk og har som hovedoppgave å bidra til at strategien for ungdomstrinnet gjennomføres i fylket.

Et særskilt samarbeidsprosjekt vi deltar i er Skolemåltid i Nord-Trøndelag. Prosjektet er et samarbeid mellom 3 avdelinger: Landbruk, Helse/sosial/barnevern og Oppvekst og utdanning). Prosjektet er finansiert gjennom Gjensidigestiftelsen. 4 prosjektskoler deltar. Erfaringene håper vi kan bidra til økt kunnskap om skolemåltidets betydning for læringsmiljø og trivsel i skolene. Resultatene vil gi grunnlag for en diskusjon om hvordan forsøkene kan bli varige ordninger.

I 2012 har avdelingen hatt fokus på sørsamisk språk og kultur. Avdelingen deltar i og arrangerer kurs og konferanser hvor temaet belyses. Vektleggingen viser at det er krevende å nå ut med informasjon om rettigheter og likedan nå aktuelle kursdeltakere. Vi ønsker derfor å videreføre vårt arbeid med temaet for at samiske barn og unge skal få oppfylt sine rettigheter i barnehage og skole.

På barnehagefeltet har vi godt kunnskapsgrunnlag gjennom vår årlige spørreundersøkelse. Vi bruker denne kunnskapen for å utvikle tilbud på fagdager og kurstilbud. Formidling av forskning mottas svært godt av både kommunale og ikke-kommunale barnehager. Fylkesmannen bidrar gjennom flere barnehagenettverk i fylket til å sette fokus på kvalitet og utvikling i sektoren.

Likeverdig behandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager har også i 2012 vært fokusområde. Dette må vi også fortsette med i 2013. Nord-Trøndelag har full barnehagedekning i 2012. Stadig flere små barn (under 1,5 år) oppholder seg lange dager i barnehagen. Det er et tema vi ønsker å sette fokus på i 2013.

GLØD er et prosjekt hvor det arbeides for å heve status og rekruttere barnehagelærere til yrket. Det er satt sammen et nettverk med aktuelle aktører fra sektoren (KS, HiNT, Fylkesmannen, Ikke-kommunale barnehager, Utdanningsforbundet m.fl.).

I likestillingsarbeidet jobbes det med å rekruttere menn til barnehagen. I tillegg er det fokus på jenter og gutters forutsetninger og muligheter i et likestillingsperspektiv.

Tilsyn er gjennomført i forhold til aktivitetskrav. Både på barnehage- og skolefeltet benyttes informasjonen fra tilsynene til å veilede og iverksette kompetansehevingstiltak.

2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

Nasjonal politikk formidles primært gjennom veiledning via telefon, møter, forhåndsuttalelser og høringsuttalelser. I de tilfellene kommunene fremmer forslag til planer i strid med nasjonal politikk bruker vi hjemmelen til å fremme innsigelser. I 2012 ble det fremmet innsigelse mot 8 av 103 reguleringsplaner samt 2 oversiktsplaner. Fylkesmannen selv gjennomfører meklingsmøter i arealsaker der det er fremmet innsigelser som kommunen ikke vil ta til følge. I 2011 ble det holdt 5 meklingsmøter hvorav 4 har resultert i en løsning uten at saken måtte sendes til departementet for avgjørelse.

I 2012 har arbeidet med regional plan for arealbruk foregått for fullt. Det samme gjelder store prosesser knyttet til samferdselsprosjekt, både planlegging av fv. 17 fra Steinkjer til Namsos og konseptvalgutredninger vedrørende transportsystem fra Trondheim til Steinkjer og ny godsterminal i Trøndelag. Fylkesmannen har deltatt aktivt i disse utredningene. Fylkesmannen er opptatt av den store betydning effektive transportløsninger vil ha for å binde Nord-Trøndelag nærmere Trondheim og stimulere den regionale utvikling i hele fylket.

Fylkesmannen samordner behandling av plansakene internt gjennom en egen plangruppe. I tillegg driver embetet sammen med fylkeskommunen et planforum i fylket. Her deltar også vegkontoret, statens kartverk fiskeridirektoratet og reindriftsforvaltningen.

Sammen med fylkeskommunen arrangerte vi høsten 2012 både den årlige samlingen for planleggerne i kommunen og en samling for byggesaksbehandlerne i kommunene. Det har også vært arrangert 2 kurs for arealplanleggere i samarbeid mellom KS, fylkeskommunen og fylkesmannen.

Det er igangsatt et større prosjekt med etablering av digitalt planregister i fylket. Prosjektet er delvis finansiert med skjønnsmidler.

Vi ser store utfordringer knyttet til plan- og byggesakskompetansen i mange kommuner i Nord-Trøndelag, og har hatt opp dette med kommunene og KS ved flere anledninger. Vi har gjentatte ganger pekt på at man i større utstrekning bør vurdere interkommunalt samarbeid også på dette området, og har signalisert at det kan bli aktuelt å bruke skjønnsmidler til forsøk med felles plankontor. Dette temaet er nå under vurdering flere steder, bl.a. i Værnesregionen og Indre Namdal.

Vi viser ellers til embetsrapporteringen under Landbruk- og matdepartementets og Miljøverndepartementets områder.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Årsrapport del 2 fra miljøvernavdelingen

Prioritert område: Oppfølging av naturmangfoldloven og forholdet til utvalgte naturtyper og prioriterte arter

Fylkesmannen har i oppdrag å drive kartlegging, kvalitetssikring og tilgjengeliggjøring av naturinformasjon samt opplæring og rådgiving knyttet til den nye naturmangfoldloven. Loven gir regler om bærekraftig bruk og vern av naturen og som krever at forvaltningen skal være basert på kunnskap. Veilederen til naturmangfoldloven kapittel II kom i 2012. Det er viktig at vurderingene som skal gjøres her blir reelle vurderinger og ikke bare et «pliktløp».

Fylkesmannen er som nevnt opplæringsansvarlig i eget fylke, noe vi startet med i 2010/11 med en økt satsing i 2012 gjennom prosjekt «naturmangfold i praksis». Dette vil også i 2013 få prioritet. Vi har så langt sett stor nytte av å ha egne temadager hvor naturmangfoldlovens teori, vitenskapelig- og erfaringsbasert kunnskap kobles til praktisk forvaltning/feltkurs.

Kurs og kompetanse i kommunene: Vi ser at kommunene enda er i «start»-fasen med å ta i bruk naturmangfoldloven. Informasjon om kunnskapsgrunnlaget er etterspurt. Kommunen søker i relevante databaser og finner informasjon. Men mangel på kompetanse om arter og naturtyper gjør at det blir vanskelig å vurdere ulike tiltak i forhold til den informasjonen de finner.

De siste årene har vi fått mye ny kunnskap om arter og naturtyper i Nord-Trøndelag. Spesielt gjennom kartlegging i forbindelse med faggrunnlag og handlingsplaner. Kartleggerne som har utført dette har fått spisskompetanse på nord-trøndersk natur. Vi ønsker å videreformidle denne kunnskapen til de som skal vurdere kunnskapsgrunnlaget

i kommunen.

Kartlegging Utvalgte naturtyper skal prioriteres i kartleggingen. Vi har fulgt opp dette og er godt i rute med tanke på kartlegging av utvalgte naturtyper. Vi har fått mye ny kunnskap. I 2013 vil vi ha spesielt fokus på basiskartleggingen av naturtyper i henhold til DN-håndbok 13 i to kommuner. Det er Inderøy (det vil si gamle Mosvik kommune) og Verran, som har en svært dårlig kartlegging fra tidligere. Her er det nødvendig med kvalitetssikring og nykartlegging i samarbeid med kommunene. Det er viktig å videreføre økonomiske midler til denne typen kartlegging dersom vurderingen i NML §8 (kunnskapsgrunnlaget) skal ha reell verdi.

Prioritert område: Videreføre tilsyn/kontroll

Fylkesmannen følger opp sentrale føringer på tilsynsområdet, både mht. ressursbruk og hvilke bransjer som skal kontrolleres. I tillegg gjennomføres egeninitiert kontroll av bransjer og virksomheter spesielt utvalgt for Nord-Trøndelag.

Fjorårets nasjonale og regionale kontrollaksjoner rettet seg mot pukkverk, fiskeforedling, avfallsmottak i havner og små verksteder. Fylkesmannen samarbeider godt med andre tilsynsetater (bl.a. Arbeidstilsynet og Det lokale el.tilsyn) om kontrollarbeidet.

Hovedmålsettingen med kontrollvirksomheten er å gjennomføre et risikobasert tilsyn, for å bekjempe ulovlig forurensning og ulovlig avfallsbehandling. Fylkesmannen ser det som viktig å påse at kravene i forurensningsregelverket følges opp av nordtrøndersk næringsliv, på lik linje med landet for øvrig. Bakgrunnen for kontrollvirksomheten er også å bidra til rettssikkerhet samt å unngå konkurransevridning i næringslivet. Fylkesmannen ønsker å bruke de tilgjengelige virkemidler til å løse denne utfordringen på en god måte. Vi har mottatt informasjon om nedgravd farlig avfall ved flere asfaltverk i 2012 og dette vil bli fulgt opp med tilsyn i 2013. Ellers planlegger vi samordnet tilsyn med mattilsynet ved bl.a. gartnerier.

De nasjonale og regionale kontrollaksjonene i 2013 retter seg mot tema rene brensler, mottaksanlegg for farlig avfall, deponier, returmetall og kjemisk/elektrolytisk behandling (galvano). Ikke alle aksjonene vil ha aktivitet i Nord-Trøndelag.

Kommunene har de senere år fått delegert myndighet på nye området. Undersøkelser viser at kommunene ikke ivaretar den myndighet de er tillagt etter miljøvernlovgivningen. Dette gjelder bl.a bygging og graving på forurenset grunn, kapittel 2 i forurensningsforskriften. Fylkesmannen ønsker å tilrettelegge for samhandling med kommunene, slik at de får løst sine oppgaver og brukt sin miljøvernmyndighet på en god måte.

Prioritert område: Vanddirektivet – fokus på tiltaksanalyser

Store ressurser er benyttet for å oppdatere og sammenstille vannfaglig kunnskap og presentere denne gjennom innsynsløsningene «Vannmiljø» og «Vann-nett». Alle vannforekomster i fylket er karakterisert/klassifisert. Vannmiljø og Vann-nett har blitt funksjonelle verktøy for å systematisere, sammenstille og presentere vannmiljødata og kan nå presentere en omforent sammenstilling av vannmiljøutfordringer i fylket.

For å kunne legge frem forslag til vannforvaltningsplan for høring i 2014 er det viktig at dt i 2013 igangsettes arbeid med tiltaksanalyser og forslag til tiltak. Sammen med landbruksavdelingen arrangere vi et regionalt vannseminar for kommunene 6.-7. mars. Vi vil legge til rette for at kommuner fra hele vannregionene kan delta.

Årsrapport fra Landbruksavdelingen del 2

Prioritert område: Landbruksbasert næringsutvikling og forvaltning

Viktige hovedtrender ved starten av året:

1. Antall aktivt drevne foretak fortsetter å falle. Nedgangen er klart størst blant heltidsproduksjonene spesielt for foretak med melk og avlspurker
2. Landbruksproduksjonen er stabil innen de fleste produksjoner, men øker kraftig innen fjørfe. Økningen er basert på kraftförimport
3. Avvirkningen i skogbruket er fallende. Skogindustrien har store utfordringer. Økt lokal avvirkning vil være

- et viktig positivt bidrag
4. Samfunnseffekten av av reduksjonen i antall landbruksforetak er mest merkbar i typiske distriktsområder med lavt folketall, spesielt lengst nord i fylket. Her er alternativene færre, demografiske utfordringene størst og produksjonsmiljøene sårbare.
  5. Det er en forsiktig økning i antall næringsdrivende innen nye bygdenæringer
  6. I en del marginale områder er det klare tegn til gjengroing og at grasressursene ikke utnyttes optimalt. I sentrale deler av fylket er det kamp om arealene og høy utnyttingsgrad.
  7. Styrking av kompetansen i næringa vil ha betydning både for rekruttering, lønnsomhet og produksjon.
  8. Rekrutteringa må styrkes. Næringas omdømme og kunnskapen om næringas betydning og muligheter må økes
  9. Signalene om strekngt jordvern må følges opp for å sikre ressursene for framtida
10. Det er stort behov for å arbeide for et bærekraftig landbruk som tar miljøhensyn samtidig som produksjonen skal øke og foregå på færre bruk

Hva er gjort:

Fylkesmannen arbeider i partnerskap med næringa, fylkeskommunen og innovasjon Norge. I tillegg samarbeides det godt med industri, rådgivning- utdannings- forsknings- og kompetansmiljøene i landbrukssektoren. Det jobbes aktivt for å styrke kompetansen og dermed lønnsomheten i næringa. Flere prosjekt tar sikte på å profesjonalisere og styrke kompetansetilbudet. I samarbeid med utdanningssystemet og aktuelle organisasjoner jobbes det med tiltak for å styrke rekrutteringa.

For å øke skogavvirkninga i fylket har fylkesmannen i samarbeid med et bredt partnerskap utarbeidet rapporten om "Økt avvirkning i Nord-Trøndelag" Rapporten peker på en rekke konkrete tiltak som skal følges opp for å øke avvirkninga. Gjennom arbeidet med rapporten har en også bidratt til å redusere konflikten mellom nærings og miljøinteresser.

For å øke tilfanget av etableringer innen nye bygdenæringer er det prøvd ut inspirasjonsmøter (mobiliseringsmøter i ny form og med oppfølging i samarbeid med kommunene. Dette har gitt god respons og positive tilbakemeldinger. Det er lagt økende vekt på å koble matsatsinga med reiseliv og arbeidet med kulturlandskap. Det samme gjelder arbeidet med Naturarven som verdiskaper.

Arbeidet med miljøtiltak og styrking av et bærekraftig landbruk er videreført. Det er bra oppslutning om disse ordningene i fylket. Fylkesmannen arbeider stadig for å styrke kvaliteten i forvaltningen i kommunene slik at pengene gir best mulig effekt. Nord-Trøndelag er også foregangsfylke for økologisk melk, og er blant de fylker med høyest oppslutning om økologisk landbruk

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har i 2012 ikke håndtert eller evaluert noen kriser av regional karakter. Vi har i 2012 gjennomført en omfattende revisjon og tilpassing av Fylkesmannens kriseplan til krisestøtteverktøyet DSB-CIM. Et møterom er oppgradert med videokonferanseanlegg, noe som har forbedret vår evne til å samhandle med andre aktører og til å ha en god oversikt i en krisehåndteringssituasjon.

Vi startet i 2012 opp arbeidet med revidering av ROS-Trøndelag sammen med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Det har bl.a. blitt avholdt en samling for kommunene med vekt på å fremskaffe et risikobilde i den enkelte kommune, samt høyne ROS-kompetansen i kommunene.

Fylkesmannen har i 2012 gjenopptatt sin tilsynsvirksomhet på samfunnssikkerhet og beredskap etter at vi hadde et opphold i påvente av forskrift og veileder.

Vi har gjennomført to møter i Fylkesberedskapsrådet i 2012. Det første møtet var i sin helhet viet oppfølging og erfaringsutveksling etter uværet Dagmar. Det andre møtet hadde 22.juli rapporten som hovedtema.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Nord-Trøndelag hadde et kongelig besøk 2012.

H.K.H. Kronprinsen besøkte Verdal videregående skole den 17.oktober 2012, i anledning Global Dignity Day. Dignity Day er en internasjonal dag for verdighet som markeres på over 150 videregående skoler i Norge.

Fylkesmannen utarbeidet program i samarbeid med Det Kongelige Hoff, Global Dignity Day Norge og Verdal videregående skole.

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

I 2012 er det registrert 12 søknader om tildeling om Kongens påskjønnelse.

Det er tildelt 6 Kongens fortjenstmedaljer og en søknad er ennå ikke sendt til Det Kgl. Hoff til endelig avgjørelse. Det er gitt tre av slag på Kongens Fortjenstmedalje.

Fylkesmannen har mottatt 2 forslag til tildeling av St. Olavs Orden. Ordenskanselliet har gitt avslag på en og den andre er ennå ikke ferdig behandlet.

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 - 06 Naturmanfold, vannforvaltning og forurensning

Generelt.

Vi har fortsatt ikke økonomisk basis over kap 1510 til å følge opp en del av de sentrale oppgavene. For å følge opp nasjonalparkarbeidet, en del prioriterte verneområder og arbeidet med rovdyr, er vi fortsatt avhengig av ekstern finansiering til lønn/ drift. Angående forvaltningsplaner, informasjon og tilrettelegging, har vi også i løpet av 2012 fått mulighet til å sette i gang betydelig virksomhet, men vi må konstatere at vi ligger for langt etter i dette arbeidet. Tidsressursen til å foreta befaringer angående enkeltsaker er begrenset. Vi bidrar fortsatt særlig inn i "Naturarvprosjektet" gjennom hovedprosjektledelse (LA-ansatt) og deltakelse i styringsgruppe.

Innen forvaltning av verneområder har vi store utfordringer i videre arbeid med skjøtelsesplaner/forvaltningsplaner med bevaringsmål og i gjennomføring av tiltak. Mye viktig skjøtelsesarbeid er også i år utført, SNO gjør gode jobber. Arbeidet med utvidet skogvern tar en del tidsressurser, og vi har et stort fokus på og oppmerksomhet fra omverdenen omkring andre utfordringer i skoglandskapet. Så langt i 2012 har vi imidlertid fått viktige avklaringer innen skogsektoren. Arbeidet med skogutvalgets rapport ferdig. Rapport avlevert. Oppfølging i form av div. kartlegging planlagt. Kartlegging av kalkskoger og samkartlegging Naturtyper og MIS er prioritert.

Fagmidler har gitt oss mulighet til tidsavgrenset engasjement angående GIS/BM/innlegging av vanndata i Vannmiljø. Dette har forsterket både arbeidet med Naturbase, karakterisering i Vann-nett og utadrettet informasjon.

Rovdyrforvaltningen trekker som kjent betydelige ressurser. Skadenivået på tamrein i 2011/12 var på det samme nivå som tidligere år, mens det på sau i 2012 er en nedgang. I forhold til søknader om erstatning for tap av sau/lam er det en nedgang på 1000 dyr i forhold til året før. Tapet på sau og lam i Nord-Trøndelag har ikke vært så

lavt siden i 2004. Innen rovdyrsektoren er fokuset fortsatt på en positiv måte rettet mot driftsmessige løsninger. Rovdyrsikre gjerder både som helsesongs-beite og i kombinasjon med tidlig heimsanking har fortsatt fokus. Forvaltningsregimet for rovdyr stiller store krav til grunnkunnskap om blant annet bestandenes størrelse, sammensetning som kjønn og alder og utvikling. Dette er en kontinuerlig utfordring. Det er svært bra at vi får en kontinuerlig innsats på DNA-analyser på bjørn og jerv. Dette er til stor nytte. Ytterligere nytte hadde det vært om DNA gav slektsskapsdata. Samarbeidet med SNO innen feltet er godt. Det er fortsatt ønskelig med mulighet for noe omstillingsarbeid innen småfenæringen. Fylkesmannen ved landbruksavdelinga arbeider med dette opp mot LMD.

Rovdyrforliket i Stortinget gir forutsigbare politiske rammer for en tid og gjør det dertil mindre lokalpolitisk aktuelt å eskalere problematikken. Dette gjør vårt arbeid noe enklere.

Lanseringen av forskningsprogrammet Rovdyr – Sør-samisk reindrift er et viktig tiltak for videre utvikling av rovviltarbeidet i Nord-Trøndelag. FM ser det som særlig viktig at det nå er autorisert og etablert et rovdysenter i Indre Namdal (Namsskogan Familiepark). Samarbeidsavtalen mellom Høgskolen i Nord-Trøndelag (HINT) og Familieparken i Namsskogan er meget positivt.

I vårt betydelige skoleretta arbeid innen rovdyr gjennom familieparkens rovdyrskole for 5.klassene og Lierne nasjonalparksenters opplegg for 7. klasse ser vi et stort behov for lokalisering av en naturveileder i Indre-Namdal.

Høsten 2012 ble det i regi av NJFF avd. Nord-Trøndelag igangsatt et prosjekt for mer effektiv jakt på jerv. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag finansierer dette prosjektet, som har varighet i 5 år. Uttak av lisensfellingskvote på jerv i Nord-Trøndelag er pr. dags dato ikke effektiv, og prosjektet skal stimulere til mer jakt på jerv i fylket.

Forskrift angående erstatningsoppgjør på reindrift angir tidsfrister for når erstatning bør utbetales. Det at FM får tilgang til grunnmaterialet for erstatningsoppgjøret så seint som de siste årene gjør det ikke mulig å oppfylle slike forventninger, noe som i sin tid skaper unødige frustrasjoner til brukerne. Vi har gjentatte ganger bedt DN følge opp denne.

Vi anser at vi har et rimelig godt grep med forurensingstemaene. Arbeidet med vanddirektivet er høgt prioritert, og vi mener vi har utført vår del i forhold til forventet framdrift. Inndelingen i vannregioner har gitt fylkeskommunen i Sør-Trøndelag regionansvaret også for Nord-Trøndelag. Det har som nevnt tidligere en effekt i at fylkeskommunen i Nord-Trøndelag ikke har samme eierskap. Blant annet har samarbeidet innen vannområdene ikke fungert godt nok. Utfordringen nå er at kommunene tar tak i karakteriseringen og begynner å se på tiltaksanalysene. For å stimulere til dette, vil vi arrangere et regionalt vannseminar for kommunene 6-7. mars 2013.

Gebyrfinansiering ad forurensningsloven har sikret grunnlag for større innsats. Så langt har dette gitt mulighet for delfinansiering av en fast stilling ved avdelinga. Vi har imidlertid noe begrenset kapasitet til å klare å ta ut hele potensialet for gebyrinntekter. For 2012 har denne innsatsen vært noe hemmet ved at to av saksbehandlerne på dette har sluttet eller gått ut i permisjon.

Når det gjelder planområdet er presset på våre kyst- og strandområder stadig økende, særlig i forhold til fritidsboliger og småbåthavner. Det holder hardt å ha kapasitet til å handtere alle plansaker som strømmer inn. Implementering av ny planlov og tolking av nye nasjonale retningslinjer om differensiert forvaltning i strandsonen krever en del ekstra tidsressurser. Økt mengde plansaker gir utfordringer i forhold til å få gjennomført "tidkrevende", men nødvendige befaringer i felt. Ser behov for økning i ressurser for å få bedre kontinuitet i plansaksbehandlingen.

Utvikling innen kart og geodata er et springende punkt for stadig bedre saksbehandling og service til våre brukere. Vår utvikling av ny kartinnsynsløsning (www.gint.no) bidrar til økt bruk av GIS både i embetet og blant andre brukere. Vi har fortsatt en god bemanning på data.

Det antas kjent at de årlige prioriteringer av ressurser innen embetet innbefatter tøffe prioriteringer mellom tunge sektorer. For Nord-Trøndelag opplever MVA forståelse i embetsledelsen for sine ressursbehov og vi mener selv at vi får relativt mye ut av pengene både når det gjeld kunnskapsetablering og forvaltningsresultat.

Utvidet skogvern.

Oppstartmelding for to områder pr primo august, verneforslag er laget og utsendt pr. nyttår. Nye tilbud om områder (herunder også områder av svært god kvalitet -**) er mottatt. Prosesser avtales med DN, gitt i forhold

til prioriteringer og finansielle situasjoner.

Nasjonal marin verneplan.

Ingen utvikling i 2012. I starten på dette året (2013) er FM bedt om å videreføre prosessen med verneplan for ett område «Tautraryggen».

Forvaltning og naturoppsyn i verneområder

Forvaltningsplaner NATURRESERVAT

Forvaltningsplanarbeid for **Øvre Forra** (Ramsar) har tatt tid, men utkast oversendes DN i januar 2013.

Arbeid med 19 forvaltningsplaner for skogreservat er igangsatt: Sunndalslia, Simle, Nærøy prestegård, Holmdalen, Mjøsund, Aundalen, Holmdalen-Langfjelldalen, Råbesdalen, Ausvasstormyra, Almdalen-Ekorndalen, Jamtheimen, Klårtjønnhaugen, Finntjønnin, Spillumbekken, Fosnes Prestegård, Bangsjøan, Mariafjellet, Skogndalen-Røkkedalen, Grønningen og Koltjerndalen. "Stordriftsfordel" med så vidt mange samtidig. De fleste oppstartmøter er avviklet. Innspill mottatt. Arbeidet fortsetter med stort trykk inn i nytt år.

For **Ulendeltaet, Sklinna, Hoøya, Rambergholmen, Rolsøya og Kvamsholmen**, vil vi i løpet av vinteren komme i gang med forvaltningsplanarbeid. For områdene i Trondheimsfjorden vil vi lage en samlet forvaltningsplan som vil inkludere 2 bestilte skjøtelsesplaner.

Det er ikke laget forvaltningsplaner for naturreservatene **Berglimyra og Klumplifjellet** og **Storfloa**. Disse styres i dag etter verneforskriften. Har ikke avdekket noe krav om forvaltningsplan for disse områdene.

Skjøtelsesplaner NATURRESERVAT:

I løpet av året har vi mottatt ferdige skjøtelsesplaner med bevaringsmål og forslag til skjøtselstiltak for **7 edellauvskogreservater** og **7 flommarkskogreservater**. Vi har mottatt utkast til skjøtelsesplaner med bevaringsmål for **Lyngås-Lyngård, Lundselvoset, Figgaoset, Klingsundet og Øie**

For **Flakkan** med lokal forvaltning, har vi i samråd med kommunen bestilt skjøtelsesplan som vil leveres i 2013. For **Hammeren**, også med lokal forvaltning, er vi i kommunikasjon med kommunen angående bestilling av skjøtelsesplan. For **Vaggen** og **Giplingøya** har vi bestilt skjøtelsesplaner med bevaringsmål inkl noe kartlegging for levering i 2013. Revidering av skjøtelsesplan for **Borgan og Frelsøy (Kalvøya)** og ny skjøtelsesplan for **Leknesøyan**, vil vi bestille i 2013.

Forvaltningsplaner NASJONALPARK

Blåfjella/Skjækerfjella NP har forvaltningsplan vedtatt i 2007, planen for **Lierne NP** er vedtatt i 2009 og for **Skjækra LVO** er planen vedtatt i 2006. Som en start i revideringen av planene er det begynt med en evaluering der alle tiltak som er nevnt i planene er gjennomgått. Gjennomgangen viste at bare 10 av 60 tiltak var gjennomført, dvs at planene er ikke operative enda fordi tiltakene som skal danne grunnlaget for å styre etter planene ikke er gjennomført. Dette må på plass før man kan si hva som er behovet for revidering. Styret har gjennomgått alle tiltakene og prioritert i kortsiktige tiltak, langsiktige tiltak og tiltak som har blitt uaktuelle i tiden som har gått.

Til første møte i NP-styret i 2013 vil det bli lagt fram en handlingsplan for gjennomføringen av tiltakene.

Bestillingsdialogen 2012 og NATURRESERVAT

Det ble gjennomført møter med SNO – lokalt for gjennomføring av tiltak utfra tildelte midler til FM i 2012. Det er oppført fugletårn i Lyngås-Lyngård, og i små verneområder er det gjennomført en rekke mindre tiltak som utplassering av tavler og info-plakater, opprusting av stier, vedlikehold av p-plasser ved innfallsporter, og det er gjennomført søppelrydding og utbedring av orkanskader.

Bestillingsdialogen 2012 og NASJONALPARK:

Det er gjennomført møter med SNO – lokalt for gjennomføring av tiltak tildelt midler i 2012. Følgende tiltak er

under gjennomføring;

- botanisk kartlegging i Lierne nasjonalpark, som gjennomføres i regi av HINT, rapport kommer våren 2013
- klopplegging av stien inn til Skjækervatnet er gjennomført av Steinkjer kommuneskoger
- brua over Livsjøelva er ferdigstilt av SNO
- Når det gjelder midlene til ny bru mellom Aasvatnet og Skjelbreia som erstatning for den gamle, så har Nasjonalparkstyret bedt om at midlene omdisponeres til prosjektering av aktuelle bruer i Blåfjella/Skjækerfjella og til å starte arbeidet med vedlikehold av Blåfjellstien. SNO – sentralt åpnet for omdisponering, ikke til prosjektering, men til å kjøpe inn materiell til begge tiltakene i år slik at de kan iverksettes neste år. SNO har gjort et tjenestekjøp med Fjellstyrene i Lierne for gjennomføring av dette i 2013.

Bestillingsdialogen 2013 ble gjennomført med møter i alle kommunene der alle berørte parter og interessegrupper var invitert og fikk komme med innspill på tiltak som de mente bør gjennomføres. Styret har foretatt en prioritering, gjennomført bestillingsdialog møte 1 med SNO og sendt inn til SNO sentralt. Utfordringen er å komme i gang med gjennomføringen fort nok, da de økonomiske midler ikke kommer før i mars / april.

Bruk av nasjonalparkstyrets egne midler:

I tillegg har Nasjonalparkstyret bevilget:

- kr. 120.000 til kommunene for driften av innfallsportene
- kr. 15.000 til Statskog SF for restaureringen av gangbrua ved Gressåmoen.
- kr. 99.000 til Lierne Nasjonalparksenter for å utarbeide en informasjonsstrategi og iverksetting av tiltakene.
- kr. 50.000 til Lierne Nasjonalparksenter for å utvikle nasjonalparkinformasjon i Visit Børgefjell sine lokaler
- kr. 25.000 til Flytting av Mette-Marit bautaen ved Skjækervatnet.
- kr. 61.000 i samarbeid med FMNT om avtale med NTNU for undersøkelser av slåttemyrer

Erstatninger:

Det er utbetalt erstatninger til private grunneiere i både Blåfjella/Skjækerfjella og Lierne nasjonalparker. Alle tilbudene er vedtatt av grunneierne.

Fylkesmannen har veiledet den nye Nasjonalparkforvalteren gjennom kursing og enkeltsaker dette første året. Forvalteren har "faste" kontordager på Statens Hus 2 dager annenhver uke.

Alle vedtak fattet i Nasjonalparkstyret eller arbeidsutvalget sendes til både fylkesmannen og DN for gyldighetsvurdering. Gjennom dette har man fått drøftet forvaltningspraksisen som har vært og er i en prosess for å gå opp grensene mot annen forvaltning som utøves av kommunene og reindriftsforvaltningen.

Nasjonalparkforvalter sitter i lokal styringsgruppe i delprosjekt "Rovdyropplevelser" som er en del av prosjektet "Naturarven som verdiskaper".

Naturmangfoldloven

FM har gjennomført en hovedopplæringsrunde på naturmangfoldloven januar 2012 samt at vi har igangsatt en "offensiv" kalt "Naturmangfold i praksis" som innebærer kunnskaps- og erfaringsutvikling og nettverksbygging gjennom samlinger. Av erfaring ser vi at temabaserte samlinger interesserer og får oppslutning. Opplegget videreføres i 2013.

FM gjennomfører årlig fagsamling for de kommunene som har fått delegert forvaltningsmyndighet

Nasjonalparker og andre større verneområder

Forslag om Dåapma nasjonalpark ble sendt på høring medio juni, høringsfrist utsatt til slutten av desember. Oppsummeres i januar 2013.

Opplæringsprogram nasjonalparkstyret:

Det nye nasjonalparkstyret gjennomførte den "obligatoriske" opplæringen i 2011. Den videre kompetansehevingen av styret har skjedd gjennom saker i styret som f.eks; - sette opp et budsjett, lage en handlingsplan, startet en evaluering av gjeldende forvaltnings-planer og ved drøfting av verneforskriften/forvaltningsplanen i enkelte saker, bestillingsdialog, delegasjon til arbeidsutvalget, mal for driftsplaner for næringsutøvelse i verneområdene, informasjonsstrategi og klagesaksbehandling.

Det er gjennomført besøk/informasjon/kompetansehevningsrunde i alle kommuner tilknyttet nasjonalparkene. Her har det deltatt lokale politikere, kommuneadministrasjon, grunneiere, reindriften/beitenæring, fjellstyrene og andre rettighetshavere. Tema har vært; - lokal forvaltningsmodell, forvalterrollen, nasjonalparksenter, statens naturoppsyn, bestillingsdialog og drift av innfallsporter.

Nasjonalparksenter: Nasjonalparkforvalteren har felles kontor med Lierne nasjonalparksenter. På besøksrunden i kommunene var daglig leder i nasjonalparksenter med på 3 av 5 besøk. Nasjonalparksenteret er nesten kommet i mål med skiltplanen som nasjonalparkrådet gav dem i oppdrag, de fleste skiltene er kommet på plass nå i sommer. Felles tiltak i 2013 er å utarbeide en informasjonsstrategi for nasjonalparkinformasjon, nettside og gjennomgang av status og kvalitet på innfallsporene.

Nye nasjonalparkstyret: Opprettelsen av et nasjonalparkstyre for Skarvan og Roltdalen NP er i prosess. Prosessen kjøres av MD. Prosessen er ikke igangsatt for Børgefjell NP. Har fortsatt den daglige forvaltningen av disse to NP'ene.

Motorferdsel i utmark

Motorferdsel i utmark er et sterkt økende problem i forhold miljøinteresser.

Snøføre: Mange kommuner går ut over regelverkets rammer mht dispensasjoner for snøskuterkjøring, særlig etter § 5c *Transport til egen hytte*. De største utfordringene har vi i kommunene Verran, Snåsa, Nærøy og Lierne kommuner. I Verran og Snåsa inneholder de kommunale veilederne formuleringer som er i strid med nasjonalt regelverk. FM arbeider opp mot kommunene med dette forholdet.

Barmarkskjøring: Gjeldende regelverk er strengt, men "tøyes" mye av enkelte kommuner. Utfordringen er at man går ut over regelverkets rammer mht dispensasjoner etter § 6 "Særlige behov", spesielt i forbindelse med utleie av jakthytter som ligger langt fra vei. Størst utfordringer i Meråker og Lierne kommuner.

Miljømessig er barmarkskjøring vesentlig mer alvorlig enn på vinterføre. Betydelige skader på naturen (kjøreskader), særlig alvorlig i vårt fylke pga. store andel myrområder og bæresvak mark. Sterk vekst av salg av terrengmotorsykler har forsterket problemet vesentlig i hele fylket

Andre merknader: Spesielt for 2012 er oppfølging av praksis (gitte tillatelser) i Lierne (barmarkskjøring) og Verran (snøskuter), samt behandling/informasjon mht *Isfiskeløyper*. FM Jobber aktivt med informasjon, tilsyn, bistand etc. Mye kontakt/informasjon på telefon, e-post mm om regelverk, lover, forskrifter, veiledere, særlig til kommuner, men også til større grunneiere, privatpersoner etc. Ressursbruk/Arbeidsmengde økende de siste par år i forhold til tidligere.

Fylkesmannen gjennomførte i oktober en helikopterbefaring i Meråker og deler av Verdal. Dette avdekket til dels store terrengskader etter barmarkskjøring i Meråker. Fylkesmannen planlegger å følge opp med flere befaringer i 2013 for å få bedre oversikt over problematikken/terrengskader i fylket.

Arbeid med og forvaltning av utvalgte naturtyper (UN), prioriterte arter (PA) og trua arter,

Utvalgte naturtyper:

Handlingsplan slåttemark: 35 slåttemarker er kvalitetssikret i 2011, rapport klar i 2012. 22 av disse er ikke lenger slåttemark pga gjødsling, beiting og gjengroing. 20 nye mulige slåttemarker er kartlagt i 2012. Det er startet arbeid med skjøtselsplan på 5 lokaliteter for slåttemark.

Slåttemyr kartlegges i 2011 og 2012. Nye lokaliteter med høy verdi er registrert bl.a. i [Kvam i Steinkjer kommune](#), området har nasjonal verdi og ingen myrreservat i Nord-Trøndelag har parallelle verdier. Det er inngått skjøtselsavtale på en slåttemyr i fylket. Skjøtselsplan for 6 nye slåttemyrer er levert fra konsulent.

Kalksjøer: Det er tatt vannprøver i 16 kalksjøer og mulige kalksjøer i 2012 for å kartlegge nye lokaliteter og avklare behov for tiltak. Arbeidet gjøres i samarbeid med arbeid knyttet til vannforskriften.

Kystlynghei nykartlagt/kvalitetssikret i Nærøy og Vikna i 2012. Skjøtselsplanen for 5 kystlyngheilokaliteter er under utarbeidelse. Det er innvilget midler til utarbeidelse av skjøtselsplaner for fire kystlyngheilokaliteter i NT i

2012 etter mal utarbeidet som del av handlingsplan for kystlynghei. Frist ferdigstilling: 1. november 2012. Egeninnsats fra kommunen og grunneier inngår som egenandel.

Disse lokalitetene er:

Fosnes kommune (søker: Midtre Namdal Samkommune)

- Brakstadøyene (Måsøya, Nordøya, Nordøyholmen og Skogøya)
- Sandvollan, Hallarhaugen-Langnesodden – Tranås

Innvilget kr 40 000, som skal dekke honorar til innleid hjelp, samt reiseutgifter.

Flatanger kommune

- Villa: Innvilget kr 71 040, derav 23 000 til skjøtselplan og kr 48 040 til leskur og förlager
- Aspøya: Innvilget kr 23 000 til skjøtselplan

Etter anbudsrunder har kommunene gitt oppdraget for utarbeidelse av skjøtselplanene til Norsk Landbruksrådgiving.

Det ble avholdt befarings 30. mai på Villa, og 18. juni på begge lokalitetene i Fosnes, som oppstart av arbeidet med skjøtselplan. Representanter fra Mattilsynet deltok på begge befaringsene. Befaringene viser at det er stor usikkerhet omkring dette arbeidet, bl.a. med hensyn til beregning av forgrunnlag, riktig antall dyr, omfang av arbeidsinnsats for å utføre nødvendig brenning, osv. Det vil derfor kunne være nyttig å ha et 'utviklingsperspektiv' på dette arbeidet, der en samler ulike fagkunnskap og utvikler metodikk og avklarer ulike spørsmål underveis i arbeidet. Dette vil føre til gjensidig læring og økt forståelse i de forskjellige fagmiljøene for de oppdragene vi har fått fra nasjonal myndigheter, og vi vil samlet bli i stand til å bidra til en best mulig skjøtsel av kystlyngheilokalitetene.

Fagligveileder er avgjørende for en god faglig kvalitet på skjøtselplaner og en god kompetanseoverføring til lokale skjøtselplanskrivere. Ordningen med midler til faglige veiledere må derfor videreføres i 2013. Kontakten med mattilsynet regionalt og nasjonalt bør utvikles for å øke kunnskap og forståelse for nødvendigheten av utegangersau i kystlynghei. Grunneiere orienteres før kartlegging og i etterkant av kartlegging. Et arbeid som er nødvendig, men ressurskrevende. Vi leter etter tekniske løsninger som kan være både effektive og fullgode for denne oppgaven. SNO er involvert i en kystlyngheilokalitet og en slåttemyrslokalitet (UN), samt deltar i skjøtselgruppen for handlingsplanarbeidet. Tilskuddsmidler for 1427.82 er fordelt og rapportert. Tilskuddsbruken samordnes med RMP og verneområdemidler.

Prioriterte arter:

Elvemuslinger fra de mest trua bestandene i Norge er innsamlet og sendt Universitet i Bergen for oppdrett, i tillegg er tre bestander satt i oppdrett lokalt i Trøndelag (Åstelva, Slørdalselva og Lennaelva). Midler er fordelt for nye inventeringer i Hedmark, Trøndelag og Telemark. Nasjonalt seminar om elvemusling er arrangert med 50 deltagere.

Faggrunnlag for **namsblank** er utarbeidet, revidert og oversendt DN pr mai 2012. Nye undersøkelser av namsblanken er initiert og utføres av NINA.

Et faggrunnlag er under utarbeiding for de fire lavartene i boreal regnskog: **granfjelllav, trønderlav, trønderringlav og oresinoblerlav**. Vi har hatt tett dialog med DN om fremgangen på arbeidet og fikk utsatt ferdigstillingen i påvente av å få oppdatert kunnskap om status for artene fra forskere i felt. Vi har hatt flere møter der skog (landbruksavd) og en forsker har deltatt. En rekartlegging vil vise om skogbrukets virkemidler har ivaretatt artene så langt, og om det er behov for faggrunnlag og eventuell status som prioritert art. Til grunneiere med gamle funnlokaliteter er det sendt ut forhåndsvarsel om rekartlegging og resultat fra kartleggingen.

Faggrunnlag for **taigabendellav** er oversendt DN. Avtale med NINA om faggrunnlag for *Phryganophilus ruficollis* (**Rødhalsad brunbagge**) er på plass.

Arbeidet med kartlegging av **hubrolokaliteter** osv. går etter planen, jfr. inngått avtale med Høgskolen i Nord-Trøndelag (HINT).

Kulturlandskap

Skei utvalgte kulturlandskap:

Miljøvernavdelinga har deltatt aktivt i arbeidet med Skei ukl. Pga. overgang fra landbruksavdelinga til miljøvernavdelinga for en av medarbeiderne, har MVA hatt vervet som leder i styringsgruppa for Skei ukl, og bl.a. vært mye involvert i planleggingen/gjennomføringen av det årlige direktørmøtet for DN, RA og SLF som i år ble avholdt på Leka. MVA har i tillegg hatt en representant i styringsgruppa, som har hatt ansvar for bl.a. oppfølging av tiltak i verneområdet.

Det har vært dialog med kommune om nytt UKL, men en ser ikke at det er rom innenfor de eksisterende økonomiske rammene for et nytt UKL i NT. Arbeidet utføres koordinert med handlingsplan for slåttemark og handlingsplan for kystlynghei (se rapport for UN og PA).

Siden vi skjønner kulturlandskap som slåttemyr og kystlynghei også i verneområder, har MVA deltatt på regionale møter, og deltar jevnlig i lokal skjøtselsgruppe.

Rovviltforvaltning

Arbeidet med å implementere rovviltforliket i forvaltningsplanen for store rovdyr i region 6 er igangsatt. Ferdigstillelse i mai 2013. Har hatt/har vakttelefon for rovdyr i beitesesongen og i forbindelse med kvotejakt og lisensfelling. FM har sekretariatansvaret for rovviltnemnda i minimum 50 % stilling. Felling iverksatt av FM er fortløpende lagt inn i Share-point. Det samme gjelder vårt ansvar med å oppdatere Rovbasen. Viser forøvrig til omtale i innledning på rapporten.

Fremmede organismer

Utsetting av fremmede treslag. Deltatt på seminar om fremmede/utenlandske treslag, søknader mottatt, behandles fortløpende.

Det er tildelt midler til kartlegging og bekjempelse av fremmede uønskede arter i foreløpig 6 kommuner og det er gjennomført kontaktmøter og befaringer. Det foreligger en instruks for hvordan kartleggingen skal gjennomføres. I instruksen ligger det blant annet et skissert opplegg med et utarbeidet standardisert skjema for bruk i kartleggingsarbeidet. Kartleggingen gjennomføres ved bruk av GPS og ortofoto i felt. Etter endt sesong føres dataene samlet inn i GINT-systemet. Dette gjelder både resultatene av kartleggingen/lokaliseringen av artene og hvor og hvilke geografiske områder som det er gjennomført bekjempelsestiltak. Det lages samtidig en oversikt over hvilke(n) bekjempelsesmetode som er brukt. Kartleggingsdataene for den enkelte art legges samtidig inn i Artsdatabanken.

Følgende arter er det gjennomført kartlegging og bekjempelse av :

Parkslirekne, Tromsøpalme/ kjempebjørnekjeks, hagelupin og springfrø. Det forutsettes at dette arbeidet går etter planen. Samarbeidet med kommunene og Statens vegvesen er godt i gjenge.

Verneområder og fremmede arter: Rydding av rynkerose pågår på Ørin, vha sprøyting. Rynkerose er slått i ett område og sprøytet i et annet innen Rinnleiret. I Kausmofjæra er luking av kjempespringfrø under utføring, samt sprøyting av kjempeslirekne. For Måsøra Hofstadøra naturreservat har kommunen forvaltningsansvar, og der har SNO gjennomført fjerning av lupiner også i år. Gjennom dette prosjektet har SNO utviklet en mal for overvåking av hvordan bekjempelsen lykkes.

FM har arrangert samlinger for kommuner angående kartlegging og bekjempelse av fremmede og skadelige arter i Nord-Trøndelag. FM vil i 2013 opprette en referansegruppe for utarbeidelse av regional handlingsplan for bekjempelse av fremmede arter. FM har informert utad om endringer i forskrift for utsetting av utenlandske treslag.

Helhetlig vannforvaltning

Karakterisering/klassifisering

Karakterisering/klassifisering ble gjennomført innen fristen 01.07.12. Vannmiljødata fra ferskvann fram til 2012 er lagt inn i vannmiljø. Totalt er 1929 vannforekomster opprettet, og alle vurdert mht. dagens tilstand og risiko for dårlig økologisk tilstand i 2021. Det gjenstår å legge inn i vannmiljø og vurdere vanndata innsamlet sommeren 2012, samt gjøre en nøyere vurdering av, og en mer eksakt inndeling (digitalisering) av grunnvannsforekomstene. Vannmiljødata for kystvann er i liten grad innlagt i vannmiljø, men i kystvann er få vannforekomster satt i risiko. Det gjenstår ellers å rydde i vann-nett mht. påvirkninger. Konsulenter fra NIVA la i 2004 inn påvirkninger, bl.a. landbruk, men senere er basen mer oppdelt, slik at det som er lagt inn tidligere må legges inn på nytt. Det som før het påvirkning landbruk er nå splittet opp i påvirkning fra eng-beite, fulldyrka mark, husdyr mm. Her trenger vi også bistand fra kommunene, som kjenner de lokale forhold best.

Prosess

Med unntak av Namsen og delvis Ytre Namdal vannområde har prosessen med vannområdeutvalg ikke fungert. Derfor har vi i stor grad forholdt oss til enkeltkommuner. Karakteriseringsresultatet er kommunisert med alle kommuner med unntak av Fosnes og Leka, som ikke har møtt på møtene i vannområdene. Verrran, Fosnes og Namdalseid kommuner har forøvrig ikke ønsket å møte i vannområdeutvalg, ut fra ressurs hensyn.

Miljø- og landbruksavdelingen planlegger et felles vannseminar for kommunene på Stiklestad 6-7 mars 2013, med hovedfokus på tiltaksanalyser/tiltak for å oppnå god økologisk tilstand. Vi forsøker å få med hele Trøndelag vannregionen på dette.

Samfinansiering

Flere kommuner har bidratt med arbeidsinnsats og innsamling av data, befaringer og møtevirksomhet, og særlig har Innherred Samkommune igangsatt tiltak innen landbruksforurensning allerede. I pilotområdene er det også tatt tak i åpenbare saker som silo- og gjødselutslipp (som jo er ulovlige). Akvakulturnæringen og noen større virksomheter med konsesjon fra FM bidrar med egne overvåkingsdata (eks Verdalskalk, Innherred Renovasjon).

Nye inngrep, § 12

Vi ser en utfordring i forhold til omfattende oppdyrking i nedslagsfelt hvor det av vannmiljøhensyn ikke bør dyrkes videre. Her blir ikke naturmangfoldlovens og vannforskriftens prinsipper om miljøkunnskap og samlet belastning vurdert i kommunenes saksbehandling.

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

Høring av fiskeforskrifter er gjennomført og oversendt DN. Lakseoppsynet er koordinert med SNO og Politi. Sjølaksefiskere er registrert. Behov for restaurering av laksetrappet er registrert. Inventering av sårbare laksebestander er gjennomført. Gytregistreringer er planlagt i de viktigste laksevassdragene. FM samarbeider med NINA om forskning på oppdrettslaksens innvirkning på villaksen (Namsen). FM har fordelt midler fra Statens Fiskefond samt deltatt i bekjempelsesaksjon av gyro i Vefsna.

Akvakultur

Sakene tas fortløpende. God oppfølging på fagområdet fra Klif sin side. Savner veilederen som skulle vært ferdig til sommeren 2012.

Avløp

Avløpsområdet følges opp løpende.

Som nevnt i kapittelet om helhetlig vannforvaltning; kommunene tar ikke innover seg kravet om resipientundersøkelser/miljøtilstand ved eksisterende og nye kloakkutslipp. Stjørdal kommune er den kommunen som vokser raskest i NT, og kloakkanlegget her er overbelastet.

Overløp med utslipp av urensset kloakk forekommer fortsatt! Vi har i 2012 hatt dialog med Steinkjer kommune i

forbindelse med minst 2 kloakkoverløp i sentrumsområdet uten mekanisk rensing. Det er fortsatt utfordringer i forbindelse med at kloakknettene ennå ikke er separert.

Vannforurensning og vannkvalitet

Faste oppgaver gjennomføres fortløpende. Har fulgt opp forurensning fra verksteddrift i Stjørdalsområdet, skal følge opp søl med betongrester ved vannkanten i Stjørdalselva (Meråker),

Overjordisk diesel tank ved bensinstasjon på Foldereid skal fjernes. Prøver å stanse nydyrking i nedslagsfelt som er overbelastet av næring fra landbruksarealer.

Oljeforurensning

Miljøvern avdelingen prioriterer bistand til IUA (ved behov), har bl.a. gjort etterkontroll etter oljeutslipp i forb. med fjerning av olje fra krigsskip, og befaring etter oljeutslipp til Namsen. MVA har sammen med kystverket og IUA dratt i gang en prosess for å få bedre sikring av fugleøya Sklinna (Ramsarområde) mot oljeforurensning.

Gjennom verkstedaksjonen framkommer at flere verksteder ikke har oljeavskiller, og at ikke alle som har en slik, tømmer den årlig, slik avfallsforskriftens kap om farlig avfall krever. Her er det utfordringer til kommunene som forureningsmyndighet. (også konkurransevridende).

Resultatområde 07 Godt bymiljø

By- og stedsutvikling

Plansituasjonen preges av mange små "frimerke" reguleringsplaner på leilighetsbygg i sentrum av våre byer. Mindre med kommunale områdereguleringer. Primært private utbyggere som står for planleggingen. Hensyn til ATP, Barn og unge mm blir påpekt i forhåndsuttalelse og i planuttalelser. Har stor fokus på fortetting med kvalitet i våre 5 byer.

Resultatområde 08 Aktivt friluftsliv

Ivaretagelse av attraktive friluftslivsområder

Samarbeider med fylkeskommunen om ivaretagelse av sikra friluftsområder. Har hatt en vurdering statlig innkjøp av Saltøya i Trondheimsfjorden. Ivaretar attraktive friluftsområder gjennom plansaksbehandling.

Tilrettelegging for jakt og fiske

Driver kontinuerlig veilednings- og infoarbeidet for tilrettelegging for jakt og fiske.

Resultatområde 09 Giftfritt miljø

Sedimenter

Følges opp løpende. Har få saker i fylket.

Grunnforurensning.

Kommunene legger i liten grad data inn i grunnforurensningsdatabasen. Det har ikke vært klagesaker etter forurensningsforskriftens kap 2 i 2012. Tiltak på prioritert grunnforurensningslokalitet (B-lista, påvirkn.grad 3, Meråkerverkstedet AS) er gjennomført og rapportert, og saken er avsluttet. Lokalitetsinformasjon er oppdatert i grunnforurensningsdatabasen.

Fylkesmannen har søkt og fått tilsagn om 50 000,- til ytterligere oppdatering av grunnforurensningsdatabasen. Disse har vi dessverre ikke brukt innen årsskiftet, men får i slutten av uke 2 et notat fra Asplan Viak hva som er mulig å få gjennomført av kvalitetssikring for dette beløpet. I følge KLIF, har vi på grunnlag av dette søkt om å få overført disse midlene til 2013.

Vi har fått gjennomført en jobb med kvalitetssikring av info i grunnforurensningsdatabasen i 2011-12, men her er det fortsatt utfordringer. Tror ikke at vi har noen store grunnforurensningssaker som ikke er avsluttet. Det vil være viktig å ha et kontinuerlig fokus på dette, bla, vil det antagelig oppstå en sak nå som Byafossen kraftstasjon skal restaureres (tidligere tremassefabrikk, med bruk av kvikksølv og muligens PCB).

Avfall og gjenvinning

Har gitt tillatelser til mottak, lagring og knusing av betong/asfalt til pukkverk som driver med slik virksomhet. Ingen avfallsforbrenningsanlegg i NT, unntak fra forskriften er således ikke rapportert til Klif.

Resultatområde 10 Rein luft

Luftforurensning

Løpende oppgave - bistand og veiledning ved behov. Ingen særskilt oppfølging av lokal luftkvalitet fra FMNT sin side.

Støy

Løpende oppgave - bistand og veiledning ved behov. FM påser at støy er i varetatt i kommunenes planlegging (plansaker etter plan- og bygningsloven).

Resultatområde 11 Stabilt klima

Klimaendringer

Deltakelse i fylkesmannens klimapanel, en møtearena for alle embetets avdelinger. FM-embetet jobber nå med å få på plass et miljøledelsessystem og har bl.a fokus på hvordan vi skal få ned de totale reisekostnader og CO2-utslippene bla. ved økt bruk av videokonferansestyr/mindre transport.

Resultatområde 12 Resultatkrav knyttet til Tverrgående virkemidler

Viser til rapportering på underområdene.

12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling

Arealplanlegging:

Fylkesmannens arbeid med planlegging etter plan- og bygningsloven foregår i alle fagavdelingene. Arbeidet koordineres i en plangruppe under ledelse av kommunaldirektøren. Alle saksbehandlere som arbeider med planspørsmål deltar i plangruppens møter etter behov.

I 2012 er det lagt ned et betydelig arbeid i arbeidet med en regional plan for arealbruk i fylket i regi av Nord-Trøndelag fylkeskommune. Planprosessen har vært god. Fylkesmannen har uttalt seg til det ferdige produkt med uttalelsesfrist 1.1.2013.

Fylkesmannen er i løpende kontakt med kommunene i NT på plansiden. Dette som en del av saksbehandling av planer og dispensasjoner, og forhåndsuttalelser. Fylkesmannen stiller opp, så langt ressursene rekker, på møter og befaringer etter kommunenes behov. Info om planstoff legges ut på hjemmesiden.

Fylkesmannen har i 2012, sammen med KS og fylkeskommunen, tilbudt kurs for den faglige og politiske ledelse i kommunene med hovedvekt på kommunal planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel. Kursene, i alt 4, har hatt god deltakelse. Det har også vært gjennomført spesialtilpassede kursopplegg for flere kommunestyre i fylket. Fylkeskommunen KS og fylkesmannen har i 2012 også arrangert kurset "Bedre reguleringsplanlegging" med kursholdere fra Asplan Viak. Kurset var spesielt rettet mot planleggere. Det er, som tidligere år, også i 2012 arrangert en plandag med deltakelse fra de fleste kommunene i fylket.

Flere kommuner har/eller har satt i gang arbeid med rullering/revidering av sine arealplaner i 2012 – Leka, Stjørdal, Fosnes og Meråker. Fylkesmannen har deltatt på oppstartsmøter o.l. med de aktuelle kommunene. Fylkesmannen deltar i regionalt plannettverk med fylkeskommunen og andre regionale sektor-myndigheter. Ca. 8-10 møter i året.

Det er i 2012 gitt uttalelse til 103 reguleringsplaner. Det er nedlagt samlet 8 innsigelser. Det er gitt uttalelse til kommunedelplan Grong sentrum, kommunedelplan Straumen sentrum (Inderøy), i tillegg til kommuneplanens arealdel for kommunene Leka og Stjørdal. Det er nedlagt innsigelse til kommunedelplan Straumen og kommuneplanens arealdel Stjørdal. Det er nedlagt et betydelig arbeid med å veilede/bistå/forklare regler for kartframstilling og bestemmelser m.v. i forbindelse de pågående planprosesser.

Det er i 2012 avholdt meglingsmøter for 4 reguleringsplaner samt en kommunedelplan. Ingen saker er sendt videre til Miljøverndepartementet i løpet av 2013. Det er imidlertid sannsynlig at en av de fire reguleringsplanene det ble meklet i i 2012 vil havne i MD i 2013.

Kommuneundersøkelse fra DN og KLIF ble gjennomført i 2012 på tema Naturmangfoldloven og Forurensningsloven (Bygge- og gravearbeid på forurenset grunn) i 3 kommuner i NT – Leksvik, Inderøy og Stjørdal.

LUK: Fylkesmannen har deltatt i planlegging og utforming av kompetansehevingsprogram (Poenggivende høyskolekurs) knyttet til Kommunal planlegging. Kurset starter i 2013 og har kommunalt ansatte som målgruppe.

FMNT-MI har holdt eksterne foredrag for NTE DRIFT AS på tema Naturmangfoldlov, plan- og bygningslov, forurensningslov, Vassressurslov mm.

Energi Vindkraft/ Vannkraft

Stort press på utbygging av ny vannkraft og vindkraft i hele fylket. Store konflikter og konsekvenser for norsk natur. Innføring av *grønne sertifikater* og argumentasjon for oppfylning av EU's fornybardirektiv har forsterket dette bildet/utviklingen.

For tiden kommer det økte presset særlig til syne mht nye vindkraftprosjekt i indre deler av Nord-Trøndelag. Energiselskapet, E-ON, er særlig aktiv. Store konflikter mht Landskap, INON-områder, friluftsområder, samt sørsamisk reindriftsnæring og kultur.

12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling

Gjennomgang av tillatelser og oppheving av tillatelser er tilnærmet slutført. Fylkesmannen har anmeldt en forurensningssak hittil i 2012. Det er ikke krevd inn tvangsmulkt hittil i 2012. Kontrollplan er utarbeidet. Deltar i kontrollaksjonene fiskeforedling, pukkverk, havner og verksteder. Deltar i regionalt tilsynssamarbeid under Arbeidstilsynet Midt-Norge. Gebyrfinansieringen er et viktig bidrag i avdelingen drift.

12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon

Miljøstatus Skrivetid for alle saksbehandlere hos FM avholdt i mai og august. Holder løpende kontakt med Klif i forbindelse med redigeringsarbeidet. Har avholdt et møte med fylkeskommunen for å starte arbeidet med skriving der. Behovet for oppdatering av deres sider er stort. Har gjennomført en skrivetid med fylkeskommunen høsten 2012.

Kartlegging og overvåking av naturmangfold/Naturbase: Vi er nesten ajour med innlegging i Naturbase. Dvs. data er sendt til DN. Problematisk når det er forsinkelser i innlegging hos DN og vi går i gang med ny revidering av data før DN har fått lagt inn forrige leveranse. En del ekstra arbeid (både for oss og DN) fordi vi ikke kan gjøre mindre rettinger direkte i Naturbase selv. Den passordbeskyttede tilgangen til arter unntatt offentlighet fra Naturbase og artsdatabanken er MEGET etterlengt (for kommuner, skogbruksplanleggere og konsulenter KU). Direkte innlegging i Naturbase for konsulentene og kun kvalitetssikring hos FM ville ha effektivisert bort flere mndverk hos FMNT. Det etableres mye gode data gjennom KU som aldri kommer inn i Naturbase. Her må det bedre retningslinjer/lovverk til, sammen med gode tekniske løsninger (som nevnt ovenfor). For nykartlegging av naturtyper, se avsnittet om UN.

Samkartlegging med naturtyper og MIS planlegges i Inderøy kommune. Prosjekt for 2013. Det vil være behov for ekstra midler til utviklings og bestillingsarbeidet til dette prosjektet. Behovet for å kvalitetssikre naturtypedata er stort. Hele Verran kommune bør gås over på nytt pga ubrukelige Origo-data. FM jobber med og med realisering av et kalkskogprosjekt i Nord-Trøndelag i 2013.

Forurensning Tilstreber mest mulig løpende oppdatering av Forurensning-databasen.

12.4 Internasjonalt samarbeid

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har ikke oppdrag på dette innenfor miljøområdet.

Ressursrapportering

Tallene er kontrollert og gir et godt bilde av resursbruken

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning	kr 3 595 316,83	kr 957 183,76
09 Giftfritt miljø	kr 226 805,46	kr 0,00
Andre oppgaver under MD	kr 1 014 146,46	kr 0,00
11 Stabilt klima	kr 25 438,20	kr 0,00
12.1 Planlegging for bærekraftig utvikling	kr 1 348 962,30	kr 0,00
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 1 532 391,17	kr 0,00
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 436 908,63	kr 0,00
12.4 Internasjonalt samarbeid (Finnmark)	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 8 179 969,00	kr 957 183,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag Landbruksavdelingen arbeider generelt for å fremme ei positiv utvikling av jordbruket. Støtte til utviklingstiltak og tiltak som kan styrke kompetansen i næringa er en viktig del av dette. Dette er nærmere omtalt under bygde- og næringsutvikling.

21.1 Jordbruk

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag Landbruksavdelingen arbeider generelt for å fremme ei positiv utvikling av jordbruket. Støtte til utviklingstiltak og tiltak som kan styrke kompetansen i næringa er en viktig del av dette. Dette er nærmere omtalt under bygde- og næringsutvikling.

Kapittel 1144 post 77 til rovviltforvaltning, og utfordringer.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, landbruksavdelingen, benytter om lag en halv fagstilling knyttet til rovviltforvaltningen. I tillegg kommer den tid ledelsen ved landbruksavdelingen kan prioritere. Utfordringene med rovvilt i Nord-Trøndelag er fortsatt meget store. Alle kommuner i fylket har store rovvilttap, tapene av både sau og lam er over det dobbelte av et normaltap uten rovvilt til stede. Slike tap krever mye oppfølging av fylkesmannen, både fra miljøvern avdelingen og landbruksavdelingen. Samarbeidet mellom miljø og landbruk er ryddig og greit, med god forståelse av de ulike roller en har.

I noen kommuner er det store utfordringer med sauehold og aktivt bruk av utmarksbeite. Saueholdet er dramatisk redusert i 5 kommuner, og i fire av disse er det mer eller mindre umulig å drive uten rovviltavvisende gjerder. Dette gir igjen utfordringer for driften med fare for redusert tilvekst på lamma og store parasittproblemer. Tabellen under viser tapsstatistikk for Nord-Trøndelag, med tapsopplysninger fra beitelagene. 82 % av sauene er sluppet i beitelagene. Alle tapene er oppgitt, uten vurdering av tapsårsak. Rovvilt er vurdert å være en meget vesentlig tapsårsak i Nord-Trøndelag.

Noen tall fra en foreliggende tapsstatistikk:

- Tapstall hele fylket: 5,19 % tap av sau, 11,57 % tap av lam, 9,16 % totaltap
- Namsskogan kommune: 11,65 % tap av sau, 31,15 % tap av lam
- Lierne kommune: 15,40 % tap av sau, 19,39 % tap av lam
- Høylandet kommune: 5,11 % tap av sau, 17,15 % tap av lam
- Snåsa kommune: 10,89 % tap av sau, 10,89 % tap av lam

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2011	2010
FMNT	25378	41770	81,27	5,19	11,57	10,55	10,58
Sum	25378	41770	0	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Skogbruket i Nord-Trøndelag danner grunnlaget for verdiskaping, sysselsetting og eksportinntekter. De samfunnsøkonomiske ringvirkningene av skognæringa er betydelige, noe som i stor grad henger sammen med den lokale skogindustrien.

Skogsindustrien i Trøndelag sliter imidlertid med tilgang på nok lokalt virke. Den relativt store andelen langreist virke gir høge transportkostnader. Dette gir ekstra byrder til aktørene i en presset bransje. For å sikre en framtid for skogindustrien i regionen er det avgjørende at andelen lokalt virke økes *betraktelig* allerede fra 2013. Dette er bakgrunnen for at Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Skognæringa i Trøndelag i felleskap tok initiativ til et arbeid for å vurdere tiltak som kan legge til rette for økt avvirkning. Sluttrapporten fra «Arbeidsgruppen for økt avvirkning i Nord-Trøndelag», som ble lagt fram høsten 2012, presenterer en rekke tiltak som skal bidra til øke avvirkningsvolumet med 100.000 m³ på kort sikt. En rekke aktører jobber nå med å iverksette tiltak og det forventes derfor avvirkningsøkning som også vil gi en aktivitetsøkning på andre områder innen skogbruket fra og med 2013. Bak rapporten ligger en grundig gjennomgang med analyser av ulike tema som kan påvirke avvirkningen i fylket. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag brukte mye tid og ressurser på dette arbeidet i 2012 og forventer effekt av innsatsen fra og med 2013.

Aktiviteten i 2012

Avvirkningen i 2012 viste en fortsatt nedgang, sammenlignet med årene forut. Det samlede hogstkvantumet ble på 385 000 m³. I nyere tid er det aldri avvirket så lite volum i Nord-Trøndelag. Tynningsvolumet i 2012 er om lag 6-7000m³ som er en økning fra 2011, men betydelig under potensialet og tynningsvolumene i 2009-2010. Hogst i bratt og vanskelig terreng er svært beskjedent. Det er fortsatt stor interesse for tilskudd til framkjøring av tømmer fra skogområder som ligger mer enn 2 km fra bilveg.

Nærhet til bilveg har stor betydning for om skog blir avvirket. **Vegbyggingsaktiviteten** i fylket er lav. I 2012 ble det totalt ny- eller ombygd vel 8 km traktor- og skogsbilveger. Dersom avvirkningen skal økes vesentlig, må blant annet veitettheten bli bedre. Arbeidet med hovedplan for skogsveger skal slutføres i 1. kvartal 2013 og det er grunn til å tro at investeringstakten innen dette området da vil øke.

Statistikken for **plantning** i 2012 viser at aktiviteten er litt lavere enn 2011. Det ble nyplantet om lag 2,5 mill planter. Antallet henger nok sammen med nedgang i avvirkningen de siste år. Vinteren 2012 initierte Fylkesmannen i Nord-Trøndelag et arbeid med å utvikle en plantestandard for utplantning av gran i Trøndelag. Sammen med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Allskog, SB-skog, Statskog, Skogfrøverket og Skogbrukets Kursinstitutt brukte Fylkesmannen i Nord-Trøndelag en del tid og fikk utarbeidet en slik standard. Gjennom denne prosessen ble ny relevant kunnskap og forskningsresultater innenfor fagfeltet gjennomgått og vurdert. Sammen diskuterte fagfolk i næring og forvaltning seg frem til en felles standard for plantetall i Trøndelag.

Når det gjelder **ungskogpleie** har det vært en gledelig aktivitetsøkning i 2012. Statistikken viser 26500 daa, mot 19000 daa i 2011. Man må tilbake til starten av 2000-tallet for å finne lik stor aktivitet i ungsbogen. Arealene og behovene er imidlertid store. Det er derfor viktig at ungskogpleiearbeidet fortsetter å øke i årene framover. Dette er et direkte resultat av økt satsing på oppsøkende virksomhet gjennom pådrivere som Fylkesmannen har vært med å finansiere ved hjelp av blant annet kystskogbruksmidler, rentemidler og Bu-midler. Fylkesmannen har gjort betydelig arbeid med å legge til rette for slike pådriverstillinger og vi er glad for at effekten synes ute i skogen.

Totalt er det **innvilget 24,4 mill kr i tilskudd** til ulike formål. Dette betyr at rammene for fylket ble brukt opp.

Innen **skogbruksplanlegging** er det i 2012 gjennomført takst med miljøregistrering i Fosnes. Det er startet opp skogbruksplanlegging i Lierne, Røyrvik, Namdalseid og Steinkjer. Aktiviteten innenfor dette området er høyere enn på mange år og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har en vesentlig rolle i å koordinere denne satsingen.

Når det gjelder Fylkesmannens i Nord-Trøndelag innsats på skogområdet i 2012 ble denne preget av to forhold. Fylkesmannen brukte store personalressurser på arbeidet med rapporten om økt avvirkning. Samtidig forløp siste halvår med underbemanning blant fagstillingene på skog. Disse stillingene er nå erstattet slik at vi starter 2013 med fullt mannskap. Året 2012 sett under ett brukte Fylkesmannen noenlunde lik tidsressurs på skogbruk som før, men arbeidet med økt avvirkning fikk en høy prioritet med dertil mindre tid til andre fagfelt innenfor skog.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Bygde- næringsutvikling – regionalt samarbeid

LMD har gitt Fylkesmannen ansvar for å koordinere utformingen av en strategi for landbruksrelatert næringsutvikling, samt koordinere bruken av de fylkesvise BU-midlene

Gjeldende strategi gjelder for perioden 2009 – 2012. Ny strategi for perioden 2013 – 2017 ble utarbeidet i 2012, heretter kalt regionalt næringsprogram (RNP). RNP er ett av tre delprogram for Nord-Trøndelag under Regionalt Bygdeutviklingsprogram, som gjelder for både Nord- og Sør-Trøndelag. Arbeidet med RNP ble utført i samarbeid med det regionale partnerskapet; Faglagene i landbruket, Nord-Trøndelag fylkeskommune og Innovasjon Norge, Nord-Trøndelag.

Innovasjon Norge forvalter de bedriftsrettede bygdeutviklingsmidlene, og Fylkesmannens landbruksavdeling midlene til utvikling og tilrettelegging.

Bruken av midlene blir drøftet i Landbruksforum, der også faglagene i landbruket,

skogeiersamvirket, KS, miljøvernavdelingen og Mattilsynet er med. Drøfting av bruken av de tilretteleggende midlene skjer koordinert med at bruken av fylkeskommunens midler til rekruttering, likestilling og kompetanse i landbruket drøftes, og i de samme fora. Virkemidlene ses dermed i sammenheng.

Grønt reiseliv og utmarksnæring

Fylkesmannen har i 2012 hatt ansvar for vellykkede kveldskonferanser med tema mat-reiseliv i samarbeid med Innovasjon Norge. Møtene har vært holdt i 3 regioner i fylket, og det er kommunene som har hatt ansvar for å rekruttere inn deltakere til møtene. Det har vært to temainnledninger på hvert møte. Ett innlegg fra en lokal aktør som har lyktes med sin mat-reiselivssatsing (suksesshistorien) og ett innlegg fra prosjektleder i Wild Norway. Representanter for «de gode hjelperne» har deltatt i kafèdialog i etterkant av innleggene. De gode hjelperne har

deltatt med representanter fra bl.a. Fylkesmannen, Mære landbruksskole (Matnavet), Fylkeskommunen, Innovasjon Norge, Proneo (ansvarlig for bl.a. etablereropplæringen i fylket) og Hanen. Møtene var godt besøkt, og tilbakemeldingene på opplegget var gode. Nå gjelder det å finne den gode arbeidsformen for oppfølging.

Arbeidet med bygdebasert reiselivsutvikling har også i 2012 omfattet arbeid med prosjektet «Naturarven som verdiskaper». I 2012 har vi jobbet videre med å gjøre Wild Norway til et verktøy for å oppnå verdiskaping knyttet til Naturarven i Nord-Trøndelag.

Wild Norway har deltatt på internasjonale arenaer for bærekraftig naturbasert reiseliv, og det er etablert et spennende internasjonalt nettverk som bistår oss i arbeidet med å sette Trøndelag på kartet som adventure-destinasjon. Det er innledet et tett samarbeid med Trøndelag Reiseliv og andre aktører for å skape forankring, og for å sikre at viktige deler av arbeidet blir videreført når prosjektperioden er over i desember 2013.

Wild Norway er en «grunnlagsinvestering» i arbeidet med å skape muligheter for inntjening i en bransje som i dag er spinkel, spredt og uorganisert. Wild Norway er i utgangspunktet et forsøk på en ny arbeidsmetodikk hvor utvikling skjer gjennom kompetente nettverk. God og relevant markeds kunnskap er en suksessfaktor, og skal bidra til å utvikle de «riktige» produktene for et betalingsvillig marked. Vårt mål er at aktører rundt omkring i bygdene i Nord-Trøndelag, som har spennende reiselivsprodukter av høy kvalitet, gjennom Wild Norway skal få en arena for utvikling, nettverksbygging og salg som derigjennom bidrar til økt verdiskaping.

Det er opprettet en blogg hvor suksesshistoriene presenteres etter hvert som de legges ut, og det er tenkt at bloggen skal skape større interesse for temaet naturbasert reiseliv. <http://blog.wild-norway.com/>

Fylkesmannen åpnet i 2012 for å gjøre et forsøk på nytenking knyttet til mobilisering. Allskog har fått innvilget støtte til inntil 6 «Finders fee». Ordningen innebærer at for hver aktør Allskog finner - og leder videre fram til Innovasjon Norges støtteordninger for bedriftsutvikling, mottar en «finnerlønn» på inntil 20.000 kroner. Finnerlønnen dekker de kostnadene som havner i mellomrommet mellom det man naturlig kan forvente at bedriftene betaler for selv – og det som en kommersiell aktør kan forventes å legge inn av midler for å få fram nye produktleverandører. Finnerlønnen beregnes å dekke kostnader knyttet til mobilisering og tilrettelegging. Dette er en prøveordning som gjelder ett år, og skal evalueres.

Matsatsingen i Nord-Trøndelag 2012

Handlingsplan for matspesialiteter for Trøndelag for perioden 2012-2015 forelå endelig ferdig etter en prosess i det regionale partnerskapet og handlingsområder/resultatmål er innarbeidet i Regionalt næringsprogram for Nord-Trøndelag.

Antall lokale matprodusenter i Nord-Trøndelag siden 2007 holdt seg stabilt/litt økende der frafall/tilfang ligger på to-tre pr. år. For 2012 har IN behandlet 12 saker innenfor matområdet mot 10 saker i 2011

Det er et nært samarbeid innenfor matsatsingen, spesielt i Trøndelag med felles handlingsplan, men også med Møre og Romstad, i og med det er innenfor samme matnav-region med felles handlingsplan innenfor kompetanseområde. Kompetanse tilbys også gjennom interregionalt samarbeid med Jämtland i prosjektet «Søke gammelt - skape nytt mathantverk (2011-14)»

Strategiene innenfor mobilisering og rekruttering er både knyttet til breddemobilisering (felles med grønt reiseliv, se nedenfor) og rådgiving/oppfølging av enkeltbedrifter, koordinert gjennom team mat (Innovasjon Norge, landbruksavdelingen, Nord-Trøndelag fylkeskommune, Matnavet på Mære og Proneo AS). For omdømmebygging og markedsutvikling av lokal mat deltar landbruksavdelingen aktivt i gjennomføring av Trøndersk Matfestival. Hovedtiltak for omdømmebygging og markedsutvikling på økologisk mat er den årlige «Økouka», der landbruksavdelingen har rollen både som koordinator og som gjennomfører av en del tiltak.

Tverrsektorielt samarbeid og resultater i arbeidet med Inn på tunet generelt

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har ikke formalisert samarbeidet mellom landbruksavdelingen og de andre berørte avdelingene, men kontakten er god. Gjennom det avslutta prosjektet «Grønne helse- og omsorgstjenester», som hadde prosjektlederen ansatt i fylkesmannens sosial-, helse- og barnevernavdeling, fikk vi etablert kunnskap om IPT-tjenester hos kjøpergruppen. Resultatene av m.a. dette arbeidet kan best ses ute i kommunene, der nye tilbud er bedre forankret og mer robuste. Det er imidlertid behov for videre innsats på alle plan.

Inn på tunet-løftet i kommunene

I Nord-Trøndelag har nå tre kommuner fått midler fra IPT-løftet. Alle tre kommunene jobber godt, og erfaringene fra de ulike prosjektene er at det arbeides målbevisst med utfordringene som det ble søkt midler til.

Grong kommune fikk i 2010 midler til et tre-års-prosjekt og er nå midtveis i sitt arbeid. Kommunen har gått inn i en omfattende prosess med forankring og utvikling av tjenester på nye områder. Innsatsen er rettet mot de som har mislyktes på skolen, at flyktningfamilier skal oppleve mestring og reduksjon av utvikling av psykisk sykdom. Kommunen har et velfungerende lokalt nettverk av tilbydere som det samarbeides godt med.

Frosta kommune fikk midler fra IPT-løftet til kompetanseheving Inn på tunet for kommune-ansatte og tilbydere i hele Værnes-regionen. Kompetanseoppbyggingen settes i en rusforebyggende sammenheng fokus på aldersgruppen 16 – 30 år.

Frosta kommune (i samarbeid med NAV, regionrådet og Fylkesmannen) arrangerte i denne sammenheng den første av to konferanser den 17.januar i 2012. Nesten 80 deltakere fra målgruppen deltok.

Røyrvik kommune fikk også midler i 2011. Deres prosjekt er tjenesteutvikling og profilering av IPT i kommunen, med hovedfokus på barn og ungdom, samt demente. Kommunen har aktive og dyktige tilbydere.

I tillegg fikk Steinkjer kommune bevilget midler i 2011 til sin IPT-løft-søknad av de tilretteleggende BU-midlene. Deres prosjekt er å utvikle kommunen som bestiller av IPT-tjenester, spesielt for ungdom og eldre. Steinkjer kommune er i slutføringen av prosjektet, og har benyttet Trøndelag Forskning og Utvikling i sitt arbeid.

Kompetanse og FoU

Fylkesmannen har initiert prosjektet Kompetanseløft for Trøndersk landbruk sammen med næringa og det regionale partnerskap i begge Trøndelagsfylkene. Formålet med prosjektet er å styrke kompetanse og dermed lønnsomhet, verdiskaping og rekruttering til næringa. Det vil bli lagt vekt på tiltak som kan bidra til å styrke samhandlinga mellom kompetanseaktørene til beste for gårdbrukerne.

Fylkesmannen har engasjert seg i satsinga Grønn forskning Midt- Norge. Gjennom dette er det skapt en arena for å få til et bedre inngrep mellom forsknings-miljøene og brukerne av forskning på landbruksområdet. Satsinga har resultert i at flere gode og relevante forskningsprosjekter har blitt realisert. En oppfølging av dette vil skje gjennom satsinga Landbruk 21. Det legges vekt på styrka samhandling mellom næringa og forskningsmiljøene, og mellom forskningsmiljøene.

Resultatområde 22 Klima- og miljøtiltak i landbruket

Arbeidet prioriteres høgt gjennom arbeidet med spesielt RMP og SMIL- ordningene. Dette er nærmere omtalt nedenfor.

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Vurdering av måloppnåelse for virkemidlene i regionalt miljøprogram.

Virkemidlene i det regionale miljøprogrammet stimulerer til seterdrift, beiting og slått av ugjødsla arealer med varig grasdekke og skjøtsel av utvalgte naturtyper og freda kulturminner. Ut fra søknadstallene må vi si oss godt fornøyd med resultatene for 2011. Til tross for en liten nedgang i antall besøkssetre ser det ut til at antall setre i drift er stabilt med i underkant av 50 enheter. Omfanget av ugjødsla beitearealer øker og dette gir synlige utslag langs vegene i fylket i form av redusert gjengroing og åpning av tidligere gjengrodde arealer.

For endra jordarbeiding er det en reduksjon i forhold til tidligere år. Årsaken ser ut til være spesielle værforhold som har gjort det nødvendig med nedpløying av gjødsel om høsten i større omfang en vanlig. Dessuten har fylkesmannen innskjerpa overfor kommunene at Skog og landskaps erosjonsrisikokart skal legges til grunn for tildeling av tilskudd. Det har ført til en riktigere fordeling av arealet på risikoklasser, og at areal som har liten erosjonsrisiko faller utafør ved tilskuddstildeling slik regelverket forutsetter. Mindre forbruk av midler til endra jordarbeiding totalt har derved gitt rom for en moderat økning av satsene for flere av tilskuddsordningene i regionalt miljøprogram, også satsene til endra jordarbeiding på arealer med middels og høg erosjonsrisiko.

Hovedretningen for bruken av SMIL-midler og fylkesmannens arbeid med koplingen mellom SMIL og RMP.

Fylkesmannen har i 2011 innført en ny modell for tildeling av midler til kommunene. Om lag 75 % av midlene blir fordelt i første omgang på grunnlag av de kommunale tiltaksstrategiene. Resten av midlene tildeles ut fra søknad om tilleggsmidler for de kommuner som kan vise til at de har brukt opp tildelt ramme til gode formål. Dette har vist seg å ha en aktivitetsfremmende effekt samtidig som kvaliteten på tiltakene blir bedre.

Ut fra det store behovet for vedlikehold og sentrale styringssignaler (bl. a. handlingsprogrammet for landbruksbygg og kulturlandskap) om større vekt på bevaring av landbruksbygningene som del av kulturarven og innslag i kulturlandskapet, har fylkesmannen oppfordret til sterkere prioritering av SMIL-midlene til vedlikehold av freda og verneverdige bygninger. Dette har en tydelig effekt i form av større etterspørsel etter midler og betydelig økning av innsatsen på dette området. Fylkesmannen delte også ut en byggeskikkpris for landbruket i 2011 for å skape større interesse for dette temaet både internt i landbruket og blant allmennheten.

Også i 2011 har den største andelen av SMIL-midlene gått til restaurering av gammel kulturmark, men freda og veneverdige bygninger har hatt en betydelig økning og ligger nå på samme nivå. Dette er et resultat av fylkesmannens anbefalinger og brukernes og kommunenes prioriteringer. Den store interessen for å ta bruk gammel kulturmark samsvarer godt med vår oppfordring om å koble bruken av SMIL til virkemidlene til investeringer som kan følges opp med årlige tilskudd fra regionalt miljøprogram.

Tilstand og utvikling for forurensning fra landbruket i vannområder som er valgt ut i første planperiode.

Første planperiode omfatter i Nord-Trøndelag Stjørdalsvassdraget (Meråker og Stjørdal kommuner) og Indre Folla (Høylandet og Nærøy kommune).

I Stjørdalsvassdraget, som inngår i den første planperioden, viser målinger i 2011 at vannkvaliteten er gjennomgående svært bra, og at det er noen få bekker det må gjøres en ekstra innsats i. Stjørdal kommune er, i nært samarbeid med NLR, godt i gang med bl.a. utbedring av en del eldre bekkelukkinger.

I Nord-Trøndelag domineres jordbrukslandskapet av en del store og mange små vassdrag (jordbruksbekker). Innenfor målsetningen i vannforskriften om at alle samfunnssektorer skal ta ansvar for "sin forurensning", vil landbruksavdelingen påstå at de samlede juridiske og økonomiske virkemidler, som gjennom en årrekke har stått til rådighet, har bidratt til en betydelig bedring av vannkvaliteten i de fleste vannforekomstene i Nord-Trøndelag.

Status og behov for oppfølgingstiltak fra forvaltningens side i miljøplanarbeidet.

Også i 2011 har fylkesmannen gitt fylkesvise midler til informasjons- og utviklingstiltak til Norsk landbruksrådgiving for å drive med informasjonstiltak om Miljøplan i landbruket. På dette viset er det 121 gårdbrukere som har hatt en gjennomgang av sin Miljøplan i 2011. Fylkesmannen planlegger å støtte NLR med informasjons- og utviklingsmidler også i 2012.

Det er likevel for mange dårlige miljøplaner, noe som fylkesmannen bl.a. gjennom sin kontrollaktivitet har observert.

Arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren.

Klimatiltak handler om å begrense eller redusere utslipp på den ene sida, og binding av klimagasser på den andre.

I jordbruket har følgende RMP-tilskudd en klimaeffekt, selv om dette ikke har vært hovedhensikten ved utarbeidelse av ordninga:

- endra jordarbeiding reduserer CO₂-utslipp fra åpen åker
- beitetilskuddene, der et vilkår er fravær av gjødsling, bidrar til redusert utslipp ved handelsgjødselproduksjon og ved redusert lystgassutslipp fra dårlig drenerte arealer

- beitetilskuddene bidrar også til karbonbinding i rotmassen

Fylkesmannen har brukt lite ressurser på gårdsgass, men har deltatt i ”Gårdsgass i Midt-Norge”, som drives fra Bioforsk økologisk på Tingvoll, samt vært på seminar på Ørland. Dette for å ha et visst kunnskapsnivå om temaet og koplinger til aktivitet på området.

Fylkesmannen har bidratt med 10 000 kroner fra informasjons- og utviklingsmidlene som støtte til drifta av ”Gårdsgass i Midt-Norge”.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2012 etter søknadsomgang 2011 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Avrenning til vassdrag	Kulturmiljøer og kulturminner	Tilgjengelighet - friluftsliv	Biologisk mangfold	Plantevernmidler	Avfall	Andre miljøtiltak
FMNT	13528730	12084050	415900	0	990200	172830	0	0
Sum	13528730	12084050	415900	0	990200	172830		

22.4 Økologisk landbruk

Økologisk landbruk på fremmarsj

Nord- og Sør-Trøndelag har felles handlingsplan for økologisk landbruk. Planen synliggjør målsetninga regionen har innen økologisk landbruk. Regionen har som en målsetning 15 % økologisk areal innen inneværende planperiode 2012-2015, og 17 % innen 2020. Regionen har med dette en høyere målsetting enn regjeringen.

Selv om økningen i areal har flatet noe ut, er Nord-Trøndelag på god vei til å nå målet. Økologisk areal og karensareal i Nord-Trøndelag er i dag på totalt 9 %, mens det totalt for landet er 5,2 %. Det er grasproduksjon som er dominerende, men av annen planteproduksjon er i overkant av 6 % av kornarealet i Nord-Trøndelag økologisk. Økologisk produksjonen av potet, grønt og bær er liten i fylket.

Når det gjelder husdyr er Trøndelag ledende på kjøtt- og melkeproduksjon. 6 % av melkekyr i Nord-Trøndelag er økologisk, og dette utgjør 36 % av landets økologiske produksjon.

I regionen er det et godt samhandlende nettverk, som er av avgjørende betydning for å få til den positive utviklingen.

Handlingsplanmidler 2012

I 2012 ble det over handlingsplanen bevilget midler til både store og små satsninger for å nå målsettingene innenfor målene; produksjon, marked, nettverk og kompetanse. Den største utfordringa ser vi ligger på marked.

Følgende tiltak fikk handlingsplanmidler:

- Økouka 2012. Uka hadde spesielt fokus på marked og forbruk, og det ble tilrettelagt for mange kurstilbud både for storkjøkken, privathusholdning med bruk av økologiske råvarer. Uka har fått oppmerksomhet utenfor fylkets grenser.
- Trøndersk matfestival 2012: Her ble det mobilisert og tilrettelagt for å samle økologiske produsenter i et økologisk telt. Under festivalen ble det også tilrettelagt for økologiske mataktiviteter mot barn gjennom 4H.
- Fakta om økologisk kornproduksjon og rådgivningsmetodikk 2011-2013. Prosjektets mål er økt økologisk kornproduksjon i Nord-Trøndelag, bedre vekstskifte og færre utmeldinger fra Debio som følge av målrettet rådgivning.
- Økologisk lokal mat på Mære landbruksskole 2012. Utviklingsarbeid for å øke kompetansen på foredling, marked salg og distribusjon av økologiske produkt i Trøndelag. Gjennom prosjektet ble det arrangert blant annet studietur og flere inspirasjonsdager for storkjøkken og kantiner.
- Økologisk bær og frukt kurs ble gjennomført med god deltakelse.

Foregangsfylke økologisk melk

Nord- og Sør-Trøndelag fikk status som foregangsfylke på økologisk melk i 2010. Målet i søknaden fra 2009 var at 8 % av melkekyr skal være økologisk innen 2015, i dag er det 6 % økologiske kyr i Nord-Trøndelag.

I prosjektet arbeides det med å skaffe kompetanse på økologisk melkeproduksjon (grovforproduksjon, foring, kvalitet, ytelse etc) samt å utarbeide en samarbeidsmodell innenfor rådgivning på grovfor mellom rådgivningsenhetene Tine og NLR. I tillegg blir det rettet en innsats på markedssiden.

Økomelk foregangsfylke har hatt stor aktivitet i 2012:

- Det er gjennomført flere kompetansehevende tiltak på produksjon;
  - Studietur Rørosområdet
  - markdager
  - forsøksfelt på ulike grasfrøblandinger
  - forsøk med bruk av ulike ensileringsmidler
  - oppfølging av bruk som har fått nedklassifisert melk
  - utprøving av erfaringsgrupper «økologiske kalveringer»
  - føring i økologisk melkeproduksjon,
  - samordna veiledning i økologisk
  - samarbeid med naturbruksskolene.
  - Av markedsretta tiltak;
    - studietur til København Madhus. Kokker og storkjøkkenansatte fikk mange nyttige tips og inspirasjon om økologisk mat.
    - Økouka , prosjektet har hatt en viktig funksjon i forbindelse med planlegging og gjennomføring av.
    - Viderføring økoløft - Snåsa, økologiske skolehager, økoforbruk

22.5 Tre og miljø

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har valgt ut trebruk som et av satsingsområdene i **BU-strategien** for 2009-2012. Prioriteringer i BU-strategien:

- Tiltak som gir økt bearbeidingsgrad av treproduktene.
- Tiltak som innebærer en økt anvendelse av lauvskogressursene, herunder utvikling av omsetningssystemer.
- Tiltak for å utvikle produkter som kan konkurrere med andre materialer, dermed øke bruken av tre.
- Nye, utradisjonelle produktområder og nye markedssegmenter.
- Innovasjonsrelaterte prosjekter.
- Spredning av kompetanse og produktutvikling gjennom kobling av aktører.

Blant annet kan det nevnes at det ytes BU-tilskudd til bruk av tre som materiale ved bygging av driftsbygninger i landbruket.

Utbygging av **bioenergi** i Nord-Trøndelag har fortsatt i 2012. Et nytt større fjernvarmeanlegg basert på skogsflis er åpna i Stjørdal sentrum. Anlegget er på 8000 kw og vil forbruke 55 000 løskubikkmeter flis når det kommer i gang for fullt. Det er videre bygget en rekke enkeltanlegg som baserer seg på pellets eller flis og som erstatter dagens oppvarming som er basert på olje eller el.

I en undersøkelse av bioenergianlegg i Nord-Trøndelag, utført av Skog- og landskap og Mære landbruksskole, blir det konkludert med at varmeanlegg på gårdsbruk og i gartnerier oppviser lønnsom drift. For større varmeanlegg er det noe større variasjon i lønnsomheten mellom anlegg, men også disse viser i hovedsak lønnsom drift. God kvalitet på flisa som brukes og god logistikk er viktige faktorer som påvirker lønnsomheten. Det produseres i dag om lag 32 GWh varme på varmeanleggene i fylket. Varmeproduksjon i våre skogindustribedrifter er da holdt utenom. Virkesbehovet for denne varmeproduksjonen er på i størrelsesorden 16.000 fastkubikkmeter (fm³). Av dette hentes 8.000 fm³ fra rydding av beiter, åkerkanter og vegkanter. Resten er virke fra ordinære skogsdrifter og biprodukter fra sagbruk m.v.. Virkesforbruket utgjør 3 til 4 % av den årlige avvirkingen i fylket. [Rapport fra undersøkelsen.](#)

Tilskudd til produksjon av skogsflis har blitt en populær ordning i takt med utbyggingen av flisfyringsanlegg i fylket. Det drives fram en økende mengde fliskubikk hvert år. Foreløpig ser virket ut til å komme fra gjengrodd beiter, lauvskog og skogsbilvegkanter. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag holder ett øye med utviklingen da vi ser utfordringer i ordningen i forhold til miljøhensyn og håndtering av regelverk. Vi har god oversikt over aktørene som opererer i fylket og vil følge med på utviklingen videre.

Innenfor området miljøhensyn i skogbruket har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag hatt noen utfordringer i forhold til naturtyperegistreringer, spesielt kalkskog. Det er mye kalkgrunn i vårt fylke og Fylkesmannen måtte klargjøre lovverket overfor skognæring og kommuner i forbindelse med hogst i slike lokaliteter. Som oppfølging av dette

har landbruksavdelingen og miljøvernnavdelingen i samarbeid arrangert to-dagers kurs for skogbruksfunksjonærer om miljøhensyn i skogbruket. Dette ble godt mottatt, men det er nok fortsatt behov for å bistå kommuner og skognæring med veiledning i forhold til hvordan ulike miljøverdier skal vektlegges i forhold til hogst.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Fylkesmannen har i 2012 behandlet 3 klager over avslag på søknader om fradeling, etter jordlovens bestemmelse i § 12. Klagen er *tatt til følge* i en av sakene. I de andre sakene er *ikke klagen tatt til følge*.

Likeså har fylkesmannen i 2012 behandlet 4 klager over avslag på søknader om omdisponering etter jordl. § 9. Klagen er *tatt til følge* i en av sakene, i to saker er kommunens vedtak opphevet, og klagen *ikke tatt til følge* i en av sakene.

Fylkesmannen har i 2012 behandlet 3 klagesaker vedr. driveplikt. Klagen er *tatt til følge* i en av sakene, mens klagen *ikke er tatt til følge* i de to andre sakene.

Fylkesmannen har også hatt til behandling en klage over fastsettelse av høyeste pris ved konsesjonspliktig salg av landbrukseiendom. Klagen ble *tatt til følge*.

Likeså er behandlet en klage over vilkår knyttet til konsesjon (vilkår om personlig boplikt). Klagen ble *tatt til følge*.

Fylkesmannen har i 2012 hatt til behandling en søknad om odelsfrigjøring. Søknaden ble imøtekommet.

Fylkesmannen har registrert et generelt behov fra kommunene om veiledning når det inntreffer konsesjonsplikt som følge av at eier (som har overtatt konsesjonsfritt) må søke om konsesjon som følge av at eier ikke ønsker å tilflytte eiendommen. Særlig knytter det seg usikkerhet til om når det kan/bør kreves personlig boplikt, kontra upersonlig boplikt. Denne sakstypen har nå blitt vanlig i kommunene, som følge av lovendringen i 2009, som ikke lenger gir adgang til å søke om utsettelse med boplikten, men at denne problematikken skal tas i forbindelse med konsesjonsbehandlingen. Varierende kompetanse hos kommunene på dette saksområdet kan likevel være en forklaring.

Resultatområde 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Funn som er avdekket gjennom både forvaltningskontroll og foretakskontroll har gitt grunnlag for forbedringsprosesser i forvaltningen. Forbedringsprosessene er knytta både til kvalitet av forvaltningen og til forståelse av riskobildet knytta til de ulike tilskuddordninger og husdyrkonsesjonsregelverket

Fylkesmannen i NT ser behov for endringer regelverket som kontrollene foretas etter

- I rundskriv 34/11 er det klart for oss at pkt. 8.2 Omlegging av produksjonen, underpunkt a og b, må endres. Punktene gir helt forvirrende opplysninger, og særlig punkt b er husdyrfaglig umulig å praktisere.
- Standardiserte erstatninger er ikke justert siden 2004. For både slaktekyllinger og eggproduksjon er beløpene

produsentene har som inntjening til dels vesentlig høyere enn standardiserte erstatninger. Eksempelvis vil produsenter med verpehøner tjene mellom 130 og 165 kr pr innsett i 2012.

- Det bør gjøres endringer i regelverket slik at underleverandører plikter å gi opplysninger om leveranser til kontroller som fylkesmannen og SLF utfører.
- SLF og LMD må utforme regelverket slik at standardisert erstatning kan ilegges pr kalenderår i stedet for pr innsett av verpehøner. Det er meget uheldig at et forlik i en rettssak blir stående over lang tid.

Ut over dette vil en også understreke at foretaksmodellen gir betydlige kontrollutfordringer, spesielt knytta til § 4 i produksjonstilskudd - og avløserforskriften. Kontroll av ektefeller som driver "samme" produksjon" er ekstra krevende.

Mht til gjennomføring av risikobasert kontrollplan viser til gjennomgang av denne under kommentarer/innsjutt i tabelldata. Tilsvarende for kontroll etter husdyrkonsesjonsloven.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2012 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
3	6	2	3	0	3

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
27	0	1	2	0	0	28	0	0

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2012

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 0,9

Antall personer: 5

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Inderøy kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd (PT) Avløysning ved sykdom (AVL-S)
Registrerte avvik:	AVVIK 1: Manglende underskrift på kontrollskjema (PT) AVVIK 2: Kommunen har ikke vurdert avkorting for tre foretak som har gitt feilopplysninger om areal (PT) AVVIK 3: En søknad er avvist. Kommunen har ikke fatta vedtak.(PT) AVVIK 4. Tre foretak har ikke gitt opplysninger om at miljøplan foreligger eller ikke. Kommunen har lagt til grunn at foretakene har miljøplan (PT). AVVIK 5: Kommunen har ikke vurdert krav om tilbakebetaling av omleggingstilskudd (PT) AVVIK 6.Kommunen krever ikke dokumnetasjon av næringsinntekt (AVL-s))
	AVVIK 1: Kommunen forbedrer rutiner AVVIK 2: Kommunen har vurdert sakene , og legger til grunn at det har liten hensikt å utføre avkorting i forhold til saker hvor saksbehandlingen er avsluttet. FM har i brev til kommunen bedt om ny vurdering av sakene AVVIK 3:Kommunen skriver vedtak og

Oppfølging av avvik:	sender til søker AVVIK 4. Foretakene tas ut til stedlig kontroll høst 2013. AVVIK 5: Kommunen har redegjort for at forskjellen mellom omlagt areal og økologisk drevet areal skyldes reduksjon av areal i forbindelse med gårdskartprosessen, og omklassifisering av areal fra fulldyrka til innmarksbeite. AVVIK 6. Etter 1.des 2012 må alle søkere dokumentere næringsinntekt
----------------------	---

Kommune:	Overhalla kommune
Orninger/omfang:	Kontrollen omfatter Avløsning ved sjukdom i kommunene Overhalla, Fosnes, Namsos og Namdalseid (Midtre-Namdalen samkommune)
Registrerte avvik:	AVVIK 1: Kommunen kontrollerer næringsinntekt bare i spesielle tilfeller AVVIK 2: Manglende dokumentasjon på sykmedling på ett foretak AVVIK 3. Søknadsskjema underskrevet av ektefelle (ikke søker) AVVIK 4: Feil grunnlag for beregning av maksimal dagsats (ingen betydning for utbetaling)
Oppfølging av avvik:	AVVIK 1- 4: Rutiner for behandling av søknad om avløsning ved syksom er oversendt til FM

Kommune:	Stjørdal kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Registrerte avvik:	AVVIK 1. Kommunen har ikke vurdert avkorting for to foretak som har gitt feilopplysninger om areal (§ 13) AVVIK 2. Krav om tilbakebetaling av omleggingstilskudd ikke vurdert. Foretaket oppfyller ikke krav 3/5 års økologisk drift etter omlegging
Oppfølging av avvik:	AVVIK 1. Kommunen har lagt til grunn at foretakene har vært aktsom god tro. Forskjellen mellom søkers opplysninger og kontrolldata skyldes at kommunen ikke har vært ajour med gårdskart og landbruksregister AVVIK 2. Saken er under behandling i kommunen

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	
Orninger/omfang:	
Hjemmel for kontroll:	
Registrerte avvik:	
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	A ,B
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd Avløsertilskudd til ferie og fritid
Hjemmel for kontroll:	Stedlig kontroll og dokumentkontroll. FM overtok behandling av søknad om produksjonstilskudd og avløsertilskudd som følge av at FM gjennomførte kontroll etter

	husdyrkonsesjonsloven. Saken gjelder driftsfellesskap/felles økonomiske interesser
Registrerte avvik:	Avvik i forhold til PT og AVL - forskriftens § 4 bokstav b (felles økonomiske interesser)
Oppfølging av avvik:	Saken er påklaget fra foretakene. Klagesak oversent til SLF i brev av 20.mars 2012

4. Andre kommentarer/ innspill:

A. Risikobasert kontrollplan - gjennomføring av kontroll Risikobasert kontrollplan for 2012 har vært førende for kontrollarbeidet i 2012. Avvik fra plana er gjort rede for nedenfor, med henvisning til punktene i plana. Det vises forøvrig til opplysninger i tabeller 2.a) Utvalgte ordninger Det er ikke gjennomført kontroll etter NMSK - forskriften. Dette skyldes lav benmanning i skoggruppa store deler av 2012. 2b) Utvalgte kommuner Av samme årsak som over er det ikke gjennomført kontroll etter NMSK -forskriften i Midtre-Namdalen samkommune, Stjørdal og Verdal. 3. Foretaks kontroll Som grunnlag for risikobasert kontroll knytta til driftsfellesskap av foretak har FM i 2012 samla inn informasjon om foretak som drives av ektefeller/samboere og andre nære slektninger , og som søker om produksjonstilskudd til samme produksjon. I tillegg er det innhentet opplysninger om foretak som driver konsesjonsbelagt produksjon på på fradelte tomter. Det vises til opplysninger i 6. Kompetanse. Møter med andre fylkes er gjennomført i 2012. kursdag for ansatte i Lierne kommune er ikke avholdt. B. Kontroll etter husdyrkonsesjonsloven I 2012 var det i Nord-Trøndelag 136 verpehøneforetak, 119 foretak med slaktekylling, 190 foretak med smågrisproduksjon og 329 foretak med slakter gris inkludert avlsdyr. Det er kontrollert 119 foretak med slaktekylling og om lag 20 med slaktegris mot LIB/PT. To foretak med slaktekylling er ilagt standardisert erstatning, ingen med svinehold. 8 foretak, 2 med slaktekylling og 6 med konsumegg, er kontrollert med innhenting av informasjon fra foretakene og gjennom andre kilder som Mattilsynet og Skatt Midt-Norge. Det er gjennomført 4 stedlige kontroller gjennom besøk hos foretakene. En sak, med to foretak, er behandlet både som en PT-sak og en husdyrkonsesjonssak. Saken har hatt betydning for foretakenes PT og er ilagt standardisert erstatning. En sak er ilagt standardisert erstatning, søkeren har klaget til SLF, og SLF har funnet nye opplysninger som fylkesmannen nå er pålagt av SLF å ta inn i en fornyet behandling av saken C. Overprøving av saker. Av tabellen framgår det at FM i NT har behandlet et betydelig antall klager og dispensasjonssaker . I tillegg har FM overprøvd kommunens vedtak (fvl § 35) i 4 saker .

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Tiltak for å styrke kommunenes kompetanse

En vesentlig rolle for landbruksavdelingen er knyttet til å bistå førstelinjetjenesten kommunene med kompetanse og tiltak som gir kompetanseheving. Dette omfatter direkte rådgivningskompetanse til kommunene og tilbud til ansatte på landbruks- og matområdet i kommunene om å delta på kurs- og kompetansehevede tiltak.

Årlig arrangeres tre regiongruppemøter for ansatte i kommunene på jordbruksområdet. Her møtes ansatte i 4-6 kommuner til erfaringsutveksling, samt at det er et aktuelt fagprogram til hvert møte. Innovasjon Norge deltar på alle disse samlingene. I tillegg er det to årlige samlinger for alle kommuner, hvor aktuelle tema innenfor miljø, bygde- og næringsutvikling er tema om våren. På høstsamlingen settes aktuell tematikk for hele landbruksområdet på dagsorden på den såkalte Snåsa-samlinga. På skogområdet gjennomføres det regionsamlinger hver vår og høst for skogfaglig ansatte i kommunene. Her inviteres også ansatte i skogorganisasjonene og ansatte i private skogforetak/skognæringa.

I tillegg til disse møteplassene for erfaringsutveksling og kompetanseutveksling, arrangerer landbruksavdelingen ulike kurs og fagdager rettet mot ansatte i kommunene. Tematikker som har vært satt på dagsorden i 2012 er: Hovedplaner for skogsveger, tynning og plantetetthet, Gårdskart trinn 1-2-3, Mat og reiseliv, Forvaltning og kontroll av tilskuddsordninger, Avlingskadeerstatning, Friareal for kortnebbgås, Miljøhensyn i skogbruket.

Videre deltar landbruksavdelingen aktivt i de regionale skognettverkene i Trøndelag. Nettverkene arbeider med ulike tiltak for utvikling og økt aktivitet i skogbruket. Regionale skognettverk dekker alle kommunene i fylket. Nettverkene er godt forankret i næringa og blant politikere og forvaltningen i kommunene. Gjennomgående målsetting for prosjektene er økt aktivitet og verdiskaping. Satsingsområdene avhenger av de enkelte regioners utfordringer.

Kompetansemessige utfordringer

Det er til dels store kompetansemessige forskjeller mellom kommunene i Nord-Trøndelag på landbruksområdet.

Dette skyldes hovedsakelig at de minste kommunene har mindre enn ett årsverk på hele landbruksområdet, mens de største kommunene/samarbeidende kommuner/samkommuner har opp mot 10 ansatte. Dette utgjør en stor forskjell når det gjelder både bredde og spissing av fagkompetansen. Landbruksavdelingen støtter opp om interkommunale samarbeidsløsninger på landbruksområdet, og ser dette som en god løsning for å styrke kompetansen. Økt grad av uformelt samarbeid over kommunegrenser er også viktig. Landbruksavdelingen ser det derfor som viktig å bygge landbruksfaglige møteplasser for å bygge nettverk. Det er grunn til bekymring knyttet til den lave søkningen til landbruksfaglig universitetsutdanning, som medfører problemer med kvalifisert rekruttering til ledige stillinger.

Landbrukspolitisk engasjement

Landbruket har stor betydning for Nord-Trøndelag samlet og er i mange kommuner den viktigste næringa når det gjelder både verdiskaping og sysselsetting. De aller fleste kommuner har utarbeidet landbruksplaner med mål for utvikling av næringa. Det arbeides også aktivt og godt med mobiliseringstiltak og utviklingsprosjekter i flere kommuner. Dette gjelder spesielt innenfor BU-området, men det er også prosesser innenfor utvikling av tradisjonelt landbruk, f.eks fjellandbruk, økt produksjon av rødt kjøtt mv. Gjennom regiongruppesamlingene har det i 2012 vært et fokus på arbeidet med oppfølging av Stortingsmelding 9 om Landbruks- og matpolitikken knyttet til utarbeidelse av strategiske plandokumenter for å nå landbrukspolitiske mål.

Samarbeid med Kommunenes Sentralforbund (KS)

KS Nord-Trøndelag deltar i regionalt landbruksforum. Dette er et nettverk som ledes av fylkesmannens landbruksavdeling (landbruksdirektøren) og fylkesråd for regional utvikling i fylkeskommunen. Forumet består i tillegg av Innovasjon Norge, Faglagene Nord-Trøndelag Bondelag og Nord-Trøndelag bonde- og småbrukarlag, Allskog og Mattilsynet. Organet har en rådgivende funksjon, og møtene arrangeres ved behov. I forbindelse med strategiske prosesser benyttes nettverket som diskusjonspartner og rådgivende organ. I 2012 i forbindelse med utarbeidelse av Regionalt Bygdeutviklingsprogram, Regionalt Miljøprogram, Regionalt Skog og klimaprogram, Regionalt Næringsprogram og i utredningen Økt avvirkning i Nord-Trøndelag. I tillegg samarbeider landbruksavdelingen med KS om gjennomføringen prosjekter, f.eks skolematprosjektet i Nord-Trøndelag.

Bruk av midler til etter- og videreutdanning kap 1144.

Midlene over kap 1144 post 77 til kommunerettet arbeid er benyttet til regionsamlinger, fagdager, kurs og aktiviteter beskrevet ovenfor.

Resultatområde 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging

Jordvernet står relativt sterkt i Nord-Trøndelag, og i sum har kommunene i Nord-Trøndelag fulgt opp sin del av jordvernmålet dersom det nasjonale jordvernmålet var blitt fordelt på fylkene. De omdisponerte arealene går i stor grad til samferdselsinvesteringer med stor samfunnsinteresse: midtdele, kryssutbedringer og gang- og sykkelveger, eller til boligformål.

Landbruket står sterkt i Nord-Trøndelag og fylkestinget både i Sør- og Nord-Trøndelag vedtok i 2010 en felles landbruksmelding for Trøndelagsfylkene. I 2012 behandlet begge fylkestingene en handlingsplan for oppfølging av den regionale landbruksmeldingen, denne satte som mål at matproduksjonen i Trøndelagsfylkene skal øke med 1,5% pr år, jf. det nasjonale målet om at matproduksjonen skal følge befolkningsøkningen.

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Sentrale utviklingstrekk for jordvernet i fylket og hovedutfordringer i virkemiddelbruk og tiltak.

Vi står nå overfor store utfordringer ifht omdisponering av dyrka jord når planene for E6/jernbane Steinkjer-Trondheim og fv 17 konkretiserer seg ytterligere. Landbruksavdelingen har en god dialog med samferdselsmyndighetene i regionen. Jordvernet i Nord-Trøndelag utfordres i tillegg ved by- og tettstedsvekst. For framtidig matproduksjon er det viktig at byene- og tettstedenes vekst i all hovedsak kommer innenfor eksisterende by- og tettstedsgrænser i form av omforming og fortetting.

Fylkeskommunen har i 2011 og 2012 arbeidet mye med ny regional plan for arealbruk som trekker opp mange og viktige prinsipper for et fortsatt sterkt jordvern. Fylkesmannens landbruksavdeling har deltatt aktivt i dette arbeidet.

Mange kommuner er eller skal inn i en revisjonsprosess av kommuneplanens arealdel i løpet av nær framtid. Landbruksavdelingen søker å være i tidlig, god og konstruktiv dialog i disse prosessene.

Aktivitet og utfordringer i dialog med kommunene for å nå de nasjonale målene om å ivareta jord- og kulturlandskapsressursene.

Landbruksavdelingen prioriterer høyt å delta aktivt i kommunale og regionale planprosesser. Å være gode og konstruktive prosessdeltakere, herunder tidlig og tydelig er viktig. Som et ledd i å være tidlig og forutsigbar gir fylkesmannens fagavdelinger forhåndsuttalelse til alle varsler om oppstart av planprosesser.

Det gjennomføres hvert år, i samarbeid med fylkeskommunen, en plandag for kommunene i fylket. Landbruksavdelingen arrangerer i tillegg den årlige Snåsasamlinga for landbruksforvaltningen i kommunene. I 2012 sto vegprosjekter, jordvern og reduksjon av driftsulemper, på dagsorden, og hvor også Statens vegvesen deltok på samlingen.

Det regionale plannettverket tilbyr "planteam" til kommunene for kompetansemessig å bidra i kommunenes planarbeid.

Den nye plan- og bygningsloven har en omfattende verktøykiste, og en erfarer at det kreves stor kompetanse for å kunne nytte verktøykista på en god måte. Vi opplever i tillegg at veiledning gitt fra MD også reduserer fleksible løsninger som kunne vært hensiktsmessige for så vell større kommuner som distriktskommuner hvor det er liten utbyggingsaktivitet. Dette går bl.a. på muligheten for gjennom plan å kunne avklare utbyggingstiltak i tilknytning til eksisterende spredt bebyggelse. Dette har tidligere vært greit å hjemle i form av bestemmelser knyttet til eksisterende spredt bebyggelse, men hvor MD nå har endret mening til at eksisterende spredt bebyggelse ikke fyller lovens krav til at omfang og lokalisering er avklart. Det har opplevdes verdifullt både for kommunene og regionale myndigheter å innarbeide bestemmelser i kommuneplanens arealdel som gjør at en i ettertid unngår dispensasjonssaker på kurante saker, men den muligheten er nå da dessverre klart avskåret.

Status i avgang på dyrka jord i fylket

I 2011 ble 181 da dyrka jord omdisponert i Nord-Trøndelag. Tallene for 2012 foreligger ikke ennå. I sum har kommunene i Nord-Trøndelag fulgt opp sin del av jordvernmålet dersom det nasjonale jordvernmålet var blitt fordelt på fylkene. Sett i sammenheng med omfanget av godkjent nydyrket areal i 2011, 2219 da, styrker Nord-Trøndelag sin relative andel som matvarefylke.

Erfaringer og resultater med iverksetting av tiltak for de områdene som inngår blant utvalgte kulturlandskap i jordbruket.

I Skei utvalgte kulturlandskap i Leka kommune i Nord-Trøndelag er oppslutninga blant grunneiere og bønder god, og nesten samtlige har inngått avtale om skjøtsel. Aktiviteten styres imidlertid til en viss grad av lokale

interesser og prioriteringer. Holdningsendringer og etablering av nye former for husdyrhold tar tid. Det har f. eks. vist seg at det ikke har vært mulig å få til en økning i sauholdet så raskt som forutsatt. Manglende beitetrykk har derfor ført til redusert tempo i rydding av kystlyngheia i Skeisnesset fordi rydding som ikke følges opp med tilstrekkelig beitetrykk gjør vondt verre når det gjelder gjengroing.

Det har vært arbeidet målretta for å styrke det lokale engasjement og eierskap til UKL. I den sammenheng er det oppretta styringsgruppe sammensatt av representanter for grunneierne, beitelaget, kommunen og regionale aktører. Kommunen ivaretar sekretærfunksjonen for styringsgruppa, er førstelinje overfor grunneierne ved søknad om tilskudd og deltar aktivt i samband med møter, kurs og ulike arrangementer.

I 2011 er det gode samarbeidet med andre regionale aktører og SNO, som har ansvaret for verneområdet på Skeisnesset, videreført. Dette har stor verdi for arbeidet med det utvalgte kulturlandskapet, men oppgaven oppleves likevel som utfordrende fordi framdrift og resultater krever aktiv oppfølging fra fylkesmannens landbruksavdeling.

26.2 Samfunnsplanlegging

Hovedtrekk i arealbruksutviklingen og landbrukets arealinteresser i samfunnsplanleggingen

Landbruket står sterkt i Nord-Trøndelag og fylkestinget både i Sør- og Nord-Trøndelag vedtok i 2010 en felles landbruksmelding for Trøndelagsfylkene. I 2012 behandlet begge fylkestingene en handlingsplan for oppfølging av den regionale landbruksmeldingen, denne satte som mål at matproduksjonen i Trøndelagsfylkene skal øke med 1,5% pr år, jf. det nasjonale målet om at matproduksjonen skal følge befolkningsøkningen.

I forslag til regional plan for arealbruk som har vært i prosess i 2011 og 2012, og som skal sluttbehandles i fylkestinget 2013, behandles jordvernet i landbruksfylket Nord-Trøndelag spesielt, både i form av et eget kapittel og ikke minst i kapitlene som omhandler by- og tettstedsutvikling, spredt utbygging, samordnet areal- og transportplanlegging og lokalisering av næringsvirksomhet. Fylkesmannen har deltatt sentralt i dette arbeidet sammen med fylkeskommunen, kommunene og andre statsetater, og vurderer planen til på en god måte å klargjøre jordvernet og landbrukets arealinteresser i en geografisk differensiert modell innenfor nasjonale rammer.

Resultatområde 27 Reindriftsforvaltning

Fylkesmannen overtok ikke ansvaret for områdekontorene for reindrift i 2012.

Ressursrapportering

Ca 1 million kroner ført på administrativt område

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
21 Landbruksbasert næringsutvikling	kr 6 334 213,50	kr 0,00
22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	kr 905 888,81	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 639 745,53	kr 0,00
24 Forvaltning av innteks- og velferdspol. tiltak	kr 1 430 420,08	kr 0,00
25 Effektiv forvaltning	kr 581 627,80	kr 0,00
26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	kr 1 598 306,72	kr 0,00
27 Reindriftsforvaltning	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 45 189,55	kr 0,00
Sum:	kr 11 535 391,00	kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområde

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31 som utført i samsvar med de føringer som er gitt.

31.1 Tilsyn

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31.1 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt. Alle planlagte tilsyn jf. aktivitetskrav er gjennomført i 2012, men endelige rapporter for to tilsyn knyttet til prioritert område ble ferdigstilt i januar 2013. Det samme gjaldt for fire hendelsesbaserte tilsyn der tema var saksbehandlingstiden for PP-tjenesten.

I 2012 har embetet gjennomført både stedlige og skriftlige tilsyn. Vi mener at avdelingens tilsynskompetanse er god. Fylkesmannens tilsynsgruppe holdes kontinuerlig oppdatert på endringer innen tilsynsområdet. Metodehåndbok og instruksverk er lagt til grunn i tilsynsarbeidet på avdelingen. Alle som arbeider med tilsyn, har jevnlig møter der hele gruppen møtes, eller der de ulike teamene har separate møter. Tilsynsgruppen består av ansatte med ulik pedagogisk kompetanse, juridisk kompetanse og analyse- og økonomikompetanse. I løpet av 2012 fikk avdelingen en ny medarbeider, og det medførte en del intern opplæring. Det har i 2012 også vært noen sykefravær som påvirker avdelingens samlede kapasitet til å oppfylle oppdrag.

Avdelingen har avsatt ressurser til å gjennomføre planlagte tilsyn i tråd med aktivitetskravene. I løpet av året skjer i tillegg enkelte omdisponeringer av ressursene for at vi til enhver tid skal kunne utføre bl.a. nødvendige hendelsesbaserte tilsyn.

Fylkesmannen følger felles nasjonal tilsynsmetodikk og tilsynsinstruks i alle nasjonale tilsyn og i tilsyn med prioritert område.

Fylkesmannen har benyttet observatører i to av tilsynene i 2012. Dette som en del av vår kompetanseheving og kvalitetssikring, og som et tiltak for å redusere sårbarhet ved ev. sykdom. Videre skal observatørene gjennom kollegaveiledning styrke avdelingen som en lærende organisasjon. Observatøren har deltatt i det samlede tilsynsarbeidet i de aktuelle tilsynene.

Vi har god erfaring med at tilsynsteamene er sammensatt av personer med juridisk og pedagogisk kompetanse. I alle slutt møtene i 2012 har vi hatt med både pedagogisk og juridisk kompetanse. Vi har prioritert å ha denne kompetansen på slutt møtene for at vi skal kunne gi utfyllende svar på pedagogiske og juridiske spørsmål, og gi best mulig veiledning i etterkant av tilsynet.

I 2012 har vi gjennomført felles formøter/forberedende møter med tilsynsobjektene som skal ha nasjonalt tilsyn og oppfølgingstilsyn samt for tilsyn med prioritert område. Deltakerne i disse møtene gir positive tilbakemeldinger på både innhold og organisering av møtene. Å ha felles forberedende møter er positivt da deltakerne i tillegg til Fylkesmannens faglige formidling, får del i de andre kommunene/skolene sine spørsmål og kommentarer.

I 2012 har slutt møter vært gjennomført via videokonferanseutstyr så langt kommunene har hatt mulighet til det og at de ser at dette er hensiktsmessig. Dette er tidsbesparende for avdelingen og ser ut til å fungere tilfredsstillende både for kommunene og Fylkesmannen.

Fylkesmannen ser at tiltak vi setter inn i form av tilsynsplan for avdelingen, felles formøter med skoleeiere og skoler, slutt møter via videokonferanseutstyr og arbeidet i embetets tilsynsoval, bidrar til effektive og koordinerte tilsyn med skoler og skoleeiere.

Status for 2012 når det gjelder antall gjennomførte tilsyn er:

Prioritert område

- lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering, 3 kommuner og 6 skoler.

Hendelsesbaserte tilsyn

- gjennomført tilsyn med fire kommuner knyttet til saksbehandlingstiden for PP-tjenesten. Dette på bakgrunn av medieoppslag, vår kunnskap gjennom klagebehandling på spesialundervisning og ulike henvendelser til Fylkesmannen. Vi opprettet tilsynssak med disse kommunene i 2011, og de ble videre fulgt opp i 2012. Vi har i 2013 planer om oppfølging med stedlig tilsyn på det samme området.

Nasjonalt tilsyn 2012

-tilsyn med 6 kommuner og 9 skoler med elevenes psykososiale miljø, kapittel 9A.

Ved tilsyn med kapittel 9A, er påleggene i hovedsak knyttet til manglende enkeltvedtak, og ved at det ikke har vært opprettet skolemiljøutvalg.

Oppfølgingstilsyn

- tilsyn gjennomført med 2 kommuner og 4 skoler. Her har det vært skriftlig tilsyn knyttet til pålegg innenfor området brukermedvirkning, mens pålegg innenfor forebyggende arbeid og individrettede tiltak er gjennomført som stedlig tilsyn.

Vi har hatt inn § 13-10 første ledd i tilsynet og har derved sett på skoleeieres oppfølging og tilrettelegging i arbeidet etter forrige tilsyn. Dette har gitt innsikt i skoleeieres arbeid opp mot andre skoler i egen kommune.

Det ble også gitt tilbud om at Fylkesmannen kunne bidra til informasjonsspredning i de to kommunene. Dette ble det takket ja til i en av kommunene.

Vi har holdt løpende kontroll av alle skolene i Nord-Trøndelag i forhold til § 8-2 gruppestørrelse. Vi identifiserte tre skoler som hadde større grupper enn gamle delingstall skulle tilsi. Registreringsfeil i GSI ble oppdaget ved alle tre skoler.

Erfaring fra tilsynsarbeidet

Vår erfaring er at kommunene/fylkeskommunen stiller seg positive til tilsyn fra vår avdeling. Tilsynsobjektene holder seg stort sett innenfor de frister som er satt for å rette pålegg, men enkelte skoleeiere ber av ulike grunner om utsatt frist. Fra enkelte skoleeiere ber Fylkesmannen om ytterligere dokumentasjon før påleggene anses som rettet.

Alle pålegg er rettet i tilsynene som er gjennomført og avsluttet i 2012, bortsett fra to kommuner som har frist som utløper i løpet av vårhalvåret 2013.

Tilsyn gir Fylkesmannen nyttig informasjon om tilstanden i sektoren. Enkelte kommuner opplever det totale tilsynstrykket som stort (tilsyn fra mange instanser og i tillegg ulike former for egenkontroll). Samtidig opplever vi at kommunene er positive i møter med Fylkesmannen som tilsynsmyndighet. Kommunene gir uttrykk for at tilsyn er til hjelp/støtte i deres arbeid med å sikre at alle elevene får oppfylt sine rettigheter.

Fylkesmannen kan ikke se at det er noen felles kjennetegn ved de kommunene som har fått pålegg ved tilsyn mht. kommunens størrelse, kompetanse, organisering, antall skoler og økonomi.

Alle kommunene har tatt imot vårt tilbud om veiledning i etterkant av selve tilsynet. Alle kommunene har fulgt opp pålegg/avvik og i hovedsak lukket lovbruddene innen de frister som Fylkesmannen har satt. Ingen kommuner har unnlatt å rette pålegg som er gitt av Fylkesmannen.

Et analyseteam gjennomfører risiko- og sårbarhetsanalyser før valg av tilsynsobjekt. I dette arbeidet legges følgende til grunn:

- GSI
- eksamensresultater, nasjonale prøver, elevundersøkelsene (Skoleporten)
- KOSTRA
- observasjoner gjort gjennom samtaler, besøk, avisoppslag m.m.
- tidligere tilsyn med kommunen
- innhentet info fra andre resultatområder som 31.2 og 32.2
- medieovervåking

Når Fylkesmannen har utarbeidet sine analyser, har vi lagt mest vekt på opplysninger fra elevundersøkelsen,

klagesaker og henvendelser fra foresatte/brukere.

Avdelingen mener det fortsatt er behov for bedre kompetanse i lover og forskrifter på opplæringssektoren i fylket. I arbeidet med å heve kompetansen har vi benyttet ulike metoder og tilnærminger, som for eksempel konferanser, kurs, nettverksarbeid, rektormøter og veiledning i små grupper og til enkeltpersoner.

Gjennom tilsyn og annen kontakt med kommuner og fylkeskommunen, etterspørres kompetanse/veiledning i lover og forskrifter. I 2012 har vi hatt sekvenser om lover/forskrifter i følgende sammenhenger der Fylkesmannen er ansvarlig eller delansvarlig for arrangementet:

- Felles formøter om elevenes skolemiljø
- Felles formøte om lokalt arbeid med læreplaner og skolebasert vurdering
- Skoleeiersamling vedrørende vurdering for læring
- Skoleeiersamling vedrørende vurderingsforskriften
- Samlinger for PP-ledere med fokus på regelverk og rettssikkerhet
- Regional skoleledersamling med tema elevenes skolemiljø
- Undervisning for studenter på Høgskolen i Nord-Trøndelag med fokus på forvaltningslov, offentlighetslov, barnehagelov og opplæringslov
- Veiledning etter at tilsyn er avsluttet
- Veiledning til enkeltpersoner og kommuner etter behov

Fylkesmannen har deltatt på alle samlinger i regi av Utdanningsdirektoratet der temaene har vært knyttet til det nasjonale tilsynet og til tilsyn med prioritert område.

Fylkesmannen mener at behovet for informasjon/veiledning om lover/forskrifter er stort. Dette bekreftes gjennom at informasjon og veiledning etterspørres, og vi har mange deltakere på de ulike samlingene. Gjennomføringen av dette punktet vurderes som god.

Rapporter er sendt til Utdanningsdirektoratet innen gitte frister.

31.2 Klagesaksbehandling

Det totale antallet klagesaker har de tre siste år ligget på mellom 62-70.

Når det gjelder *spesialundervisning*, behandlet Fylkesmannen i 2011 tre saker mot ti saker i 2010. I 2012 har vi behandlet 5 saker på grunnskole, og tre saker for voksne. På området *spesialpedagogisk hjelp* mottok ikke Fylkesmannen klager hverken i 2010 eller i 2011. I 2012 har vi hatt en sak. Vi registrerer at det fortsatt er få klagesaker på dette området. Årsaken til denne utviklingen kan skyldes at Fylkesmannen har hatt tilsyn med alle kommunene på kap. 5 i opplæringsloven, gitt veiledning og gjennomført kompetansehevingstiltak. I tillegg erfarer vi at det er en tettere dialog mellom PPT, skole og heim om innholdet i opplæringen.

Fylkesmannen hadde kun hatt **en** klagesak etter kapittel 9A i 2011. I 2010 hadde vi 5 saker. For 2012 har vi behandlet 4 saker. Det lave antallet saker inn til embetet er overraskende, sett i lys av økt oppmerksomhet på elevrettighetene i forbindelse med gjennomføringen av nasjonalt tilsyn.

For *skoleskyss* er det behandlet omtrent like mange klagesaker i 2011 som i 2010.

Måloppnåelse

Fylkesmannen har gjennomført klagebehandlingen fortløpende, og de fleste klagebehandlingene ble behandlet innen en måned etter at de var mottatt.

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31.2 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt. I vår saksbehandling av klager har vi god erfaring med at medarbeidere med ulik fagkompetanse samarbeider, dette gjelder særlig pedagogisk og juridisk kompetanse.

Klagesaksbehandlingen som er utført i forbindelse med sentral sensur, har fungert etter oppdraget.

I 2012 hadde vi en fagsamling for skoleledere, der temaet var klagebehandling og vurdering. Vi hadde også fagsamlinger med tema som voksnes rett, introduksjonsordningen og kapittel 9A i opplæringsloven. Enkeltvedtak og klagebehandling har vært noe av innholdet i samlingene.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	29	1	28	0	0	
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd	2	0	2	0	0	
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	1	0	1	0	0	
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	3	1	2	0	0	
Spesialundervisning, § 5-1	5	1	4	0	0	
Skyss, § 7-1	8	1	6	1	0	
Skoleplassering, § 8-1	3	0	3	0	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	4	0	2	2	0	
Sum	55	4	48	3		

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	1	1	0	0	0	
Sum	1	1	0	0		

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31.3 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt. Måloppnåelsen vurderes som tilfredsstillende, og måten vi arbeider på gir et godt grunnlag for å kvalitetssikre registreringen.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag deltar på samlingen som arrangeres av Utdanningsdirektoratet og SSB på området. I 2012 vurderte vi at endringene i GSI skjemaet var små, og vi bestemte oss for ikke å ha et eget informasjonsmøte med kommunene. Dette har ikke ført til flere henvendelser til oss enn vi hadde i 2011.

På grunn av en del nye GSI-kontakter i kommunene og de private skolene, ga vi dem ekstra oppfølging etter behov. Vi har arrangert en egen samling for nyansatte skolefaglig ansvarlige og rektorer i kommunene/private skoler, med bl.a. GSI som tema.

Etter at kommunene hadde foretatt registreringen, valgte Fylkesmannen ut noen områder som ble kontrollert og revidert grundigere enn andre.

Fylkesmannen har kontrollert årets innrapporterte data i GSI. Vi synes at kvaliteten på GSI-tallene er bra, og de er nyttige i tilsynsarbeidet og i vår generelle tilstandsvurdering av grunnskolesektoren.

Som redskap i sektorovervåkingen, har Fylkesmannen brukt rapportvelgeren i GSI, hentet ut og sammenstilt GSI-data på sentrale områder. Dette gjelder særlig for områdene spesialundervisning, gruppestørrelse og undervisningstimer. Dette har vært nyttig for å få en god oversikt over kommunene/skolene på bestemte områder.

I 2012 har GSI fått nye opplysninger om arbeidslivsfaget og valgfagene. Disse data har vi allerede tatt i bruk.

Vi har brukt flere indikatorer fra GSI i tilsynsarbeidet, både i risiko -og vurderingsanalyser og i forberedelsene av tilsynene. GSI-indikatorene er sammen med Skoleporten og KOSTRA-tallene sentrale i vårt analysearbeid.

Vi har holdt løpende kontroll med alle skolene i Nord-Trøndelag i forhold til § 8-2 gruppestørrelse. Vi identifiserte tre skoler som hadde større grupper enn gamle delingstall skulle tilsi. Registreringsfeil i GSI ble oppdaget ved alle tre skoler. Feilene ble korrigert.

31.4 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har god måloppnåelse på dette området ut fra de ressurser vi har kunnet prioritere til resultatområdet. Samlet har vi både faglig og administrativ kompetanse til å løse oppgavene.

Vi arbeider for å skape helhet i de metoder og strategier vi iverksetter for å informere og veilede skoleeiere, allmennheten og aktuelle målgrupper.

Søkelys på lov- og regelverk

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag bidrar til informasjon om lov- og regelverk på ulike vis. Vi har fokus på å gi rask og riktig informasjon ved henvendelse rundt alle typer spørsmål knyttet til lov- og regelverk. Videre setter vi, i samlinger med skoleeiere/skoleledere/lærere, søkelyset på områder vi erfarer at det er behov for informasjon om i vårt fylke. Videre bidrar vi ved forespørsel med innlegg på møter og samlinger i andres regi.

Områder som har vært berørt i 2012 er bl.a. skolenedleggelse, skole- og heimsamarbeid, vurdering og klager på vurdering, fravær, voksenopplæring, offentlig rett og forvaltning, 9a, introduksjonloven, spesialundervisning, m.v.

Fylkesmannen har gjennomført samlinger med skoleeiere og skoleledere hvor fokus har vært vurderingsforskriften og vurdering for læring, og formøter før tilsyn på områdene elevenes psykososiale miljø og lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering. Videre har vi gjennomført en samling for de nytilsatte skolefaglig ansvarlige i kommunene med en gjennomgang av lov- og regelverk på skoleområdet.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har gjennomført to formøter før tilsyn. Ett møte var rettet mot alle kommuner som skulle ha tilsyn etter opplæringslovens kap 9a, og det andre møtet omhandler lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering. På denne måten når vi alle kommuner som får varslet tilsyn på de aktuelle områdene innenværende år. Her formidles lovkrav og informasjon om gjennomføring av tilsynene, samt erfaringer fra tidligere gjennomført tilsyn på det aktuelle området.

Erfaring fra tilsynene gis også oppmerksomhet på samlinger med skoleeierne.

Erfaringer fra gjennomførte tilsyn, legger grunnlag for hvilke områder vi vurderer som aktuelle å ha fokus på, i senere møter med skoleeiere og skoleledere.

Klagesaksbehandlingen benyttes også til å formidle informasjon om lov- og regelverk.

Fylkesmannen har med utgangspunkt i årets erfaringer, sett at det er behov for å ha fokus på vurderingsforskriften, spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp, skolebasert vurdering og.....

Tilstandsrapport og Skoleporten

Området blir fulgt opp ved henvendelser til embetet, gjennom samling for nyansatte skolefaglig ansvarlige og gjennom veiledning knyttet til tilsynet med skolebasert vurdering.

Videre lages det sammenstilte data for fylket som benyttes i møter med kommunene og ved risiko- og sårbarhetsvurderinger før utvelgelse av tilsynsobjekter.

Fylkesmannen har ytet ekstra veiledning til private skoler. Mange private skoler opplever tilstandsrapport som et vanskelig verktøy i forhold til at flere resultater er under publiseringsgrensen, særlig gjelder dette elevundersøkelsen. Vi har gitt dem opplæring i bruk av Rapporteringportalen. Rapporteringportalen gir mer utfyllende informasjon til den enkelte skolen enn det Skoleporten gjør.

Verktøy for kvalitetsvurdering og skoleutvikling

Fylkesmannen benytter i møter med skoleeiere muligheten til å informere om verktøy for kvalitetsvurdering og skoleutvikling.

Vi erfarer at de kommunene som har hatt tilbud om bistand fra veilederkorps og /eller har deltatt i nasjonale utviklingstiltak, har økt sin kompetanse i bruk av og sin forståelse av funn som disse verktøyene kan bidra med. Både gjennom tilsyn og informasjon om ungdomstrinnsatsingen, har vi erfart at det er behov for mer kunnskap på dette området. Det blir derfor satt fokus på dette våren 2013.

Veiledere til veilederkorps

Det er spredd informasjon om Utdanningsdirektoratets behov for nye veiledere og møter i denne sammenheng.

Bedre læringsmiljø

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har det siste året hatt en spesiell fokus på satsingen Bedre læringsmiljø. Dette

gjennom informasjon på vår hjemmeside og informasjon i møte med skoleeiere gjennom tilsyn og samlinger .

Manifest mot mobbing

Fire av fylkets kommuner har ikke undertegnet Manifest mot mobbing. Disse er gjentatte ganger blitt bedt om å undertegne manifestet, men så er ikke gjort. Skolene i kommunene har imidlertid utarbeidet egne planer for arbeidet mot mobbing.

Vi har gjennom tilsyn med elevenes psykososiale miljø sett at skolene har egne planer for arbeidet mot mobbing. Ikke alle planene er av ny dato, men det arbeides med revidering av gamle planer. Tilsynet viser at skolens ansatte og elevene er oppmerksomme på problemet og arbeider for å redusere mobbingen.

Nord-Trøndelag ligger på landsgjennomsnittet når det gjelder andel elever som rapporterer at de blir mobbet.

Valgfag

Embetet har informert om valgfag i møter med skoleeiere og på nett. Temaet er berørt på samling for alle skoleeiere, på møter i regioner og enkeltkommuner. På samlinger om arbeidslivsfaget og internasjonalisering, har det også vært fokus på valgfag. Videre gis det informasjon og veiledning til skoler og kommuner ved henvendelser.

Inn på tunet

Informerte om regelverket rundt ordningen "Inn på tunet" gjennom samarbeid med landbruksavdelingen.

Regelverk, læreplaner og materiell for minoritetsspråklige elever

Informasjonsarbeidet har i stor grad foregått gjennom besvarelser på telefon og e-post. Hjemmesiden til Fylkesmannen er også blitt benyttet for å spre informasjon om regelverk, læreplaner og materiell for minoritetsspråklige elever.

Det er dessuten et grunnskolenettverk for feltet minoritetsspråklige. Fylkesmannen bidrar med informasjon og veiledning på disse møtene etter forespørsel. I samarbeid med Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) gjennomføres også et årlig møte i det såkalte "hjulet" (de tidligere FOKUS-virksomhetene i fylket, representert gjennom to kommunale voksneopplæringscentre, en barnehage, en grunnskole og en videregående skole).

I samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag ble det også gjennomført en fagdag for skoler og barnehager med Sunil Loona fra NAFO. Tittelen på fagdagen var "Minoritetsspråklige barn med særskilte behov eller språkvansker?"

Det ble igangsatt forberedelser til et kompetansehevingsprosjekt i regi av NAFO, HINTog Fylkesmannen i Nord-Trøndelag for å bidra til god opplæring av sent ankomne elever i ungdomsskolealder/flyktninger og asylsøkere. Dette for å bevisstgjøre og øke handlingskompetansen hos ledere og lærere slik at alle ungdommer får opplæring tilpasset sin situasjon. Tema er tospråklig fagopplæring og morsmålsstøtta opplæring. Oppstart av selve prosjektet, som skal gå over to år, er våren 2013. Første storsamling 13. mars 2013 hvor, i tillegg til prosjektskoler og nettverksskoler, alle skoleeiere, ledere og lærere i det 13-årige skoleløpet i Nord-Trøndelag inviteres.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Nasjonale prøver, eksamener og kartleggingsprøver ble gjennomført i henhold til forskrifter, læreplaner og andre sentralt gitte retningslinjer.

Brukerne av PAS og PGS tilkjennegir en stor tilfredshet med disse verktøyene. De elektroniske systemene PAS og PGS fungerer bedre og bedre som verktøy for alle involverte. Fylkesmannen har likevel brukt mye tid på support/veiledning knyttet til området. Det ble en god del feilmeldinger til grunnskoleeksamen i år, spesielt kan nevnes at mange melder opp i feil fagkode ved fritak for sidemål. Og i forbindelse med påmeldingen til nasjonale prøver ble det oppdaget mange feilregistreringer mellom norsk og samisk utgave av de ulike prøvene.

Fylkesmannen ser det som en utfordring å få alle skolene til å gjennomføre eksamen i PGS. Temaet ble tatt opp på rektor-/skoleeiersamling i februar 2012, og på egen samling for nyansatte skolefaglig ansvarlig kommuner og rektorer i private skoler.

Informasjon om nasjonale prøver spres bl.a. via fylkesmannens kommunebesøk og ved fokus på samling for nyansatte skolefaglig ansatte i kommunene. Bruken av resultater har bl.a. fokus ved veiledning og gjennomføring

av tilsyn med lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering. Skolene i Nord-Trøndelag har hatt en økning fritaksprosent ved nasjonale prøver siste år.

Tilgangen til sensorer i norsk har gått ned. Fylkesmannen er bekymret for denne utviklingen. For mange oppgavebesvarelser per sensor kan ramme kvaliteten på sensuren. Vi ønsker å se på mulige rekrutteringstiltak for å få flere sensorer.

Informasjon og veiledning på dette området har foregått på flere måter, bl.a. Fylkesmannens nettside, veiledning på telefon og i møter med skoleeiere/skoleledere. Utviklingen av flere verktøy knyttet til pedagogisk bruk av de nasjonale prøvene har blitt kommunisert i møte med skoleeiere, fylkesnettverket for Vurdering for læring og gjennom hjemmesiden til Fylkesmannen. Det samme er tilfellet med de karakterstøttende og læringsstøttende prøvene.

Fylkesmannen har et analyseteam som utarbeider risiko- og sårbarhetsanalyser i forbindelse med tilsynsarbeidet vårt. Da er resultater fra de nasjonale prøvene og eksamen et viktig grunnlag. Det er utarbeidet statistikk over eksamenskarakterer i fagene norsk, engelsk og matematikk for alle skoler i fylket gjennom 12 år. Resultater på nasjonale prøver har vi for samtlige skoler gjennom 6 år. Dette er noe av grunnlagsmaterialet som benyttes i forbindelse med tilsynsforberedelsene våre og i våre fortløpende vurderinger om eventuelle tiltak.

Vi vurderte å gjennomføre egne dialogmøter med skoler som over år har svake resultater på eksamen. Dette tiltaket hadde vi ikke kapasitet til å gjennomføre, men vurderer å gjennomføre det i 2013.

Fylkesmannen har inntrykk av at kartleggingsprøvene gjennomføres og brukes som et pedagogisk verktøy på skolene. Vi har informert om prøvene på hjemmesidene våre, og vi svarer også på henvendelser vi får på telefon og e-post.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		Fylkesmannen nytter i stor grad informasjonen som fremkommer ved avvikling av nasjonale prøver og eksamener, både i tilsynsarbeidet og i annen dialog med skoleeiere. Vi har utarbeidet egne rapporter med statistikk over resultatene på eksamen og nasjonale prøver gjennom mange år. Disse gir oss en god oversikt over utviklingen i fylket, og det danner et godt grunnlag i forbindelse med tilsynsforberedelser.

	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
	I 2011 var det totalt 274 elever med fritak. I 2012 har vi en økning, og antall elever med fritak er 391. Dette utgjør 2,9	Til tross for at vi ligger under		Nord-Trøndelag ligger under landsgjennomsnittet på fritak. De gjennomførte tilsynene på fritaksbestemmelsen i 2010/11, og fokus på

<p>2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver</p>	<p>% av alle påmeldte elever. Landsgjennomsnittet på fritak er 2,95%. Nord-Trøndelag ligger fortsatt under landsgjennomsnittet totalt for alle prøver (Kilde: PAS), men vi ser at det kan variere mellom ulike trinn og prøver.</p>	<p>landsgjennomsnittet på fritak, har vi variasjoner mellom skoler og skoleeiere. Variasjonene i prosent må ses i sammenheng med elevtallet.</p>	<p>Nord-Trøndelag har mange skoler med få elever. Dette kan gi store utslag i prosenttall.</p>	<p>regelverket knyttet til fritak, ser ut til å ha gitt god effekt i fylket. Vi har ved flere anledninger i 2012 informert og veiledet skoleeiere/skoleledere om regelverket knyttet til fritak på nasjonale prøver. En liten økning i 2012, viser at vi fortsatt må fokusere på dette regelverket.</p>
---	---	--	--	---

31.7 Tilskuddsforvaltning

Kap 225 post 60 Tilskudd til landslinjer

Fylkesmannen har informert om frister/telldata, gjeldende rundskriv og satser. Fylkesmannen har mottatt søknader for 2012 fra Meråker videregående skole, Grong videregående skole og Ole Vig videregående skole. Vi merket oss at i oversikt over landslinjetilbudet fra høsten 2012 er Meråker videregående skole var tildelt et maksimalt elevtall på 70 elever, men elevlisten viste 86 elever. Grong videregående skole er tildelt et maksimaltall på totalt 90 elever, men elevlisten viser 39 elever. Ole Vig videregående skole ble tildelt 30 elever, elevlisten viser 35 elever.

Mail fra UDIR 30.4.2012 påpekes det at det ved siste telling er langt færre elever enn tidligere telling. Skolen oppklarte dette ved at de hadde ført feil. Dette ble rettet opp.

Søknadene ble kontrollert og gjennomgått før de ble videresendt til Utdanningsdirektoratet for videre behandling.

Kap 225 post 63 Tilskudd til samisk i videregående opplæring

Fylkesmannen har mottatt søknad fra fylkeskommunen. Søknaden inneholdt lister fra fem videregående skoler i fylket (Grong, Meråker, Steinkjer, Ole Vig og Olav Duun). Tilsammen 14 elever har fått opplæring i samisk.

Etter kontroll/gjennomgang ble søknaden oversendt til Utdanningsdirektoratet for videre behandling.

Fylkesmannen har gjennomført formalia og rimelighetskontroller, men har ikke funnet det påkrevet med stikkprøvekontroll.

Kap 225 post 63 Tilskudd til samisk i grunnskolen innenfor samisk distrikt

Fra 2009 har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag hatt ansvaret for tilskudd til samisk i grunnskolen innenfor samisk forvaltningsområde. Fram til 1.1.2013 er det kun én samisk forvaltningskommune, Snåsa. Fylkesmannen har via epost til kommunen informert om ordningen, om retten til opplæring i eller på samisk, og om prosedyrene for å søke om timer og for å få refusjon. Ved behov veileder vi kommunen gjennom selve søknadsprosessen.

Rimeligheten i søknaden mht. antall elever som det søkes for blir vurdert og sammenlignet med tidligere år.

I 2012 måtte vi be om ekstratildeling for å utbetale tilskuddet for høsthalvåret. Ved rapportering for andre tertial, blir det kun stipulerte behov ettersom det elevtall fra GSI som rapporteres inn pr. 1. oktober, som skal legges til grunn for tilskuddsutbetalingen. Rapporteringen pr. 2. tertial blir derfor noe usikker for beregningen av tilskuddsbeløp.

Midlene ble utbetalt så raskt som mulig etter utsendt tilsagnsbrev. Retningslinjene fungerer etter hensikten og forutsetningene, og kriteriene for tilskuddet er til stede. Fylkesmannen har ikke funnet det påkrevet med stikkprøvekontroller.

Kap 225 post 63 - Tilskudd til samiske studiehjemler

Interessen og antallet søknader på de samiske studiehjemlene har variert fra år til år. De tre siste årene har det vært opp mot 10 søkere. Det har vært noe frafall, delvis pga. studier som ikke kommer i gang. I 2012 ga vi tilsagn til fire skoleeiere, og 9 lærere. Det ble utbetalt tilskudd for sju av dem ettersom det ble rapportert om to frafall.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har hatt en praksis med å også tildele hjemler til lærer i videregående opplæring. Retningslinjene for tilskuddsordningen definerer målgruppen til lærere i grunnskolen. Når vi likevel har valgt å tildele til enkelte lærere i videregående opplæring, har vi gjort dette med bakgrunn i:

* Rollen som den videregående skolen har overfor målgruppen (lærere i grunnskole) f.eks. leverandør av fjernundervisning eller er Samisk språksenter.

- * Utveksling av lærere mellom skoleslagene
- * Sammenheng i det 13-årige skoleløpet
- * Den tydelige uttalte satsingen på å revitalisere og ta vare på samisk språk i Handlingsplan for samiske språk. Studiehjemlene er ett av flere tiltak som ligger i vårt tiltaksarsenal, hvor vi kan bidra til forbedringer innenfor samiske barns språkopplæring i grunnopplæringen.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ble etter økonomirapportering andre tertial i 2012, bedt om å forklare de tilsagn som var blitt gitt. Dette ble gjort. Vi har i brev av 16.11.2012 fra Utdanningsdirektoratet blitt bedt om å forholde oss til definert målgruppe for tilskuddsordningen, og ikke gi tilsagn til lærere utenfor målgruppen grunnskolelærere. Selv om vi fortsatt mener at våre valg i denne saken har vært viktig for å fremme god samsiskspråklig kompetanse for lærere innenfor en liten, og sårbar språkgruppe, så tar vi Utdanningsdirektoratets tilbakemelding til etterretning i kommende års søknadsbehandling.

Vi ser også at det skulle vært ei mer smidig kopling mellom "Kompetanse for kvalitet" og studiehjemlene. Vi har de senere årene hatt stor interesse for samisk innenfor ordningen med studiehjemler, mens det innenfor videreutdanningsordningen "Kompetanse for kvalitet", ikke har vært søkere på samisk.

Kap 225 post 64 Tilskudd til grunnskoleopplæring av barn og unge asylsøkere

Vi har p.t 5 asylmottak i Nord-Trøndelag. Alle elevlister kontrolleres opp mot UDI sine beleggslister. Vi finner ofte avvik. I dialog med kommunene og av og til UDI, blir det ikke nødvendig med videre undersøkelser. Denne kontrollen avdekker at kommunen har ført opp elever som ikke er innenfor målgruppen, men også at de har krav på mer enn det de har søkt om.

Kap 225 post 66 Tilskudd til leirskoleopplæring

Fylkesmannen har kontrollert at søknadene var fullstendig utfylt med de opplysninger som retningslinjene til ordningen krever. Vi har også kontrollert elevlister og fakturaer. Fylkesmannen viser for øvrig til tertialrapporteringen om omfanget av tilskuddet.

Kap 253 post 70 Tilskudd til folkehøgskoler

Nord-Trøndelag har 4 folkehøgskoler. Etter gjennomgangen av regnskapene fra 2011 og selvevalueringsrapportene, kan vi konkludere med at alle skolene melder om økt antall søkere. Folkehøgskolene hadde et positivt driftsresultat i 2011. Styrene ved alle skoler melder om videre drift. Viser til egen rapportering om folkehøgskoler.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 32 som utført i samsvar med de føringer som er gitt.

32.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 32.2 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt. Vi mener å ha god kompetanse, og vi har prioritert å bruke tilstrekkelig med ressurser på dette arbeidet.

Kompetanse for kvalitet - videreutdanning av lærere

Det meste av informasjonsarbeidet knyttet til strategien, og studietilbudene i 2012, ble kanalisert direkte ut til skoleeierne.

Fylkesmannen har god måloppnåelse på dette området ut fra de ressurser vi har kunnet prioritere til dette resultatområdet. Samlet har vi både faglig og administrativ kompetanse til å løse oppgavene.

Vi arbeider for å skape helhet i de metoder og strategier vi iverksetter for å informere og veilede skoleeiere, allmennheten og aktuelle målgrupper.

Søkelys på lov- og regelverk

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag bidrar til informasjon om lov- og regelverk på ulike vis. Vi har fokus på å gi rask og riktig informasjon ved henvendelse rundt alle typer spørsmål knyttet til lov- og regelverk. Videre setter vi i samlinger med skoleeiere/skoleledere/lærere, søkelyset på områder vi erfarer at det er behov for informasjon om

i vårt fylke. Videre bidrar vi ved forespørsel med innlegg på møter og samlinger i andres regi.

Områder som har vært berørt i 2012 er bl.a. skolenedleggelse, skole- og heimsamarbeid, vurdering og klager på vurdering, fravær, voksenopplæring, offentlig rett og forvaltning, 9a, introduksjonloven, spesialundervisning, m.v.

Fylkesmannen har gjennomført samlinger med skoleeiere og skoleledere hvor fokus har vært vurderingsforskriften og vurdering for læring, og formøter før tilsyn på områdene elevenes psykososiale miljø og lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering. Videre har vi gjennomført en samling for de nytilsatte skolefaglig ansvarlige i kommunene med en gjennomgang av lov- og regelverk på skoleområdet.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har gjennomført to formøter før tilsyn. Et møte var rettet mot alle kommuner som skulle ha tilsyn etter opplæringslovens kap 9a, og det andre møtet omhandler lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering. På denne måten når vi alle kommuner som får varslet tilsyn på de aktuelle områdene innenværende år. Her formidles lovkrav og informasjon om gjennomføring av tilsynene, samt erfaringer fra tidligere gjennomført tilsyn på det aktuelle området.

Erfaring fra tilsynene gis også oppmerksomhet på samlinger med skoleeierne.

Erfaringer fra gjennomførte tilsyn legger grunnlag for hvilke områder vi vurderer som aktuelle å ha fokus på, i senere møter med skoleeiere og skoleledere.

Klagesaksbehandlingen benyttes også til å formidle informasjon om lov- og regelverk.

Fylkesmannen har med utgangspunkt i årets erfaringer, sett at det er behov for å ha fokus på vurderingsforskriften, spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp, skolebasert vurdering.

Tilstandsrapport og Skoleporten

Området blir fulgt opp ved henvendelser til embetet, gjennom samling for nyansatte skolefaglig ansvarlige og gjennom veiledning knyttet til tilsynet med skolebasert vurdering.

Videre lages det sammenstilte data for fylket som benyttes i møter med kommunene og ved risiko- og sårbarhetsvurderinger før utvelgelse av tilsynsobjekter.

Fylkesmannen har ytet ekstra veiledning til private skoler. Mange private skoler opplever tilstandsrapport som et vanskelig vektøy i forhold til at flere resultater er under publiseringsgrensen, særlig elevundersøkelsen. Vi har gitt dem opplæring i bruk av Rapporteringportalen. Rapporteringportalen gir mer utfyllende informasjon til den enkelte skolen enn Skoleporten gjør.

Verktøy for kvalitetsvurdering og skoleutvikling

Fylkesmannen benytter i møtet med skoleeiere, muligheten til å informere om verktøy for kvalitetsvurdering og skoleutvikling.

Vi erfarer at de kommunene som har hatt tilbud om bistand fra veilederkorps og /eller har deltatt i nasjonale utviklingstiltak, har økt sin kompetanse i bruk av og sin forståelse av funn som disse verktøyene kan bidra med. Både gjennom tilsyn og informasjon om ungdomstrinnsatsingen, har vi erfart at det er behov for mer kunnskap på dette området. Det blir derfor satt fokus på dette våren 2013.

Veiledere til veilederkorps

Det er spredd informasjon om Utdanningsdirektoratets behov for nye veiledere.

Bedre læringsmiljø

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har det siste året hatt en spesiell fokus på satsingen Bedre læringsmiljø. Dette gjennom informasjon på vår hjemmeside og informasjon i møte med skoleeiere gjennom tilsyn og samlinger .

Manifest mot mobbing

Fire av fylkets kommuner har ikke undertegnet Manifest mot mobbing. Disse er gjentatte ganger blitt bedt om å undertegne manifestet, men så er ikke gjort. Skolene i kommunene har imidlertid utarbeidet egne planer for arbeidet mot mobbing.

Vi har gjennom tilsyn med elevenes psykososiale miljø sett at skolene har egne planer for arbeidet mot mobbing. Ikke alle planene er av ny dato, men det arbeides med revidering av gamle planer. Tilsynet viser at skolens ansatte og elevene er oppmerksomme på problemet og arbeider for å redusere mobbingen.

Nord-Trøndelag ligger på landsgjennomsnittet når det gjelder andel elever som rapporterer at de blir mobbet.

Valgfag

Embetet har informert om valgfag i møter med skoleeiere og på nett. Temaet er berørt på samling for alle skoleeiere, på møter i regioner og enkeltkommuner. På samlinger om arbeidslivsfaget og internasjonalisering, har det også vært fokus på valgfag. Videre gis det informasjon og veiledning til skoler og kommuner ved henvendelser.

Inn på tunet

Informerte om regelverket rundt ordningen "Inn på tunet" gjennom samarbeid med landbruksavdelingen.

Regelverk, læreplaner og materiell for minoritetsspråklige elever

Informasjonsarbeidet har i stor grad foregått gjennom besvarelser på telefon og e-post. Hjemmesiden til Fylkesmannen er også blitt benyttet for å spre informasjon om regelverk, læreplaner og materiell for minoritetsspråklige elever.

Det er dessuten et grunnskolenettverk for feltet minoritetsspråklige. Fylkesmannen bidrar med informasjon og veiledning på disse møtene etter forespørsel. I samarbeid med Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) gjennomføres også et årlig møte i det såkalte "hjulet" (de tidligere FOKUS-virksomhetene i fylket, representert gjennom to kommunale voksneopplæringscentre, en barnehage, en grunnskole og en videregående skole).

I samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag ble det også gjennomført en fagdag for skoler og barnehager med Sunil Loona fra NAFO. Tittelen på fagdagen var "Minoritetsspråklige barn med særskilte behov eller språkvansker?"

Det ble igangsatt forberedelser til et kompetansehevingsprosjekt i regi av NAFO, HINT og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag for å bidra til god opplæring av sent ankomne elever i ungdomsskolealder/flyktninger og asylsøkere. Dette for å bevisstgjøre og øke handlingskompetansen hos ledere og lærere slik at alle ungdommer får opplæring tilpasset sin situasjon. Tema er tospråklig fagopplæring og morsmålsstøtta opplæring. Oppstart av selve prosjektet, som skal gå over to år, er våren 2013. Første storsamling 13. mars 2013 hvor, i tillegg til prosjektskoler og nettverksskoler, alle skoleeiere, ledere og lærere i det 13-årige skoleløpet i Nord-Trøndelag inviteres.

Vi har benyttet hjemmesiden vår aktivt, samt informert på møter med skoleeierne og i det regionale partnerskapet for kompetanseutvikling og GNIST. I denne gruppen er følgende parter representert: KS, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Utdanningsforbundet, Skolelederforbundet, Skolenes landsforbund og Lektorlaget.

Felles søknadsportal for lærere, skoleeiers godkjenning og søknad om vikarmidler oppleves som effektiviserende, men det er noen henvendelser som viser at skoleeiere er usikre på rollene de ulike aktørene har i denne prosessen.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag fikk tildelt kr 5 417 250 til videreutdanning for kalenderåret 2012. For studieåret 2012/13 ble det utbetalt vikarmidler og eventuell studieavgift for 58 lærere. Det er rapportert om ett frafall. 27 av disse plassene er på selvvalgte studier.

For Nord-Trøndelag sitt vedkommende hadde vi etter to år med søkertall på omlag 50 (2009 og 2010), en nedgang til 30 (2011), før vi for inneværende studieår fikk rekordoppslutning med 58 lærere. Vi antar at de endringer og tilpasninger som er gjort med hensyn til fleksibiliteten innenfor ordningen, samt justeringer av finansieringsmodellen, kan være utslagsgivende for årets høye søkertall. En annen forklaring kan være at ordningen er gjort mer kjent, og at det er stor tilfredshet med studietilbudene som spres til andre lærere. I Nord-Trøndelag har vi dessuten hatt jevn dialog med partene (KS, HiNT og arbeidstakerorganisasjonene) - og disse har også en sentral rolle i omdømebyggingen av strategien.

For studieåret 2012 deltar 14 primærkommuner, fylkeskommunen og to private skoler. Fire av disse skoleeierne har ikke deltatt i ordningen de forutgående årene. Nå gjenstår kun tre primærkommuner, og disse er alle små kommuner, to av dem med bare en grunnskole, og fire private skoler, som ikke har deltatt i løpet av den fireårige perioden vi har hatt strategien.

Informasjon om Rektorprogrammet er gitt i aktuelle møter med skoleeiere og skoleledere.

Etterutdanning

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag fikk tildelt kr 1.467.000 til etterutdanning av lærere i grunnopplæringa og til etterutdanning av aktører i fag- og yrkesopplæringa. Vi mottok søknader på totalt kr 5 mill. Etter drøftinger med partene besluttet vi å tildele 25 % til aktører innen fag- og yrkesopplæringen. Det resterende ble fordelt til skoleeiere ut fra søknader om tiltak innen de prioriterte områdene

leseopplæring, regneopplæring og speisalpedagogikk. I samarbeid med partene og med kunnskap om eget fylke, er det prioritert innenfor de sentralt prioriterte områdene for å gjøre søknadsprosessen for skoleeier mer forutsigbar. Vi fulgte opp de sentrale føringene mht. tildeling til kommuner med avtale med veilederkorps.

I 2012 søkte 22 av 34 skoleeiere på etterutdanningsmidler. To av 10 private skoler søkte. Alle som søkte, fikk tildelt midler. Fylket har noen regioner som søker samlet, mens andre skoleeiere søker hver for seg. I 2012 søkte skoleeierne på de sentralt prioriterte områdene.

Vi ser at informasjon om midler til etterutdanning og om de prioriteringene som gjøres sentralt og i fylket, bidrar til å gi realistiske forventninger om tildeling. Etterutdanningsmidlene har bidratt til at en del skoleeiere får til et godt regionalt samarbeid med større tyngde og bredde i tilbud enn om de sto hver for seg.

Rapportering på etter- og videreutdanning

Fylkesmannen har kontrollert at skoleeiere har rapportert i det elektroniske rapporteringssystemet for kompetanseutvikling i 2012.

GNIST

Regional GNIST har totalt hatt fem møter, hvorav fire i prosjektgruppa og ett i partnerskapet. I tillegg har representanter fra regionalt GNIST vært representert på samlinger i GNIST sentralt.

Partnerskapet vedtok å rekruttere prosjektleder for GNIST da det kom tilbud om dette. Prosjektlederen tiltrådte sin stilling fra 01.08.12, og har jobbet aktivt opp mot skoleeierne i fylket for å informere om strategien for ungdomstrinnssatsingen og de lokalt prioriterte områdene.

Det å se sammenhengen mellom oppgaver innenfor GNIST, og arbeidet med etter- og videreutdanning er hensiktsmessig, og bedrer oppgaveløsingen. Partene har valgt å prioritere følgende områder innenfor GNIST; omdømmebygging, rekruttere og beholde ansatte og etter- og videreutdanning (kompetansebehov).

GNIST deltok på den årlige utdanningsmessa i Trondheim, og fikk også pris for beste stand.

I samarbeid med HiNT og KS ble det gjennomført et seminar med aktuell målgruppe for ordningen veiledning av nyutdannede lærere.

Det ble arbeidet aktivt for å få mediadekning i forbindelse med søknadsfristen til universitet og høyskoler som er 15. april.

Vurdering for læring

Vurdering for læring pulje 2 har hatt tre deltakere fra Nord-Trøndelag, fylkeskommunen og to private videregående skoler. Fylkesmannen har fulgt opp satsingen etter forutsetningene. Pulje 2 er avsluttet, og sluttrapporter er levert og videreformidlet.

Alle tre skoleeiere har valgt å delta på de samlingene denne puljen er tilbudt etter at satsingen er avsluttet.

I Nord-Trøndelag deltar 8 primærkommuner og en privatskole i pulje 3.

Fylkesmannen har sørget for å få inn planer innen angitt frist fra skoleeiere som deltar i pulje 3. Det ble utbetalt tilskudd etter forutsetninger, men to av planene inneholdt ikke gode nok beskrivelser mht kriterier for utbetaling av tilskudd jf. brev fra Udir av 27.10.2011. Midlene ble da holdt tilbake til revidert plan ble levert.

Det er etablert et fylkesnettverk for skoleeiere og ressurspersoner som deltar i pulje 3. Dette nettverket har hatt tre samlinger. Nettverket setter fokus på relevante temaer i satsingen, samt deler erfaringer.

Underveisrapportene ble levert Fylkesmannen innen fristen, og ble oppsummert av Fylkesmannen innen 6. januar.

Vurdering er forøvrig et satsingsområde ut fra de erfaringer vi har fra tilsyn, sensurarbeid i forbindelse med eksamen og klagesaksbehandling. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ønsker å se satsingen "Vurdering for læring" i sammenheng med flere av oppdragene vi får fra Utdanningsdirektoratet. Det er i 2012 gjennomført en fagdag med temaet Vurdering for læring med lærere, skoleledere og skoleeiere som målgruppe, samt at en skoleeier-samling var viet regelverket knyttet til vurdering. Dette arbeidet vil bli videreført i 2013.

Fylkesmannen har deltatt på 2 ressursamlinger og en regional konferanse om Vurdering for læring i regi av Utdanningsdirektoratet.

32.3 Skoleporten

Skoleporten har vært en viktig kilde i forarbeidene til tilsynene i 2012. Vi har brukt data i Skoleporten både i forhold til risiko- og sårbarhetsanalyser (utvelgelse av tilsynsobjekter og tema), og i forhold til forberedelsene av selve tilsynet.

Organisering av ROS-analysearbeid:

Et analyseteam gjennomfører risiko- og sårbarhetsanalyser før valg av tilsynsobjekt. I dette arbeidet legges følgende til grunn:

- GSI
- eksamensresultater, nasjonale prøver, elevundersøkelsene (Skoleporten)
- KOSTRA
- observasjoner gjort gjennom samtaler, besøk, avisoppslag m.m.
- tidligere tilsyn med kommunen
- innhentet info fra andre resultatområder som 31.2 og 32.2
- medieovervåkning

Etter at analyseteamet har utarbeidet sine analyser, presenteres relevante data fra Skoleporten og andre kilder for tilsynsgruppen.

Tilsynsgruppen tar det endelige valget av tilsynsobjekt og tema, ut fra en samlet vurdering av de kunnskapene vi har om den enkelte skoleeier/skole.

Fylkesmannens arbeid med Skoleporten har vært knyttet til opprettelse av nye passord og til veiledning i bruk av ulike rapporteringsfunksjoner. Vi har også hatt brukerstøtte- og veiledningsfunksjon til UBAS.

Det er opprettet en brukerstøttefunksjon hos Fylkesmannen, og denne er gjort kjent for kommunene, fylkeskommunen og privatskolene. Samtlige skoleeiere har blitt opprettet som brukere, og det er gitt løpende veiledning.

Fylkesmannen har i 2012 invitert nyansatte skolefaglig ansvarige i kommunene og nye rektorer ved privateskoler til informasjonsmøte. Skoleporten, UBAS, tilstandsrapport, ståstedsanalyse og organisasjonsanalyse var et viktig tema under samlingen.

Informasjon hentet fra Skoleporten har også vært grunnlag for utarbeidelse av kommunebilder. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag utarbeider hvert år kommunebilder for alle kommunene i fylket og brukes ved kommunebesøk. I kommunebildet for den enkelte kommune omtales bl.a resultater fra utvalgte kvalitetsområder der mye av faktaopplysningene er hentet fra Skoleporten. Disse opplysningene benyttes også i planleggingen og gjennomføringen av fylkesmannens møter med den enkelte kommune/kommunestyre. I 2012 var utvikling og prognoser i elevtall i Nord-Trøndelag en viktig indikator.

I tillegg til arbeidet med tilsyn og kommunebilder brukes data fra Skoleporten i forbindelse av tildeling av etterutdanningsmidler.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ser på Skoleporten som et viktig verktøy i sektorovervåkingsarbeidet.

Vi viser til resultatområde 31.4 Erfaring og kunnskapsinnhenting for videre omtale.

Vi merker at medias interesse for Skoleporten øker, spesielt merker vi dette i forbindelse med publiseringen av nasjonale prøver. Analyse av resultatene i vårt fylke ble lagt ut som en nyhetssak på vår hjemmeside, og det ble en del oppmerksomhet i media på lokalt nivå.

Vi utarbeider også analyser om situasjonen i Nord-Trøndelag i forbindelse med publiseringen av resultater fra Elevundersøkelsen og GSI. Disse analysene publiseres på vår hjemmeside.

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 32.3 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt.

32.4 Erfaring- og kunnskapsinnhenting

Fylkesmannen mener å ha god måloppnåelse innen erfarings- og kunnskapsinnhenting. Vi mener også at vi har god kompetanse, og vi har prioritert ressurser til å følge opp området.

Erfarings- og kunnskapsinnhenting fra eget fylke

Fylkesmannen benytter alle aktuelle fora til å informere om og høre om praksis i eget fylke. Dette er i år gjort ved fylkesmannens kommunebesøk, ved bruk av embetets hjemmeside, i møter med skoleeiere/skoleledere/lærere, ved sammenstilling av data fra nasjonale prøver, eksamensresultater og elevundersøkelsen og ved overvåking av media med fokus på skolerelaterte saker.

Kunnskap om sektorens erfaringer med læreplanene

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har gjennom tilsyn med arbeid med lokale læreplaner og skolebasert vurdering fått informasjon og kunnskap om enkelte læreplaner i LK06. Tilsynet er gjennomført i tre av fylkets kommuner. Dette er formidlet til Utdanningsdirektoratet gjennom egen rapportering og oversendelse av endelige tilsynsrapporter.

Informasjon og kunnskap om skolenes gjennomføring av nasjonale prøver og bruk av resultater

Informasjon om nasjonale prøver spres bl.a. via fylkesmannens kommunebesøk og ved fokus på samling for nyansatte skolefaglig ansatte i kommunene. Bruken av resultater har bl.a. fokus ved veiledning og gjennomføring av tilsyn med lokalt læreplanarbeid og skolebasert vurdering. Skolene i Nord-Trøndelag har hatt en økt fritaksprosent ved nasjonale prøver siste år.

Arbeidslivsfaget

I Nord-Trøndelag deltar 6 skoler i det nasjonale forsøket med arbeidslivsfag. Alle 6 skolene har valgt å videreføre forsøket gjennom å involvere det nye 8. trinnet i tillegg til 9. og 10. årstrinn. Vi har aktivt informert om muligheten alle skoler har for å tilby arbeidslivsfaget uten å delta i forsøket. GSI-tall viser at det til sammen er 9 skoler i Nord-Trøndelag, utenom forsøksskolene, som nå tilbyr faget.

Vi har fortsatt vårt samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, og gjennomførte felles erfaringsseminar i april 2012 med fokus på deling av erfaringer og gruppedrøftinger. Seminaret var åpent for skoler utenfor forsøket, og også andre interesserte.

Vi har gjennomført underveissamling høsten 2012 i samarbeid med Fylkesmennene i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal. Et slikt samarbeidet gir tilgang til et større nettverk og flere å dele erfaringer med. På høstens samling vektla vi temaet vurdering og eksamen.

Fylkesmannen har fått en god del henvendelser fra skoler/kommuner som ønsker å sette i gang med arbeidslivsfag på sin skole. Det er gitt veiledning knyttet til regelverk, læreplan og annen aktuell informasjon knyttet til oppstart av faget. Det ble også gjennomført møte med Nord-Trøndelag fylkeskommune og rektorer ved noen videregående skoler i fylket for å informere om arbeidslivsfag, og også diskutere muligheter for samhandling mellom grunnskolene og de videregående skolene i fylket.

Vi bistår Utdanningsdirektoratet med å innhente og kvalitetssikre elevtall på forsøksskolene (grunnlag for utbetaling av tilskudd).

Forsøk med fremmedspråk som felles fag på 6. og 7. årstrinn 2010-2012

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet i arbeidet med forsøk med fremmedspråk på 6. og 7. årstrinn 2010 - 2012.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag mener at forsøket er gjennomført i henhold til føringene i forsøket og at tilrettelegging av fremmedspråkoplæring på ungdomstrinnet er ivaretatt for forsøkslevene på bakgrunn av de svar vi fikk i vedlagte spørreskjema. De fire kommunene som deltok fra Nord-Trøndelag var Grong kommune med 7 elever (2011:18 elever), Steinkjer kommune med 19 elever (17 elever), Stjørdal kommune med 14 elever (17 elever) og Meråker kommune med 2 elever (15 elever). Elevene kunne velge mellom språkene tysk, fransk,

spansk og russisk. Skolene vurderer at elevene har fått middels godt og meget godt utbytte av opplæringa.

Lærerne mener at de fleste har fått størst læringsutbytte under hovedområdet kommunikasjon.

Info fra Udir vedr videreføring av tilbudet mv sendt i brev til kommunene 30.01.2012.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag deltok ikke på avslutningskonferansen i mai. Skolene ønsket ikke underveissamling arrangert av Fylkesmannen vår. Nettverkssamlingene dekket deres behov. Skolene ble oppfordret til å delta i følgeevalueringen fra SINTEF. Skolene sier de ikke kommer til å videreføre tilbudet etter at forsøket er avsluttet av økonomiske grunner. De ser fram til at det eventuelt blir ett 2. fremmedspråk i barneskolen, men det må være obligatorisk og legges inn i den ordinære skoletiden. Rapportene er innsendt fra deltakerskolene, bearbeidet og videresendt UDIR 26.4.2012. Skoleeiere ble utbetalt midler for 2012 ut jf. mal (2010) laget etter søknader fra prosjektskolene.

Dronning Sonjas skolepris for inkludering og likeverd

Fylkesmannen har informert skoleeiere og skolene via brev og gjennom vår nettside. Vi mottok ikke søkere innen fristens utløp 3. september.

Lokale oppdrag

Grønt Flagg: For å øke miljøfokus i barnehagene og skolene og å arbeide for positive holdninger og handlinger til miljøarbeid har vi deltatt i og vært leder for styringsgruppa i Grønt Flagg i Nord-Trøndelag. Det er gjort en innsats for å videreføre undervisningspakker med tema søppelhåndtering og miljø. Med tilskudd fra KS og Gjensidigestiftelsen lyktes dette.

Prosjekt skolemåltid: Fylkesmannen i Nord-Trøndelag (ved landbruksavdelingen, helse, sosial og barnevernavdelingen og oppvekst og utdanningsavdelingen), KS i Nord-Trøndelag og Oppvekstprogrammet i Nord-Trøndelag har fått tildelt kr 1.000 000 fra GjensidigeStiftelsen. Pengene er etter søknad viderefordelt til 4 skoler i Nord-Trøndelag. 22 skoler søkte og ønsket å delta i utprøvingen av "Prosjekt skolemat i Nord-Trøndelag." Vi ønsker å kartlegge og prøve ut ulike modeller for skolemåltid, identifisere god praksis og flaskehals. Målet er å få i gang diskusjoner på hvordan dette kan bli varige ordninger. Det er flere skoler og skoleeiere i Nord-Trøndelag som allerede praktiserer måltid i skolen. Viser til Trøndelag Forskning og Utvikling (TFoU) som, med 200 000 kr bevilget av Helsedirektoratet, på oppdrag fra prosjektet kartla matservering ved skolen i Nord-Trøndelag. Det er bevilget ytterligere 250 000 kr fra Helsedirektoratet for å følge opp prosjektet med å dokumentere gjennomføring av, erfaring med, effekter av og eksempler fra prosjektet for å kunne spre kunnskap som skapes i prosjektet til flest mulig.

Kartlegging og utvikling av RLEfaget (KURLE): RLE-seksjonen ved avdeling for lærerutdanning ved Høgskolen i Nord-Trøndelag har i samarbeid med Høgskolen i Sør-Trøndelag og Høgskolen i Nord Norge bedt om samarbeid med Fylkesmannen når det gjelder "Forskningsprosjektet kartlegging og utvikling av RLEfaget (KURLE) i grunnskolen". Forskningen vil baseres på data fra ulike kilder, og dataene samles inn på tre ulike måter: spørreundersøkelse av et stort utvalg skoler, feltarbeid og innhenting av tilgjengelig informasjon (statistikk).

Strategi for entreprenørskap for ungdom.: Fylkesmannen deltar i en koordineringsgruppe.

Utdanningsledelse.: Fylkesmannen deltar i et prosjekt i samarbeid med Utdanningsforbundet, KS i Nord-Trøndelag og Høgskolen i Nord-Trøndelag.

Internasjonalisering: Fylkesmannen har, i samarbeid med Nord-Trøndelag fylkeskommune og SIU, organisert en årlig konferanse om internasjonalisering. Konferansen har særlig fokus på søknadsskriving for ulike prosjekter. Vi har også i 2012 gjenopprettet internasjonaliseringsnettverk i grunnopplæringen. Nettverket har jobbet godt med forberedelse av konferansen. Oppvekst- og utdanningsavdelingen besøkte Trøndelagskontoret i Brussel. Besøket har gitt oss mye informasjon om hvordan kontoret jobber, men også hvilke muligheter skoler og næringslivet i Nord-Trøndelag har i samarbeid med EU. Besøket var veldig inspirerende, slik at vi som oppfølging av besøket planlegger flere tiltak i årene fremover.

32.5 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Fylkesmannen har i flere år hatt stor oppmerksomhet på området tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Fram til 2010 har Fylkesmannen gjennomført tilsyn med alle fylkets kommuner på kapittel 5 i opplæringsloven, og vi har gjennomført flere kompetanseutviklingstiltak for å oppnå bedre saksbehandling. I løpet av de siste årene, har antall klagesaker blitt redusert fra 118 klagesaker i 2000, 10 klagesaker i 2010 og 3 klagesaker i 2011. Vi har en liten økning i 2012; 5 klagesaker på § 5-1, en på § 5-7 og 3 på § 4-2. Vi erfarer at samarbeidet heim, skole og PPT har blitt bedre, og undervisningen som elevene får, tydeliggjøres i større grad enn tidligere for foresatte.

Vi ser imidlertid at antallet elever som får spesialundervisning øker. I 2007/08 var prosenten elever som fikk spesialundervisning 6,07, og i 2012/13 er den på 10,6 %. Det er stor forskjell på andel elever med enkeltvedtak på 1. trinn (5,3%) og 10. trinn (14,94%). Fylkesmannen vil i samarbeid med skoleeierne, fortsette å drøfte hva denne økningen kan skyldes, og om tiltak kan iverksettes tidligere.

Spesialundervisning var tema på årets Trøndelagskonferanse for skoleeiere og skoleledere. Her ble det bl.a. drøftet mulige årsaker til økt bruk av spesialundervisning og leders rolle i arbeidet med å redusere denne økingen. Det som ble løftet fram på samlingen, har kommunene arbeidet videre med.

Kommunene i Nord-Trøndelag sier i den årlige spørreundersøkelsen på barnehagesektoren at barn med nedsatt funksjonsevne prioriteres ved opptak i barnehage. Det er også nedfelt i de lokale opptakskriteriene. Det er ikke forskjell på kommunale og private barnehager, men det har i de siste årene vært en økning av barn med spesielle behov som søker plass i de private barnehagene. I 8 av 19 (19 av 23) kommuner som har svart på spørreskjemaet, har det skjedd en endring ved økning av antall barn med spesielle behov i barnehagene. Barn med særlige behov, som ikke tas opp etter § 13, ser ut til å få plass i barnehagen i alle kommunene i fylket.

Kommunene sier den største utfordringen ute i barnehagene når det gjelder barn med særlige behov, kan være den daglige organiseringen, bl.a. ved for store grupper, øking av antall barn i barnehagen med behov for spesialpedagogisk hjelp, mindre personaltetthet og vansker med tilgang på spesialpedagogisk kompetanse.

De kommunene som over lengre tid har arbeidet systematisk med å styrke personalets kompetanse har også en opplevelse av å bli god på praktisk organisering og oppfølging av barn med særlige behov.

Praksis med tidlig innsats, skoling og veiledning av personalet kommenteres som en suksessfaktor for å møte utfordringene overfor barn med nedsatt funksjonsevne og særskilte behov og refereres som mangler i kommunene hvor dette arbeidet oppleves som store utfordringer.

Spesialundervisning/satsingen Flere gjennom var også et tema på fylkesmannens Nyttårskonferanse for rådmenn (3. januar 2013). Her ble det presentert utvikling i vårt fylke. I den forbindelse ble grunnlagstall fra kostra og GSI benyttet i arbeidet med grafer og statistikker.

I forkant av konferansen ble det gjennomført et rådslag med bred deltakelse fra offentlige etater, frivillige lag og organisasjoner. Rådslaget ble arrangert 11. desember. Rådslaget ble gjennomført i samarbeid med KS, representanter fra Helse Nord-Trøndelag, skole og barnevern i fylket. Fylkesmannen innledet dagen og opplegget ble gjennomført i samarbeid mellom oppvekst- og utdanningsavdelingen og sosial-/helse- og barnevernavdelingen. Innhentet kunnskap blir tatt med i det videre arbeidet med sikring av barn og unges oppvekst med fokus på spesialundervisning og barnevern.

Fylkesmannen har deltatt på samlinger med PPT (blant annet Faglig løft for PPT) og et par foredrag for studenter ved Høgskolen i Nord-Trøndelag.

Fylkesmannen har holdt flere innlegg/foredrag for samlinger for barnehage- og skolefaglig ansvarlige hvor det er blitt orientert om aktuelle saker knyttet til tilpasset opplæring og spesialpedagogisk hjelp/opplæring. Dette gjelder samlinger i egen regi, i regi av kommunene, KS eller Udir.

Fylkesmannen deltar i møter med KS, PPT, STATPED og Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT), hvor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning diskuteres.

Fylkesmannen vil fortsette arbeidet for et tettere samarbeid mellom Møller-Trøndelag kompetansesenter, skoleeiere, skoler og PPT for å videreutvikle kompetansen i sektoren og for å sikre en korrekt saksbehandling som ivaretar barns/elevers rettigheter.

Vi har etterspurt kommunenes strategier for å redusere saksbehandlingstiden ved søknad om spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning, arbeidet for tidlig innsats og styrke PPT's systemrettede arbeid i kommunen. Svarene her førte til dokumenttilsyn med 4 kommuner hvor det ble avdekt for lang saksbehandlingstid hos PP-tjenesten. Vi utvider nå tilsynet til å være et stedlig tilsyn og disse tilsynene var ikke ferdigbehandlet ved årsskiftet. Resultatene fra tilsynet vil bli brukt i en gjennomgang med alle fylkets PP-kontor.

Ved tilsynsbesøk på kap. 9a og Lokalt læreplanarbeid/skolebasert vurdering, drøftes også skolens bruk av tilpasset opplæring og spesialundervisning.

Hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er det et samarbeid mellom oppvekst- og utdanningsavdelingen og sosial- helse- og barnevernavdelingen for at Fylkesmannen gjennom større tverrfaglighet skal kunne oppnå bedre kvalitet og større effekt i arbeidet med barn og unge. Det ble gjennomført en oppstatsamling for kommunene på Stiklestad i samarbeid med høgskolenivået i Sør- og Nord-Trøndelag. Dette arbeidet videreføres i kommunene.

Fylkesmannen anser at kontorets kompetanse på området er god, og ansatte oppmuntres til å videreutvikle sin faglige kompetanse på området.

Fylkesmannen veileder og informerer foresatte, kommuner, fylkeskommunen, kommunale skoler, private skoler, kommunale barnehager og private barnehager om rettigheter og plikter som følger av kapittel 5 i opplæringsloven og § 1-3.

Avdelingen har hver mandag fellesmøte hvor det diskuteres hvilken informasjon som skal legges ut på Fylkesmannens hjemmeside, bl.a. eventuelle nyheter på områdene spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp og tilpasset opplæring.

Avdelingen har et Grunnopplæringsteam som ser til at det blir satt fokus på tilpasset opplæring/spesialundervisning i arbeid opp mot kommunene.

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 32.5 som utført i samsvar med de forutsetninger som kontoret har. På grunn av stort sykefravær er deler av embetsoppdraget kanskje ikke gjennomført godt nok. Dette gjelder spesielt arbeidet med å få til et godt tverretattlig/tverrfaglig samarbeid i kommunene og mellom kommunene, STATPED og høgskolenivået.

Resultatområde 33 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 33 som utført i samsvar med de føringer som er gitt.

33.1 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen har forvaltet statlige tilskudd til barnehagene i hht. embetsoppdraget og retningslinjene for tilskuddsordningene. Fylkesmannen har behandlet søknader om statlige tilskudd uten ugrunnet opphold.

Fylkesmannen førte en liste over antall minoritetsspråklige barn i barnehage pr. kommune/barnehage i forbindelse med kontroll av årsmeldingsskjemaene. Fylkesmannen kvalitetssikret denne oversikten ved å sende epost til den enkelte kommune/barnehage og be dem sjekke om det oppgitte antallet minoritetsspråklige barn var korrekt. Gjennom denne kontrollen ble det funnet flere feil i antallet innrapporterte minoritetsspråklige barn. Den kvalitetssjekkede lista ble så sendt til Kunnskapsdepartementet. Tilskuddet til kommunene ble utbetalt i to omganger.

Tilskudd til faste plasser i midlertidige lokaler: Fylkesmannen har behandlet 1 sak i 2012.

Investeringsstilskudd til nye barnehageplasser: Fylkesmannen har behandlet 6 saker i 2012.

En barnehage avvirket drifta før bindingstidens utløp, og har tilbakebetalt deler av tilskuddet.

Fylkesmannen har ikke mottatt klager på vedtak om tilskudd knyttet til investeringstilskudd og tilskudd til faste plasser i midlertidige lokaler.

Vårt årlige spørreskjema til kommunene inneholdt spørsmål om kommunen som barnehagemyndighet – tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. 19 av 23 kommuner svarte på spørreskjemaet og ga oss med dette god kunnskap om situasjonen i sektoren. Kommunenes svar var samtidig betydningsfulle ved utvelgelse av kommune for vår tilskuddskontroll.

I tillegg til formalia og rimelighetskontroll ved behandling av søknader, er det gjennomført stikkprøvekontroll i en kommune med disse ordningene:

* Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder

*Investeringsstilskudd til nye barnehageplasser

*Tilskudd til faste plasser i midlertidige lokaler

Resultatet av tilskuddskontrollen var ingen avvik, men en oppfordring til kommunen om å vurdere egne rutiner.

Det kan se ut som om flere kommuner blander rolle og myndighet bl.a når det gjelder oppfølging av bindingstid. Dette er noe som vil bli fulgt opp i 2013. Det vises ellers til egen rapportering for tilskuddsordningene.

33.2 Klagesaksbehandling

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	1	0	0	0	1
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0

Merknad

Det har ikke kommet inn likelydende klagesaker i 2012, som det gjorde i 2011, da vi hadde 13 saker innenfor samme kommune.

33.3 Informasjon og veiledning

33.3 Informasjon og veiledning

I Oppvekst- og utdanningsavdelingen er vi organisert i ulike team, og ett av teamene er barnehageteamet. Teamet samarbeider om oppgaver, fordeler ansvarsområder og er representert i Fylkesmannens samarbeidsgruppe/oval "Barn og unge". Denne samarbeidsgruppen/ovalen består av representanter fra ulike avdelinger hos Fylkesmannen.

I formidlingen av nasjonal barnehagepolitikk vektlegger Fylkesmannen i sitt arbeid at de ulike tiltakene skal settes inn i en større sammenheng. Samme tema kan komme igjen i flere tiltak, for eksempel i "Spørreskjemaet", rapporter, konferanser og som tema i møter/samlinger.

Med utgangspunkt i den store økningen av yngre barn i barnehagene samt minoritetsspråklige barn i barnehagene, har dette vært tema det er arbeidet med i ulike sammenhenger. Temaene er vektlagt i spørreskjemaet, i "Fagrappport 2012", på samlinger med kommunene og de private barnehageeierne.

Tiltak som er iverksatt for å informere og aktivt veilede kommunen som barnehagemyndighet samt tiltak som er iverksatt for å informere og veilede kommunale- og ikke-kommunale barnehageeiere:

Fylkesmannen har lagt vekt på å ha god dialog med kommunene, og gjennom år er den gode kontakten etablert slik at informasjonen flyter lett begge veier. Eksempler på vårt samarbeid med kommunene er det årlige spørreskjemaet som kommunene besvarer, informasjon som legges ut på hjemmesiden vår og samlinger for barnehageansvarlige i kommunene.

De gode erfaringene vi har med bruk av et årlig spørreskjema til kommunene, gjorde at vi videreførte denne rutinen i 2012. 19 av 23 kommuner svarte, og kommunenes svar gir oss god innsikt i barnehagesektoren i fylket. Blant annet ble kommunenes svar benyttet i utarbeidelsen av en "Tilstandsrapport 2012" og en "Fagrappport 2012". Spørreskjemaet blir videreført i 2013, det samme vil våre rapporter.

I tillegg til implementeringen av ny formålsparagraf, har følgende områder vært tema på samlinger/møter med kommunene som barnehagemyndighet: presentasjon av NOU 2012:1 Til barnas beste, lov og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, mobbing, samisk, økonomisk likeverdig behandling, veiledning av nyutdannede førskolelærere og div. informasjon fra HiNT.

Barnehageloven med forskrifter har vært et prioritert tema i vår informasjon og veiledning til kommunene som barnehagemyndighet og til de private barnehageeierne. Informasjon og veiledning er gitt på ulike måter som f.eks. i samlinger, kontakt på telefon og epost, vår hjemmeside, spørreskjema til kommunene og våre rapporter.

Årets "Spørreskjema" inneholdt bl.a. spørsmål knyttet til kommunen som barnehagemyndighet og kvalitetsutvikling i barnehagene.

Basert på erfaringer fra bl.a. tilsyn i 2011, vurderte Fylkesmannen at det var behov for ytterligere veiledning av kommunen som barnehagemyndighet vedrørende barnehagelov med forskrifter. Fylkesmannen veiledet kommunene i tolkning av barnehageloven m/forskrifter på forespørsler fra enkeltkommuner, aktiv bruk av hjemmesiden og på samlinger med kommunen som barnehagemyndighet (tema bl.a. om norm for pedagogisk bemanning, utdanningskrav, dispensasjoner).

Veilederen om pedagogisk bemanningsnorm var tema på samlinger med kommunen som barnehagemyndighet. Dette ble i 2012 fulgt opp gjennom tilsyn og på andre måter, bl.a. i dialog med enkeltkommuner. Det er i tillegg vært sjekket i forbindelse med kvalitetskontroll av BASIL-tall, og i den forbindelsen har det vært en god del informert på Fylkesmannens hjemmeside slik at en kan nå en større målgruppe.

Fylkesmannen har informert og aktivt veiledet kommunen som barnehagemyndighet og kommunale og private barnehageeiere om ny formålsparagraf, samt følgeendringene i lov og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Årets "Spørreskjema" inneholdt også spørsmål knyttet til kommunen som barnehagemyndighet og bestemmelser i barnehageloven.

Fylkesmannen har i samlinger med kommunale og private barnehageeiere prioritert pedagogiskfaglige innlegg knyttet til ny forskning. Tema på samling med barnehageeierne var omsorg og barnehagens innhold, da presentert av to barnehageforskere. Vi ønsker å bidra aktivt til at barnehagesektoren i fylket får god kunnskap om nyere forskning på sektoren. Behovet for kunnskap om ny forskning ble aktualisert gjennom statistikk som viste at i løpet av de siste fem årene har antallet 1-åringer i barnehagene i Nord-Trøndelag økt betydelig. Videre har det vært en stor økning av barnehager med minoritetsspråklige barn.

At antallet 1- og 2-åringer i barnehagen har endret seg mye i løpet av de siste årene, samt at antallet minoritetsspråklige barn øker, kan gi nye utfordringer for barnehagene i forhold til personalets kompetanse, organisering av barnehagen m.m. Dette temaet har derfor vært et gjennomgående tema i 2012 og vil bli fulgt opp ytterligere i 2013. Vi erfarer at de temaene som Fylkesmannen tar opp i ulike fora, videreformidles ut i kommunene. Informasjon om ny, forskningsbasert kunnskap til kommunen som barnehagemyndighet synes derfor å være viktig for å sikre at temaet blir tatt opp i den enkelte kommune. Tematikken omkring de yngste barna og minoritetsspråklige var også deltema i "Fagrapport 2012".

Eksempler på tiltak:

- 2 samlinger med kommunen som barnehagemyndighet. Tema: NOU 2012:1 Til barnas beste, veiledning av nyutdanna førskolelærere, likestilling, GLØD, tilsyn.
- 1 samling med barnehageeier. Tema: Ny forskning om omsorg og innholdet i barnehagen.
- Tilstandsrapport og Fagrapport ble i 2012 sendt direkte til alle barnehageeierne. Dette fikk vi positive tilbakemeldinger på, og vil fortsette med i 2013.
- Ulike årvisse barnehagekonferanser hvor selvsagt barnehageadministrasjonen også er målgruppe. Det er imidlertid de samme kommunene som møter på slike konferanser. Dette innebærer at på andre samlinger med kommunen som barnehagemyndighet bør det være en del om ny barnehageforskning.

Vurdering av tiltakene i 2012 og tanker videre:

Rolle og myndighet blir et aktuelt gjennomgående tema i møte med kommunene i 2013. F.eks. når barnehageeiere er målgruppe, ser det ut som om flere kommuner tenker at dette ikke er noe for dem, og når det er snakk om kommunens tilsynsmyndighet ser vi at flere kommuner blander disse to begrepene: barnehagemyndighet og barnehageeier. Formidling av nyere barnehageforskning er også et område vi bør fortsette med, både ut fra erfaringer, men også ut fra kommunenes positive tilbakemeldinger. Det vurderes å sette i gang kommunenettverk hvor bl.a. disse temaene kan drøftes. Det planlegges også et nyhetsbrev som sendes til kommuner og barnehageeiere 4 ganger i 2013.

Rett til barnehageplass og dimensjonering av barnehage tilbudet

Gjennom det årlige spørreskjemaet har fylkesmannen fått informasjon om barnehage tilbudet i kommunene og hvordan kommunene planlegger behovet for barnehageplasser i fremtiden. Fylkesmannen fikk bekreftet at alle med rett til plass i fylket har fått barnehageplass gjennom rapportering til KD, via Udir. FM vil fortsette med å sette fokus på temaet gjennom å stille spørsmål i spørreskjemaet og ta opp temaet på samlinger med kommunen som barnehagemyndighet.

Tiltak iverksatt for å bidra til at kommunene praktiserer forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har mottatt mange henvendelser via mail eller telefon på temaet. Vi har besvart alle, om nødvendig har vi etterspurt avklaring til Utdanningsdirektoratet. Vi har aktivt lagt ut avklaringer som har kommet på vår hjemmeside. I tillegg har vi informert om siden på Udir.no. Vi gjennomførte i henhold til oppdrag en samling på temaet. Målsettingen med samlingen var bl.a

- Å drøfte med kommunene barnehagemyndighetens rolle og ansvar for å sikre lovkrav i alle barnehagene gjennom finansieringsarbeidet
- Sikre kommunenes kompetanse på forvaltningsrettslig arbeid med forskrift om likeverdig behandling

Samlingen var i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Trond Erik Lunner fra Telemarksforskning var gjesteforeleser og presenterte trøndelagstall. I tillegg la vi opp til erfaringsutveksling og gruppearbeid på tvers av fylkene. Tilbakemeldingene var at kommunene ønsket flere samlinger hvor begge fylkene deltok og at det var rom for gruppearbeid og erfaringsutveksling med muligheter for oppklarings spørsmål til oss fylkesmenn. Av kommuner med ikke-kommunale barnehager var alle unntatt en representert. FM tenker å fortsette å samarbeide med Sør-Trøndelag på temaet, og noen av tiltakene er å avholde felles samlinger.

33.4 Tilsyn

Overordnet tema for tilsynene har vært kommunen som tilsynsmyndighet (§ 16).

I fire kommunetilsyn har temaet for tilsynet vært kommunen som tilsynsmyndighet etter barnehageloven § 16, belyst gjennom håndtering av regelverket om bemanning, herunder utdanningskrav, dispensasjoner og organisering av styrerressurser, jf. barnehageloven §§ 17 og 18 m/forskrifter, samt § 22 om opplysningsplikten til barneverntjenesten.

I disse fire tilsynene var § 22 tema. Dette fordi "Samarbeid barnehage og barnevern" er en satsning vårt embetet vil rette spesiell oppmerksomhet mot. Dette vil følges opp også i 2013.

I to tilsyn var tema for tilsynet kommunen som tilsynsmyndighet etter barnehageloven § 16, belyst gjennom §§ 7, 12 og 12a, samt forskrift om saksbehandlingsregler ved opptak. Disse to tilsynene ble gjennomført i kommuner som ved forrige tilsyn hadde avvik fra barnehageloven § 16 jf. §§ 18 og 22, derfor ble det også foretatt oppfølgingstilsyn.

Det er gjennomført tre tilsyn etter systemrevisjonsmetoden og tre dokumenttilsyn. Dokumenttilsynene ble i fulgt opp med sluttmøter med kommunene. Flere av sluttmøtene ble gjennomført som videokonferanse. Dette sparer tid og vil bli benyttet mere ved neste års tilsyn.

Resultat fra enkelte tilsyn har vist at det er behov for videre satsing på kunnskap om barnehageloven m/forskrifter. Fylkesmannen registrer også at flere kommuner blander rollen som barnehagemyndighet og barnehageeier. Dette temaet vil spesielt bli fulgt opp i 2013.

Ett av tilsynene ga ingen avvik, og tilsynet ble avsluttet etter sluttmøtet. De fem øvrige tilsynene hadde ett avvik hver. Avvikene var knyttet til kommunen som tilsynsmyndighet og dens håndtering av dispensasjoner fra utdanningskrav, opplysningsplikt til barnevernet og saksbehandlingsregler ved opptak.

To av kommunene har lukket avvikene. Den femte kommunen som fikk avvik, hadde tilsyn i slutten av november, og saken er derfor ikke avsluttet.

FMNT

Tilsynsobjekt:	Steinkjer kommune
Tema/myndighetskrav:	Tema for tilsynet var kommunen som tilsynsmyndighet etter barnehageloven § 16, belyst gjennom § 10 (Godkjenning), §17 (Styrer), §18 (Barnehagens øvrige bemanning) og § 22 (Opplysningsplikten)

	til barneverntjenesten).
Avvik/funn:	1 avvik Steinkjer kommune fører ikke tilsyn med at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk, jf. barnehageloven § 16, belyst gjennom §§ 10, 18 og 22.
Frist for lukking av avvik:	31.12.2012
Pålegg:	Ja
Merknad:	
Ressursbruk:	
Kommentar:	Stedlig tilsyn, systemrevisjon som metode.

FMNT

Tilsynsobjekt:	Nærøy kommune
Tema/myndighetskrav:	Tema for tilsynet var kommunen som tilsynsmyndighet etter barnehageloven § 16, belyst gjennom § 10 (Godkjenning), §17 (Styrer), §18 (Barnehagens øvrige bemanning) og § 22 (Opplysningsplikten til barneverntjenesten).
Avvik/funn:	1 avvik Nærøy kommune fører ikke tilsyn med at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk, jf. barnehageloven § 16, belyst gjennom §§ 10, 18 og 22.
Frist for lukking av avvik:	31.12.2012
Pålegg:	Ja
Merknad:	
Ressursbruk:	
Kommentar:	Stedlig tilsyn, systemrevisjon som metode.

FMNT

Tilsynsobjekt:	Grong kommune
Tema/myndighetskrav:	Tema for tilsynet var kommunen som tilsynsmyndighet etter barnehageloven § 8, belyst gjennom §§ 7, 12 og 12a, samt forskrift om saksbehandlingsregler ved opptak. I tillegg ble det foretatt en oppfølging av tilsyn gjennomført sommeren 2011 hvor Grong kommune fikk avvik fra barnehageloven § 16 jf. § 18: Grong kommune fører ikke tilsyn med at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk, jf. barnehageloven § 16, belyst gjennom § 18.
Avvik/funn:	Ingen avvik
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	
	Skriftlig tilsyn, både etter barnehageloven § 8, belyst gjennom §§ 7, 12 og 12a, samt forskrift om saksbehandlingsregler

Kommentar:	ved opptak. I tillegg ble det foretatt en oppfølging av tilsyn gjennomført sommeren 2011 hvor Grong kommune fikk avvik fra barnehageloven § 16 jf. § 18: Grong kommune fører ikke tilsyn med at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk, jf. barnehageloven § 16, belyst gjennom § 18.
------------	---

FMNT

Tilsynsobjekt:	Verran kommune
Tema/myndighetskrav:	Tema for tilsynet var kommunen som tilsynsmyndighet etter barnehageloven § 16, belyst gjennom håndtering av regelverket om godkjenning og bemanning, herunder utdanningskrav, norm for pedagogisk bemanning, dispensasjoner og organisering av styrerressurser, jf. barnehageloven §§ 10, 17 og 18 m/forskrifter, samt § 22 om opplysningsplikten til barneverntjenesten.
Avvik/funn:	1 avvik. Verran kommune fører ikke tilsyn med at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk, jf. barnehageloven § 16, belyst gjennom §§ 10, 18 og 22.
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Ja
Merknad:	Tilsynet ble gjennomført i slutten av november 2012, og er derfor ikke helt ferdig.
Ressursbruk:	
Kommentar:	Stedlig tilsyn, systemrevisjon som metode.

FMNT

Tilsynsobjekt:	Overhalla kommune
Tema/myndighetskrav:	Tema for tilsynet var barnehageloven § 16, belyst gjennom §§ 7, 12, 12 a, samt forskrift om saksbehandlingsregler ved opptak. Tilsynet utførte i tillegg et oppfølgingstilsyn på et tilsyn gjennomført i 2011, hvor det ble avvik fra barnehageloven § 16 belyst gjennom §§ 18 m /forskrifter og 22, opplysningsplikten til barnevernstjenesten.
Avvik/funn:	Overhalla kommune har ikke rutiner som kan avdekke at barnehagene drives i samsvar med lovkravene i barnehageloven § 7 fjerde ledd, bokstav c er overholdt. Overhalla kommune fører ikke tilsyn med at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk, jf. barnehageloven § 16, belyst gjennom § 18 tredje ledd.
Frist for lukking av avvik:	

Pålegg:	Ja
Merknad:	Tilsynet ble gjennomført i november/ desember 2012, og er derfor ikke helt ferdig ennå.
Ressursbruk:	
Kommentar:	Skriftlig tilsyn

FMNT

Tilsynsobjekt:	Leksvik kommune
Tema/myndighetskrav:	Tema for tilsynet er barnehageloven § 16, kommunen som tilsynsmyndighet, belyst gjennom § 10 Godkjenning, § 17 Styreverbestemmelsen, § 18 Barnehagens øvrige personale og § 22 Opplysningsplikt til barneverntjenesten.
Avvik/funn:	1 avvik Leksvik kommune fører ikke tilsyn med at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk, jf. barnehageloven § 16, belyst gjennom §§ 10 og 18.
Frist for lukking av avvik:	28.01.2013
Pålegg:	Ja
Merknad:	
Ressursbruk:	
Kommentar:	Skriftlig tilsyn

33.5 Kontroll av årsmelding per 15/12 og årsregnskap for ikke-kommunale barnehager

Fylkesmannen mener at oppdraget er løst i hht. embetsoppdrag og resultatkrav.

Fylkesmannen valgte ut enkelte områder i årsmeldingsskjemaet som ble sjekket ekstra i 2012, bl.a. opplysninger om stillingstørrelser, personalets utdanning og dispensasjoner. Opplysninger om assistenter med førskolelærerutdanning er kontrollert og kvalitetssikret. Her var det noen feilrapporteringer som nå er rettet opp. Videre ble det sett på forholdet antall barn og pedagogisk bemanning. Tallene er benyttet i videre dialog med kommunene samt i forbindelse med tilsyn.

Antall minoritetsspråklige barn er sjekket ved at Fylkesmannen laget en liste over minoritetsspråklige barn i kommuner og barnehager for innsending til Kunnskapsdepartementet. Denne listen ble sendt på epost til kommunene for kvalitetssjekk. Det ble da funnet flere feil i antall innrapporterte minoritetsspråklige barn. Feilene er rettet opp. Tallene er benyttet i videre dialog med kommunene vedr. kompetansetiltak til personalet.

Innen Fylkesmannens frist til godkjenning, hadde 1 kommune ikke godkjent/svart på spørsmål om 1 barnehage. Fylkesmannen har svart på mange spørsmål om årsmeldingene via telefon og epost.

Fylkesmannen har fulgt opp og veiledet kommunene i forhold til årsregnskap. Fylkesmannen har purret på kommuner som ikke leverte årsregnskap for ikke-kommunale barnehager innen fristen. I 2012 var dette 4 kommuner, en fordobling fra siste år.

Kommunenes forklaring når årsregnskap ikke blir levert til rett tid, er at barnehagenes regnskapskontor ikke leverer til riktig tid.

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

Embetets ressurser og kompetanse vurderes som tilfredsstillende for å arbeide mot målene i embetsoppdraget. Det er flere forhold i Nord-Trøndelag som oppleves som utfordrende i forhold til vår måloppnåelse. Fylket har

mange små kommuner, og i flere av disse kommunene er det ikke barnehagefaglig kompetanse på kommunenivå. Dette innebærer at barnehagefaglig ansvarlig i kommunen ofte har flere sektorer å forholde seg til og mange forskjellige lovverk og fagområder å holde seg oppdatert på. Dette er faktorer som påvirker Fylkesmannens valg av metodikk og strategi på barnehageområdet.

Vår overordnede strategi er "helhet og sammenheng". Med dette menes at vi prøver å se alt i en sammenheng ut fra lokale forhold. Sammen med kommunene prøver vi f.eks. å "oversette" nord-trønderske BASIL-tall til hvordan bildet er for resten av landet. Fylkesmannen har erfaringer med at når statistikk "gjøres om til Nord-Trøndelag", da synliggjør den de ulike utfordringene fylket har, og de ulike utfordringene hver kommune har. Tallmaterialet har vist seg å fungere som et godt utgangspunkt for videre faglige diskusjoner og tiltak. Godt statistisk materiale for eget fylke er et utgangspunkt og en forutsetning for et vellykket arbeid for å nå statlige mål på barnehageområdet.

Da embetsoppdraget på barnehageområdet 2012 kom, ble områder vi ikke hadde tilstrekkelig kjennskap til, utformet som spørsmål i det årlige spørreskjemaet til kommunene. Eksempel på hva vi ønsket mere kunnskap om fra den enkelte kommune, var f.eks. de yngste barna i barnehagene, språklig og kulturelt mangfold i barnehagen og samiske barn. Svarprosenten i 2012 var tilnærmet 100 %.

Disse svarene er viktig for det videre arbeidet på barnehageområdet. Spørsmålene i dette skjemaet tar utgangspunkt i embetsoppdraget for barnehagesektoren, og svarene fra kommunene gir god kunnskap som Fylkesmannen kan legge til grunn for sitt arbeid. Spørreskjemaet er ett av Fylkesmannens viktigste redskap for å kunne arbeide i henhold til embetsoppdraget.

Stoff fra spørreskjemaet som vi mener er av interesse, og som kan gi nyttig informasjon til andre kommuner, ble presentert i "Tilstandsrapport 2012" eller "Fagrappport 2012". Fylkesmannen har fått tilbakemeldinger om at kommunene benytter disse rapportene i sitt arbeid i sektoren.

Hvert år arrangeres tre ulike konferanser som har tema nært knyttet opp til embetsoppdraget. (Barnehagekonferansen i mars, Uke 39 som er en fortsettelse av et Interregsamarbeid mellom Jämtland, Sør- og Nord-Trøndelag og Røstadseminaret på Høgskolen i Nord-Trøndelag i november). Disse konferansene er godt etablert og blir regnet med av fagmiljøene i kommuner og barnehager, og er derfor en god arena for å nå ut til barnehagesektoren. Mange interessenter i sektoren samarbeider om å gjennomføre disse konferansene (Høgskolen i Nord-Trøndelag, KS, Utdanningsforbundet, Fagforbundet og Fylkesmannen).

Det kan se ut som om de årlige barnehagekonferansene i Nord-Trøndelag har ført til en form for forutsigbarhet for barnehagesektoren. Kommunene og barnehagene vet at temaene som disse konferansene har, berører sentrale føringer, lokale hensyn og ny forskning.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har positive erfaringer med bruk av nettverk i arbeidet med ulike satsingsområder. Det er etablert fag- og administrative nettverk mellom ulike barnehager, kommuner og fylker.

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Med utgangspunkt i ovennevnte punkter, vil vi redegjøre for tiltak som er gjennomført eller planlegges gjennomført for å påvirke måloppnåelsen i fylket:

Basert på erfaringer gjennom kontakt med barnehagesektoren og erfaringer fra tilsyn i 2011, vurderte Fylkesmannen at det var behov for ytterligere veiledning til barnehagesektoren vedrørende barnehagelov med forskrifter. Fylkesmannen har veiledet kommunene i tolkning av barnehageloven m/forskrifter på forespørsler fra enkeltkommuner, på samlinger med kommunen som barnehagemyndighet og i ulike samlinger og nettverk med barnehagesektoren.

Arbeidet med ny formålsparagraf og følgeendringer har Fylkesmannen valgt å prioritere, samt se det i sammenheng med tema som ble tatt opp med barnehageadministrasjonen, og i sammenheng med ulike tema i andre samlinger og nettverk.

Vennskap og deltakelse – pedagogiske nettverk 2011-2012.

Ut fra Fylkesmannens vurdering, så er kompetansesatsingen "Vennskap og deltakelse" godt kjent blant kommunale og ikke-kommunale barnehager i fylket. Kompetansesatsingen må også sees i sammenheng med andre tiltak i Fylkesmannens regi, se nedenfor.

Gjennom flere år har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag stimulert til nettverksarbeid o.l. knyttet til barnehagens arbeid med å omsette den nye formålsbestemmelsen i barnehageloven til praktisk arbeid. Nettverk, utviklingsarbeid eller prosjekter som allerede er igangsatt, ble derfor prioritert ved tildeling av kompetansemidler i 2012.

Ved at eksisterende nettverk o.l. ble prioritert, håpet Fylkesmannen på større spredning av kompetansesatsingen. Det kan se ut som om bruken av kompetansemidler har endret seg noe: fra kjøp av ferdige kurs, forelesere o.l. til spesielle bestillinger fra det eksisterende nettverket/prosjektet. En arbeidsplassbasert kompetanseheving kan vi se konturene av. Veiledning, samtaler, pedagogisk dokumentasjon som har fokus på egen praksis m.m. Vi ser også en større langsiktighet i nettverkene/prosjektene arbeid. Fylkesmannen får i større grad enn tidligere, forespørsler om navn på slike ressurser som kan følge opp nettverk over tid. Et blikk utenfra på egen praksis synes å være etterspurt.

Fylkesmannen har fulgt opp kompetansesatsingen ved å avholde 2 nettverkssamlinger. Det ser ut til å være en jevn fordeling av kommunale og ikke-kommunale barnehager på disse samlingene. Det samme gjelder søknad om midler i 2012. Alle kommunene søkte om nettverksmidler i 2012. Søknadene var både fra enkeltnettverk og fra kommunale nettverk. En kommune som de siste 3 årene ikke hadde søkt om kompetansemidler, søkte om midler i 2012.

Fylkesmannen har flere **konferanser som gjentar seg år for år**. Dette har kommuner og barnehager gitt positive tilbakemeldinger på. De sier at dette gir en forutsigbarhet samt at de har erfart at disse samlingene har svært relevante tema. Disse konferansene/samlingene vil fortsette også i 2013.

Eksempler på konferanser/samlinger:

Den årlige barnehagekonferansen som Fylkesmannen arrangerte i samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag, KS, Utdanningsforbundet og Fagforbundet hadde i 2012 temaet "Glød i det pedagogiske arbeidet".

Dialogkonferansen 2012 hadde temaet "Demokrati i hverdagen – deltar alle?". Dette er en samarbeidskonferanse mellom Stjørdal kommune, Trondheim kommune og Fylkesmennene i Sør- og Nord-Trøndelag.

Røstadsseminaret 2012 er et dagsseminar som foregår to steder i fylket og hvor deltakerne kan velge mellom mange ulike foredrag. Hvert tema foregår hele dagen. Spesielt 4 tema hadde stor deltakelse fra barnehagesektoren: 2 ulike tilbud og forelesninger om danning og 2 om de yngste barna.

Barnehagesektoren i Ytre Namdal (Vikna, Nærøy og Leka) er den delen av fylket som har vært minst representert på samlinger, nettverk o.l. Derfor ble det, i samarbeid med kommunene, gitt ekstra nettverksmidler til disse kommunene. Det hele startet med et felles nettverksmøte i april 2012 hvor May Britt Drugli fra NTNU foreleste om de yngste barna. Hun hadde både kveldsforelesning og dagsamling dagen etterpå. 16 barnehager var representert med ca 130 deltakere. Her deltok både kommunale og ikke-kommunale barnehager. Disse kommunene har fått nettverksmidler for å danne mindre nettverk som følger opp dette temaet. Nettverk er dannet, og vil bli fulgt opp fra Fylkesmannen i 2013.

Barnehagenettverket "**MOPEDA**" (MulighetsOrientert PEDAgogisk Arbeid) har eksistert siden 1998. Dette nettverket får stadig nye deltakere, og er i klar sammenheng med andre tiltak i fylket. Deltakerne består av både kommunale og ikke-kommunale barnehager, og barns rett til medvirkning er det temaet som gjennom år har vært det mest sentrale i nettverket. Fylkesmannen får tilbakemeldinger på at det som skjer i dette nettverket, får ringvirkninger, bl.a. til egen barnehage, men også til andre lokale nettverk. Pedagogisk dokumentasjon er et viktig arbeidsredskap i dette nettverket. Dette nettverket vil også fortsette i 2013, og en vil drøfte hvordan erfaringene fra dette nettverket i ennå større grad kan nå andre barnehager enn de som allerede deltar.

Et forholdsvis nytt nettverk kaller seg "**Morgendagens barnehage**" (startet i 2011). Det består av representanter fra kommunale og private styrere, Utdanningsforbundet, HiNT og Fylkesmannen. Dette nettverket har fokus på demokrati, og har et langsiktig perspektiv på sitt arbeid. Det kan se ut som om dette nettverket blir spesielt viktig i arbeidet med kvalitet i de nord-trønderske barnehagene. Styrere fra hele fylket deltar i nettverket. Deltema i nettverket er styreren som strateg, barns rett til medvirkning og hvordan barnehagene kan arbeide videre med demokrati. Dette nettverket retter seg innover i den enkelte barnehage, men også utover til barnehagens nærmiljø.

I samarbeid med HiNT ble det utformet et **kompetansetilbud for barnehageassistenter**. Dette startet høsten 2012. Fokus i studiet er praktisk og pedagogisk arbeid med de yngste barna innen fagområdene "Kropp", "Bevegelse og helse" og "Språk, tekst og kommunikasjon". Kurset hadde stor søkning, og viser dermed at det er

et behov for kompetanseheving i denne yrkesgruppen. Kommuner har gitt god tilbakemelding på gjennomført kurs for assistenter 2011-12. Fra en kommune har vi mottatt forespørsel om muligheten til å se fagopplæring som en del av kompetansesatsingen for assistentgruppen. Dette vil vi se nærmere på i 2013.

Grønt Flagg 27 barnehager i Nord-Trøndelag er deltakere i Grønt Flagg.

Visjonene for dette arbeidet er en bedre framtid gjennom å øke miljøfokus i barnehagene og skolene.

Hovedfokus er å forebygge og hindre uhensiktsmessig miljøatferd, bidra til å skape gode holdninger, ta ansvar for å ivareta miljøet og samarbeid.

Barnehagene ble oppfordret til å delta i kampanjen "Stopp bilen". Flere barnehager var representert på nettverkssamlingen på Hoøya i Steinkjer 26. april hvor tema var matlaging og spising i det fri og ulike aktiviteter ute for å stimulere til lek og læring. Vektleggingen av å øke barnehagens aktivitet ute ble faglig forankret i Barnehageloven og Rammeplan for barnehager.

Rekruttering

Fylkesmannen har deltatt i likestilling- og rekrutteringsteamet i fylket.

Teamet arrangerte fagdag for menn med teamet boltrelek og lekeslåsning. Ca. 35 av fylkets mannlige ansatte deltok på samlingen som også tok sikte på å være en arbeidssamling med diskusjoner om mannens rolle og betydning for kvaliteten i barnehagen. FM viderefører dette tiltaket, da deltakerne ga klare tilbakemeldinger om at det er fint å treffes og få faglig påfyll.

Fylkesmannen har bidratt økonomisk til et prosjekt i regi av «Menn i Barnehagen» kalt «Mann for en dag». Resultatet har blitt at to barnehager som ikke har hatt mannlig ansatt, nå har ansatt en mann/eller bruker menn som vikarer. Flere barnehager ønsker nå å kunne delta i prosjektet. FM vil fortsette å støtte prosjektet økonomisk.

I tillegg har Nord-Trøndelag satt i gang med prosjektet lekesressurs i barnehagen. To kommuner med én barnehage hver deltar. Tilbakemeldinger fra guttene er svært positive og en sa bl.a. «jeg hadde tenkt å bli siv.ing., nå vil jeg bli førskolelærer!» FM vil utvide prosjektet med en barnehage lenger nord i fylket.

GLØD

Nettverket ble etablert før juni og 1. samling var i august. På møtene ble det diskutert hvordan vi skal jobbe i forhold til utfordringene i Nord-Trøndelag. Arbeidet blir å sette fokus gjennom ulike tiltak på å heve statusen for yrket – med ønske om ringvirkninger som økt søknad til yrket og at førskolelærere blir i jobben. Nå er neste delmål og bruke media i forbindelse med kampanjen VFSL.

Veiledning av nyutdannede førskolelærere

Fylkesmannen arrangerte et tverrfaglig samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag og KS og gjennomførte et arbeidsseminar med tema Nyutdannede førskolelærere og lærere. Fylkesmannen ønsket å bidra til erfaringsspredning mellom kommunene gjennom at to ulike kommuner med ulike innfallsvinkler fikk presentere sitt arbeid. Vi skulle ha ønsket og hatt flere deltakere fra administrasjonene i kommunen. De fleste tilstede var studenter fra Mentor-utdanningen, som gjerne er styrere i barnehagene.

Styrking av barnehagenes kompetanse på området språkstimulering for minoritetsspråklige førskolebarn og flerkulturell pedagogikk, i samarbeid med fagmiljøene.

I Nord-Trøndelag var det pr 20.01.12 registrert 353 barn i barnehage med en annen språk- og kulturbakgrunn enn norsk. I dette tallet er ikke barn som har svensk, dansk eller engelsk som morsmål regnet med. Det er 29 flere minoritetsspråklige barn i barnehage i 2012 enn for ett år siden.

Kommunene i Nord-Trøndelag har god oversikt som viser hvilke land de minoritetsspråklige barna kommer fra. Kommunene sier samtidig i spørreundersøkelsen at de ønsker mer kompetanse for å imøtekomme minoritetsspråklige barn på området språkstimulering og flerkulturell pedagogikk både på kommunalt nivå og på barnehagenivå.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har igangsatt pedagogiske nettverk i fylket. 7 nettverk med tilsammen 17 barnehager har som tema som å styrke barnehagenes kompetanse i språkstimulering og flerkulturelle tiltak.

På samling for kommunen som barnehagemyndighet (13 av 23 kommuner som møtte) ble kommunene utfordret

til å sette i gang tiltak for å møte følgende utfordringer:

Ser personalet på det språklige, kulturelle og religiøse mangfoldet blant barn, foreldre og personale som en *normaltilstand*, og bidrag til at mangfold er en naturlig del av hverdagen i barnehagen?

Ivaretar personalet barnas rett til å være annerledes i fellesskapet?

Blir behovene for tilrettelegging for barn med minoritetsbakgrunn organisert som en naturlig del av barnehagens ordinære virksomhet?

Er alle inkludert i barnehagens fellesskap – og man benytter ikke *vi og de* som kunstige barrierer mellom barn, foreldre og personale med majoritets- og minoritetsbakgrunn. Barn, foreldre og personale med majoritets- og minoritetsbakgrunn er en del av det flerkulturelle fellesskapet i barnehagen? (*Gjervan, Andersen og Bleka 2006*)

Barnehagen er den viktigste inkluderings- og språkopplæringsarenaen for minoritetsspråklige barn i førskolealder. (KD)

Barnehagen må støtte at barn bruker sitt morsmål og samtidig arbeide aktivt med å fremme barnas norskspråklige kompetanse. (Rammeplanen)

Kompleksiteten i form av språk, kultur og forståelser av barn og barndom er noe førskolelærerprofesjonen må forholde seg til og ta hensyn til i sitt daglige etiske virke.

Vi har årlige møter med NAFO (Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring) for å ha fokus på tiltak som kan styrke kompetanse i barnehagene.

Ny NAFO- barnehage i 2012 er Skoglyvegen barnehage i Namsos som i sitt arbeid over mange år har bred erfaring og kompetanse på feltet og som er en ressurs i spredningsarbeidet. Det er gitt midler til videreføring av et nettverk i samarbeid med Sannan barnehage og Barnas Hus på Steinkjer med et spesielt ansvar for kompetanseheving og om spredning av kompetanse til andre barnehager.

I samarbeid med HINT ble det arrangert fagdag med tema: «Minoritetsspråklige barn med særskilte behov eller språkvansker» med foreleser Sunil Loona, fra NAFO.

Det er også etablert et studium ved HINT «Kulturelt mangfold og læring».

Rapporten "Kulturelt mangfold i barnehager og skoler" er resultatet av et forskningsprosjekt hvor deltakernes utbytte av et kompetanseutviklingsprosjekt om inkludering og likeverdig opplæring i barnehager og skoler i Nord-Trøndelag ble undersøkt. (HINT, rapport nr. 81).

Informasjon og vurdering av hvordan det er lagt til rette for kompetanseutvikling i samiske barnehager/norskspråklige barnehager med samiske barn, og hvordan det samarbeides med Sametinget:

Hovedsatsingen i forhold til **kompetanseutvikling i samisk barnehage og norskspråklige barnehager med samiske barn**, er videreføring av et kompetansenettverk som har fungert i flere år. Dette nettverket er et samarbeid mellom Fylkesmennene i Nordland, Nord- og Sør-Trøndelag og høgskolen i Nord-Trøndelag. Nettverket er finansiert av midler fra FAD som tildeles Fylkesmannen i Nordland. Kompetansemidlene fra FAD har gjort det mulig å etablere strukturer og kontakt mellom HiNT – Fylkesmannen – kommuner – barnehager – Sametinget.

Det er gjennomført 3 samlinger i 2012. Tema har bl.a. vært sørsamiske sangskatter, sørsamisk mat, Sametinget og dets arbeid mot samiske barnehage tilbud og implementering av samisk i barnehagenes planer.

Nettverket består av deltakere fra alle tre fylkene, fra sørsamisk barnehage, fra norskspråklige barnehager med samiske barn og med representanter fra førskolelærerutdanningen. De aller fleste deltakerne kommer fra Nord-Trøndelag, og antallet øker for hvert kurs. På hver samling i 2012 deltok ca 10 deltakere fra Nord-Trøndelag. Det siste året har 7 barnehager vært representert.

Representanter fra den sørsamiske barnehagen har deltatt på de fleste samlingene. Fylkesmannen anser det som viktig at den sørsamiske barnehagen får tilbud om egne kompetansetiltak i tillegg da de i mange sammenhenger blir benyttet som en ressurs for de andre barnehagene. Et tilbud som kan bli aktuelt i 2013, er en studietur til Skottland for å se på opplæringa i gællisk. I samarbeid med det sørsamiske miljøet vil vi også diskutere andre muligheter.

I løpet av 2012 har kontakten med oppvekstansvarlig i Snåsa blitt styrket, bl.a. ved at hun deltar på planleggingsmøter og samlinger knyttet til det samiske på barnehageområdet.

Ved et tilbakeblikk på aktiviteten og innretningen i kompetansenettverket kan det synes som om det er gruppen norskspråklige barnehager som er best ivaretatt. Dette er noe vi må se nærmere på i 2013. Handlingsplan for samiske språk viser til særlige tiltak for styrking av lulesamisk og sørsamisk språk. Tiltak 26 i handlingsplanen sier at innholdet i kompetansesatsingen skal inneholde både kultur og språk. Innholdet i kompetansenettverket så langt har i stor grad dreid seg om informasjon og formidling av samisk kultur. Tiltak 26 i handlingsplanen viser til føringer som sier noe om metodikk og tiltak som gjør samisk språk synlig og levende for alle i barnehagen. Dette må vi se nærmere på i 2013.

En av deltakerne i kompetansenettverket som ble etablert i 2009 har vært ansatt ved Sametinget. Han deltar fremdeles i vårt nettverk. Det bidrar til en unik mulighet for **dialog og samarbeid med Sametinget**. I tillegg er representanter fra Sametinget med i nettverket som Fylkesmennene i de fem nordligste fylkene har på barnehageområdet. Samiske spørsmål er jevnlig tema på nettverksmøtene.

34.3 Andre satsingsområde

34.3 Andre satsingsområder

Fylkesmannen har veiledet, initiert og koordinert sentralt initierte tiltak i nasjonale handlingsplaner og på særskilte satsingsområder i forhold til kommunen som barnehagemyndighet, barnehageeiere og andre samarbeidspartnere og bidratt til at de ulike aktørene har ivaretatt sitt ansvar for relevante tiltak.

Fylkesmannen vurderer arbeidet som utført i samsvar med oppdraget, og at målet er nådd.

Rekruttering

Fylkesmannen har deltatt i likestilling- og rekrutteringsteamet i fylket.

Teamet arrangerte fagdag for menn med temaet boltrelek og lekeslåsning. Ca. 35 av fylkets mannlige ansatte deltok på samlingen som også tok sikte på å være en arbeidssamling med diskusjoner om mannens rolle og betydning for kvaliteten i barnehagen. FM viderefører dette tiltaket, da deltakerne ga klare tilbakemeldinger om at det er fint å treffes og få faglig påfyll.

Fylkesmannen har bidratt økonomisk til et prosjekt i regi av «Menn i Barnehagen» kalt «Mann for en dag». Resultatet har blitt at to barnehager som ikke har hatt mannlig ansatt, nå har ansatt en mann/eller bruker menn som vikarer. Flere barnehager ønsker nå å kunne delta i prosjektet. FM vil fortsette å støtte prosjektet økonomisk.

I tillegg har Nord-Trøndelag satt i gang med prosjektet lekesressurs i barnehagen. To kommuner med én barnehage hver deltar. Tilbakemeldinger fra guttene er svært positive og en sa bl. annet «jeg hadde tenkt å bli siv.ing., nå vil jeg bli førskolelærer!» FM vil utvide prosjektet med en barnehage lenger nord i fylket.

Utvikling av læringsmiljø som fremmer likestilling mellom jenter og gutter

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag gjennomførte samling i regi av DMMH, Kanvas og Likestillingssentret – «søt eller tøff- et fritt valg?» Kun 6 ansatte fra barnehagene i fylket deltok. Disse var svært fornøyd og kunne tenkt seg å jobbe videre med temaet i personalgruppa si. Etter ei uke fikk vi tilbakemeldinger på at temaet allerede var på dagsorden i en av barnehagene som deltok.

Som en følge av det lave oppmøtet, ble temaet satt på dagsorden på en samling for kommunen som barnehagemyndighet for å skape legitimitet og kunnskap for likestillingsarbeid i kommunens administrasjon. Flere har etter denne samlingen vist interesse for å avholde samlinger i egne kommuner på temaet. En region har gått sammen om å leie inn foredragsholder som skal holde samling om temaet for alle ansatte i barnehagene i regionen.

Fylkesmannen satte i gang nettverk mellom barnehager i 2011 hvor likestilling var ett av temaene for noen av nettverkene. Disse nettverkene ble videreført i 2012 og har nå fått kompetansemidler for å fortsette å jobbe med temaene. Vi så på samlinger for disse nettverkene at det å diskutere og reflektere rundt egen praksis gir kompetanseheving for deltakerne. Dette vil i alle fall prege barnehagen så lenge nettverket eksisterer og målet må

være at det skal bli implementert til å fungere når evt. nettverket oppløses.

Lokalt arbeid mot mobbing i barnehagen

Høgskolen i Nord-Trøndelag arrangerte i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag kompetansehevingskurs som etterutdanningstilbud til ansatte i barnehager med temaet Mobbing i barnehagen, med Høgskolelektor Kari Nergaard, som et ledd i *Kompetanse i barnehagen – Strategi for kompetanseutvikling i barnehagesektoren (2007–2010)*. 26 deltakere deltok på kurs i Overhalla 20.3. og 21 deltakere på Steinkjer 21.3.2011.

Spørreundersøkelsen viser at barnehagene driver forebyggende arbeid ved å styrke barnas sosiale kompetanse og motarbeide alle former for mobbing og utestengning. Dette gjøres gjennom inkludering i et fellesskap, vennskap og lek med jevnaldrende som styrker barnas sosiale kompetanse og personlige utvikling og allmenne velvære. Noen kommuner refererer til at barnehagene bl.a. tar i bruk ulike program som Steg for Steg, De utrolige årene, Elle- Melle, Kvello-prosjektet, Start og LØFT-satsing i dette arbeidet.

Det er etablert nettverk med mobbing som et av satsningsområdene og det gjennomføres kompetanseheving hos personale. Det vises også til at det er et stort fokus på barns sosiale kompetanse, barns medvirkning står sentralt og det vises til barnehagens arbeid med pedagogisk dokumentasjon.

Metoden “helhet og sammenheng” ble valgt i arbeidet med å stimulere til **tverrfaglig og tverretatlig samarbeid og nettverk** mellom kommunene, barnehageeiere, universitet/høgskoler og andre aktuelle organisasjoner og fagmiljøer.

Det har det siste året foregått mye internt arbeid for å styrke tverrfaglig og tverretatlig samarbeid.

Gjennom år har vi hatt samarbeid mellom barnehage og barneverntjenesten som et satsingsområde. På ulike måter vises det i vårt arbeid at dette området er ett vi har spesiell oppmerksomhet på. Internt hos Fylkesmannen har vi etablert en “Barn- og ungeoval” med deltakere fra flere avdelinger. Dette arbeidet vil fortsette i 2013.

Ett av tiltakene i 2012 var gjennomføring av en tverrfaglig samling med representanter fra ulike etater i kommunene. En konferanse ble arrangert i juni 2012. Der var 73 deltakere og 14 kommuner representert i tillegg til HiNT, NAV m.fl.

Dette arbeidet er bl.a. fulgt opp ved at det ble invitert bredt til et “Rådslag”. Alle mulige foreninger, interesseorganisasjoner m.m. ble invitert til et møte hvor utfordringer og muligheter i Nord-Trøndelag ble bragt fram. Dette dannet grunnlaget for planlegging av en hel dag viet barn og unge i Nord-Trøndelag på Fylkesmannens årlige nyttårskonferanse for ordførere, rådmenn m.fl. Dette arbeidet vil bli fulgt opp i 2013.

En annen måte vi har arbeidet med dette området, er å få tak i hva som skjer i den enkelte kommune og spre disse erfaringene. Mange kommuner arbeider aktivt med Kvello-modellen, og andre driver samarbeidet barnehage-barnevern på andre måter. En måte vi har fått del i noe av praksisen i kommunene, er via tilsyn.

De siste årene har § 22 opplysningsplikt til barneverntjenesten vært ett av de områdene vi har ført tilsyn med. I forbindelse med tilsyn ble kommuner bedt om å fortelle om sine rutiner for å påse at barnehagene er kjent med denne lovbestemmelsen.

- Hvordan sikrer kommunen at barnehagene overholder sin opplysningsplikt til barnevernet?
- Hvordan fører kommunen tilsyn med at alle ansatte i barnehagene har fått kunnskap om hva opplysningsplikten innebærer?

Når en ser på erfaringene med tilsyn i perioden 2010- 2012, kan følgende sammenfattes:

5 av 8 kommuner hadde avvik i forhold til § 22.

Tema fra tilsynet er presentert i Fagrapport 2012 og tatt opp på ulike samlinger med kommunene. Dette arbeidet vil bli videreført i 2013.

Hvordan det er lagt til rette for kvalitetsutvikling i samiske barnehager, og hvordan det samarbeides med Sametinget, vises det til 34.3.

Ressursrapportering

Av dette utgjør kr. 1.109.690,- godtgjørelse til sensorer. Resten av tallene er kontrollert og ikke funnet noe vesentlig feil.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 1 468 574,38	kr 0,00
31.4 Informasjon og veiledning	kr 925 320,60	kr 0,00
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl.prøver	kr 443 612,46	kr 1 127 141,59
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 276 160,06	kr 0,00
32.2 Kompetanseutvikling	kr 752 690,55	kr 420 716,46
32.3 Skoleporten	kr 58 159,57	kr 0,00
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 1 090 115,73	kr 0,00
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 291 276,78	kr -18,77
33.2 Klagesaksbehandling	kr 130 633,30	kr -18,77
33.4 Tilsyn	kr 745 731,80	kr -18,77
33.5 Kontroll av årsmelding og årsregnskap	kr 0,00	kr 0,00
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 142 873,53	kr 91 362,06
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 568 388,76	kr 14 814,25
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KD	kr 280 249,98	kr 0,00
Sum:	kr 7 173 787,00	kr 1 653 978,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagesaksbehandling etter barnevernloven

Kommunene

Nord-Trøndelag har i alt 10 barnevernstjenester som ivaretar de 23 kommunene, herunder 5 interkommunale tjenester. To av de interkommunale tjenestene består av kommuner fra både Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag. Fylkesmannen registrerer fortsatt at det er store utfordringer innenfor flere områder innenfor dette området. Særlig er det en bekymringsfull utvikling i forhold til fristoversittelser og oppfølging av barn i fosterhjem. Kommunenes oppfølging av barn i fosterhjem er tilsynsystema for et landsomfattende tilsyn i 2013 og 2014, og fylkesmannen vil gjennom tilsynet få bedre oversikt på hvordan kommunene utfører denne viktige oppgaven. Fylkesmannen registrerer gjennom kontakt med familier og barnevernets samarbeidspartnere at tjenesten kan oppleves lite tilgjengelig, noe som også utfordrer muligheten til samarbeid på tvers av ulike tjenester og fagområder.

Det er særlig en større tilsynssak i Midtre Namdal Samkommune som har fått stor oppmerksomhet i 2012. Den omhandler svært mange barn og strekker seg over flere år. Alvorligheten og kompleksitetene er stor og har medført at Fylkesmannen har brukt store ressurser for å følge opp denne saken, nødvendig men krevende.

Fylkesmannen har i 2012 arbeidet aktivt med å sette fokus på barn og unge, noe som blant annet resulterte i at vi brukte en dag på nyttårskonferansen i 2013 (møteplass for alle ordførere, rådmenn og andre samfunnsaktører) til ett bredt barn og unge fokus. Dette har bl.a resultert i at kommunene nå har satt fart i arbeidet med etablering av en felles barnevernsvakt. Fylkesmannen har også i 2012 tatt initiativ til oppstart av en egen lederopplæring for barnevernet. Denne tar til i mars 2013 og Høgskolen i Nord-Trøndelag er faglig ansvarlig for studiet.

Institusjonene

Det store bildet er at Fylkesmannen opplever at beboerne ved institusjonene får god omsorg og oppfølging. I enkelttilfeller har vi imidlertid sett at det er uheldige forhold, noe som har blitt tatt opp med den enkelte institusjon. I noen få enkelttilfeller har vi også erfart at ungdommer ikke har hatt tilbud om skole eller tilsvarende på dagtid. Det er svært uheldig, noe vi har påpekt overfor den aktuelle institusjonen og skoleeier fylkeskommunen. Ved noen tilsynsbesøk har vi avdekket at plasseringsvedtakene ikke er godt nok kjent blant

ansatte. Det samme ser vi også i forhold til tiltaks- og handlingsplaner. Fylkesmannen forutsetter at dette blir rettet og fulgt opp av ledelsen ved den enkelte institusjon. Revidert rettighetsforskrift har vært gjeldende fra mars 2012, og fylkesmannen har deltatt i arbeidet med revideringen. Institusjonene fikk opplæring i forskriftens nye bestemmelser i regi av Bufetat høsten 2012. Antallet påklagde tvangsprotokoller ved institusjonene har gått betydelig ned fra 2011 til 2012.

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Tilsynssak er en sak hvor Fylkesmannen har vurdert at mottatt informasjon krever tilsynsmessig oppfølging.

Tilsynssaker etter barnevernloven, jf § 2-3, fjerde ledd i 2012:

Ikke avsluttede saker ved utgangen av 2011	12 (16)
Innkommne saker i 2012	48
Behandlede saker i 2012	29
Saker i 2012 konkludert med lovbrudd	13
Ikke avsluttede saker utgangen av 2012	28

Flere av klagesakene som er innsendt til fylkesmannen har flere klagepunkt. I noen saker kan det være lovbrudd i forhold til enkelte klagepunkt, i andre ikke. Fylkesmannen rapporterte om 16 saker som ikke var avsluttet ved utgangen av 2011. Sakene var behandlet, men ikke registrert inn på rapporteringstidspunktet. Tre saker registrert inn i 2011 er ikke blitt oppstartet som tilsynssaker.

41.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn som systemrevisjon i to kommuner, Verdal og Verran. Tilsynene inngikk i det landsomfattende tilsynet rettet mot kommunenes arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak til hjemmeboende barn, initiert av Statens helsetilsyn.

Det ble funnet brudd på krav utledet av lov eller forskrift i begge de gjennomførte tilsynene. Eksempler på lov- og/eller forskriftsbrudd er: barn får ikke muligheten til å medvirke ved undersøkelse og evaluering og manglende faglige vurderinger om hjelpetiltakets effekt. Avvikene settes i sammenheng med manglende styring av tjenestens arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak. Viser for øvrig til egne rapporter fra disse tilsynene.

Institusjonene

Inst.navn	Systemrev	Individtilsyn	samtaler	Ant.beboere
Aleris Meråker	0	2	4	8
Bakkan	1	4	9	14
Karienburg	1	2	8	10
Rostad	1	2	19	26
Stjørdal U senter	1	4	7	23
SUM	5	16	55	90

Aleris Meråker ble lagt ned i mai 2012. Sømmårfjøsbakkan hadde ikke beboere i 2012, og avsluttet institusjonsvirksomheten høsten 2012 og ble beredskapsheim.

Tilsyn med omsorgssentre for foreldre og barn:

Nord-Trøndelag har ett senter for foreldre og barn, Aglo Familiesenter eid og drevet av Kirkens sosialtjeneste. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag gjennomførte regionale tilsyn sammen med Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal i de til sammen tre sentrene i regionen. Det ble ikke funnet avvik ved noen av sentrene. Viser for øvrig til egne rapporter fra disse tilsynene.

Rettigheter og bruk av tvang i institusjonene:

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har som praksis at hver enkelt tvangsprotokoll gjennomgås når den kommer inn. Dersom beboeren ønsker å påklage tvangsbruken, anfører institusjonen det i protokollen. I noen tilfeller tar Fylkesmannen direkte kontakt med klager for å få ytterligere belyst saken. Eksempelvis ber vi også institusjonen om å fremlegge for eksempel. dagrapporter for å belyse hva som har skjedd; før, under og etter tvangsbruken.

I 2012 er det totalt kontrollert til sammen 164 protokolleringer og vedtak. Fylkesmannen mottok seks påklagede tvangsprotokoller, hvorav en klage ble trukket tilbake. Av de resterende seks var fire behandlet ved utgangen av 2012. Utfallet av vår behandling var medhold i en klage, de øvrige ble det følgelig ikke gitt medhold.

41.3 Klagesaker

Klager på enkeltvedtak

I 2012 registrerte fylkesmannen seks klager på enkeltvedtak gjort av barnevernstjenesten i 2012. I alt 7 saker ble behandlet, av disse var to saker fra 2011. I fire av de behandlede sakene ble kommunens vedtak stadfestet.

41.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen har på grunnlag av gjennomgåtte fristskjema fra barneverntjenesten fått kunnskap om fristoversittelser i 22 av 23 kommuner. Våren 2012 tok fylkesmannen kontakt med kommunene i Nord-Trøndelag for å få nærmere klarhet i årsakene til blant annet fristoversittelsene og et relativt høyt antall barn med manglende oppfølging og planer. Fylkesmannen har også fulgt opp kommuner gjennom råd og veiledning, jf. forskrift om mulkt etter barnevernloven. Prosentandelen fristoversittelser første halvår 2012 var på vel 32 %. Andre halvår har over 35 % av sakene fristbrudd ved undersøkelser. Dette er en utvikling som skiller seg fra de fleste andre fylkene, der fristoversittelsene går ned. Arbeidet med å få ned antall fristoversittelser vil fortsette i 2013.

Resultatområde 73.1 Klager på økonomisk stønad og kvalifiseringsprogrammet etter I

Fylkesmannen har behandlet 84 klagesaker i 2012, mot 74 foregående år. Av disse ble 79 saker stadfestet, 18 opphevet og sendt tilbake for ny behandling, mens 9 ble omgjort. Klagene kommer i hovedsak fra de største kommunene i fylket.

NAV-kontorene har fortsatt et forbedringspotensiale når det gjelder behandling av saker etter lov om sosiale tjenester i NAV, noe fylkesmannen ser gjennom klagebehandling og tilsyn. Vi legger imidlertid til grunn at den omfattende opplæringen som ble gjennomført i alle fylkets NAV-kontor i 2012 har styrket kompetansen vesentlig, og at dette kommer til å gi effekt i form av bedre saksbehandling.

Opplæring i rundskriv til lov om sosiale tjenester i NAV, trinn 1, ble gjennomført høsten 2012 i nært samarbeid med NAV fylke som også deltok i opplæringen. Vi gikk bredt ut når det gjelder deltagelse, og ledere på alle nivå og øvrige ansatte deltok på samme opplæringsarena. I opplæringen hadde vi spesiell fokus på formålsbestemmelsen, forsvarlighetskravet, kartlegging, individuelle vurderinger og Barn og Unge. Erfaringer og kunnskap fra tilsyn og klagebehandling ble flettet inn i opplæringen ut fra de spesielle utfordringer det enkelte område har. Hver samling ble etterfulgt av en evaluering, som viste at deltakerne gjennomgående har vært svært fornøyd med opplæringen.

Vi ser fram til å starte opp med trinn 2 i opplæringen, som skal skje høsten 2013.

Råd og veiledning skjer kontinuerlig – i hovedsak via telefon, men også via E-post og besøk til kontoret og dreier seg om henvendelser både fra enkeltpersoner, kommuner og NAV-kontor.

Som oppfølging av de 4 tilsyn som ble gjennomført etter Lov om sosiale tjenester har fylkesmannen også gitt råd og veiledning med utgangspunkt i de funn som ble gjort ved tilsynene.

Fylkesmannen har mange og ulike møtearenaer med kommunene, gjennomfører kommunebesøk og deltar på samlinger med rådmenn, ordførere og KS. Ved slike anledninger formidles kunnskap og erfaringer, samt gis informasjon om status, føringer og beslutninger knyttet til NAV.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

Se nedenfor.

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen har i 2012 ikke gjennomført formelle hendelsesbaserte tilsynssaker på dette området men vi har hatt flere henvendelser knyttet til bl.a. nødhjelp og midl i kontakt med NAV for å formidle hvordan lovverket er å forstå på området. Vi har også hatt flere henvendelser knyttet til kvalifiserings å sikre at de praktiserer lovbestemmelsene korrekt.

74.2 Planlagt tilsyn

I tråd med helsetilsynets målkrav ble det i 2012 ført tilsyn med 4 NAV-kontor (Lierne, Stjørdal, Grong, Verdal) på tema 'Søknader om økonomisk stønad fra personer med forsørgeransvar for barn'. Ved NAV Lierne ble det ikke funnet avvik. De øvrige hadde 1-2 avvik knyttet til mangelfulle kartlegginger og/eller vurderinger av barnas situasjon når foresatte søkte om hjelp. Alle avvik er i ettertid rettet, og NAV-kontorene melder at tilsynet har vært nyttig og har bidratt til økt bevissthet rundt barnas behov. Det er også FMs vurdering.

74.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen følger med på utviklingen i livsoppholdsnormene i de enkelte kommuner. Vi har i 2012 gjennomført en omfattende kartlegging av nivået på livsoppholdssatene, praktisering av disse og hvordan revidering av disse skjer. Fylkesmannen vil følge opp dette årlig for å sikre å ha god kjennskap til dette området.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenestene

Se nedenfor.

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen fikk inn 98 nye saker i 2012, noe som er en økning med 11 saker fra 2011 på. 85 saker gikk ut, av disse sakene ble 13 avsluttet gjennom lokal avklaring og uten videre tilsynsmessig oppfølging. Vi behandlet dermed 72 saker med en median saksbehandlingstid på 3,9 måneder, noe som er godt innenfor det kravet som er satt.

Vi gikk ut av året med en restanse på 35 saker.

Vi har gjennom året hatt fokus på å kontinuerlig forbedre rutinene for saksbehandlingen gjennom blant annet en raskere oppstart samt være mer fokusert på tverrfaglig vurdering av saker før oppstart for å sikre at vi etterspør de rette elementene første gang overfor virksomhetene.

82.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen forsøkte for første gang å trekke med en hel kommuneregion i et tilsyn (nettverkstilsyn), der vi hadde formøte med alle 5 kommuner i regionen og informerte om vårt tilsyn. Dette var del av det landsomfattende tilsynet med pasient- og brukerrettighetslovens kap 4 A. En kommune var tilsynsobjekt og fikk dermed en "ekstern revisjon" fra fylkesmannen. De andre 5 skulle gjennomføre en "intern revisjon" med basis i kriteriene for tilsynet. Så skal vi gjennomføre en samling med alle 5 kommunene i januar 2013, der tilsynskommunen legger frem resultatet av tilsynet og sin jobb knyttet til dette, mens de andre 4 kommunene legger frem resultatet av sin interne gjennomgang av rutiner og oppfølging/ forbedring av dette fagområdet.

Vi gjennomførte to tilsyn på kapittel 4 A, og fylte dermed ikke kravet i oppdragsbrevet til antall tilsyn på dette fagområdet. Dette skyldes interne omprioriteringer av ressursbruk i avdelingen for å opprettholde en minste forsvarlig saksbehandling på hendelsesbaserte tilsynssaker og rettighetsklager.

Vi gjennomførte fire stikkprøvetilsyn med avlastning og to systemrevisjoner på fagområdet ernæring. Vi gjennomførte vi tre tilsyn med kapittel 9 i helse- og omsorgstjenesteloven.

Regionale tilsyn gjennomføres i samarbeid med de to andre fylkene i Midt-Norge. Temaet for det landsomfattende tilsynet var henvisninger til kreftbehandling. Dette ble gjennomført ved begge sykehusene i fylket. Det var videre to selvvalgte tema for tilsyn med helseforetak, der et sykehus fikk tilsyn både med oppfølging av reumatologiske pasienter samt et tilsyn med røntgenavdelingen.

Som ledd i Eldretilsynet ble det også i 2012 gjennomført planlagt tilsyn med omsorgstjenester i 4 kommuner. Tilsynet omfattet, som i to foregående år, kommunens saksbehandling på området avlastning til personer som har tyngende omsorgsoppgaver. Tilsynet viste at det fortsatt er mange utfordringer knyttet til forvaltningen av denne ordningen, både hva angår forståelsen av lovverket og selve saksbehandlingen. □

82.3 Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

Vi har behandlet 66 klager etter pasient- og brukerrettighetsloven i 2012. Disse fordeler seg med 14 klager på syketransport, 18 klager på nødvendig helsehjelp og 36 klager på andre områder innen helse og omsorg.

Kravet er at alle saker som gjelder syketransport skal være ferdigbehandlet innen 3 måneder. Dette kravet greide vi å oppfylle.

På andre rettighetsklager innen helse og omsorg skal 90 % av sakene ha en saksbehandlingstid på under 3 måneder. Vi ligger på omkring 75 % og fyller dermed ikke kravet til saksbehandlingstid på rettighetsklager.

En enkel analyse av rettighetsklagene viser at det kommer en god del klager på avslag på spesialisert rehabilitering. Ofte stadfester fylkesmannen vedtakene, noe som tilsier at den tjenesten pasientene har søkt om ikke dreier seg om spesialisert rehabilitering. Det betyr videre at denne rehabiliteringen burde vært tilbudt av kommunene, men tilbudet i kommunene er ikke godt nok utbygd for å dekke denne etterspørselen.

Vi gikk ut av året med en restansesituasjon på 8 saker. Videre ser vi at det er stor variasjon i kvaliteten i saksbehandlingen i kommunene, og dette krever en ny oppfølging med opplæring, råd og veiledning i 2013, noe som vil være en prioritert oppgave fra fylkesmannen.

82.9 Andre oppdrag

§ 3-3 meldinger

Fylkesmannen mottok 59 § 3-3 meldinger fra spesialisthelsetjenesten i løpet av første halvår 2012. Fra 1. juli ble som kjent denne oppgaven overført til nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

Kommunene

Nord-Trøndelag har i alt 10 barnevernstjenester som ivaretar de 23 kommunene, herunder 5 interkommunale tjenester. To av de interkommunale tjenestene består av kommuner fra både Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag. Fylkesmannen registrerer fortsatt at det er store utfordringer innenfor flere områder innenfor dette området. Særlig er det en bekymringsfull utvikling i forhold til fristoversittelser og oppfølging av barn i fosterhjem. Kommunenes oppfølging av barn i fosterhjem er tilsynsystemet for et landsomfattende tilsyn i 2013 og 2014, og fylkesmannen vil gjennom tilsynet få bedre oversikt på hvordan kommunene utfører denne viktige oppgaven. Fylkesmannen registrerer gjennom kontakt med familier og barnevernets samarbeidspartnere at tjenesten kan oppleves lite tilgjengelig, noe som også utfordrer muligheten til samarbeid på tvers av ulike tjenester og fagområder.

Det er særlig en større tilsynssak i Midtre Namdal Samkommune som har fått stor oppmerksomhet i 2012. Den omhandler svært mange barn og strekker seg over flere år. Alvorligheten og kompleksitetene er stor og har medført at Fylkesmannen har brukt store ressurser for å følge opp denne saken, nødvendig men krevende.

Fylkesmannen har i 2012 arbeidet aktivt med å sette fokus på barn og unge, noe som blant annet resulterte i at vi brukte en dag på nyttårskonferansen i 2013 (møteplass for alle ordførere, rådmenn og andre samfunnsaktører) til ett bredt barn og unge fokus. Dette har bl.a resultert i at kommunene nå har satt fart i arbeidet med etablering av en felles barnevernsvakt. Fylkesmannen har også i 2012 tatt initiativ til oppstart av en egen lederopplæring for barnevernet. Denne tar til i mars 2013 og Høgskolen i Nord-Trøndelag er faglig ansvarlig for studiet.

Institusjonene

Det store bildet er at Fylkesmannen opplever at beboerne ved institusjonene får god omsorg og oppfølging. I enkelttilfeller har vi imidlertid sett at det er uheldige forhold, noe som har blitt tatt opp med den enkelte institusjon. I noen få enkelttilfeller har vi også erfart at ungdommer ikke har hatt tilbud om skole eller tilsvarende på dagtid. Det er svært uheldig, noe vi har påpekt overfor den aktuelle institusjonen og skoleeier fylkeskommunen. Ved noen tilsynsbesøk har vi avdekket at plasseringsvedtakene ikke er godt nok kjent blant ansatte. Det samme ser vi også i forhold til tiltaks- og handlingsplaner. Fylkesmannen forutsetter at dette blir rettet og fulgt opp av ledelsen ved den enkelte institusjon. Revidert rettighetsforskrift har vært gjeldende fra mars 2012, og fylkesmannen har deltatt i arbeidet med revideringen. Institusjonene fikk opplæring i forskriftens nye bestemmelser i regi av Bufetat høsten 2012. Antallet påklagde tvangsprotokoller ved institusjonene har gått betydelig ned fra 2011 til 2012.

41.1 Tilsynssaker etter barnevernloven

Tilsynssak er en sak hvor Fylkesmannen har vurdert at mottatt informasjon krever tilsynsmessig oppfølging.

Tilsynssaker etter barnevernloven, jf § 2-3, fjerde ledd i 2012:

Ikke avsluttede saker ved utgangen av 2011	12 (16)
Innkommne saker i 2012	48
Behandlede saker i 2012	29
Saker i 2012 konkludert med lovbrudd	13
Ikke avsluttede saker utgangen av 2012	28

Flere av klagesakene som er innsendt til fylkesmannen har flere klagepunkt. I noen saker kan det være lovbrudd i forhold til enkelte klagepunkt, i andre ikke. Fylkesmannen rapporterte om 16 saker som ikke var avsluttet ved utgangen av 2011. Sakene var behandlet, men ikke registrert inn på rapporteringstidspunktet. Tre saker registrert inn i 2011 er ikke blitt oppstartet som tilsynssaker.

41.2 Systemrevisjoner i kommunene

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn som systemrevisjon i to kommuner, Verdal og Verran. Tilsynene inngikk i det landsomfattende tilsynet rettet mot kommunenes arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak til

hjemmeboende barn, initiert av Statens helsetilsyn.

Det ble funnet brudd på krav utledet av lov eller forskrift i begge de gjennomførte tilsynene. Eksempler på lov- og/eller forskriftsbrudd er: barn får ikke muligheten til å medvirke ved undersøkelse og evaluering og manglende faglige vurderinger om hjelpetiltakets effekt. Avvikene settes i sammenheng med manglende styring av tjenestens arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak. Viser for øvrig til egne rapporter fra disse tilsynene.

41.2 Tilsyn med barneverninstitusjonene

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn som systemrevisjon i to kommuner, Verdal og Verran. Tilsynene inngikk i det landsomfattende tilsynet rettet mot kommunenes arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak til hjemmeboende barn, initiert av Statens helsetilsyn.

Det ble funnet brudd på krav utledet av lov eller forskrift i begge de gjennomførte tilsynene. Eksempler på lov- og/eller forskriftsbrudd er: barn får ikke muligheten til å medvirke ved undersøkelse og evaluering og manglende faglige vurderinger om hjelpetiltakets effekt. Avvikene settes i sammenheng med manglende styring av tjenestens arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak. Viser for øvrig til egne rapporter fra disse tilsynene.

Institusjonene

Inst.navn	Systemrev	Individtilsyn	samtaler	Ant.beboere
Aleris Meråker	0	2	4	8
Bakkan	1	4	9	14
Karienburg	1	2	8	10
Rostad	1	2	19	26
Stjørdal U senter	1	4	7	23
SUM	5	16	55	90

Aleris Meråker ble lagt ned i mai 2012. Sømmårfjøsbakkan hadde ikke beboere i 2012, og avsluttet institusjonsvirksomheten høsten 2012 og ble beredskapsheim

Tilsyn med omsorgssentre for foreldre og barn:

Nord-Trøndelag har ett senter for foreldre og barn; Aglo Familiesenter eid og drevet av Kirkens sosialtjeneste. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag gjennomførte regionale tilsyn sammen med Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal i de til sammen tre sentrene i regionen. Det ble ikke funnet avvik ved noen av sentrene. Viser for øvrig til egne rapporter fra disse tilsynene.

Klager på enkeltvedtak

I 2012 registrerte fylkesmannen seks klager på enkeltvedtak gjort av barnevernstjenesten i 2012. I alt 7 saker ble behandlet, av disse var to saker fra 2011. I fire av de behandlede sakene ble kommunens vedtak stadfestet.

Rettigheter og bruk av tvang i institusjonene:

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har som praksis at hver enkelt tvangsprotokoll gjennomgås når den kommer inn. Dersom beboeren ønsker å påklage tvangsbruken, anfører institusjonen det i protokollen. I noen tilfeller tar Fylkesmannen direkte kontakt med klager for å få ytterligere belyst saken. Eksempelvis ber vi også institusjonen om å fremlegge for eksempel. dagrapporter for å belyse hva som har skjedd; før, under og etter tvangsbruken.

I 2012 er det totalt kontrollert til sammen 164 protokolleringer og vedtak. Fylkesmannen mottok seks påklagede tvangsprotokoller, hvorav en klage ble trukket tilbake. Av de resterende seks var fire behandlet ved utgangen av 2012. Utfallet av vår behandling var medhold i en klage, de øvrige ble det følgelig ikke gitt medhold.

Resultatområde 42 Familierett

Se nedenfor

42.1 Ekteskapsloven

Fylkesmannen innvilget 253 søknader om separasjon og 269 søknader om skilsmisse i 2012. Vi ga 1 avslag på søknad om skilsmisse.

Vi mottok og innvilget 1 søknad om tillatelse til å inngå ekteskap før fylte 18 år.

Vi mottok og behandlet 6 søknader om skiftefritak i 2012. 3 ble innvilget og 3 avslått.

Vi mottok ingen klager på folkeregisterets vedtak i 2012.

42.2 Anerkjennelsesloven

Fylkesmannen mottok i 2012 25 søknader om godkjenning av utenlandske skilsmisser. Av disse ble 23 godkjente og 2 avslått.

42.3 Barneloven

Fylkesmannen godkjente 23 utenlandske skilsmisser i 2012. 2 søknader om godkjenning ble avslått.

42.4 Veiledning og informasjon

Har veiledet kommuner og enkeltpersoner om regelverk, hovedsakelig pr. telefon.

Resultatområde 43 Førre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilb

Alle kommunene i Nord-Trøndelag har hatt avtale med krisesenteret på Verdal i perioden 2010-2012.

KS har i 2012 gjennomført en utredningsprosess med hensyn til egnet driftsmodell og lokalisering av et framtidig krisesenter i Nord-Trøndelag. Fylkesmannen har deltatt i en referansegruppe med tanke på framtidig etablering, våren 2012. Hvilken konklusjon KS har tatt er ikke kjent for FM ved utgangen av 2012.

Når det gjelder tilsyn med krisesentertilbudet i Nord-Trøndelag, har ikke fylkesmannen gjennomført tilsyn i 2012.

Resultatområde 44 Familievern

Fylkesmannen skal gjennomføre tilsyn med Familievernkontorene hvert 3. år, og siste tilsyn ble gjennomført senhøsten 2010.

Fylkesmannen har mottatt 1 klage fra brukere av familievernkontorene i 2012.

Resultatområde 45 Barn og Unge

Fylkesmannen har en utstrakt kontakt med barneverntjenestene for råd og veiledning. Henvendelsene avspeiler at de har kompliserte problemstillinger å forholde seg til, noe som krever høy juridisk og barnevernfaglig kompetanse for å løse. Klagesaker viser at det er behov for mer systematisk oppfølging med råd og veiledning til kommunene for å bedre kvaliteten i saksbehandlingen, og forhåpentligvis minske veksten i klagesaker.

Nord-Trøndelag skiller seg ut i forhold til utviklingen i resten av landet hva gjelder fristbrudd i barnevernet. Denne utviklingen er bekymringsverdig. Fylkesmannen vurderer det slik at det må til en bred innsats, hvor fokus også settes på ledelse, system og struktur. Fylkesmannen har derfor initiert en lederutdanning for ledere i barnevernet som gjennomføres i 2013 i samarbeid med HINT.

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

- Fylkesmannen har i det daglige løst oppgaven med å besvare større og mindre henvendelser over telefon og e-post. Hovedsakelig gjelder henvendelsene juridiske bestemmelser og utøvelse av faglig skjønn.
- Fylkesmannen merker seg at en del av henvendelsene er av komplisert karakter, og at det er en tendens til flere henvendelser der familier har tilhold i flere land enn Norge. Sistnevnte saker er krevende for både kommunen og fylkesmannen, og det kan ta tid å finne gode løsninger.
- Det har vært avholdt fire nettverkssamlinger med barnevernlederne i fylket. Tema ved samlingene har blant annet vært barnevernets rolle ved foreldrekonflikter, fosterhjemmsforskrift, tilsyn i 2012 og 2013, barnevernets kontakt med media og statistikk fra fylkesmannen og fylkesnemnda. Ved to av samlingene har en større tilsynssak vært tema, med den hensikt å informere og besvare spørsmål.
- Ved samlingene har det vært benyttet innledere som fylkesnemndsleder, rådmann, samarbeidsinstanser fra helse og interne innledere fra kommunene og Fylkesmannen.
- Det ble i løpet av året opprettet en nettverksgruppe bestående av institusjonslederne i barnevernet i fylket. Denne gruppa hadde ett møte, og vil fortsette virksomheten i 2013.
- Fylkesmannen har hatt samarbeidsmøter med KS og med Bufetat. Barnevernvakt har vært ett av flere tema for diskusjon. Fylkesmannen har i høst planlagt at barn og unge skal være tema for en av dagene ved fylkesmannens nyttårskonferanse i januar 2013.
- Oppmerksomheten fra media har økt i de tidene det foreligger halvårsrapportering fra kommunalt barnevern, men også enkelte tilsynsrapporter fra institusjonene blir gitt oppmerksomhet.
- Høsten 2012 har spesielt en tilsynssak fått stor dekning i en av de lokale avisene, og noe i NRK radio. Saken har vært fulgt over tid, og både kommunen, barneombudet og Fylkesmannen har gitt uttalelser. Fylkesmannen opplever at dekningen har vært saklig og ryddig.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen behandlet fem søknader om fritak for taushetsplikt, sakene gjaldt både innsyn i dokumenter og føring av vitner. Av disse var det en straffesak, resten sivile saker.

45.3 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag mottok kr. 40.000 i prosjektmidler i 2012 fra BLD. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal har sammen med RVTS, Bufetat Midt-Norge og IMDI, arrangert den årlige konferansen om temaet i vår region.

IMDI har fått en sterkere rolle i alle landets regioner med tanke på utvikling av teoretisk og praktisk kompetanse i arbeidet med utfordringen rundt kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. Fylkesmannen vurderer dette som en styrke for det arbeidet som skal gjøres framover.

Samme gruppe som nevnt ovenfor har også deltatt i et utviklingsnettverk med tanke på å få til gode tjenestetilbud for denne gruppen som trenger bistand fra det offentlig både på kort og lang sikt.

I 2012 innvilget Fylkesmannen kr. 10.000,- i støtte til kompetanseheving for "Migrasjonshelsenettverket" i Nord-Trøndelag, hvor alle helsesøstre som jobber med flyktninger/asylsøkere deltar.

Både "Migrasjonshelsenettverket" og Fylkesmannen vurderer en slik økonomisk støtte som viktig slik at arbeidet med kompetanseutvikling blir kontinuerlig, noe som har vist seg å gi god effekt i vårt fylke.

45.4 Biologisk opphav

Fylkesmannen behandlet 4 saker om biologisk opphav i 2012.

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

Fylkesmannen videreførte øremerkede midler til 10,4 stillinger fra 2011, og fordelte midler til 1,9 nye stillinger i 2012. De nye stillingene ble delt mellom Leka, Verran og Flatanger kommune som ble valgt ut fra kriteriet; lavt bemannede kommuner. Etter tildelingen er det kun Verran kommune som nå har mindre enn fem stillingshjemler i barneverntjenestene i fylket. Leka og Flatanger inngår i interkommunale tjenester.

I følge kommunenes rapportering er fortsatt en del midler øremerket til kompetansehevinge fra 2011 under anvendelse.

Resultatområde 46 Universell utforming

Pilot-fylke satsingen er et samarbeid mellom Fylkesmannen og Nord-Trøndelag fylkeskommune (2009-2012). I 2012 har prosjektet arbeidet i tråd med føringer fra Miljøverndepartementet og den reviderte prosjektplanen som ble godkjent av fylkesrådet i Nord-Trøndelag fylkeskommune. Prosjektleder har arbeidet i 50 % stilling 2012. Det er rekruttert tre foregangskommuner i fylket, som hver har fått 50 000 kroner fra MD. Det ble valgt å gi de tre bykommunene som ennå ikke er med i K1-sastingen tilbudet, Namsos, Steinkjer og Nærøy. Midlene skal i all hovedsak gå til utviklings- og koordineringsoppgaver eller planlegging og kompetanseheving. Det er fra før 6 pilot-/ressurskommuner i Nord-Trøndelag. Aktiviteten varierer noe, men kommunene er med på å øke fokuset på at Nord-Trøndelag har oppnådd K1- målet om at fylkene og 25 % av kommunene bør aktivt med det nasjonale utviklingsprosjektet innen 2015. Prosjektleder har informert om universell utforming og pilot-fylke arbeidet internt ved de ulike avdelingene hos Fylkesmann og Nord-Trøndelag fylkeskommune. Det var en egen kampanje på Fylkesmannens intranett i en drøy måned. I denne perioden stod en "rollup" med informasjon om universell utforming og pilotfylket Nord-Trøndelag sentralt plassert i foajéen. Kampanjen ble avsluttet med en uhøytidelig quiz og trekning av en universelt utforma premie. I forhold til K4 i handlingsplanen; *Bidra til at regionale utviklingsmidler kan gå til investeringer og planlegging i tråd med uu* - Universell utforming er løftet opp som et sentralt perspektiv i RUP (regionalt utviklingsprogram i Nord-Trøndelag).

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

47.1 Statborgerseremonier

I Nord-Trøndelag er det som vanlig arrangert 1 statsborgerseremoni i 2012. Med bakgrunn i EDB Business Partner Norges AS sin liste over nye statsborgere pr. 1. mars 2012, ble det sendt ut forhåndsvarsel om at de nye statsborgerne i løpet av september ville få invitasjon til statsborgerseremoni. Videre ble det opplyst at seremonien ville bli holdt i november.

Etter at vi hadde mottatt ny liste fra EDB Business Partner i august ble det så sendt ut 177 invitasjoner (171 i 2011). Av disse ga 41 personer tilbakemelding om at de ønsket å delta. 7 som ikke hadde meldt seg på møte, slik at det til slutt var 48 personer som avla troskapsløftet.

Vi fikk 19 invitasjoner i retur på grunn av ukjent ny adresse.

Deltakerne var fra følgende kommuner: Grong (2), Inderøy (3), Leksvik (1), Levanger (2), Namdalseid (3), Namsos (2), Nærøy (3), Steinkjer, (9), Stjørdal (8) og Verdal (15).

Statsborgerseremonien fant sted i Statens Hus, Steinkjer. Det var i alt 94 personer til stede, deriblant

fylkesvaraordfører, 7 ordførere og 2 varaordførere som representanter fra de aktuelle kommunene.

Fylkesmann Inge Ryan holdt hovedtalen, mens ordfører i Levanger kommune, Robert Svarva, var gjestetaler. Kulturelle innslag var ved Lars Hatling og Tormod Lånkan. Etter at statsborgerseremonien var avsluttet ble det servert "fingermat" i foajeen.

Som tidligere år sendte vi ut informasjon til lokalpressen for om mulig å få spalteplass. Trønder-Avisa var til stede, mens bilder og tekst fra statsborgerseremonien ble sendt de avisene, Trønder-Avisa, Verdalingen, Stjørdalsblad og Namdals-Avisa, det ble også omtalt i NRK.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMNT	1	27
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

Fylkesmannen har i 2012 hatt et møte med IMDIs regionkontor om diverse problemstillinger knyttet til bosetting og integrering av flyktninger. Det er i enkelte kommuner registrert en viss uvilje til å tilrettelegge fullt ut for bosetting av det ønskede antall flyktninger. Det konstateres også at det kan være variabel kvalitet på kommunenes samlede arbeid med integrering. Noen er svært gode, andre har fortsatt et forbedringspotensiale. Fragmentering av ansvar på mange nivå kan være et problem det bør arbeides videre med.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Informasjon og veiledning

Endel av veiledningsarbeidet utføres gjennom telefon og epost-kontakt. Det er ellers etablert et rektornettverk for rektorer som jobber i norskopplæringen. Fylkesmannen møter og informerer om regelverk i dette forumet ved meldt behov.

I 2012 holdt vi innlegg om endringer i introduksjonsloven og fylkesmannstilsynet på 3 ulike samlinger for rektorer i norskopplæringen, flyktningetjenesten, NAV m.fl. På en av disse samlingene sto Fylkesmannen som arrangør i fellesskap med IMDI. Målgruppen for denne samlingen var rådmenn, flyktningekonsulenter, programrådgivere, skolefaglig ansvarlige og rektorer på voksenopplæringscentre. Temaet for samlingen var endringer i introduksjonsloven og fylkesmannstilsyn.

Klagesaksbehandling

I 2011 behandlet embetet 4 klagesaker.

I 2012 hadde vi 5 saker til behandling. 2 saker gjaldt forlengelse av program, 2 saker gjaldt trekk i stønad for ulovlig fravær. 1 sak gjaldt avvisning på deltakelse i programmet. Ingen av sakene ble gitt medhold av Fylkesmannen.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Det sendes en egen rapport til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) per 1. februar over alle tilskudd utbetalt fra Fylkesmannen.

Fylkesmannen har fortløpende kontakt med skoleeiere/rektorer på voksenopplæringssettene. Vi bidrar med informasjon og veiledning knyttet til regelverk på møter i rektornettverk, og i tverrfaglige nettverk i fylket. Verktøyet NIR benyttes til saksbehandlingen i tilskuddsarbeidet. En viktig funksjon vi har i den forbindelse, er supporttjeneste og puring slik at kommunene overholder fristen for å søke om tilskudd. Vi har laget en tilskuddskalender som viser fristene for alle tilskudd, som ligger på www.fylkesmannen.no.

Fylkesmannen organiserer kompetansehevede tiltak for lærere og ledere i norskopplæringen. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag opplever at dialogen med Vox omkring planlegging og gjennomføring av kompetansetiltakene har vært viktig for oppgaveløsingen på dette feltet. Vox har gjort et godt forberedende arbeid mht. å lage gode kurstilbud, både på de ordinære etterutdanningskursene, men også i utarbeidelsen av de ulike fagdage. Dialog med lederne på voksenopplæringssettene har hatt betydning for prioriteringer og valg av tema for kompetansetiltak. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har et tett samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, både

om felles etterutdanningskurs, samt ved å tilby fagdager som er åpne for begge fylkene. Her er en liste over gjennomførte tiltak i 2012:

- Etterutdanningkurs i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Trondheim, 22.-23. oktober 2012. I tillegg til ramme-programmet for todagerkurset tilbød vi også en parallellsesjon for ansatte på grunnskoleopplæring for voksne. Dette ble veldig godt mottatt.
- Fagdag: "Bedre uttaleundervisning", Steinkjer, 29. november 2012 (I tillegg tilgang til Sør-Trøndelags fagdager).
- Samhandlingskonferanse med tematikk knyttet til god samhandling i kommunene og egnede kvalifiseringsløp f.eks lærekandidatordningen, 4. september 2012 (NAV, Nord-Trøndelag fylkeskommune, flyktningetjenesten i Levanger kommune var medarrangører)
- Fagdag om endringer i introduksjonsloven, 22. november 2012 (Samarbeid med IMDi)

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

i 2012 ble det ikke gjennomført tilsyn med kommunene på dette feltet.

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motvirke diskriminering

Fylkesmannen har delvis jobbet med temaet likestilling og mangfold gjennom prosjekt i samarbeid med Nord-Trøndelag fylkeskommune. Prosjektet som har resultert i en handlingsplan er avsluttet.

Det har vært bevilget skjønnsmidler til Verran kommune som har engasjert KUN til å lage strategier/plan for likestillingsarbeidet i kommunen. Det er stilt krav om at kommunen skal bidra til erfaringsspredning. Det har også vært arbeidet med ideer om utvidelse av prosjektet til å omfatte nabokommunene i det såkalte INVEST-samarbeidet (Inderøy, Verran, Steinkjer). Status er for tiden ukjent.

Et mål for den landbruksrelaterte næringsutviklingen i Nord-Trøndelag er å støtte tiltak som stimulerer til økt andel kvinner som foretaksdrivere i landbruket. Dette gir føringer for bruken av de tilretteleggende bygdeutviklingsmidlene som fylkesmannen forvalter, og for bruken av de bedriftsrettede midlene som Innovasjon Norge forvalter.

Fylkesmannen var i 2012, i samarbeid med det regionale partnerskapet, medarrangør for en åpen konferanse 8.mars med tema likestilling og mangfold i et nærings- og samfunnsutviklingsperspektiv. Arrangementet er årlig, og en kommune er vertskap. I 2012 var det Namsos kommune, og mange av innleggene var knyttet til området kulturbasert næringsutvikling.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510 Fagdep.	
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 1 098 373,66	kr 0,00
42 Familierett	kr 519 976,56	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 0,00	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr 0,00	kr 0,00
45 Barnevern	kr 309 152,35	kr 0,00
47 Integrasjon	kr 191 739,09	kr 0,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 20 747,39	kr 0,00
Sum:	kr 2 139 989,00	kr 0,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

Vi har i løpet av 2,5 år foretatt tilsynsbesøk hos alle overformynderiene i Nord-Trøndelag. I 2012 foretok vi ett tilsynsbesøk, men har hatt mye arbeid med å skrive 6 foreløpige og 11 endelige rapporter etter tilsynsbesøkene, samt følge opp at overformynderiene retter opp det som ikke er godt nok.

Vi har ellers desisert regnskap, behandlet fire klagesaker hvor vi opphevet overformynderiets vedtak i en sak, omgjorde i en sak og stadfestet to saker. Vi samtykket i å gi lån av umyndiges midler i en sak og oppnevnte setteoverformynderi i ett tilfelle.

Vi veileder overformynderiene mye på telefon, i tillegg hadde vi en samling for alle overformynderne på Steinkjer høsten 2012.

Når det gjelder forberedelsene til ikraftsettelse av ny vergemålslov, har vi oppfylt de kravene som departementet har stilt.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMNT	6	1
Sum	6	1

51.3 Forliksrådene

Vi har oppnevnte forliksrådsmedlemmer i 20 av 23 kommuner. Når det gjelder 3 kommuner som har felles forliksråd har vi ikke oppnevnt medlemmer da det er mangler ved kommunenes vedtak. Disse kommunene er i gang med å rette manglene.

Vi har tilskrevet kommunene og bedt om å få tilsendt fosikring fra alle medlemmene, og vi har mottatt fra de fleste. De kommunene som mangler er purret på, og vi regner med at alle er på plass i nær framtid.

51.5 Tomtefesteloven

Vi mottok ingen saker etter lov om tomtefeste i 2012.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Vi behandlet 397 søknader om fritt rettsråd i 2012. Av disse ble 374 innvilget og 23 avslått. Vi behandlet 9 søknader om fri sakførsel, hvorav 5 ble avslått.

52.3 Navneloven

Vi mottok og behandlet 1 klage over skattekontorets vedtak. Skattekontorets vedtak ble stadfestet.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnssikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnssikkerhetsutfordringer

Vi startet i 2012 opp arbeidet med revidering av ROS-Trøndelag sammen med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Det har bl.a. blitt avholdt en samling for kommunene med vekt på å fremskaffe et risikobilde i den enkelte kommune, samt høyne ROS-kompetansen i kommunene. Det tas sikte på at arbeidet med revisjon av ROS-Trøndelag avsluttes i 2013.

For øvrig er arbeidstiden innenfor dette resultatområdet brukt på behandling av samfunnssikkerhetshensyn i kommunenes arealplaner.

53.2 Samfunnsplanlegging

Som sagt under 53.1 brukes mye av arbeidstiden innenfor området Forebyggende samfunnssikkerhet til behandling av kommunenes arealplaner, kommunedelplaner, planprogram, planstrategier og kommuneplanens samfunnsdel. Det er etablert en god dialog med kommunene og fagmyndighetene, noe som resulterer i at de planer som kommer til ettersyn, i stadig større grad tilfredsstiller gjeldende krav.

Vi har hos Fylkesmannen, samt i samtaler med både kommuner og andre etater, sett et økende behov for å sette i gang et arbeid med å kunne «friskmelde» områder under marin grense som trygg byggegrunn for å bidra til å forenkle arbeidet med planprosesser. Det er en kjent problemstilling at det er vanskelig å oppdrive kvalifisert kompetanse på å gjøre grunnundersøkelser knyttet til disse planprosessene, slik at dette ofte både blir et forsinkende og fordyrende element i planleggingen. Spørsmålet er om vi kan gjøre noen grep som vil forenkle denne prosessen som samtidig ikke går på bekostning av sikkerheten i prosjektene.

Vi ser for oss et samarbeid mellom regionale etater som NVE, Fylkeskommunen og Fylkesmannen og Statens Vegvesen i tillegg til noen sentrale kommuner, for å enes om en tilnærming til problemstillingen og hvordan vi kan gjennomføre et slikt prosjekt. Dette er også i tråd med forslaget til regional plan for arealbruk, som var på høring i 2012, hvor dette er beskrevet som et mulig tiltak. Samtidig har, etter det vi har forstått, NVE startet et arbeid med å samle inne eksisterende informasjon om grunnforhold i en database for å få en bedre totaloversikt over stabilitet og grunnforhold. Fylkesmannen vil invitere aktuelle aktører til et møte om dette temaet.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Vi har i 2012 gjennomført en omfattende revisjon og tilpassing av Fylkesmannens kriseplan til krisestøtteverktøyet DSB-CIM. Et møterom er oppgradert med videokonferanseanlegg, noe som har forbedret vår evne til å samhandle med andre aktører og til å ha en god oversikt i en krisehåndteringssituasjon.

Fylkesmannen har i 2012 gjenopptatt sin tilsynsvirksomhet på samfunnssikkerhet og beredskap etter at vi hadde et opphold i påvente av forskrift og veileder. Vi skulle i 2012 gjennomføre 5 ordinære tilsyn. Tre av disse ble av ulike årsaker forsinket slik at de gjennomføres i januar 2013. Vi har valgt å erstatte et sjettede tilsyn med et besøk/veiledningsmøte i nye Inderøy kommune etter at tidligere Mosvik og Inderøy kommuner slo seg sammen 01.01.2012.

54.2 Øvelser

Vi har gjennomført de rutinemessige øvelser for kommunene som kjøres etter turnus. Dette betyr enkle øvelser enten av type diskusjonsøvelse eller forenklete spilløvelser. I tillegg har vi som medlem av LRSøvelsesforum, gjennomført en fullskalaøvelse både for nødetater, kommune og andre. Dette gjøres også rutinemessig men

begrenset til kun en øvelse årlig.

Vi har deltatt på en øvelse (Øvelse EKOM) i regi av NVE sammen med en rekke andre regionale virksomheter. Vår egen krisledelse deltok og det ble også som en del av øvelsen gjennomført møter i Fylkesberedskapsrådet.

Krisestaben er også blitt øvd i en intern øvelse.

Vi deltok i planleggingen av en øvelse for nødsentraler i Trøndelagsfylkene og Jämtlands län, som var en del av interreggprosjektene GGI 2 og GSS.

54.4 Regional samordning

Årets Totalforsvarsmøte i Midt-Norge (Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag) ble gjennomført i regi av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, mens Fylkesmannen i Nord-Trøndelag var vertskap for det regionale beredskapsseminaret for de samme tre fylker.

54.5 Felles digitalt nødnett

Vi har hatt en kontakt opp mot Direktoratet for Nødkommunikasjon som en forberedelse til et møte som skal finne sted i løpet av februar 2013.

54.6 Atomberedskap og strålevern

Ingenting å rapportere

54.7 Beredskap innen kraftforsyning og flom

Utarbeidelse av rasjoneringsplaner for NTE er fullført. Fylkesmannen har sammen med NTE besøkt alle kommuner i fylket for å innhente kommunenes syn på prioritering av strømforsyning i en knapphetssituasjon.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Arbeidet med revisjon av egen kriseplan og utrustning av beredskapsrom er fullført(jfr. punkt 54.1).

Vi har startet samtaler/samarbeid med FLO/IKT for å få installert nytt sambandsutstyr i løpet av 2013 (FIS-BASIS).

55.2 Krisehåndtering

Det har i 2012 ikke vært noen store hendelser som har involvert oss i noen større grad. Ved en hendelse i Forradal i Stjørdal kommune der noen hundre personer var isolert i en periode, ble vi bedt om å rapportere til DSB. Ellers har det vært noen enkelthendelser i et par kommuner der vi har hatt dialog med kommunens ledelse og andre relevante aktører.

55.3 Evaluering

Ingenting å rapportere.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 33 991,35	kr 808 942,45
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 3 321,05	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 432 377,44	kr 28 230,62
52.9 Annet Borgerrettigheter (rest 52)	kr 3 321,05	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnssikkerhet	kr 734 519,25	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 854 909,07	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 111 747,65	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 656,60	kr 0,00
Sum:	kr 2 174 843,00	kr 837 173,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

Se nedenfor

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannens samordningsvirksomhet i forhold til kommunene er administrativt tillagt kommunalavdelingen som har en egen samordningsseksjon. Hovedfokus for embetets kommunerettede samordning, utenom den løpende dialogen med kommunene, er å legge til rette for møteplasser mellom kommunene og regional statsforvaltning. Fylkesmannen arrangerer derfor hvert år en nyttårskonferanse over to dager, der kommuneledelsen, fylkeskommunens administrative og politiske ledelse og ledelsen i de regionale statsetater møtes om aktuelle problemstillinger. Utarbeidelse av det faglige programmet for konferansen skjer i samarbeid med KS.

Fylkesmannen har et nært samarbeid med KS i fylket, bl.a. felles presentasjoner av kommuneproposisjonen og statsbudsjettet, felles ansvar for arrangement av flere typer kurs, konferanser, møter m.v. Fylkesmannen deltar regelmessig i KS-konferanser og drøftingsmøter med bl.a. rådmannsutvalget. Fylkesmannen har en fast post på KS sine rådmannssamlinger.

Fylkesmannen har laget et opplegg for systematisk og helhetlig gjennomgang av utfordringene i kommunene i fylket på embetets ledermøte, slik at alle kommunene vil bli gjennomgått hvert år. Informasjonen som kommer ut av dette tilgjengeliggjøres via vår intranettside. Tilhørende dette opplegget er også en statistikkbank som i hovedsak er generert ut fra kostratall.

Fylkesmannen har også engasjert seg sterkt i å skape arenaer for samhandling i fylket. I denne sammenhengen nevnes spesielt samarbeidet om samhandlingreformen i Nord-Trøndelag der FM har spilt en aktiv rolle i å få etablert samhandlingsarenaer mellom helseforetak, NAV, fylkeskommunen, KS og fylkesmannens egne fagavdelinger. Dette er samme tankegang som tidligere ble lagt til grunn i forbindelse med etableringen av NAV i fylket, noe som i ettertid har vist seg å være vellykket.

Fylkesmannen arrangerer årlig et statsetatsjefmøte med de øvrige statsetatsjefene i fylket/regionen.

I plansammenheng samarbeider fylkesmannen tett med fylkeskommunen og de andre sektoretatene, bl.a. gjennom felles planforum, men også i enkeltsaker. Det vises til ytterligere beskrivelse under rapportering til MD og LMD.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Embetet har i lang tid fokusert på omstilling og fornying i kommunesektoren gjennom interkommunalt samarbeid. Dette har også vært tilfelle i 2012. Etter noe mindre aktivitet og utvikling blant kommunene på dette området i 2007 og 2008, har det fra 2009 vært økende aktivitet.

Kommunene i Nord-Trøndelag har i flere år vært involvert i ulike former for forpliktende interkommunalt samarbeid. Det er også slik at regionene i Nord-Trøndelag har valgt ulike juridiske rammer og innhold for sine interkommunale samarbeid. Fra 2010 har samhandlingsreformen vært en pådriver i flere regioner for større aktivitet i utviklingen av det interkommunale samarbeidet. Kommunene er i gang med prosesser for å kunne implementere reformen gjennom interkommunalt samarbeid. Helse og omsorg har derfor blitt et tema for samarbeid i flere regioner.

Nord-Trøndelag har et variert spekter av interkommunale samarbeidsformer, bl. a. 2 samkommuner, Innherred samkommune og Midtre Namdal samkommune.

Fylkesmannen har også bidratt til omstillingsarbeid i enkeltkommuner. Møter med kommunene, to samlinger i økonominettverk i samarbeid med KS, foredrag om kommuneøkonomi og kostra er gjennomført i 2012. Den økonomiske situasjonen for kommunene etter 2010 har vært relativt stabil og preget av konsolidering. Mosvik kommune ble meldt ut av ROBEK i 2011, og Leksvik kommune ble meldt inn i 2012. Pr dato er det bare Leksvik kommune som er ROBEK-kommune i fylket. Fylkesmannen har hatt løpende dialog med flere kommuner hvor omstilling og effektivisering har vært hovedtema. Fylkesmannen bruker ikke skjønnsmidler til å løse de økonomiske problemene i kommunene, men har brukt skjønnsmidler i tilfeller der vi har funnet at endringer i inntektssystem eller uforutsette utgifter gir grunnlag for å gi kompensasjon. Fylkesmannen erfarer at Robek-status alene ikke er avgjørende for kommunens omstillingsbehov. Vi har kommuner med trang økonomi over lang tid, som aldri har vært i ROBEK.

Rammen for tilbakeholdt skjønn i 2012 var 16,3 millioner kroner. Skjønnsmidlene har vært fordelt både til utviklingsprosjekter, krise og omstilling. Halvparten av skjønnsmidlene har vært fordelt til enkeltkommuner knyttet til omstilling/krise og halvparten til rene utviklingsprosjekter. De fleste av utviklingsprosjektene er interkommunale prosjekter. Skjønnsmidlene har vært fordelt på 30 ulike prosjekter/tiltak.

Embetet har utarbeidet kommuneprofiler for alle kommunene i fylket hvor nøkkeltall i forhold til omstilling og omstillingsbehov er sentrale.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen har lagt grunnlaget for samordning av statlige tilsyn i samarbeid med fylkesmennene i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal der man har arbeidet med felles kompetanseheving og rutiner.

Fra 2011 har embetet etablert et tilsynsforum som har ansvaret for de samordningsoppgaver fylkesmannen har etter kommunelovens kap. 10A. Dette gjelder også samordning med andre statlige tilsynsetater.

Fylkesmannen har også innledet et samarbeid med den interkommunale kommunerevisjonen som i Nord-Trøndelag dekker alle kommunene bortsett fra to. Siktemålet med dette samarbeidet er bl.a. å legge til rette for bedre risikovurderinger som grunnlag for utvelgelse av tilsynsobjekter.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

Se nedenfor

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i Kommuneloven

Det foretas ikke obligatorisk gjennomgang av alle kommunebudsjetter, bare budsjettene til ROBEK-kommunene. Det blir likevel nedlagt betydelig arbeid med å holde en god oversikt over økonomisk status og utvikling i alle kommuner. Dette er nødvendig for å kunne fylle oppgaver innenfor råd og veiledning. I dette arbeidet brukes både budsjetter, økonomiplaner, regnskap, kostraanalyser, statistikk og annet tilgjengelig materiale. Det kommer jevnlig spørsmål om økonomibestemmelsene i kommuneloven om lån, garantier, budsjett osv. Svar på disse spørsmålene er et bidrag til at kommuner holder seg innenfor loven, noe som i neste omgang betyr færre

kontroller fra Fylkesmannens side.

Leksvik kommune ble meldt inn i ROBEK i 2012, Mosvik kommune ble meldt ut i 2011, slik at det ved utgangen av 2012 var en ROBEK-kommune i Nord-Trøndelag.

I 2012 ble 8 låneopptak behandlet, alle godkjent.

I 2012 ble 11 garantisker behandlet, alle godkjent.

Økonomisk status og utvikling i nordtrønderkommunene blir klarlagt som et ledd i oppfølgingen av kommunene. Det føres løpende oversikter over sentrale nøkkeltall som netto driftsresultat, underskuddsdekning og akkumulerte regnskapsresultat gjennom regnskaper, budsjetter og økonomiplaner. Dette er en del av kommunebildene som er utarbeidet .

Økonomiplaner er ikke systematisk gjennomgått i 2012, men gjennomgått i den grad det har vært nødvendig i forhold til veiledning overfor kommuner og til bistand overfor andre avdelinger. Det er ikke gitt skriftlig tilbakemeldinger på økonomiplaner i 2012.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Nord-Trøndelag har for tiden en kommune i ROBEK. Veiledningsarbeidet er viktig for å forsterke muligheten for at det fortsatt skal være et lavt antall ROBEK-kommuner i fylket. Budsjetter og økonomiplaner varsler at økonomien er krevende i årene fremover for mange kommuner. Veiledningsvirksomheten er derfor viktig for å være i forkant av de utfordringene som kommer.

I løpet av året er det holdt informasjonsmøter med kommunene samlet og diskusjonsmøter med kommunene etter behov. Spørsmål om inntektssystem, skjønnstilskudd, utbetalinger m.v. er besvart skriftlig eller muntlig. Det er foretatt analyser og laget prognoser på kommunenes frie inntekter.

Kommunene får løpende informasjon om skatteutjevning, endringer i rammevilkår m.v. Det er gitt opplæring og veiledning i bruk av prognosemodeller. Alle økonomisjefer i fylket er satt opp på en distribusjonsliste for mailutsending og alle viktige meldinger og styringssignaler formidles dermed umiddelbart. Dette er også delvis gjennomført på fylkesmannens hjemmeside. Sammen med KS Nord-Trøndelag har fylkesmannen opprettet et kommuneøkonominettverk for alle kommunene i fylket. Målgruppen er i hovedsak økonomisjefer/regnskapssjefer og det er holdt to samlinger i 2012.

Kommunene fikk, tradisjonen tro, orientering om både kommuneproposisjon og statsbudjettet på samling umiddelbart etter offentliggjøring Disse samlingene er godt besøkt av ordførere, rådmenn og økonomisjefer.

Innenfor kostraområdet er det gitt generelle råd og veiledning. Kostrareporteringsprosessen er overvåket og kommunene er gjort spesielt oppmerksom på nødvendigheten med å overholde tidsfrister. Det er brukt ressurser på organisering av data og metodikk til finansiell statistikk og tjenestetatistikk. Det er brukt mye ressurser på videreutvikling av analyseverktøy. I verktøyet kombineres økonomitall med annen statistisk informasjon som fylkesmannen sitter med. Verktøy beregnet for bruk ute hos kommunene legges ut på fylkesmannens hjemmeside. Verktøyet ble i 2012 også brukt av flere andre fylkesmenn, ved at de lenket til vår side eller laget egen versjon av verktøyet. Fylkesmannen har i samarbeid med fylkesmannen i Sør-Trøndelag fått prosjektmidler fra Helsedepartementet og Helsedirektorat til å videreutvikle analysemodeller for bruk av statistikk innenfor pleie- og omsorg. Dette er en videreføring av verktøyarbeidet som embetet har utført over mange år.

Spørsmål fra kommuner, pressen, enkeltpersoner mv om økonomibestemmelsen i kommuneloven, eiendomsskatteloven og selvkostberegning er besvart. Det har vært møter med kommuner og revisjonen om forståelsen av enkelte saker og generell informasjon. Fylkesmannen har etablert et system for løpende dialog med kommunerevisjonen.

Vi har fordelt skjønnsmidler til kommunene. Av fylkesrammen ble det holdt tilbake 16.3 mill. kroner til kriseformål og omstillingsprosjekter. Tilleggsinformasjon fra kommuner er innhentet og det er holdt møter med enkeltkommuner for å avklare forhold i søknadene. Det er foretatt tildeling av skjønnsmidler ut fra sentrale kriterier og egne lokale retningslinjer utarbeidet sammen med KS. I 2012 har vi, sammen med fylkesmennene i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal initiert en satsing på velferdsteknologi i de tre fylkene.

Det har også i 2012 vært stort behov for bistand til saksbehandling og informasjonsmøter i saker som gjelder andre departement. Dette gjelder spesielt klagebehandling økonomisk likeverdig behandling barnehager, noe som har vist seg svært arbeidskrevende.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Som tidligere år veileder vi kommunene mye over telefon og via e-post. Habilitet er et aktuelt tema, og vi holdt foredrag om dette på samling for ordførerne i Nord- Og Sør-Trøndelag våren 2012.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMNT	3	2	1	0	0	0	0	0
Sum	3	2	1	0	0	0		

63.2 Valg

Vi har veiledet kommunene når de har henvendt seg til oss med spørsmål.

Resultatområde 64 Forvaltnings- og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Vi mottok 3 klager etter offentleglova i 2012. I 2 av sakene stadfestet vi avslaget på innsyn i dokument. Den tredje saken er ikke ferdigbehandlet da vi venter på etterspurte opplysninger.

Vi har ikke mottatt noen klager over enkeltvedtak etter forvaltningslovens § 28, og heller iongen klager vedrørende partsinnsyn i 2012.

Vi har veiledet enkeltpersoner, presse og kommuner i offentleglov og forvaltningslov etter henvendelser, både via e-post og telefon

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Tidligere Mosvik og Inderøy kommuner ble sammenslått til ny Inderøy kommune 31.12.2011. Fylkesmannen har fulgt arbeidet, ivaretatt de plikter fylkesmannen har etter loven, og forøvrig bistått kommunen med råd etter behov. Sammenslåingsprosessen har framstått som særdeles harmonisk og vellykket. Erfaringene etter et år som ny kommune bekrefter dette.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen har gjennom lang tid spilt en aktiv rolle i arbeidet med å stimulere til interkommunalt samarbeide i fylket. Dette har i løpet av en tiårsperiode ført til etablering av to samkommuner, en kommunesammenslåing (Mosvik/Inderøy i 2011) samt et stadig økende antall andre formelle samarbeidsordninger i fylket.

Etter en downperiode i 2007-2008 har arbeidet med samhandlingsreformen ført til økende behov for mer

interkommunalt samarbeid. Innføringen av bl.a. ny plan- og bygningslov og naturmangfoldlov stiller kommunene overfor betydelige utfordringer kompetansemessig, noe som understreker behovet for økt fokus på plansamarbeid.

Fylkesmannen har, støttet arbeidet med interkommunalt samarbeid i fylket gjennom skjønnsmidler og veiledning.

I 2011 ble det igangsatt en detaljert kartlegging av omfanget av det interkommunale samarbeidet i fylket i regi av NIVI Analyse. Dette er en oppdatering og utvidelse av en tidligere kartlegging fra 2008. NIVI har i 2012 levert rapport, og resultatet av undersøkelsene er formidlet til kommunene. Rapporten tar opp forholdet mellom kommunesamarbeid og kommunesammenslåing.

Fylkesmannen har også deltatt på en rekke møter med kommuneledelsen i flere kommuner og regioner der interkommunalt samarbeid, behov og muligheter har vært tema.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Vi har behandlet 75 klager etter plan- og bygningsloven i 2012. i 37 av disse sakene ble klagerne gitt helt eller delvis medhold. Det gjenstod 16 saker til behandling ved utgangen av 2012.

Vi har ikke greid å holde saksbehandlingstiden på 3 mndr i 2012, men vi har prøvd å redusere behandlingstiden, og for 3. tertial var den 3,5 mndr. Vi viser ellers til opplysningene vi har gitt i "rapportering.fylkesmannen.no".

Vi har holdt en samling for byggesaksbehandlerne i kommunene hvor generell orientering om nye ting, dispensasjon, byggesaksgebyr, overtredelsesgebyr og allminnelig forvaltningsrett var tema

66.2 Saker om ekspropriasjon

Vi mottok 1 klagesak vedrørende kommunens vedtak om ekspropriasjon, og vi stadfestet kommunens vedtak. Videre mottok vi 2 søknader om forhåndstiltredelse. Begge ble innvilget.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMNT	0	0	0	
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMNT	0	0	0	
Sum	0	0		

Ressursrapportering

62 Kommuneøkonomi	kr 1 023 817,08	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 1 757 025,05	kr 0,00
Andre oppgaver under KRD	kr 862 003,35	kr 0,00
Sum:	kr 3 642 845,00	kr 0,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

Fylkesmannen sine oppgaver på dette området har vært gjennom en tid hvor det har vært krevende å finne en naturlig plass og rolle i forhold til de mange utfordringer som NAV forvaltningen har vært gjennom. Modernisering og stort fokus på forvaltningsområdene i NAV har tatt stor plass. Det er derfor gledelig at vi nå opplever muligheten til å fokusere i større grad på innholdet i tjenestene som understøttelse for å sikre flere i arbeid og en større oppmerksomhet på å bedre levekår og styrket innsats mot de mest utsatte gruppene. Fylkesmannen registrerer at det er mange gode utviklingstrekk på dette området, samtidig som det også er betydelige utfordringer. Ved utgangen av 2012 er det i Nord-Trøndelag stort avvik mellom tildelte rammer for kvalifiseringsprogrammet og den faktiske bruken. Derfor ser vi frem til å kunne utføre tilsyn på dette området slik at vi får avdekket om dette skyldes manglende rettighetsfokus, mangel på tiltaksvirkemidler eller om behovet er redusert. Vi registrer også at det er utfordringer knyttet til den forvaltningsfaglige kompetansen ved flere av våre tjenester. Det har derfor vært viktig med gjennomføringen av en omfattende opplæring knyttet til nytt rundskriv på området. Fylkesmannen har hatt ett nært samarbeide med NAV fylke i dette arbeidet, både planleggingsmessig og i gjennomføringen. En slik samordnet innsats mener vi er av stor betydning for NAV kontorene og viser en samordnet statlig forvaltning.

Fylkesmannen har i siste del av 2012 og videre i 2013 bidratt til å sette ett sterkt fokus på barn og unge. Dette vil også være svært sentralt i forhold til dette resultatområdet – vi må ha større fokus på sammenhenger. Dette vil ha stor oppmerksomhet også på dette området fra Fylkesmannen sin side i 2013

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Fylkesmannen har behandlet 84 klagesaker i 2012, mot 74 foregående år. Av disse ble 79 saker stadfestet, 18 opphevet og sendt tilbake for ny behandling, mens 9 ble omgjort. Klagene kommer i hovedsak fra de største kommunene i fylket.

NAV-kontorene har fortsatt et forbedringspotensiale når det gjelder behandling av saker etter lov om sosiale tjenester i NAV, noe fylkesmannen ser gjennom klagebehandling og tilsyn. Vi legger imidlertid til grunn at den omfattende opplæringen som ble gjennomført i alle fylkets tjenesteområder i 2012 gir effekt og har styrket kompetansen vesentlig.

Opplæring i rundskriv til lov om sosiale tjenester i NAV, trinn 1, ble gjennomført høsten 2012 i nært samarbeid med NAV fylke som også deltok i opplæringen. Vi gikk bredt ut når det gjelder deltagelse, og ledere på alle nivå og øvrige ansatte deltok på samme opplæringsarena. I opplæringen hadde vi spesiell fokus på formålsbestemmelsen, forsvarlighetskravet, kartlegging, individuelle vurderinger og Barn og unge. Erfaringer og kunnskap fra tilsyn og klagebehandling ble flettet inn i opplæringen ut fra de spesielle utfordringer det enkelte område har. Hver samling ble etterfulgt av en evaluering, som viste at deltakerne gjennomgående har vært svært fornøyd med opplæringen.

Vi ser fram til å starte opp med trinn 2 i opplæringen, som skal skje høsten 2013.

Råd og veiledning skjer kontinuerlig – i hovedsak via telefon, men også via E-post og besøk til kontoret og dreier seg om henvendelser både fra enkeltpersoner, kommuner og NAV-kontor.

Som oppfølging av de 4 tilsyn som ble gjennomført etter Lov om sosiale tjenester har fylkesmannen også gitt råd og veiledning med utgangspunkt i de funn som ble gjort ved tilsynene.

Fylkesmannen har mange og ulike møtearenaer med kommunene, gjennomfører kommunebesøk og deltar på samlinger med rådmenn, ordførere og KS. Ved slike anledninger formidles kunnskap og erfaringer, samt gis informasjon om status, føringer og beslutninger knyttet til NAV.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Fylkesmannen har et tett samarbeid med NAV fylke og har jevnlig møter både på leder- og saksbehandlernivå. Spesielt tett er samarbeidet omkring kompetansetiltak, og vi har dette året hatt 3 fellesmøter hvor representanter fra de ulike fagområdene har deltatt. Vi ønsker med dette å sikre at alle våre kompetansetiltak blir godt koordinert og at vi fremstår helhetlig ut mot NAV-kontorene. Vi utarbeider felles kompetanseplaner, hvor både fagområdene kvalifiseringsprogram, rus, psykisk helsearbeid, boligsosialt arbeid og økonomisk rådgivning inngår. Fylkesmannen er også representert i ressursgruppa for "Rus og psykisk helse" som ligger til NAVs arbeidslivssenter.

En vesentlig del av kompetanseutviklingen har skjedd gjennom opplæringen av rundskrivet, som vi gjennomførte siste høst. Her jobbet vi tett sammen fra planlegging til gjennomføring og deltok i ulike arenaer sammen. Vi bearbeidet i fellesskap den sentrale opplæringspakken og tilpasset den til eget fylke og inkluderte bl.a. "Standard for arbeidsrettet brukeropfølging" inn i opplæringen.

Det er i tillegg gjennomført kompetanseheving med fagsamlinger innenfor barnefattigdom, boligsosialt arbeid og økonomisk gjeldsrådgivning, se egen rapportering

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Fylkesmannen er hovedkontaktpunkt for kvalifiseringsprogrammet på fylkesnivå og skal i samarbeid med NAV fylke følge opp ordningen med kvalifiseringsprogram i NAV-kontorene.

Antall deltakere i program har gått ned i 2012 og ligger vesentlig under forventet nivå ved årets slutt (måltallet er 171 og reelt bruk er 104). Denne tendensen gjør seg mer eller mindre gjeldende på landsbasis og som vi registrerer startet allerede ved fylkesprosjektets avslutning. Det kan være flere årsaker til denne utviklingen, men det er fylkesmannens vurdering at det ligger utfordringer i ledelse og lederforankring, struktur og organisering. Det tilligger ikke fylkesmannens myndighetsområde å gripe inn i intern organisering og ledelse i NAV-kontorene og vi må derfor ha hjelp fra styringslinjen NAV fylke for å skape endringer her. En viktig del av dette dreier seg om partnerskapet mellom stat og kommune, noe som vi må jobbe videre med i nært samarbeid med NAV fylke. Det er imidlertid viktig å få fram at det er forskjell mellom kontorene – mens mange kontor har redusert fokus og ressurser knyttet til kvalifiseringsprogrammet, ser vi andre som har løftet arbeidet og satt inn et "trykk" for å gi programmet den plass det skal ha i NAV-kontoret. Når det gjelder de kontor som ligger "dårlig an", har vi vært "tett på" med både telefonkontakt, brev og møter, uten at dette har ført til vesentlige endringer. Vi kan heller ikke utelukke at det for noen kontorer er i mindre grad aktuelle deltakere for programmet. Fylkesmannen har også ved to anledninger deltatt på NAV-ledersamlinger i fylket, hvor kvalifiseringsprogrammet har vært tatt opp særskilt. For øvrig benytter vi enhver møtearena med NAV til å understreke at kvalifiseringsprogrammet er en rettighet for de som fyller vilkårene også under opplæringen i rundskrivet.

I de fleste kontorene er det fortsatt god kompetanse og kunnskap knyttet til arbeidet med kvalifiseringsprogrammet, både når det gjelder den forvaltningsmessige og faglige delen av arbeidet. Kompetansen til saksbehandlingen er styrket etter opplæring i rundskriv og vil bli ytterligere styrket når opplærings trinn 2 med fordypning i bl.a. kvalifiseringsprogrammet blir gjennomført i 2013.

Kompetanseheving og fagutvikling har skjedd gjennom fagnettverket for kvalifiseringsprogrammet, og det er gjennomført 3 slike samlinger. Når vi har valgt nettverk som hovedarena for læring, er det fordi dette har vært et ønske fra veilederne, som gir klart uttrykk for at dette gir størst utbytte. Nettverkets deltakere bringer selv inn aktuelle tema, gjerne med utgangspunkt i spesielle saker fra eget kontor og hvor det ønskes råd, veiledning og erfaringsutveksling fra nettverkets medlemmer og fylkesmannens representant.

Utover dette har fylkesmannen også dette året gitt løpende råd og veiledning til NAV-kontorene når det har vært behov for det.

I 2013 skal fylkesmannen arbeide videre med rettighetsbegrepet og være pådriver i NAV-kontorenes arbeid med å finne aktuelle kandidater til programmet. Vi skal også være med å sikre at programmet blir bedre forankret i kommunens ledelse, samt videreutvikle arbeidet med kompetanseheving og kunnskapsformidling.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

Fylkesmannen har gjennom flere år erfart at kompetansen innen økonomisk rådgivning, og gjeldsrådgivning spesielt, er mangelfull i enkelte kommuner og NAV-kontor. I 2012 ble det i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag arrangert et felles grunnkurs med god deltakelse. Det ble også arrangert et spesialistkurs sammen med flere andre embeter. Tilbakemeldingene fra deltakerne har vært gjennomgående gode.

Det er i 2013 planlagt videre samarbeid mellom Sør- og Nord-Trøndelag når det gjelder både grunnkurs og videregående kurs.

Det ble i 2008 i regi av Fylkesmennene i Sør- og Nord-Trøndelag etablert en ressursgruppe av økonomiske rådgivere på tvers av fylkes- og kommunegrensene. Denne gruppen skal konkretisere de faglige mål, samtidig som den skal bidra til økt kompetanse, og etter hvert kunne bistå den enkelte saksbehandler på området. Dette arbeidet fortsetter i 2013.

Invest-kommunene Steinkjer, Inderøy og Verran i samarbeid med samkommunene Verdal og Levanger mottok i 2008 midler fra Fylkesmannen til et forprosjekt knyttet til gjeldsproblematikk. Resultatet av forprosjektet ble at disse kommunene i 2009 fikk statlige midler til et gjeldsordningsprosjekt. Prosjektmidlene som ble tildelt for

2011 ble ikke brukt opp, og er søkt overført til 2012. Kompetanseheving i førstelinje og mottak av brukere er sentrale mål i prosjektet. Dette fokuset på tidlig innsats og tilgjengelighet med handlingskompetanse fra de som møter brukerne er svært viktig. Dette har vært et meget vellykket prosjekt som har vekket interesse også nasjonalt. Særlig utfordringene i ett fylke med mange små enheter gjør dette arbeidet kompetansesårbart. Prosjektet er nå under planlegging til å gjelde for hele Nord-Trøndelag og arbeidet for å få til dette vil videreføres i 2013.

Fylkesmannen har gjennom rådgivning, behandling av klagesaker og utsendelse av E-post om aktuelle temaer informert om utvikling på feltet. Fylkesmannen har på denne måten bidratt til at kommunen og NAV skal ha tilgang på god informasjon til publikum om området. I tillegg har Fylkesmannen deltatt på flere ledersamlinger i NAV hvor temaet også har vært en del av fokuset.

Den videre målsettingen er at Fylkesmannen i samarbeid med NAV, og kontaktperson i NAV skal bidra til at hver kommune og NAV kontor skal øke kompetanse i økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning, hvor det omtalte Fylkesprosjektet blir ett viktig virkemiddel.

73.5 Boligsosialt arbeid

Det ble i 2012 gitt prosjektmidler til boligsosialt arbeid i tre kommuner:

Levanger, Leksvik og Nærøy

Det boligsosiale strategiarbeidet er et fylkesoverspennende samarbeidsområde. Hovedsamarbeidspartnerne er Husbanken, som det er etablert en samarbeidsavtale med, og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Fylkesmannen i Hedmark og Fylkesmannen i Oppland. På bakgrunn av dette samarbeidet ble det i 2012 avholdt en konferanse på Røros med tema knyttet til rus, barnefattigdom og boligsosialt arbeid.

Det er videre dialog med Arbeids- og Velferdsdirektoratet for utveksling av boligsosiale erfaringer, og Fylkesmannen har i sin kontakt med kommunene orientert om tilskuddsmidler og gitt råd og veiledning. Det boligsosiale arbeidet er også en del av programinnholdet når Fylkesmannen i Nord-Trøndelag avholder sine rusnettverks-konferanser 2 ganger i året.

73.6 Barn og unge

Det ble i 2012 gitt tilskuddsmidler til 2 av Nord-Trøndelags kommuner i forhold til bekjempelse av barnefattigdom: Stjørdal med oppstart av nytt prosjekt, Overhalla med fortsettelse av sitt prosjekt og Nærøy som ble innvilget midler i 2011, men som ikke kom i gang da, fikk overført midlene til oppstart i 2012.

Overhalla var ny tilskudds kommune i 2010. Prosjektet ble videreført med friske prosjektmidler for 2011, og gikk

inn i sitt siste prosjektår i 2012.

Prosjektet heter "Nye muligheter" der målsettingen er å bryte den sosiale arven i enkelte familier ved å jobbe systematisk og målrettet med hele familien for å bryte gamle mønstre der målet er overgang fra passive stønadsmottakere til aktive aktører i eget liv. Dette prosjektet har vært vellykket og erfaringene er benyttet i ulike formidlingsarenaer i fylket.

Nærøy ble tildelt prosjektmidler for 2011. Prosjektmidlene ble ikke benyttet, og midlene ble søkt overført til 2012. Fylkesmannen har fått beskjed om at de ikke er kommet hvor vi er enige om at de skal tilbakebetale prosjektmidlene fordi de ikke har ressurser til å sette i gang.

Stjørdal kommune startet opp med helt nytt prosjekt i 2012. Fylkesmannen har fått orientering om at prosjektet drives frem, men fristen for rapportering er enda ikke utgått og vi avventer denne for videre oppfølging.

Fylkesmannen har gjennom året satt fokus på barnefattigdommen i samhandlingen med NAV. Det er i denne dialogen gitt tydelig informasjon om blant annet NAV sitt ansvar i forhold til å kartlegge på barns situasjon i søknader om økonomisk sosialhjelp. Dette ble forsterket ved gjennomføringen av tilsyn ved 4 NAV kontorer i fylket der tilsynsystema var om kommunene sikrer barn og unges behov i kartlegging og vurderingen av søknader om økonomisk sosialhjelp. Fylkesmannen gjennomførte også opplæring i nytt rundskriv til lov om sosiale tjenester i NAV og temaet ang. Barn og unges behov ble tungt vektlagt.

Det ble i 2012 gjennomført en stor 2 dagers konferanse om barns oppvekst i familier med marginal økonomi. Rundt 80 personer deltok på denne konferansen med brei deltakelse både fra NAV-kontorene og fra frivillige organisasjoner. Konferansen fikk fred omtale i mange ulike media.

Fylkesmannen erfarer at barnefattigdom er et grunnleggende satsningsområde som sterkt skal videreføres i 2013 og i årene som kommer.

Fylkesmannen har forventninger om at effekten av satsingen på området skal vises i vedtak i forbindelse med klagesaksbehandling ved at man helt tydelig kan se at barn og unges behov er vurdert både i kartlegging og vurdering av søknader som gjelder tjenester etter lov om sosiale tjenester i NAV. Fylkesmannen erfarer at flere kommuner har hatt fokus på dette og enkelte viser til at det er laget nye rutiner for at gruppen barn og unge skal bli bedre ivaretatt.

Det ligger i tillegg forventninger til en økt bevissthet rundt sammenhengen mellom barns helse, at unge dropper ut av skolen og sårbarhet rundt begynnende rusproblematikk, og barn og unge som lever under marginale forhold bl.a økonomisk.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 3 298,09	kr 498 510,34
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 184 087,72	kr 251 094,92
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 298 420,49	kr 225 316,59
Andre oppgaver under AD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 485 806,00	kr 974 921,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

Fylkesmannen sine oppgaver på dette området har vært gjennom en tid hvor det har vært krevende å finne en naturlig plass og rolle i forhold til de mange utfordringer som NAV forvaltningen har vært gjennom. Modernisering og stort fokus på forvaltningsområdene i NAV har tatt stor plass. Det er derfor gledelig at vi nå opplever muligheten til å fokusere i større grad på innholdet i tjenestene som understøttelse for å sikre flere i arbeid og en større oppmerksomhet på å bedre levekår og styrket innsats mot de mest utsatte gruppene. Fylkesmannen registrerer at det er mange gode utviklingstrekk på dette området, samtidig som det også er betydelige utfordringer. Ved utgangen av 2012 er det i Nord-Trøndelag stort avvik mellom tildelte rammer for kvalifiseringsprogrammet og den faktiske bruken. Derfor ser vi frem til å kunne utføre tilsyn på dette området slik at vi får avdekket om dette skyldes manglende rettighetsfokus, mangel på tiltaksvirkemidler eller om behovet er redusert. Vi registrer også at det er utfordringer knyttet til den forvaltningsfaglige kompetansen ved flere av våre tjenester. Det har derfor vært viktig med gjennomføringen av en omfattende opplæring knyttet til nytt rundskriv på området. Fylkesmannen har hatt ett nært samarbeide med NAV fylke i dette arbeidet, både planleggingsmessig og i gjennomføringen. En slik samordnet innsats mener vi er av stor betydning for NAV kontorene og viser en samordnet statlig forvaltning.

Fylkesmannen har i siste del av 2012 og videre i 2013 bidratt til å sette ett sterkt fokus på barn og unge. Dette vil også være svært sentralt i forhold til dette resultatområdet – vi må ha større fokus på sammenhenger. Dette vil ha stor oppmerksomhet også på dette området fra Fylkesmannen sin side i 2013

73.1 Lov om sosiale tjenester

Fylkesmannen har behandlet 84 klagesaker i 2012, mot 74 foregående år. Av disse ble 79 saker stadfestet, 18 opphevet og sendt tilbake for ny behandling, mens 9 ble omgjort. Klagen kommer i hovedsak fra de største kommunene i fylket.

NAV-kontorene har fortsatt et forbedringspotensiale når det gjelder behandling av saker etter lov om sosiale tjenester i NAV, noe fylkesmannen ser gjennom klagebehandling og tilsyn. Vi legger imidlertid til grunn at den omfattende opplæringen som ble gjennomført i alle fylkets tjenesteområder i 2012 gir effekt og har styrket kompetansen vesentlig.

Opplæring i rundskriv til lov om sosiale tjenester i NAV, trinn 1, ble gjennomført høsten 2012 i nært samarbeid med NAV fylke som også deltok i opplæringen. Vi gikk bredt ut når det gjelder deltagelse, og ledere på alle nivå og øvrige ansatte deltok på samme opplæringsarena. I opplæringen hadde vi spesiell fokus på formålsbestemmelsen, forsvarlighetskravet, kartlegging, individuelle vurderinger og Barn og unge. Erfaringer og kunnskap fra tilsyn og klagebehandling ble flettet inn i opplæringen ut fra de spesielle utfordringer det enkelte område har. Hver samling ble etterfulgt av en evaluering, som viste at deltakerne gjennomgående har vært svært fornøyd med opplæringen.

Vi ser fram til å starte opp med trinn 2 i opplæringen, som skal skje høsten 2013.

Råd og veiledning skjer kontinuerlig – i hovedsak via telefon, men også via E-post og besøk til kontoret og dreier seg om henvendelser både fra enkeltpersoner, kommuner og NAV-kontor.

Som oppfølging av de 4 tilsyn som ble gjennomført etter Lov om sosiale tjenester har fylkesmannen også gitt råd og veiledning med utgangspunkt i de funn som ble gjort ved tilsynene.

Fylkesmannen har mange og ulike møtearenaer med kommunene, gjennomfører kommunebesøk og deltar på samlinger med rådmenn, ordførere og KS. Ved slike anledninger formidles kunnskap og erfaringer, samt gis informasjon om status, føringer og beslutninger knyttet til NAV.

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

Se nedenfor.

75.1 Habilitering og rehabilitering

Fylkesmennene i Nord- og Sør-Trøndelag arrangerte en regional erfaringskonferanse om habilitering av barn og unge for kommunene i Nord- og Sør-Trøndelag i oktober/ november. Dette i samarbeid med ReHabiliteringsleder-nettverket i Nord-Trøndelag, Helse Midt-Norge RHF og Helsedirektoratet.

Målet var å gi inspirasjon og dele erfaringer i arbeidet med funksjonshemmede barn og deres familier. Vi presenterte erfaringer fra prosjekt "Familieveiviseren" og andre relevante sentrale og lokale prosjekter, ga fortolkninger av fornyet regelverk om koordinerende enhet, individuell plan og koordinatorrollen og bidro til bedre og felles forståelse for hva ReHabilitering er, og hvordan vi kan legge bedre til rette for gode tjenester.

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Se ovenfor.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Fylkesmannen har i 2012 kartlagt antall unge personer med nedsatt funksjonsevne i sykehjem, pr 31.12.2012. Ingen kommuner har beboere under 50 år på sykehjem.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

Se nedenfor.

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Status for samhandlingsreformen ved starten av året var at kommunene og helseforetaket var godt i gang med å etablere generell samarbeidsavtale og de 4 første tjenesteavtalene som skulle tre i kraft fra 1. februar. Fylkesmannen fikk muligheten til delta på forhandlingsmøtene og fikk status som observatør med talerett. Fylkesmannen fulgte derfor aktivt med frem til at alle avtaler var fremforhandlet mellom partene og der de siste trådte i kraft fra og med juli 2012. Taleretten ble benyttet aktivt der en så det var behov for det for å tilføre kunnskap som partene hadde behov i prosessen med å komme frem til et godt resultat.

Våre bidrag har understøttet prosessen på en god måte slik kommuner og helseforetak også har opplevd det. Vi er spesielt fornøyd med at partene i Nord-Trøndelag gikk et skritt lenger enn mange av de andre fylkene, ved at det kom på plass en avtale 12 om samarbeid rundt kvalitet og pasientsikkerhet i pasientforløpene/ overgangene. Fylkesmannen la stor vekt på å få på plass en slik avtale og fikk partene til å tro på dette. Med dette grepet er vi med og setter fylket skikkelig på kartet i forhold til pasientsikkerhetskampanjen som startet i 2012, og der det kom en egen stortingsmelding like før jul.

Målet i 2013 bør være at fylkesmannen er med og sikrer at trykket på kvalitet og pasientsikkerhet i pasientforløpene ved at kommuner og helseforetak får opp gode strukturer i egne organisasjoner for å lære av avvik/ feil som oppstår i overgangene. Det kan være aktuelt å benytte skjønnsmidler til dette arbeidet.

Fylkesmannen deltar også i det administrative samarbeidsutvalget mellom kommuner og helseforetak med samme rolle som i forhandlingene, det vil si følge med i prosessen og bruke taleretten aktivt.

Fylkesmannen har også hatt en rolle ved å legge til rette for et kurs i kommunal samfunnsplanlegging sammen med KS, Nord-Trøndelag fylkeskommune, distriktssenteret og Innovasjon Norge. Dette kurset starter opp 4. februar 2013. Fylkesmannen har i tillegg med en deltaker i opplæring i samplan.

Videre har fylkesmannen fulgt nøye med på utviklingen i kommunal medfinansiering og ser at de fleste kommunene i fylket kommer ut på minussida ved årets utløp, med et totalbeløp for fylket på vel 10 millioner i minus. Dette gir ekstra store utfordringer i forhold til å legge mer vekt på forebygging og folkehelsearbeid. Fylkesmannen mener at sentrale myndigheter bør forbedre og forsterke finansieringen slik at kommunene stimuleres til å satse mer på folkehelse.

Fylkesmannen mener at det vil være med å gi mer varige endringer i arbeidet og tenkningen, ved at kommunene i

en oppstartsfase stimuleres ekstra med mer penger til forebygging.

Nord-Trøndelag er svært opptatt av å utvikle elektronisk samhandling på og mellom nivåene i helse og omsorgstjenesten, og prosjektet "meldingsutveksling i Nord-Trøndelag" (MUNT) utvikler seg i raskt tempo. Flere kommuner har allerede fått etablert en meldingsutveksling lokalt mellom de ulike aktørene i helse og omsorgstjenesten, og enkeltkommuner står nå i startgropa for å etablere meldingsutveksling med spesialisthelsetjenesten. Det siste vil nok være på plass hos de første kommunene innen høsten 2013.

De regionale strukturene i Midt-Norge er også godt oppe og går i 2012, og vi fikk etablert den regionale samhandlingsarenaen der både KS, helseforetakene og fylkesmennene deltar i månedlige møter for å følge med på reformen og diskutere aktuelle saksfelt. Dette gjør at linjen fra lokale til sentrale myndigheter blir kortere og gjør at sentrale myndigheter også kan følge reformen mer aktivt gjennom det nasjonale nettverket.

Det er fremdeles et potensiale for å få dialogen enda bedre i "linjen" og sette agendaen enda tydeligere, og det arbeidet vil vi fortsette med i 2013. I Nord-Trøndelag har vi valgt å ha et lokalt møte der fylkesmannen, KS og HF'et diskuterer status lokalt før vi møtes regionalt mellom alle tre fylker. 2013 vil handle mye om det viktige implementeringsarbeidet i forhold til avtalene, og fylkesmannen er bedt om å være med i arbeidet på tre av tjenesteavtalene. Disse tre er beredskap og akuttmedisinsk kjede, kvalitet og pasientsikkerhet i overgangene og avtalen rundt forskning, utvikling og utdanning. På området FOU og utdanning har vi startet på et arbeid med å samle de regionale aktørene i Midt-Norge ved å invitere fylkeskommuner, høyskoler, universitet og forskningsmiljø inn i et samarbeid på dette viktige området.

76.2 Individuell plan

Fylkesmannen har deltatt på ulike arenaer for å sette større fokus på dette viktige området av samhandlingen mellom kommune og innbyggere med behov for koordinerte tjenester. Vi har deltatt på en samling for kommuner som har tatt i bruk elektronisk IP, og vi hadde det som et av flere fokus på en regional konferanse som vi arrangerte sammen med fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Helsedirektoratet og nettverk for habilitering og rehabilitering i vårt eget fylke.

Vi må nok konkludere med at det fremdeles er varierende kvalitet på arbeidet med å få velfungerende koordinerende enheter og få til et godt tverrfaglig og tverretatlig arbeid i kommunene.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

I arbeidet med kvalitet og pasientsikkerhet er helseforetakene langt foran kommunene, og sentrale myndigheter har også hatt mest fokus på helseforetakene i pasientsikkerhetskampanjen. Ved å bidra til at det ble etablert en egen avtale mellom kommuner og HF knyttet til kvalitet og pasientsikkerhet har fylkesmannen gjort et viktig grunnleggende arbeid. 2013 vil derfor bli brukt til å sette enda mer innsats inn i dette fagområdet.

76.4 Utgår

76.5 Felles digitalt nødnett

Ingen rapportering.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

Se nedenfor.

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Oppfølgingen av berørte og pårørende etter tragediene 22. juli har fortsatt dominert Fylkesmannens beredskapsarbeid dette året.

Den 3. mars arrangerte RBUP/RTVS i samarbeid med kommunale koordinatore og Fylkesmannen et oppfølgingsseminar for overlevende og pårørende. Deretter startet planlegging av oppfølging i forbindelse av videooverføring av rettssaken til Inntrøndelag Tingrett. I samarbeid med vertskommunen Steinkjer ble det opprettet en arbeidsgruppe bestående av vertskommunen som sekretariat og medlemmer fra Fylkesmannen og de berørte kommunene. Etter drøftelser med Tingretten ble man enige om å ha 4 fagpersoner til stede i Tingretten hver dag relevante forhold i rettssaken ble behandlet, to inne i og to utenfor rettssalen. De berørte kommunene stilte seg til rådighet med å bistå vertskommunen med personell, og opplegget ble gjennomført som planlagt. I perioden rettssaken pågikk var det møte i arbeidsgruppen hver 14. dag. Kommunekoordinatorene som delte på oppgaven rapporterte stort sett om positive tilbakemeldinger fra berørte, og spesielt ungdommene var glade for å se «kjente fjes» i rettssaken. Opp til 68 berørte var til stede i rettssalen. Det ble ikke rapportert om uønskede hendelser.

I samme periode ble kommunene gjort kjent med tildeling av skjønnsmidler for 2012, og Helse- og omsorgsdepartementet uttrykte ønske om at fylkesmennene bidro til læring og erfaringsutveksling mellom kommunene. På bakgrunn av kommunenes egne erfaringer, både med den direkte oppfølgingen, men også med belastningen i rettssaken, ønsket de å gjennomføre en erfaringskonferanse for berørte kommuner ved hjelp av innleid kompetanse fra Senter for krisepsykologi i Bergen. Arbeidsgruppa fortsatte som arrangementskomite for denne konferansen, som ble gjennomført 16 oktober med 36 inviterte deltakere fra de berørte kommunene. Dagen etter arrangerte Fylkesmannen i samarbeid med RVTS implementeringskonferanse om ny veileder for psykososiale tiltak ved ulykker, kriser og katastrofer samme sted. Her ble blant annet lokale erfaringer med oppfølginga etter Utøya-tragedien presentert av utvalgte kommuner. Denne konferansen var åpen for alle fylkets kommuner, og 104 personer fra begge sykehus og 21 av fylkets 23 kommuner deltok.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har ikke mottatt noen klage på manglende oppfylging av rett til nødvendig helsehjelp etter hendelsene 22 juli, og heller ikke klager på innholdet i slik helsehjelp. Det er heller ikke opprettet tilsynssaker knyttet til dette.

I 2013 planlegger Fylkesmannens sosial-, helse og barnevernavdelingen å inngå et nærmere samarbeid med beredskapsavdelingen, blant annet for å vurdere å delta på beredskapsavdelingens tilsyn med kommunale kriseplaner for å vurdere implementering av ny veileder for psykososiale tiltak ved ulykker, kriser og katastrofer.

77.2 Fritak frå forvaltningsmessig taushetsplikt

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	2	1
Sum	2	

77.3 Særfrådrag

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	11	2
Sum	11	

77.4 Førerkort

77.4 Førerkortsaker

Oppdrag

- Behandle søknader om dispensasjon fra førerkortforskriftens helsekrav.
- Ta imot meldinger om helsesvikt i forhold til førerkortforskriftens helsekrav og vurdere om politiet skal tilrås inndragning av førerkortet.
- Gi råd og veiledning til politiet, vegmyndighetene, helsepersonell og publikum i spørsmål om helse i forhold til trafikksikkerhet.

- Benytte det avtalte registreringsystemet ved behandling av førerkortsaker for å bidra til regional og nasjonal oversikt, samt rapportere til Helsedirektoratet hvert halvår.

Fylkesmannen har en viktig samfunnsoppgave i forhold til førerrett og trafikksikkerhet.

I 2012 kom det inn 1358 saker til behandling. Det ble behandlet totalt 1456 saker. Det er stor økning i antall inndragninger av førerkort, og det er områdene rus og medikamentbruk som har den største økningen. Det kan derfor forventes en økning i antall dispensasjonssøknader i 2013.

De sakene som omhandler rus og medikamentbruk, er ofte kompliserte saker. Dette medfører mye innhenting av opplysninger. Det er derfor en stor økning i mengden utgående brev. På grunn av endringer i førerkortforskriften på enkelte områder (diabetes, ADHD m..m) blir mange av disse sakene nå ikke behandlet hos Fylkesmannen, men ved Trafikkstasjonene.

Antall telefoner er gått noe ned siste halvår, men det er fortsatt stor pågang på telefon både fra samarbeidspartnere (Politi, Statens vegvesen og helsepersonell), og fra nordtrøndere som har en førerkortsak hos Fylkesmannen. Telefontid er derfor videreført også i 2012

Saksbehandlingstiden ligger nå opp mot 2 måneder. Maksimal saksbehandlingstid er av Helsedirektoratet satt til 6 uker.

Det er store forventninger hos samarbeidspartnere at Fylkesmannen jobber aktivt utadrettet i førerkortssammenheng. I 2012 har vi vært og orientert både fastleger, spesialisthelsetjenesten og en videregående skole. I tillegg har vi deltatt på 2 førerkortmøter med Helsedirektoratet, samt samarbeidsmøter med Politi og Statens vegvesen både lokalt og regionalt.

Saksmengden må forventes å fortsette øke i årene fremover. Dette skyldes økt bevissthet rundt meldeplikten hos leger, psykologer og optikere.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	1456	8
Sum	1456	

77.5 Pasientjournaler

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMNT	0
Sum	0

77.6 Rett til trygderefusjon

Ingen rapportering.

77.7 Felles barnevern sosial og helsemelding

Ingen rapportering.

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasient- og brukerrettighetsloven kap. 4A

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har mottatt 85 vedtak med bruk av tvang etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A i 2012.

Fylkesmannen har deltatt i veiledningsmøter med enkeltkommuner og gitt veiledning til både kommuner, tannhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten i forhold til en rekke spørsmål og tema.

Fylkesmannen ga i 2012 tilskudd til Undervisningssykehjemmet – Verdal, med tanke på erfaringssamling og opplæring av kommunene. Det ble gjennomført en dagskonferanse for kommunene og helse Nord-Trøndelag. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har vært en sentral aktør i denne opplæringen.

Det er ett lavt antallet vedtak og lavt antall kommuner som har fattet vedtak. Det foreligger små endringer siden 2011. Mangel på kunnskap/opplæring kan være en årsak, at kommunene som ikke har fattet vedtak er god på tillitsskapende tiltak kan være en annen. Fylkesmannen vurderer det slik at den første årsaken gir et mest dekkende bilde på situasjonen. Vi registrerer likevel en endring i fylket med tanke på igangsatte prosjekter med tillitsskapende tiltak i sykehjem, noe vi registrerer gjennom vår kontakt med de ulike kommunene.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag gjennomført to tilsyn med tvungen helsehjelp etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A i 2012. Det er i 2013 planlagt å gjennomføre 1 revisjon. Fylkesmannen vurderer å gjennomføre stikkprøvetilsyn med sykehjem i 2013.

Viser for øvrig til resultatområde 81.3: klager etter sosialtjenestelovgivningen, samt resultatområde 82.3: klagesaker.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

Se nedenfor.

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Fylkesmannen deltar i samarbeid med Nord-Trøndelag fylkeskommune, Kommunenes sentralforbund og NTNU på ulike arenaer. Fylkesmannen deltar i to prosjekter, «Program for kultur og helse» og «Fra kunnskap til handling, fra handling til kunnskap». Det er et tverrfaglig samarbeid mellom oppvekst /utdanning og sosial , - helse- og barnevernsavdelingen på tema barn og unge med fokus forebygging og helsefremmende arbeid.

Fylkeskommunen arrangerer faste møter med folkehelsekoordinatorerne i kommunene flere ganger i året. Det arrangeres hvert år en folkehelsekonferanse i regi av »Kompetansenettverket for helsefremmende arbeid i Nord-Trøndelag, initiert av Helse Midt-Norge» Medlemmene her er fra ulike fagsektorer i helseforetaket, fylkeskommunen, fylkesmannen, tre kommuner og NTNU.

Sosial-helse-, og barnevernsavdelingen deltar i fylkesmannens interne plangruppe og er med på behandling av planstrategier, kommuneplaner med samfunnsdeler.

Det er gitt informasjon til politikere, administrasjon og ulike grupper av ledere i kommunene ved flere anledninger og i de nettverkene som er i fylket.

Fylkesmannen har i samarbeid med fylkeskommunen (LUK) og KS laget et lokalt utdanningstilbud knyttet til høgskulen i Volda, *Kommunal samfunnsplanlegging i Nord-Trøndelag*, med studiestart januar 2013, (40 studenter)

Fylkeskommunen har bredt diskutert folkehelse i den regionale planstrategien.

16 kommuner av 23. De resterende der er 2 i oppstartsfasen, 3 viderefører vedtatte planer, 2 har ikke medvirkning.

Det er behandlet 13 planstrategier i 2012. Det er stor forskjell på de små og store kommunene mht. til kompetanse og helhetstenkning. De andre følger de føringer som ligger for planstrategi, men det er få som har hatt noe særlige prosesser med medvirkning av innbyggerne i kommunen. De fleste har brukt tallmateriale som bakgrunnsdata og da nasjonale data fra Folkehelseinstituttet. I Nord-Trøndelag er også HUNT resultater lagt til grunn.

83.2 Miljørettet helsevern

Det er gitt råd og veiledning på 1 sak i 2012.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse

Ernæring og Fysisk aktivitet

Fylkesmannen deltar sammen med Nord-Trøndelag fylkeskommune, Helse Midt-Norge HF Sykehuset Levanger og tre kommuner i arbeidet med prosjektet treningskontakt. Inne i sitt andre år, har utviklet en lokal modell for fylket og tilbud opplæring til alle kommunene. Videreføres i 2013

Fylkesmannen støttet Midtre-Namdalen samkommune i et undervisningsopplegg for kostholdsopplæring til barnehagene.

Tobakk

Fylkesmannen har en konsulent som arbeider opp mot skolene og prøver å rekruttere de ved direkte kontakt med rektor og lærere, - og det er kommet flere skoler til. Han samarbeider også med folkehelsekoordinatorene ute i fylket. 67 % av skolene i Nord-Trøndelag er med pr 24/1-2013.

Avdelingen er i jevnlig kontakt med helsesøstrene i helsestasjonene og de gir tilbakemelding på at de har lite tid til å jobbe tobakksforebyggende. Ressursgruppen for tobakksforebygging som var i fylket er lagt ned i og med at arbeidet innarbeides i frisklivssentralene. Det har vært god deltagelse fra fylket på Helsedirektoratets sertifiseringskurs for røykeslutt instruktører knyttet til frisklivssentralene.

Verdens tobakksfrie dag ble arrangert med støtte fra Nord-Trøndelag fylkeskommune i Steinkjer kommune og ved begge sykehusene, (Namsos og Levanger)

Seksuell Helse.

Ved forvaltning av tilskudd til gjennom «handlingsplanen for forebygging av uønsket svangerskap og abort» var det to søknader i 2012. Den ene fra Levanger kommune om videreføring av sine prosjekter «På vei til voksenlivet, seksualundervisning for barn/ ungdom med nedsatt funksjonsevne» og «Pubertet/ seksualundervisning for barn/ ungdom med nedsatt funksjonsevne»

Det var også søknad fra Høgskolen i Nord-Trøndelag til videreføring av sitt samarbeid med helsestasjon for høgskolestudenter /v studentsamskipnaden i Nord-Trøndelag (SINOT). Det er to kommuner, - Levanger og Namsos som er med , i og med da med at høgskolen har sine studiesteder der. Det har vært et samarbeidsmøte med SINOT, fylkesmannen og de to kommunene.

Høst 2012 fikk SINOT ekstra midler utenfor bevilgningen på kapittel 719/post 71, til å arrangere en temadag for 1 års studenter. Dette fikk de veldig positiv tilbakemelding på. FM ressursgruppe bestående av representanter fra Høgskolen i Nord-Trøndelag (SINOT), Steinkjer kommune v/ helsesøster, Barne og ungdomsrådet i Nord-Trøndelag, Nord-Trøndelag fylkeskommune, Stjørdal kommune v/ barnevernsleder, Helse Midt-Norge HF, gynekologisk avdeling, Verdal kommune v/ jordmor rådgiver folkehelse og rådgiver psykisk helse og rus , arbeidet hele 2012 med å øke bevisstheten rundt temaet. Dette arbeidet endte opp med en temadag »*Hvem setter kjærlighetens grenser- ungdom, foreldre media, eller ... ?*» hvor målgruppen var de voksne som arbeider med ungdom i skoler,- (lærere ,miljøarbeidere, helsesøstre) fritidsaktiviteter, (fritidsklubber). Dette var en dag med stort engasjement og god mediedekning og bra deltagelse (65 personer). Det er tenkt oppfølging for 2013 med fokus på ungdommene.

83.6 Smittevern

Fylkesmannen har i 2012 mottatt 3 varsler om smittsom sykdom:

1. Varsel om mulig matbåren sykdom i en restaurant fra Mattilsynet, varslet via Vesuv
2. Varsel om gonore fra St. Olavs Hospital, Hud og venerisk poliklinikk, hvor enkelte smittekontakter ble oppgitt å bo i Nord-Trøndelag. Bostedskommune var ikke oppgitt, slik at varselet ble videreformidlet til alle

fylkets smittevernleger

3. Varsel om 1 tilfelle av EHEC hos barn fra en kommune, varslet via smittevernlegen/Vesuv

Tilfellende er varslet i henhold til gjeldende regelverk

Listen over samtlige smittevernleger og stedfortredere er ajourført.

Fylkesmannen har ikke arrangert kurs for smittevernpersonale i fylket i 2012.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

Se nedefor.

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Fylkesmannen har mye kontakt med fylkets fastleger. Fastlegene tar ofte telefonisk kontakt angående spørsmål om førerkortforskriften og ved foreskriving av sentralstimulerende legemidler.

Det er god kapasitet og stabilitet av fastleger i fylket. Spesielt vil fylkesmannen trekke frem at de fem store kommunene i fylket, Namsos, Steinkjer, Verdal, Levanger og Stjørdal har fått innvilget flere legehjemler. I 2012 har flere fastleger fått tilbud om driftstilskudd i disse kommunene. Dette har ført til ledig listekapasitet i kommunene.

Fylkesmannen har merket seg støy og uro rundt det første utkastet til fastlegeforskrift. Fylkesmannen har fulgt med debatten på Eyr. Fylkesmannen har fått tilbakemelding fra fastlegene om at endelig utkast til fastlegeforskrift ble vurdert som mye bedre for alle involverte parter.

Det er ingen kommune i Nord-Trøndelag som har dispensasjon fra fastlegeordningen

84.2 Turnustjeneste

Fylkesmannen har ansatt en lege i 20 % stilling for å ivareta dette området. Fylkesmannen har gjennomført kurs for turnusleger og turnusfysioterapeuter i kommunene. Det er en dag for turnusfysioterapeutene og to kursdager for turnuslegene. Kursene inneholder informasjon om HELFO og NAV sine arbeidsområder og regelverk. I tillegg undervises det i helsejus og førerkortvurderinger .

Turnuslegene får også delta i et endagskurs med avansert hjerte/lungeredning. Det er legevaktssentralen i Namsos som er ansvarlig for dette kurset.

Fylkesmannen har deltatt på møter med Helsedirektoratet angående omlegging av turnuslegeordningen. Det er utstrakt samarbeid med Statens autorisasjonskontor for helsepersonell og Fylkesmannen i Hordaland.

84.3 Klagesaksbehandling etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og pasient- og brukerrettighetsloven

Se pkt 82.1.

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

I Nord-Trøndelag er det ett fengsel, Verdal fengsel. Fylkesmannen behandlet en tilsynssak i 2012. Tilsynssaken fikk stor mediaoppmerksomhet. Helsetjenesten har endret sine rutiner etter denne saken. Helsepersonalet tar oppsøkende kontakt når det blir rapportert om at innsatte har sykdom og ikke er arbeidsdyktig. Det har foruten denne saken ikke vært klager på helsetjenesten.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger, familiegjenforente og direktebosatte overføringsflyktninger

Fylkesmannen har ikke hatt aktivitet på dette området i år.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Viser til rapporteringsområde 86.2.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Den nasjonale handlingsplanen mot vold i nære relasjoner 2008-2011, har vært avløst av en ny midlertidig handlingsplan for 2012 i påvente av en stortingsmelding som skal komme. Regjeringen vil presentere en ny handlingsplan for perioden 2013-2016, mens handlingsplanen for 2012 videreførte arbeidet fra 2011.

Overgrepsmottak: Nord-Trøndelag fylke har etablert et Overgrepsmottak ved Sykehuset Levanger tilknyttet legevakten. Alle 23 kommunene i Nord-Trøndelag har inngått avtale med Sykehuset Levanger, i tillegg til Bindal kommune i Nordland og Roan kommune i Sør-Trøndelag.

Når det gjelder et eget mottak for Vold i nære relasjoner i Nord-Trøndelag, ventes dette å bli behandlet i Stortingsmeldingen som kommer i løpet av 2013.

Overgrepsmottaket blir godt ivaretatt av vertskommunen Levanger, og Fylkesmannen har deltatt på 1 møte i samarbeidsgruppa i 2012 i tillegg til jevnlig orientering pr. mail fra ansvarlige i vertskommunen.

Både Overgrepsmottaket og Krisesenteret vurderer samarbeidet dem imellom som godt og ryddig.

Krisesenteret:

Se område 43.1

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Fylkesmannen har deltatt på to fagdager med helsesøstre hvor nytt lovverk og andre aktuelle tema er diskutert.

Helsesøstre inviteres på alle tverrfaglige samlinger som arrangeres med ulike tema som berører samhandlingsreformen, folkehelseloven og helsestasjonsarbeidet. Rådgiver folkehelse har jevnlig kontakt og dialog med helsesøstergruppen og orientere om nye retningslinjer m.m.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Fylkesmannen har ikke mottatt noen klager på svangerskapsomsorgen i kommunene i 2012. Helse Nord-Trøndelag tilbyr jordmørtjeneste til alle kommunene. Dette anses som en god måte å rekruttere jordmødre på siden en deltidsstilling i en kommune kan kombineres med vakter/deltidsstilling i Helse Nord-Trøndelag.

84.10 Kjønnslæstelse

Se område 45.3

84.11 Tannhelse

Fylkesmannen er med i samarbeidet med Nord-Trøndelag fylkeskommune og møter tannpleierne og folkehelsekoordinatorene i felles temadager.

Fylkesmannen hadde dette som et av temaene på Omsorgskonferansen i 2012

Sosial-, helse og- barnevernsavdelingen ved rådgiver folkehelse og rådgiver psykisk helsevern/ rus har vært med i samarbeidet med kommunal avdelingen og KoRus- Midt om oppstarten av veileder programmet «Ansvarlig alkoholservering, start høst 2012.

Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten

Se nedenfor.

85.1 Abortloven

Ingen rapportering.

85.2 Sterilisering

Steriliseringsmenda har mottatt 1 sak til behandling. Denne står åpen i påvente av innhentet informasjon.

85.3 Lov om transplantasjon

Antall saker

Embeter	Antall
FMNT	0
Sum	0

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	196	2
Sum	196	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet

Ingen rapportering.

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Ingen rapportering.

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

Organisatorisk er nå arbeidet med omsorgsplan 2015 satt i sammenheng med arbeidet med samhandlingsreformen. Embetet har satt sammen en gruppe på tvers av fag og avdelinger for å ivareta dette.

Utadrettet virksomhet har bestått i orienteringer rundt satsningene i omsorgsplanen i ulike nettverk og fora som vi deltatt i. For å nevne noen nettverk er det helseleder-nettverket, demensnettverket, pleie- og omsorgsforum og

rehabiliteringsleder-nettverket.

Fylkesmannens deltakelse i regionale fora sammen med andre sentrale instanser ble videreført i 2011 som blant annet er undervisningssykehjemmet, undervisningshjemmetjenesten og samarbeidsutvalget mellom kommuner og helseforetak.

Videre har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag videreført regionalt samarbeid med to møter i året hvor vi utveksler erfaringer og har dialog rundt utfordringer.

86.1 Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har initiert et prosjekt for å øke den kommunale analyse og plankompetansen for helse og omsorgssektoren i kommunene. Det arbeides med å levere et verktøy som fletter sammen ulike databaser slik at offentlig statistikk blir lettere tilgjengelig samt en veileder i helse og omsorgsplanlegging. Arbeidet gjøres i samarbeid med Fylkeskommunen, helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag og helseforetaket og ses i sammenheng med folkehelsesatsningen.

Det midt-norske velferdsteknologiprojektet ble videreført til 2011. I Nord-Trøndelag er 5 delprosjekt organisert under felles prosjektorganisasjon og har evaluert og rapportert inn erfaringer fra sine prosjekt til felles prosjektkoordinator ansatt av Fylkesmennene i Midt-Norge. De ulike prosjektene er henholdsvis sporingsteknologi, videoteknologi, smarthus og treningslaboratorium.

□ □

86.2 Demensplan 2015

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i 2012 inngått et samarbeid med Verdal kommune omkring arbeidet med demensplan 2015. I samarbeid med Fylkesmannen har Verdal kommune, ved Utviklingssentret for sykehjem i Nord-Trøndelag, bidratt til å løfte arbeidet med demensplan 2015 i fylket. Det har blitt gitt tilbud om informasjonsbesøk og undervisning til alle kommuner i fylket. I tillegg har 8 utvalgte kommuner fått tilbud om hospitering i Verdal kommune. Hospitering gjennomføres i etterkant av besøk, sannsynligvis i januar 2013.

Demenssatsningen inngår videre i øvrige satsninger gjennom kompetanseløftet og investeringstilskuddet og kommunenes planer har hatt spesielt fokus.

Det ble gitt tilskudd til de kommuner som ønsket en kompetanseheving på demens dette som en del av kompetanseløftet. Tilskuddet gikk til oppstart av studiegrupper, som ønsket å benytte studiematerialet "Demensomsorgens ABC", utviklet av nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse. Alle kommuner i fylket er i gang.

Fylkesmannen er medlem i en ressursgruppe i forhold til et 3-årig demensprogram for personer med samisk bakgrunn, 2010 – 2013. Dette er et delprogram i Demensplan 2015 "Den gode dagen". Programmet skal følge mål og satsingsområder i Demensplan 2015 men tilpasse disse til personer med samisk bakgrunn. Ressursgruppen skal være medspiller, gi innspill, følge med på oppgavene og se på mulighetene til samspill med andre aktører. Ressursgruppen er sammensatt med deltagere fra ulike fag- forvaltnings, og kommunenivå.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Antall årsverk som ligger inne som økning hos våre kommuner har et omfang på 29 årsverk for 2012. Dette fordeler seg med en reduksjon på omkring 11 årsverk på personell uten fagutdanning, og en økning med henholdsvis 23,5 årsverk på personell med videregående opplæring og 16,5 årsverk for personell med høyskoleutdanning. Dette tilsier at det skjer en dreining over mot flere årsverk med fagutdanning. Fylket ligger høyt på statistikken for faglærte i sektoren også på landsbasis. Med fylkets 80 % faglærte i bemanningen i helse og omsorg er det bare et fylke som ligger bedre an enn Nord-Trøndelag. I tillegg kan nevnes at to av våre kommuneregioner, Indre Namdal region og Innherred samkommune (Levanger og Verdal) er med i et prosjekt som skal kvalifisere voksne uten fagutdanning til fagbrev som helsefagarbeider eller ungdomsfagarbeider. Dette vil øke andelen fagutdannede ytterligere.

Nord-Trøndelag øker mindre enn landet for øvrig i forhold til antall årsverk i fireårsperioden 2007- 2010 med

sine 0,7 % (siste tilgjengelige statistikk), der landet for øvrig øker med 2,2 % i samme periode. Det er videre viktig å gå grundig inn i hva en måler økningen i forhold til, og det blir enda viktigere etter hvert som det også skjer en oppgaveforskyvning i helsetjenesten gjennom samhandlingsreformen og andelen yngre brukere i helse- og omsorgstjenesten øker. En slik vurdering der en går grundigere inn i tallene for brukerbehov vil være nødvendig for å kunne ha mer kvalifiserte meninger om hvorvidt økningen i årsverk følger økningen i behovene i

befolkningen innenfor ulike aldersgrupper.

Det er 111 læreplasser for helsefagarbeider i gang i kommunene, med en fordeling med halvparten i første år og halvparten i andre år av lærekontraktene. Hvis en ser til planene for 2013 kan det se ut som kommunene ser for seg en reduksjon av antall lærekontrakter.

Fylkesmannen mener at kommuner og helseforetak burde samarbeidet om felles lærekontrakter, noe som også kan komme gjennom realisering av tjenesteavtaler som omhandler samarbeid på feltet forskning, utdanning, praksis og læretid. Det vil jo bli etablert et samarbeid når det gjelder utdanning av leger, og dette kunne også vært utviklet for flere yrkesgrupper.

Rapport om kommunenes planer for kompetanseheving:

a) Helsefagarbeider:

Kommunene har totalt 20 under utdanning til å bli helsefagarbeider i 2012, og hadde 15 som

fullførte i 2011. Her er Nord- Trøndelag en av fem prøv fylker for voksenopplæring på arbeidsplassen i to regioner som har hatt prosentvis høyere andel personell uten fagutdanning. Dette kan og bør øke dette tallet.

b) Fagskole:

20 fullførte fagskole i 2011, og 41 er under utdanning i 2012. Dette viser at det er en viss økning, men fremdeles så vil fylkesmannen hevde at dette gode tilbudet underforbrukes av kommunene. Det er synd at ikke flere kommuner ser dette som en god mulighet for å videreutvikle kompetansen til personell med videregående utdanning i helsefag. Dette er jo også utdanninger som er lett tilgjengelige via nettbasert undervisning og kan slik sett gjennomføres nært bostedet. Er tilbudet fremdeles markedsført for dårlig? De mest populære utdanningene

her er eldreomsorg, psykisk helse og veiledning.

c) Høyskole:

65 personer med høyskoleutdanning gjennomførte en videreutdanning i 2011, mens 101 er under utdanning i 2012. Det er spesielt psykisk helse, geriatri og veiledning som er populære utdanninger, og som også er viktige utdanninger for helse og omsorgstjenesten. Ellers dukker det også opp behov som diabetesutdanning og utdanning innenfor lungesykdommer, noe som nok er en trend som vil forsterke seg, da det er en forventning i samhandlingsreformen at kommunene skal gjøre mer på dette feltet og overta oppgaver fra helseforetakene. Det er også et bra antall som gjennomfører lederutdanning, med 22 i 2011 og 20 under utdanning i 2012, noe som er positivt da det er stort behov for god ledelse også i helse og omsorgssektoren.

7 personer gjennomførte desentralisert høyskoleutdanning i 2011, og 15 er under utdanning i 2012.

d) Demensomsorgens ABC og eldreomsorgens ABC:

Dette kurstilbudet har blitt veldig populært i vårt fylke, og det var hele 275 som fullførte en av disse kursene i 2011. I 2012 er tallet som går disse kursene økt til 478 deltakere. Det er først og fremst demensomsorgens ABC som har slått til. Denne kurspakken er også et godt eksempel på at det allerede er et godt samarbeid mellom kommuner, utviklingscenter og helseforetak rundt det å drive frem dette kurstilbudet til stadig nye kommuner i fylket. Det er et tett og godt samarbeid mellom alderpsykiatrisk avdeling, utviklingscenteret og fylkesmannen for å gjøre dette tilbudet tilgjengelig for alle kommuner som ønsker å løfte kompetansen på dette viktige feltet demens.

e) Kompetanseløftet og ny helse- og omsorgstjenestelov:

Det er et stort behov i kommunene for å bruke mer midler på internundervisning, faglig veiledning og refleksjonsgrupper for å forvalte den kompetansen som finnes i praksisfeltet på en enda bedre måte. Dette er viktige virkemidler for å sikre at ansatte mestrer arbeidet enda bedre, noe som i neste rekke holder personalet i arbeid i stedet for at de utstøtes.

Nytt lovverk utfordrer både kommuner og helseforetak til å samarbeide mer i faglige nettverk og legge til rette for hospitering. I tillegg skal de samarbeide om forskning, utdanning, praksis og læretid. Dette har nå kommet inn i tjenesteavtaler som har virket fra 1. juli 2012.

Alt dette vil koste mye penger og det hadde vært positivt å kunne sette mer penger inn i det samarbeidet som skjer på tvers av nivå i helse og omsorgstjenesten. Pengene fra kompetanseløftet rekker dessverre ikke til alle gode formål da totalpotten til ulike tiltak er for liten med de 80 millionene som finnes på landsbasis og de rundt 2,7 millioner som kommer til Nord-Trøndelag (2012-tall).

I Nord-Trøndelag kunne vi gjerne tenkt oss å være prøvefylke for i enda større grad å kunne understøtte disse prosessene som går på tvers av nivå med noe mer penger utover de rammene vi tidligere har fått.

3) Regional kompetanse- og forskningsplan

Fylkesmannen har tidligere hatt kontakt med Helsedirektoratet (des 2011) i forhold til et mulig prosjekt med å samle kompetanse- og forskningsbehovene i hele helseregionen, der vi samler inn behovene i alle tre fylker i både kommuner og helseforetak. Dette skal munne ut i et bestillerdokument til utdannings- og forskningsaktørene i regionen, noe som vil kreve et regionalt samarbeid også mellom høyskoler og fylkeskommuner. Dette har vi i 2012 tatt videre og diskutert med partene KS, HF'et, RHF'et og fylkesmennene i regionen. I tillegg er det drøftet i et fellesmøte med den regionale samhandlingskoordinatoren.

Det er positive holdninger til dette prosjektet hos alle parter på "bestillersiden", og vi har hatt dialog med de ulike aktørene på "utførersiden", det vil si forskning og utdanning. Utdanningsinstitusjonene i regionen er positive, men forskningsmiljøene har et ønske om å bli sterkere representert inn i arbeidet.

Dette regionale arbeidet vil fortsette i 2013, men det er mulig vi burde hatt noe penger inn i et prosjekt med dedikerte personalressurser til å arbeide videre med dette.

86.4 Investeringstilskudd til sykehjem

Fylkesmannen bistår Husbanken i vurderingene knyttet til behandling av søknader om investeringstilskudd til omsorgsboliger, sykehjemsplasser mv. Det var antatt at antall foreløpige søknader ville øke i 2012 som følge av samhandlingsreformen, men det skjedde ikke. Fylkesmannen mottok 4 saker til vurdering i 2012 (mot 14 i 2011 og 7 i 2010). Husbanken gjennomførte ett oppstartmøte med en kommune i 2012, der også Fylkesmannen deltok.

Fylkesmannen fører løpende oversikt over byggesaker som vi blir gjort kjent med gjennom kontakten med Husbanken.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen mottar mange henvendelser fra personell i kommunenes helse- og omsorgstjenester, og det er også i 2012 lagt stor vekt på at disse blir besvart løpende, og raskt.

Kvalitetssystem og internkontroll er sentrale tema i vår kontakt med kommunene, og blir spesielt systematisk

fulgt opp i forbindelse med tilsynsvirksomheten. Fylkesmannen ser at svikt i tjenester ofte henger sammen med at kvalitetssystemer og internkontroll verken er tilstrekkelig utviklet, eller implementert nedover i organisasjonene. Fylkesmannen forsøker derfor gjennom veiledning å tydeliggjøre ledelsens ansvar jf forskriftene om internkontroll. Det er en kontinuerlig oppgave å bidra til økt forståelse for at dette er nødvendig for å sikre forbedring og utvikling av tjenestene.

86.6 Utviklingssentre for sykehjem og hjemmetjenester/Lindrende behandling

Fylkesmannen har deltatt i fag- og samarbeidsrådsmøter i utviklingssentrene, og kan rapportere at kunnskapsbasert praksis i større og større grad integreres i måten det jobbes på. Videre har utviklingssenteret på Verdal fått mulighet til å spre kompetansen sin på demensomsorg gjennom å reise rundt og besøke kommuner i fylket (se tidligere beskrivelse på demensplan).

Stjørdal har i løpet av året funnet en bedre form for driften av utviklingssenteret og har ansatt egen prosjektleder.

Fylkesmannen ønsker i 2013 å legge til rette for at også Stjørdal kan "vise frem" kompetansen sin, og KOLS-arbeidet de har holdt på med i flere år er god praksis som bør spres til resten av fylket.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen ser gjennom sin kontakt med kommunene at det er varierende kompetanse på saksbehandlingen i helse- og omsorgstjenesten. Dette kommer til uttrykk bl.a gjennom de vedtak vi ser i vår klagebehandling, hvor vedtakene ofte er upresise og i liten grad konkrete, med begrunnelser og lovanvendelse som ikke er presise. Dette skaper vansker for de aktuelle brukerne, som i neste omgang blir usikre og i verste fall utrygge på hvilken hjelp de får eller ikke får. Fylkesmannen har derfor til hensikt å gjennomføre målrettet opplæring på dette området i 2013.

86.8 Aktiv omsorg/Partnerskap med familie og lokalsamfunn

Fylkesmannen jobber aktivt i forhold til samhandlingsreformen, og mener at den "tredje samhandlingsreformen" dreier seg som aktiv omsorg mellom familie og lokalsamfunn. Fylkesmannen har invitert frivillige organisasjoner til delta aktivt på kurs hvor dette har vært tema. Det er etablert private virksomheter i fylket som tilbyr aktiv omsorg, hjelp og støtte til både familie og pårørende.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning

Fylkesmannen har gjennomført løpende veiledning til kommuner som har hatt behov for det og to kursdager i samarbeid med Norsk forbund for utviklingshemmede. Vi har overprøvd saker hovedsakelig innen 3 måneder.

Fylkesmannen har mottatt 115 meldinger om skadeavvergende tiltak overfor 20 brukere. Tallet på meldinger synes å være lavt noe vi mener kan skyldes underrapportering. I Nord-Trøndelag er det i 2012 fattet 27 vedtak, 64 tiltak, om bruk av tvang og makt etter helse- og omsorgstjenesteloven § 9-5 bokstav b og c. Tre tiltak er ikke godkjent. Dette gjelder for i alt 27 brukere, hvorav alle er over 18 år. I 2012 er det søkt og innvilget dispensasjon fra utdanningskravet ovenfor tjenestene til 13 av brukere. Det er ført tilsyn overfor 4 personer.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Fylkesmannen har gjennom året hatt fokus på kommunenes bruk av IPLOS i forbindelse med klagesaksbehandling, og tilsyn. IPLOS-registrering etterspørres konkret i klagesaker der dette burde inngå i dokumentasjonen.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag arrangerte i september IPLOS-temadag i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag med bistand fra direktoratet.

Resultatområde 87 Psykisk helse

Se nedenfor.

87.1 Tvungen undersøkelse

Ingen rapportering.

87.2 Behandling uten eget samtykke

Ingen rapportering.

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

Ingen rapportering.

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

Ingen rapportering.

87.5 Vedtak om overføring

Ingen rapportering.

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

Ingen rapportering.

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Fylkesmannen skal bidra til at kommunenes innsats på feltet opprettholdes og videreutvikles, og fylkesmannens rådgivning og veiledning overfor kommunene har fortsatt også i 2012.

Gjennom rundskriv IS-24 har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag også i 2011 kartlagt antall årsverk innenfor psykisk helsearbeid for både barn/ unge og voksne. Kartleggingen skal imidlertid fra 2012 skje direkte tilbake til SINTEF, som har ansvaret for å kvalitetssikre og sammenstille tallene fra alle landets kommuner.

Kontakten med kommunene opprettholdes per telefon, e-post og ved en årlig fagsamling for koordinatorene innen rus- og psykisk helse, noe som ikke har blitt gjennomført i 2012 på grunn av manglende ressurser internt. Rådgiver for rusområdet gikk ut i 1 års permisjon fra 1.juli 2012, og rådgiver psykisk helse har inntil videre tatt over rusfeltet. Ambisjonsnivået er derfor redusert tilsvarende.

Fylkesmannen har også kontakt med kommunene i forbindelse med tilskuddsforvaltningen av midler til tverrfaglig videreutdanning for voksne, barn og unge.

Fylkesmannen har gjennomført 1 samarbeidsmøte med NAPHA (Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid for voksne) i 2012.

For 2012 er det allerede opprettet et tettere samarbeid internt i et langsiktig arbeid for bedre oppvekstvilkår for barn og unge i Nord-Trøndelag i tillegg til at det er opprettet en ekstern referansegruppe som skal bistå med sin kunnskap og kompetanse i dette arbeidet.

Samarbeidet resulterte i et rådslag i Nord-Trøndelag i desember 2012, og hvor de råd Fylkesmannen fikk dannet en del av grunnlaget for styrking av barn og unges oppvekstvilkår i Fylkesmannens nyttårskonferanse 3.januar 2013.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

Ingen rapportering.

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

Ingen rapportering.

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Antall saker

Embeter	Antall
FMNT	0
Sum	0

Resultatområde 88 Rusområdet

Se nedenfor.

88.1 Alkoholloven

Vi har behandlet 1 klagesak etter alkoholloven hvor kommunens vedtak ble stadfestet. Saken ble behandlet innenfor resultatkravet på 3 mndr.

Vi har fastsatt gebyr for skjenkebevilling for den statlige bevillingen som HV-12 har på Værnes, og utvidet skjenkebevillingen på Værnes ved 3 eller enkeltanledninger.

Ved henvendelser har vi bistått kommunene med veiledning i regelverket.

Informert om den nye veilederen om kontroll.

Innledet samarbeid med KoRus og politiet.

Vi har deltatt i ei samling/arbeidsseminar hvor temaet i hovedsak var ansvarlig alkoholhåndtering – hvordan jobbe med dette i Nord-Trøndelag. Inviterte her var i hovedsak representanter fra kommune og politi. På denne samlinga fikk Fylkesmannen synliggjort oss, og hva vi kan bidra med innenfor alkoholområdet overfor kommunene.

Vi har prøvd å kartlegge kommunenes behov for kompetanseheving innenfor alkoholloven.

I samarbeid med KoRus, politi og NHO har vi planlagt storsatsing innenfor ansvarlig alkoholhåndtering for hele fylket. I den forbindelse er det nedsatt to regiongrupper som jobber med dette hvor Fylkesmannen har deltatt/deltar. Arbeidet videreføres med full styrke i 2013, så “resultatet” av planleggingen vil komme da. Dette først og fremst i form av 2 dagssamlinger, hvor vi ser på alkoholloven i et folkehelseperspektiv, gjennomgår erfaringer med ansvarlig alkoholhåndtering, får innlegg fra politi og NHO, samt gjennomgår den nye veilederen i kontroll. Videre er det planlagt lokaltilpassede kurs i ansvarlig vertskap, samt tilrettelegging for nettverk.

Antall saker

Embeter	Antall
FMNT	1
Sum	1

88.2 Rusmiddelarbeid

2012 var siste året i “Opptappingsplanen på rusfeltet” og Fylkesmannens inntrykk er at kommunene i varierende grad har benyttet planperioden til å styrke arbeidet på rusfeltet.

De største kommunene har jobbet målrettet med å få på plass en ruspolitisk handlingsplan, mens de små kommunene har i liten grad benyttet seg av tilskuddsordningene. En av de minste kommunene kom ikke i gang med tiltak, på tross av tilskudd gjennom FM, og måtte tilbakebetale dette.

Når det gjelder interkommunale ordninger har Nærøy og Vikna samarbeidet om ungdomstiltak. Verdal og Levanger som tidligere har samarbeidet om lavterskel helsetiltak, men i 2012 har levanger bygd opp egne slike tiltak.

Det overordnede målet i opptrappingsplanen er å redusere de negative konsekvensene rusmiddelavhengighet har for enkeltpersoner og for samfunnet. Fylkesmannen skal være bidragsyter til at dette målet nås.

Det tar imidlertid tid å bygge opp nye tjenester og kommunene håpet nok derfor på ytterligere forlengelse av opptrappingsmidler utover 2012 fra staten, men når dette ikke skjedde, kan man nok spore en del skuffelse i kommunene.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har også i 2012 gitt tilskudd til videre- og etterutdanning på rusfeltet, og denne ordningen vil etter all sannsynlighet fortsette også i 2013.

Ressursrapportering

Av dette utgjør kr. 903.668,- godtgjørelse til kontrollkomisjonene.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 3 831 287,81	kr 278 300,80
83 Folkehelsearbeid	kr 553 249,87	kr 1 141,00
84 og 85 Primærhelsetj. og Spesialhelsetj.	kr 138 279,78	kr 384 509,93
85 Spesialhelsetjenesten	kr 0,00	kr 0,00
86 og 75 Omsorgstj, Habilitering og Rehabilitering	kr 864 184,71	kr 0,00
87 og 88 Psykisk helse og Rusområdet	kr 501 023,65	kr 916 286,45
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 2 307 389,52	kr 662 616,92
Andre oppgaver under HOD	kr 362 446,06	kr 311 573,62
Sum:	kr 8 557 861,00	kr 2 554 428,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

91.1 Avkjørselssaker etter vegloven

Vi mottok ingen og behandlet heller ingen klagesak i 2012.

91.2 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Vi innvilget 3 taubanekonesjoner i 2012.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Fylkesmannen gav apostille på 342 dokumenter i 2012.

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Vi hadde ingen slike saker til uttalelse i 2012.

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Fylkesmannen godkjente ett nytt trossamfunn i 2012. Med dette har vi 11 godkjente trossamfunn i Nord-Trøndelag.

Vi utbetalte tilskudd til 1.068 medlemmer av trossamfunn i 2012 og har ikke mottatt noen klager på tilskuddsutbetalingen.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet

Resultatområde 93 Oppdrag på det samiske området

Se nedenfor

93.1 Konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og Sametinget

Det har ikke vært saker der det har vært naturlig og konsultere Sametinget eller andre berørte samiske interesser i 2012. Fylkesmannen har bevissthet om konsultasjonsordningen.

93.2 Samiske språk

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har vært en aktiv pådriver, overfor prosjektet som har jobbet med nye hjemmesider for embetene, for å få oversatt fellestekster til sørsamisk. Etter at beslutning om oversetting til sørsamisk ble fattet, opprettet embetet dialog med prosjektet og den sørsamiske språkkompetansen på Snåsa. Det er for øvrig dette miljøet som har oversatt embetenes nye hjemmesider til sør-samisk.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Vi mottok 20 søknader om askespredning i 2012. Vi behandlet og innvilget 25 søknader, samt at vi ga avslag på 1 søknad. Når det gjelder en del av de innvilgede søknadene, er søknaden endret etter at vi har hatt kontakt med søkerne og orientert om regelverket. Dette medfører at vi gir få avslag.

Vi mottok ingen klager over vedtak truffet av kommunen i medhold av gravferdsloven.

Resultatområde 97 Lov om helligdager

Vi mottok og behandlet 3 dispensasjonssøknader i 2012. Av disse ble 2 innvilget og 1 avslått.

Vi mottok ingen søknad om fast turiststed.

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.0 Helhetlig og strategisk ledelse

Vi søker å ivareta helhetperspektivet gjennom bl.a. ukentlige ledermøter der saker av prinsipiell karakter løftes og drøftes i ledergruppen. I tillegg til dette har vi lagt en struktur der vi har 4 ledersamlinger i året, hvorav 2 av de er for utvidet ledergruppe dvs. at også nestledere og seksjonsledere deltar i disse.

Fokus på årets 4 samlinger har dreid seg om å skape et omforent utfordringsbilde både internt og eksternt, rolleforståelse inn i det utfordringsbilde, strategisk plan som deler av svaret på dette, implementering av rolleforståelse og strategisk arbeid samt at vi også brukte deler av en utvidet ledersamling til miljøledelse samt ledergruppens funksjon og samhandling.

For oss er det viktig som en del av den helhetlige og strategiske ledelsen at vi ikke bare er omforent om de viktigste strategiske grepene vi som embete skal ta internt og eksternt men også erkjenne viktigheten av at oppslutningen om grepene er avhengig av hvorvidt vi som ledergruppe og embete deler det samme utfordringsbilde. Her har vi selvfølgelig mer å gå på men det er i 2012 satt fokus på dette både gjennom oppstrømsprosesser i avdelingene samt også et par allmøter der det ene har hatt fokus på strategisk plan og det andre på rolleforståelse. Dette har i 2012 vært det viktigste område for kompetansebygging på tvers av avdelinger og nivå i embetet.

Når det gjelder læring og erfaringsutveksling på tvers er det som en del av vårt arbeid med kvalitet har vi i 2012 hatt en gjennomgang av kravene vi skal stille til 2. gangskontrollen på tvers av avdelingene. I tillegg til kompetanseheving/-sikring i forhold til forvaltningsloven har dette bestått av en diskusjon omkring blant annet behov for veiledning, kontrollspenn o.a. Både sosial-helse og barnevernavdelingen samt landbruksavdelingen har i løpet av 2012 omorganisert sin virksomhet der man har gått bort fra en seksjonsinndeling, opprettet nestlederfunksjoner og fagteamkoordinatorer internt i avdelingen som bl.a. har en rolle i forhold til kvalitetssikring. Fagteamkoordinatorer er en ny funksjon i embetet og vi har derfor etter drøftinger med tillitsvalgte blitt enige om at dette er midlertidige funksjoner som skal evalueres etter 2 år, dette for å sikre at det blir det vi ønsker det skal være nemlig en funksjon som bedrer koordinering og kvalitet og ikke et nytt ledernivå.

Et annet tiltak i forhold til samordning og erfaringsutveksling er opprettelse av en egen barn- og unge oval som skal samordne deler av embetets oppgaveutførelse på tvers av departement og direktoratsnivå knyttet opp mot barn og unge i fylket.

Når det gjelder samhandling med viktige samarbeidsaktører i fylket er det laget formelle samarbeidsstrukturer med bl.a. fylkeskommunen der embetsledelse og politisk og administrativ ledelse i fylkeskommunen møtes regelmessig. Det er laget en overordnet samarbeidsavtale med fylkeskommunen og i tillegg er det laget samarbeidsavtaler som setter rammer for samhandling og grensesnitt på landbruk og miljøområdet samt at en tilsvarende avtale er i slutføringsfasen på folkehelseområdet. Fylkesmannen deltar også i ulike samhandlingstrukturer knyttet til NAV reformen og samhandlingsreformen med fylkeskommunen, KS, andre statsetater, brukere og på samhandlingsreformens område også med fylkesmannen i Sør-Trøndelag. I dette partnerskapet er det bl.a. samarbeidet om samhandlingskoordinator og kommuneforsker. Det er gjennomført et 2-årig prosjekt sammen med KS og fylkeskommunen om miljøvennlig og etisk innkjøp med utgangspunkt i DIFI sitt knutepunktprosjekt som vi viderefører og forsterker til halveis i 2014 med annen finansiering. Fylkesmannen har et tett og regelmessig samarbeid med ledelsen i KS der fylkesmannen deltar bl.a. på rådmannsmøtene, vi samarbeider om statsbudsjett- og kommuneprop. konferanser og andre aktuelle fagområder gjennom året. Vi har etablert et regionalt planforum sammen med andre statsetater og fylkeskommunen. I tillegg er det mange andre samarbeidsrelasjoner både med disse og andre aktører innenfor mange av sektorområdene i embetet.

98.1 Rekruttere, videreutvikle og beholde medarbeidere

Det er 123 ansatte og 114 årsverk totalt i embetet pr. 31.12.12.

Når det gjelder samlet turnover og turnover korrigert for naturlig avgang har ti stykker har sluttet i embetet i løpet av 2012, mens 14 har startet å jobbe hos Fylkesmannen dette året. Dette gjelder faste stillinger. Embetet har et eget introduksjonsprogram som følges ved nytilsetninger.

Fylkesmannen legger stor vekt på å legge til rette slik at ansatte til enhver tid har en best mulig arbeidsplass både psykisk og fysisk. Embetet har et godt samarbeid med bedriftshelsetjenesten og vil fortsette å søke bistand her ved behov.

I utlysningstekstene har embetet over flere år hatt følgende avsnitt med: "Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er IA-virksomhet og har et personalpolitisk mål om å oppnå en balansert alders- og kjønnsammensetning, og rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Arbeidsplassen vil om nødvendig bli tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne".

Ledige stillinger kunngjøres på fylkesmannen.no, NAV sine hjemmesider, og i lokalpressen. For om mulig å fange flere søkere med innvandrerbakgrunn kunngjøres også ledige stillinger på jobbressurs.no.

I 2012 sluttet 4 medarbeidere for overgang til pensjon, derav 2 gikk over til hel AFP. En var 65 år, en 66 år, en 68 år og den siste 69 år gammel ved avgang.

Fylkesmannen er medlem i Intro-Innherred som formidler traineer. I 2011 hadde vi en trainee i embetet, mens vi i 2012 ikke har hatt noen. Avdelingene er utfordret på å undersøke muligheten for å ansette trainee i løpet av 2013.

IA

Embetet ble IA-bedrift i 2003, samarbeidsavtalen ble sist revidert i mai 2011 og har som hovedmål:

- At sykefraværet ikke skal være høyere enn 4,2 % i året. For 2012 er sykefraværet 5,38 %. 1,41 % av dette er egenmeldt fravær og 3,97 % er legemeldt fravær. Med utgangspunkt i en total legemeldt fraværprosent på 3,97 % i 2012, er vi innenfor måltallet. I 2011 var det totale fraværet 2,75 %, så fraværet har økt i 2012.
- Å tilby personer som er på tiltak gjennom NAV, så langt det er mulig, mulighet for hospitering/opplæring/arbeidstrening for en bestemt periode.
- Unngå tidlig avgang fra arbeidslivet ved å legge forholdene til rette for eldre arbeidstakere og se det som ønskelig å beholde den kompetanse som de innehar. Det legges vekt på fleksibilitet for å sikre en verdig avgang fra arbeidslivet.

Embetet har i 2012 har fokus på HMS og IA i fora som bl.a. ledermøter, avdelingsmøter og fellesmøter i AMU/Samarbeidsforum. Bedriftshelsetjenesten har også bidratt ved flere anledninger.

Følgende tiltak er gjennomført:

- I november ble det arrangert IA-dag for alle ansatte hvor Tor Levi Saupstad fra Arbeidslivssenteret holdt et engasjert foredrag kalt "Jeg er min kollegas arbeidsmiljø".

Arbeidet med oppfølging av sykmeldte har skjedd i samsvar med NAVs retningslinjer samt interne rutiner. I IA-avtalen er det understreket at arbeidsgiver om nødvendig må tilrettelegge arbeidet for den enkelte, og at arbeidstaker må bidra gjennom medvirkning og oppfølging av aktivitetsplikten. Dette er fulgt opp etter beste evne av partene. Ved behov er det søkt bistand både fra bedriftshelsetjeneste og Arbeidslivssenteret i Nord-Trøndelag.

- Det er gitt tilbud om ergonomisk tilrettelegging av arbeidsplassen ved fast tilsetting, ellers etter behov.
- Prosjektet "klar til innsats" er videreført fra 2010. Det vil si at det gis anledning til ½ times trim pr.uke, enten i trimrommet i Statens Hus eller ved å gå en tur. Det siste er spesielt aktuelt om vinteren når det er mørkt ute både før og etter arbeidstid.
- Embetet vektlegger sosiale tilstelninger både felles og avdelingsvis. I 2012 ble det gjennomført en embetstur med for alle ansatte til Frosta. Tanken er at embetsturen annethvert år skal være en overnattingstur.
- I tillegg til sentral avtale om seniorpolitisk fritid har partene avtale 3 lokale dager (avtalen ble prolongert i forbindelse med hovedtariffoppgjøret pr.1.mai 2012). Det gis tilbud om seniorkurs, fortrinnsvis i regi av Statens Pensjonskasse fra +62 år. I den lokale lønnspolitikken er partene enige om at det skal føres en aktiv seniorpolitikk i tråd med sentrale retningslinjer med sikte på å unngå tidlig avgang fra arbeidslivet. Så langt er tendensen at de fleste ønsker å fortsette i arbeid ut over 62 år.

Fylkesmannen v/ Administrasjonssjef Roar Veiseth er medlem i IA-rådet for Trøndelag. IA-rådet har i utgangspunktet 4 møter årlig.

Tillitsvalgte, verneombud og representant fra ledelsen har vært representert ved ulike kurs og konferanser i regi av Arbeidslivssenteret i Nord-Trøndelag.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2011	% 2011	2012	% 2012
FMNT	6	7,38	6	7,38
Sum	6	0	6	0

98.2 Risikostyring

I 2012 ble arbeidet med strategisk plan for 2012 – 2015 sluttført. Som en del av dette arbeidet startet også arbeidet med å få på plass et helhetlig system for risikostyring. Vi har vært tydelige på at risikostyring skal være en integrert del av målsettings- og virksomhetsplanleggingen ved embetet. For oss er det derfor ikke naturlig og gå inn og ROS – vurdere alle embetsoppdrag. Våre mål skal være et resultat av koblingen mellom statlig politikk og forventninger til oss og nord – trøndersamfunnets egenart og behov. I dette skal økende bevissthet omkring risiko og sårbarhet være med og øke sannsynligheten for at vi når de mål vi setter oss. Vi har derfor laget en struktur der risikovurderinger skal gjøres som en del av de evalueringer som er lagt inn i styringshjulet.

Vi har i 2012 fått på plass en risikopolicy for embetet som klargjør hva målsettingene med arbeidet med risikostyring skal være hos oss, en strategi for hvordan vi skal oppnå denne målsettingen, en revidering av årshjulet som viser hvordan risikostyringssystemet hører sammen med de andre elementene. Arbeidet med risikostyring og risikopolicy har bl.a. medført en gjennomgang og klargjøring av rolleforventningene til de ulike delene av organisasjonen. Vi har også jobbet med sentrale begrep som mål, kritiske suksessfaktorer, risiko, risikotoleranse og avvik for både å klargjøre hva de skal bety hos oss men også sikre at vi har en felles oppfatning av hva disse begrepene skal bety. Vi har laget en ny mal for virksomhetsplanlegging tilpasset risikostyringssystemet og gjennomgått avvikssystemet vårt. Vi har som mål i 2013 å få laget et elektronisk avvikssystem.

I 2012 har vi jobbet godt i ledergruppen med å få en omforent forståelse av risikotoleranse på tvers av avdelingene, for å sikre mest mulig samme terskel for vurderingene på tvers. I 2013 vil vi ha fokus på implementering for å sikre at vi har en kultur i hele organisasjonen som støtter opp om risikostyringssystemet.

Gjennom arbeidet er det avdekket noen risikoområder som er løftet opp og lagt på embetsnivå enten fordi de er sårbarhetsområder som er gjeldende for alle avdelinger, tiltakene for å minimalisere risikoen hører hjemme på embetsnivå, eller vi har vurdert de som sentrale områder for embetets samlede måloppnåelse.

De fire risikoområdene vi har løftet frem på embetsnivå er områdene økonomi, kompetanse, informasjonssikkerhet og beredskap. Når det gjelder økonomi handler det risikoen både for redusert omstillingsevne for å møte omgivelsenes krav på grunn av for lite økonomisk handlingsrom samt også uønsket turnover blant ansatte fordi vi ikke er konkurransedyktige på lønn. Som et tiltak i forhold til dette har vi i 2012 jobbet med en økonomiplan for 2013–15 som skisserer tiltak for å skape ønsket handlingsrom. Å få på plass et system for mer systematisk kompetanseplanlegging er også viktig for å sikre at vi er i stand til å levere på de embets- og samfunnsoppdrag vi har. Vi skal derfor gjennomgå vårt system for kompetanseplanlegging slik at vi sikrer at dette blir et strategisk verktøy både i virksomhetsplanlegging men også i forhold til en rekrutteringsstrategi. Når det gjelder informasjonssikkerhet så har vi i 2012 laget en egen ROS analyse for informasjonssikkerhetsområdet der vi har gjennomgått statusen. Vi valgte å benytte ROS-modulen i DSB Cim som utgangspunkt for analysen. Av nye tiltak som ble iverksatt som følge av analysen kan nevnes bl.a. nye switcher for autentisering av PC, installering av "follow me print", 3 nye rom ble inkludert i sperret område samt nytt møterom ble bygd i 1 etasje. På beredskapsområde er det i 2012 gjennomført en omfattende revisjon og tilpassing av Fylkesmannens kriseplan til krisestøtteverktøyet DSB-CIM. Et møterom er oppgradert med videokonferanseanlegg noe som gjør oss bedre i stand til å forstå og koordinere innsatsen i regionen bedre. Samfunnsikkerhetsenheten har fulgt opp flere prosesser også internt etter 22. juli og kommisjonens rapport.

98.3 Medvirkning

Medbestemmelse, medvirkning og likestilling er ivarettatt i henhold til Hovedavtalen i staten og embetes tilpasningsavtale til denne. Tilpasningsavtalen ble sist revidert og vedtatt i april 2010 og gjaldt til og med 31. desember 2012. Avtalen gjelder videre for ett år om gangen dersom ikke en av partene sier den opp med tre måneders varsel.

Drøfting, forhandling og informasjon etter reglene i Hovedavtalens §§ 11, 12 og 13 på embetsnivå behandles i Samarbeidsforum som er et organ sammensatt av Fylkesmannen, administrasjonsdirektøren og 1 representant for hver av hovedsammenslutningene. I utgangspunktet skal det avholdes minimum 6 møter pr. år.

I saker som omhandler den enkelte avdeling, og som ikke påvirker andre avdelinger verken budsjettmessig eller på annen måte, skal medbestemmelse utøves på den enkelte avdeling minimum 4 ganger årlig og /eller ved behov.

Partene er enige om at de samarbeidsformer som er beskrevet i Hovedavtalen skal være utgangspunktet for medbestemmelse.

Utover informasjon til tillitsvalgte skal det normalt avholdes regelmessige møter med de tilsatte på den enkelte avdeling/seksjon minimum 1 gang pr. måned, med mindre partene ved vedkommende avdeling/seksjon er enige om noe annet. I disse møtene gis aktuell informasjon. Det skal særlig legges vekt på at informasjon om beslutninger som har betydning for de tilsatte når ut til flest mulig.

Ved lønnsforhandlinger etter Hovedtariffavtalens pkt.2.3.3 og 2.3.4, innkalles samtlige primærorganisasjoner.

Embetets intranett, MUNIN er hovedkanal for informasjon til alle tilsatte.

Fylkesmannen har fra 2006 vært representert med 2 medlemmer i den regionale nettverksgruppe Midt-Norge for prosjektet samarbeidskompetanse og medbestemmelse. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har hatt prosjektledelsen. I januar 2014 skal fylkesmannen være medarrangør ved en stor regionkonferanse i Midt-Norge. Her skal både ledelse og tillitsvalgte i embetet være representert

98.4 Likestilling og likeverd

Sykefravær – viser både legemeldt og egenmeldt fravær for 2011 da fylkesmannen ikke har et system som skiller mellom dette, og heller ikke mellom menn og kvinner. For 2012 er dette utregnet manuelt.

Embetet har et markert kvinneoverskudd i de lavest lønnede stillinger. I disse stillingene finner vi også de fleste med fast deltidsstilling. Det finnes en viss forskjell i lønnsnivået mellom kvinner og menn totalt, men det er ikke påvisbare forskjeller på samme utdanningsnivå. Den enkeltes kompetanse, erfaring og markedsverdi, spesielt hos ansatte med universitetsutdanning gjør allikevel at avlønningen, uavhengig av kjønn, varierer noe.

Fylkesmannen har gjennom flere år registrert økende utfordringer med å beholde og rekruttere konkurransedyktig arbeidskraft. I en situasjon der man også har hatt problemer med å holde tidsfristene innen klagesaksbehandling på flere områder har det blitt nødvendig å akseptere en betydelig lønnsglidning. Dette ble fra arbeidsgiversiden forsøkt hensyntatt ved å legge kr. 200 000,- i potten til lokale forhandlinger etter Hovedtariffavtalens pkt. 2.3.3. i oktober 2012.

Ved de lokale forhandlingene høsten 2012 var kvinneandelen 61,8 %.

Embetet har en avtale med IHMS som også innebærer tilbud om ergonomisk gjennomgang av arbeidsplassen. Dette er en gjennomgang som alle nyansatte får tilbud om, men som også blir tatt på de enkelte avdelinger som et tilbud til alle.

Et mål for den landbruksrelaterte næringsutviklingen i Nord-Trøndelag er å støtte tiltak som stimulerer til økt andel kvinner som foretaksdrivere i landbruket. Dette gir føringer for bruken av de tilretteleggende bygdeutviklingsmidlene som fylkesmannen forvalter, og for bruken av de bedriftsrettede midlene som Innovasjon Norge forvalter.

Likestilling og likeverd blir ivarettatt i embetets lønnspolitikk, tilpasningsavtale til Hovedavtalen samt seniorpolitiske retningslinjer. I tillegg inneholder kvalitetsrutiner for helse, miljø og sikkerhet prosedyrer for saksgang og tjenesteveg i arbeidsmiljø saker. Her ligger også rutinebeskrivelse for varslingsprosedyre.

Fylkesmannen var i 2012, i samarbeid med det regionale partnerskapet, medarrangør for en åpen konferanse

8.mars med tema likestilling og mangfold i et nærings- og samfunnsutviklingsperspektiv. Arrangementet er årlig, og en kommune er vertskap. I 2012 var det Namsos kommune, og mange av innleggene var knyttet til området kulturbasert næringsutvikling.

Lønn

		Kjønnsbalanse			Lønn	
		m%	k%	Totalt(N)	m (kr/%)	k (kr/%)
Totalt i virksomheten	2012	36,5	63,5	120	100	79
	2011	42	58	122	100	79
Embetsledelse/direktør	2012	66,6	33,3	9	100	89
	2011	57	43	7	100	90
Seksjonssjef/ass. direktør	2012	56	44	9	100	67
	2011	67	33	9	100	84
Saksbehandler I	2012	56	44	25	100	100
	2011	61	39	23	100	93
Saksbehandler II	2012	31	69	49	100	94
	2011	34	66	53	100	91
Kontorstillinger	2012	10	90	20	100	105
	2011	10	90	21	100	100
Fagarbeiderstillinger	2012	23	77	9	100	84
	2011	23	77	9	100	83
Unge arb.takere inkl lærlinger	2012	0	0	0	100	0
	2011	0	0	0	100	0

Deltid

		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	2012	3,3	17,9	0,8	3,3	0,8	3,3	1,14	2,82
	2011	7	32	2,4	6,5	0	100	0,84	1,9

Ansatte

	2012	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn	
		M%	K%	Totalt	M%	K%	Totalt	M%	K/M i %
FMNT	60	40	10	35	65	110	100	140	

98.5 Føringer på IKT-området

Informasjonssikkerhet

Vi gjennomførte en ROS-analyse i forhold til informasjonssikkerhet. Denne avdekket noen forhold som måtte bedres. Det ble gjort. Etter at analysen var sluttført oppdaterte vi våre retningslinjer for informasjonssikkerhet. Vi har sikret våre fysiske nettverk slik at uautoriserte PC'er ikke lenger får tilgang til nettet. Vi har kjøpt inn programvare for å administrere håndholdt enheter. Dette skal tas i bruk i 2013.

Lisenser - Lisensportal

Vår informasjon om lisenser til Microsoft er ajour. Vi har ikke gjort noe i forhold til Lisensportalen da vi ikke finner noen informasjon om denne siden 2010.

Gis-strategi

Embetet har en lokal Gis-strategi og handlingsplan som er utformet i forhold til den sentrale som ble revidert i 2008. Når det kommer en ny felles Gis-strategi vil vi revidere vår lokale. Vi har fulgt opp samarbeidet med Statens Kartverk på ledernivå samt at vi inkluderer dem i forhold til foreberedelser til kommunebesøk.

IKT-Strategi for embetene

Vi følger opp denne med lokale tiltak når det er nødvendig.

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Vi har foretatt ajourføring av partiopplysninger.

Endring som følge av partilovnemndas vedtak følges opp av fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Andre

Ressursrapportering

Tallene er kontrollerte og synes å gi et korrekt bilde.

	Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
91 Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.		kr 6 640,81	kr 0,00
92 Andre faglige oppgaver for ikke-statlig virk.		kr 600,00	kr 0,00
95 Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift		kr 23 079 996,69	kr 0,00
Sum:		kr 23 087 237,00	kr 0,00